

BÁNYÁSZATI
ÉS KOHÁSZATI LAPOK

BÁNYÁSZAT

AZ ORSZÁGOS MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI EGYESÜLET LAPJA
ALAPÍTOTTA PÉCH ANTAL 1868-BAN

A tartalomból:

A Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ és a
Bányavagyon-hasznosító Kht. tevékenysége

2006/2. szám

139.
évfolyam

Főbb termékeink

- **Törés, osztályozás** (természetes kőzetek, beton- és építési törmelék feldolgozása)
 - Fixen telepített törőberendezések (pofás, kúpos, röpítő)
 - Osztályozó berendezések, sziták különböző teljesítményre és szemcseméretre
 - Láncaltpas (dízel-hidraulikus) mobil (Nordberg LT, ST sorozat) és gumikerekes (Nordberg NW) félmobil (hálózati vagy generátoros megáplálású) törő- és szitaberendezések
- **Szítabetétek, malombélések, kopóelemek** (Trellex termékek)
 - Száraz vagy nedves osztályozáshoz gumi vagy poliuretán szítabetétek
 - Örlőmalmok korszerű gumibélése
 - Bunkerek/silók, betonkeverők, anyagátadási felületek védelme: kopásálló gumi-, poliuretán- és kerámiabetétes elemek; betapadás-csökkentő műanyag lemezek
 - Szállítószalag anyagátadási helyekre ütköző gerendák
 - Gumi zagytömlők
 - Hevedertisztítók

METSO MINERALS (HUNGARY) KFT. V. A.
1146 BUDAPEST, HUNGÁRIA KÖRÚT 162.

Telefon: 1-471-9201, 06-20-9514-799

Fax: 1-471-9200

e-mail: laszlo.gaszner@metso.com

• Ömlesztett anyagok szállítása

- Textilbetétes és nagy szakítószilárdságú Trellamid hevederek
- Speciális hóálló, olajálló és élelmiszeripari hevederek
- Kazettás hevederek (Flexowell, Pocketlift), amelyek képesek akár 90°-os szögben is szállítani

• Zagyszivattyúk: centrifugál és tartályos típusok (fém és/vagy gumival borított kopórésszel)

Az új berendezések értékesítésén és szervizelésén túlmenően használt gépek forgalmazásával is foglalkozunk.

KOMPLETT KŐ- ÉS KAVICSFELDOLGOZÓ RENDSZEREK TERVEZÉSE ÉS GYÁRTÁSA

3B HUNGÁRIA KFT.
 8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13.
 Tel.: +36 92/549-033; +36 92/549-034
 Fax: +36 92/549-021
 E-mail: info@3bhungaria.hu
 www.3bhungaria.hu

szállítószalagok •
 kavicsmosók •
 homokmosók •
 rezgőadagolók •
 osztályozó berendezések •
 víztelenítősíták •
 elevátorok •
 mágnesszalagok •
 törőberendezések •

Termékeink:

- Feszítőperemes fém és műanyag rosták
 - Műanyag rosta/rendszerek
(CLIP-TEC, UNIPLANK, UNISTEP
Vibro-Elastic, Síkrosta)
- Hárfá rosták, préshegesztett rosták, perforált lemezek
- Ipari drótszövet (vibrátor fonatok) osztályozó gépekhez,
magas kopás- és rezgésálló rugóacélból, rozsdamentes kivitelben is
 - Allgaier szitabetétek javítása, felújítása
- Hullámrácsok tetszőleges rácsosztással, jól hegeszthető
anyagból, rozsdamentes kivitelben is
- Műszaki szövetek, szitaszövetek 0,04 mm-től rozsdamentes,
rugóacél, horganyzott és szénacél anyagokból
- Szűnyoghálók szélein szegett, szőtt kivitelben (barna, fehér,
szürke, zöld színekben; 1,0; 1,2; 1,5 m széles tekercsekben)
 - Vadhálók tűzi horganyzott kivitelben
 - Kerítés elemek, kerítésmezők
3000 Hatvan-Nagygyompos
Tel./Fax: 06-37/341-231; 06-37/540-213
Mobil: 06-20/3131-612
E-mail: hutter@h-s.hu Weboldalunk: www.h-s.hu

**XLV. Bányamérő továbbképző
tapasztalatcsere
2006. május 24-25.**

Szervezi:

az OMBKE Bányamérő Szakcsoportja
és a Centrál-Geo Kft.

A rendezvény helyszíne:

Alcsi-Holt-Tisza szabadidőközpont,
5081 Szajol

Bővebb információ:

Dr. Barátosi Kálmán

tel: (1)-301-2945

e-mail: kalman_baratosi@mbh.hu

GEOÁSZ

**VÍZ- ÉS
FÖLDTANI
KUTATÓ,
FÚRÓ KFT.**

- Vízkútfúrás
- Vízföldtani kutatás, értékelés
- Földtani kutatás, értékelés
- Szakhatósági engedélyekhez szükséges
dokumentációk elkészítése

Érdeklődjön telefonon vagy e-mailben!

Megkeresés után térítés nélkül írásos
szakvéleményt készítünk a megjelölt feladat
kivitelezhetőségéről.

Részletes árajánlat.

Telephely: Halimba, bányauzem

Tel./Fax: 88/503-408

(munkanapokon 05:00 – 14:00)

mobil: 30/9570-136

E-mail: geoasz@vazsonykom.hu

A szerkesztőség címe:
Postacím: Tapolca – Pf. 17 – 8301

Felelős szerkesztő:
Podányi Tibor
(tel.: 30-2955-718)
e-mail: bk.banyaszat@t-online.hu

A szerkesztő bizottság tagjai:
Bagdy István (szerkesztő)
dr. Csaba József (olvasó szerkesztő)
dr. Gagyí Pálffy András
(hírszerkesztő)
Kovács Béla (szerkesztő)

Antal István
dr. Dovrtel Gusztáv
Erdélyi Attila
dr. Földessy János
Győrfi Géza
dr. Horn János
Jankovics Bálint
Kárpáti Erika
Livo László
Lois László
Mara Márta-Éva
dr. Mizser János
dr. Sümegi István
dr. Szabó Imre
Szilágyi Gábor
dr. Tóth István
dr. Turza István
Vajda István

Kiadja:
Országos Magyar Bányászati
és Kohászati Egyesület
Budapest, II., Fő utca 68.
Telefon/fax: 1-201-7337

Felelős kiadó: dr. Tolnay Lajos

Nyomdai előkészítés:
Vorákné Szecei Mónika

Nyomda:
Press+Print Nyomda, Kiskunlacháza

Belső tájékoztatásra, kereskedelmi
forgalomba nem kerül

HU ISSN 0522-3512

TARTALOM

TÓTH ÁKOS: A szénbányászati szerkezetátalakítás folyamata 2000-2004 között	2
<i>The restructuring course of Hungarian coal mining industry between 2000-2004</i>	
LAFFERTON GYÖZŐ: A Mecseki BVH Rt. működése és szerepe a térsg gazdasági és társadalmi fejlődésében	7
<i>Activity of Mecsek BVH* Plc. and its role in the economic and social development in the region</i>	
DR. FREINÉ JÁNI NATÁLIA: A Borsodi Bányavagyon-hasznosító Rt. működése 1994-2005 között	13
<i>Activity of Borsod BVH* Plc. between 1994-2005</i>	
KÁNTOR ISTVÁNNÉ: Az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. működése 1994-2005 között	19
<i>Activity of North Pannonian BVH* Plc. between 1994-2005</i>	
VERES SÁNDOR: A vagyonhasznosítás és tapasztalatai a szénbányászati szerkezetátalakítás során	24
<i>Development of the property utilisation in the restructuring course of coal mining and its experiences</i>	
BÁN CSABA, TÓSI TIBOR: A szénbányászati szerkezetátalakítás műszaki kötelezettségeinek teljesítése	29
<i>Performing the technical obligations of the liquidated coal mining companies</i>	
VÉTEK VENDEL: Humán kötelezettségek a szerkezetátalakítás időszakában	36
<i>The human liabilities during the restructuring course</i>	
MARTÉNYI ÁRPÁD: A Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ szerepe a hazai szénbányászatban	40
<i>The role of SZÉSZEK** in the domestic coal mining industry</i>	
ILLÉS MIKLÓS: A Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság szerepe a szerkezetátalakításban	46
<i>The function of BVH* Public Utility Company in the restructuring of Hungarian coal and oil mining industry</i>	
FEHÉR ERNŐ: A szénbányászati kötelezettségek teljesítése és időtávja	51
<i>Accomplishment of obligations and liabilities in the coal mining sector and its foreseeable duration</i>	
HORVÁTH GYULA: Az állami tulajdonú meddő szénhidrogén kutakkal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése	56
<i>Accomplishment of obligations connecting with the state owned non productive hydrocarbon wells in Hungary</i>	
* BVH = abbrev. for Mine Property Utilisation	
** SZÉSZEK = abbrev. for Restructuring Bureau for Coal Mining	
Könyv- és folyóiratszemle	28, 35
Egyesületi ügyek	59
Hazai Hírek	18, 23, 58, 70

Megjelenik 2006. május 2.

Folytatás a 84. oldalon

A szénbányászati szerkezetátalakítás folyamata 2000-2004 között

TÓTH ÁKOS okl. gépészmérnök, okl. mérnök közgazdász, igazgató (SZÉSZEK, Budapest)

A cikk utal a szénbányászati szerkezetátalakítást kiváltó okokra, valamint a szerkezetátalakítást vezénylő SZÉSZEK tevékenységét vázolja, továbbá a bánya-erőmű integráción kívül maradt bányák közül a lencsehegyi bányával részletesebben, majd a BVH Rt.-k működésével összefoglalóan foglalkozik. Végül jövőképet kaphatunk a további munkákról.

Bevezetés

A szénbányászati szerkezetátalakítás területén – annak szerkezetét és tartalmát tekintve – 2004-2005 év folyamán ismét változás következett be. A szerkezetátalakítási folyamatban lényeges szerepet betöltő bányavagyon-hasznosító társaságok elvégezték a nekik szánt és elképzelt feladatot, végelszámolással megszűntek, maradék kötelezettségeiket egy, a SZÉSZEK által alapított új szervezet, egy közhasznú társaság vette át.

A hazai szénbányászat és az őt érintő szerkezetátalakítás helyzetéről már két alkalommal adtunk számot a BKL Bányászat hasábjain: az 1994. évi 5. számban az 1990-1993 közötti időszakról és a 2000. évi 4. számban az 1994-1999 közötti időszakról.

Szükségesnek tartjuk, hogy a folyamat ezen fázisában is tájékoztatást adjunk az érdeklődőknek a 2000-2004 közötti öt esztendőről, valamint hogy a szerkezetátalakítás adatait ezúton is megőrökötsük.

Ezért ezen különszámban nem csak általános áttekintést adunk a szerkezetátalakítás folyamatáról, de a folyamatban résztvevő szakemberek bevonásával részletesen bemutatjuk a három regionális vagyonhasznosító társaság működését, összefoglaljuk a vagyonhasznosítás eredményeit, áttekintjük a teljesített kötelezettségeket, a felszámolásban átvállalt műszaki és humán feladatok végrehajtását, továbbá beszámolunk a maradék kötelezettségek és az újonnan vállalt állami feladatok teljesítésére létrehozott új szervezet beindulásáról és terveiről.

Áttekintés

Bár célunk és szándékunk az 1990-ben indult szerkezetátalakítási folyamat harmadik, 2000-2004. közötti szakaszát áttekinteni, és bár az előző beszámolók is bőven tárgyalták a kiinduló helyzetet, a szerkezetátalakítás okait, az eseményeket és az összefüggéseket, úgy gondoljuk, ha röviden is, de most is vissza kell mennünk a „kályhához”, hogy a történet kerek, egész és érthető legyen.

Az 1980-as évek végére a gazdasági válság jelenségei sűrűsödtek, ezen belül a szénbányászat egésze is csődhelyzetbe került. A szénigény visszaesett, az állami támogatás megszűnt, a szénárat piaci alapon állapítják meg. Két

vállalatnál már 1990-ben elkezdődött a felszámolás (Nógrád és Dorog), de a többi helyzete sem adott okot optimizmusra. A folyamatos elbocsátások nyugtalanságot okoztak, az uránbányánál Pécsen szervezett munkásmegmozdulásra került sor. *Az újonnan alakult kormány 1990 őszén az iparág problémáinak kezelésére Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ (SZÉSZEK) néven létrehozta azt a gazdasági és közlekedési minisztérium mellett dolgozó államigazgatási szervezetet, amelynek az alapító határozata, majd annak módosításai alapján feladata lett:*

- a létrejötte után csődbe jutott szénbánya vállalatok felszámolási eljárásainak lefolytatása felszámolóként,
- részvétel a szerkezetátalakítás előkészítésében és szervezésében,
- az integráción kívül maradt szénbányák állammal kapcsolatos ügyeinek intézése,
- a bányabezárásokra elkülönített állami pénzkerek elosztása, felhasználásának ellenőrzése.

A tárgyalt időszakban elvégzett tevékenységet fenti feladatok szerint rendszerezve tekintjük át.

A felszámolások

A SZÉSZEK bírósági kijelölés alapján *hét szénbányavállalat felszámolója lett. Az összesen kilenc vállalat közül annak a hétnek, amelynek felszámolása 1991-1993 között, a SZÉSZEK alapítása után kezdődött.*

A felszámolás kezdő időpontjában *valamennyi vállalat még termelő tevékenységet folytatott. A Bányászati Aknamélyítő Vállalatot kivéve ez a termelő tevékenység, azaz a széntermelés nem is volt megszüntethető rövid időn belül, hiszen a szén mind az erőművek, mind az egyéb felhasználók még igényelték, azt más fűtőanyaggal vagy importtal kiváltani nem lehetett, ezért a termelést hosszabb-rövidebb ideig fenn kellett tartani a felszámolás körülményei között is veszteséges volta ellenére.*

A felszámolások helyzetét alapvetően három dolog, három esemény változtatta meg:

- A kormány által elhatározott szénbánya-erőmű integráció;
- az egyes integráción kívül maradt bányák vállalkozásba adása és
- a bányavagyon-hasznosító (BVH) társaságok létrehozása.

A célbányák-célerőművek integrációjára az 1992. november 12-én elfogadott kormányhatározat (3530/1992.) alapján egy év alatt (1993. március 31. és 1994. március 31. között) került sor, ezáltal 14 működő bánya került erőművi tulajdonba.

Az integráció által nem érintett 13 bánya sorsáról 1992-ben kormány-BDSZSZ megállapodás döntött. Csak az edelényi bánya maradt állami tulajdonban (Borsodi BVH Rt.), a többi bánya szénszállítási kontingens és a foglalkoztatási alap terhére létrehozott forgóalap biztosítása mellett, de állami támogatás nélkül indította termelő tevékenységét.

A felszámolások lezárásának meggyorsítása érdekében a kormány 1993. november 25-én csődrészvénytársaságok alapítását hagyta jóvá, így 1994. január 1-jével megalakult a három regionális bányavagyon-hasznosító részvénytársaság: a Mecseki BVH Rt., az Észak-dunántúli BVH Rt. és a Borsodi BVH Rt. Ezek szerződésben vették át a felszámolás alatt lévő vállalatok maradék vagyonát és kötelezettségeit.

Mindezen intézkedések ellenére a felszámolások lezárása nehezen és igen lassan haladt előre. Peres ügyek, hitelezői felszólalások és kifogások akadályozták a folyamat előrehaladását. Végül is csak az utóbbi években jutottunk el odáig, hogy a kilenc felszámolásból már hét lezárult. Ezek – a lezárás időpontjával – a következők:

Bányászati Aknamélyítő Vállalat	2001. július 5.
Mátraaljai Szénbányák	2001. december 12.
Oroszlányi Szénbányák	2002. december 16.
Dorogi Szénbányák	
(felsz.: REORG Rt.)	2003. január 6.
Borsodi Szénbányák	2004. február 4.
Nógrádi Szénbányák	
(felsz.: Pénzüntézeti Kp.)	2005. október 6.
Mecseki Szénbányák	2005. november 23.

Ezen vállalatok történetéről és a felszámolásuk lefolyásáról az e lapban megjelenő „Volt egyszer egy...” sorozatban kaphatnak bővebb képet az érdeklődők.

A Veszprémi Szénbányák felszámolási eljárását is peres ügyek hátráltatják. Várhatóan 2006. I. félévében ez a felszámolás is lezárulhat.

A Tatabányai Bányák Vállalat felszámolásának lezárását több peres ügy, továbbá a Haldex Rt. értékesítését lehetővé tevő lengyel-magyar államközi szerződés felbontásának elhúzódása akadályozta. Ez 2005. december 29-én megtörtént, így megkezdődhet a vállalat rész-

vénytársassággá alakítása lengyel jog szerint, majd értékesítése.

Az integráción kívül maradt bányák

Az integrációból a bányák egy része kimaradt az alábbi körülmények különböző kombinációi miatt:

- magas önköltség,
- kis szénvagyon, rövid élettartam,
- a célbánya-célerőmű kapcsolat hiánya,
- döntően lakossági célú értékesítés.

Tisztán piaci körülmények között ezek a bányák már korábban is leálltak volna, az integrációból való kimaradásuk pedig piaci feltételeiket tovább rontotta. Fennmaradásuk csak az állami segítség fokozásával volt lehetséges. Az állami intézkedések szükségességét általában foglalkoztatási okok indokolták.

A bányavagyon-hasznosító részvénytársaságok az általuk átvett, az erőművi integrációból kimaradt bányákat illetően háromféle megoldást alkalmaztak:

- az üzemeltetést a BVH Rt. folytatta (Edelény bánya),
- a bányát a BVH Rt. bérbe adta az üzemeltetésre alakult társaságnak (Szászvár, Dudar, Várpalota és Rudolf bánya, továbbá néhány külfejtés és egyes bányarészek),
- a bányavagyon apportálással a BVH Rt. egyszemélyes kft.-jének a tulajdonába került (Feketevölgy, Putnok bánya).

A bányászati jog mindhárom megoldás esetében a BVH Rt.-knél maradt. 1995 és 2003 között valamennyi fenti bánya bezárása megtörtént.

Lencsehegy bánya tulajdonával és bányászati jogával a DOSZÉN Rt. rendelkezett. Az Rt. a bányát több részletben a kft.-be apportálta, a bányászati jogot megtartotta, később a kft.-nek átadta. 2000-ben az Rt. – részben tartozásai fejében – állami cégeknek adta át tulajdonjogát.

Az integráción kívül maradt bányák közül korábban három – Feketevölgy, Lencsehegy, Putnok – központi támogatásban részesült, illetve számukra állami közreműködéssel erőművi szénátvitel történt. A SZÉSZEK közreműködött a vonatkozó kormányhatározatok előkészítésében és végrehajtásában. 2001-ben és 2002-ben megtörtént Putnok, Feketevölgy bezárása és végelszámolása, a 2079/2001. (IV. 13.) számú kormányhatározat pedig ren-

1. táblázat

Integráción kívüli bányák központi támogatása, M Ft

Kedvezményezett társaság	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Össz.
Putnok Bánya Kft.	349	383	437	978	2 217	2 379	1 200	-	-	-	7 943
Feketevölgy Bánya Kft.	73	89	208	218	938	812	-	-	-	-	2 338
Lencsehegyi Szénbánya Kft.	200	221	255	274	523	214	-	605	674	287	3 253
Integráción kívüli társaságok összesen	622	693	900	1 470	3 678	3 405	1 200	605	674	287	13 534
MVM Rt. erőművek	-	-	-	1 200	-	-	-	-	-	-	1 200
Integráción kívüli szénbányászati támogatás összesen	622	693	900	2 670	3 678	3 405	1 200	605	674	287	14 734

dezte a lencsehegyi bányaiüzemhez kapcsolódó állami kötelezettségeket.

Az integráción kívüli szénbányászat központi forrásból történő, 1995-2004. közötti közvetlen és közvetett támogatását az 1. táblázat mutatja.

A támogatás folyósítása és felhasználása az MVM Rt., az érintett társaságok, valamint a SZÉSZEK között létrejött szerződésrendszer keretében történt. A szerződések időben történő létrehozását és zavartalan végrehajtását a GKM koordinációja és a szerződő felek folyamatos együttműködése biztosította.

A kormány a szénbányászat középtávú stratégiájáról szóló 2163/1999. (VII. 8.) számú határozatában rendezte a társaságok 1999. II. félévi és 2000. évi támogatási feltételeit. Ebben a korábbiakhoz képest újszerű elemek is megjelentek: a bányák 2000. évi leállításához kapcsolva az eltávozók részére 6-24 havi keresetnek megfelelő újrakezdési támogatást irányzott elő, és más intézkedéseket is tartalmazott a munkahelyteremtés és a továbbfoglalkoztatás érdekében.

A Lencsehegyi Szénbánya Kft. 2000-ben nyilatkozatban lemondott a 2163/1999. sz. kormányhatározatban megadott újrakezdési támogatás igénybevételéről, de kezdeményezték az újrakezdési támogatás reájuk vonatkozó új formájának kialakítását. Ezzel egyidejűleg kezdeményezték a bányabezárás műszaki kiadásainak az állami vállalatok által termelt szén és a társasági formában működő bányavállalkozók által termelt szén árnyában való megosztását.

A kormány a kezdeményezéseket felkarolta, és a 2079/2001. (IV. 13.) sz. kormányhatározatában intézkedett

– az időbeli korlátozás nélküli, de havonta 1%-kal csökkenő mértékű újrakezdési támogatás rendszerének alkalmazásáról,

– a bányabezárási költségeknek az állami vállalat által termelt szén hőtartalma részarányában állami támogatásból történő térítéséről,

– a 3329/1990. és a 3439/1993. kormányrendeletekre utalva a finanszírozási folyamat irányítására a SZÉSZEK kijelöléséről,

– arról, hogy a finanszírozás rendszerének kialakítására vonatkozóan a bányavállalkozóval megállapodást kell kötni.

A kft. többségi állami tulajdonosa, a Magyar Követeléskezelő Rt., továbbá a kft. és a SZÉSZEK hosszú egyeztetés végén 2001. végén megkötötte a kormányhatározatban rögzített megállapodást. Ebben a bányabezárás időpontját 2002. június 30-án határozták meg.

A kft., felhasználva a bányabezárási kötelezettségek finanszírozására elhatárolt forrásait, nagy mennyiségű szénkészletet halmozott fel, és 2002. június 30-án nem kezdték meg a bánya bezárását. Ezzel a bányavállalkozóval kötött megállapodás érvényét veszítette.

A 2002. év második felében hivatalba lépő új kormány méltányolta a bányának a felhalmozott készlet értékesítésére és a termelés folytatására tett erőfeszítéseit és a 2269/2002. (IX. 13.) számú határozatában 1,6 PJ

hőmennyiséget hordozó szén erőművi felhasználásához nyújtott támogatást.

A társaság teljes egészében állami tulajdonba, a Magyar Követeléskezelő Rt.-től a Magyar Befektetési és Vagyongazdálkodási Rt.-hez került.

2002. december 20-án megnyílt a lehetősége a megállapodás újbóli megkötésének, amelyet a Magyar Befektetési és Vagyongazdálkodási Rt., a kft. és a SZÉSZEK kötött meg. A bányabezárás időpontját 2003. április 1-jében határozták meg.

2003 áprilisában a kft. megkezdte a bányabezárási munkákat, ezzel párhuzamosan azonban széntermelést is végzett. 2003. szeptember 1-jétől a kft. nagy ütemben folytatta a létszám leépítését, december végéig négy vezető kivételével a teljes létszámot elbocsátották. 2004-ben vállalkozók alkalmazásával folytatták a bányabezárási munkát. A hatályos szerződésmódosítás szerint a lencsehegyi bánya bezárása 2005-ben befejeződött. A kifizetések a 2. táblázatban foglaltak szerint alakultak.

2. táblázat

Lencsehegyi Szénbánya Kft.
kifizetései, M Ft

	2003	2004	Össz.
SZÉSZEK műszaki munkák	298,8	226,4	525,2
Humán újrakezdési támogatás	375,7	60,7	436,4
Összesen:	674,5	287,1	961,6
Kft. műszaki munkák	210,2	159,3	369,5
Mindösszesen:	884,7	446,4	1331,1

A BVH Rt.-k működése és finanszírozása

Ezen különszám további részeiben részletes tájékoztatást kapnak a regionális szervezetek működéséről, a vagyon hasznosításáról és a kötelezettségek teljesítéséről. Itt csak egy átfogó képet kívánunk adni a gazdálkodásról és az elvégzett feladatokról.

A BVH Rt.-k gazdálkodásának számszerű adatait a 3. táblázat tartalmazza. A táblázatból jól látszik, hogy 1994. és 2004. között a szervezet közel 25 Mrd Ft értékű kötelezettséget teljesített és működésére 12,2 Mrd Ft-ot használt fel, tehát az összes költség 1/3-a volt a végrehajtás, a lebonyolítás költsége. Hogy ez sok vagy sem, azt nehéz megítélni. Itt egy rendkívül összetett tevékenységről van szó, a kötelezettségek műszaki, humán és gazdasági feladatokat tartalmaznak, a vagyonhasznosítás értékesítést, állagmegóvást, fejlesztést, átalakítást, őrzést is jelent, ez sokféle szakértelmet, sok szakembert igényel. A feladatokat eredményesen teljesítették, és ez volt a célunk.

Megfigyelhető, hogy 2000-től folyamatosan csökkentek az éves feladatok, azaz a teljesített kötelezettségek értéke. Ennek oka kettős: egyrészt az átvett kötelezettségeket folyamatosan teljesítették, mindig kevesebb maradt már hátra, másrészt minden évben kevesebb forrás állt rendelkezésre: csökkent a saját értékesítésből rendelkezésre álló keret is, de az állami támogatás is. Az éves feladatokat mindig úgy terveztük, hogy a rendelkezésre álló keretet optimálisan kihasználjuk. A forrás és a felhasználás

	1994-99	2000	2001	2002	2003	2004	Összesen
műsz. köt. telj. ktg-e	8.588	2.887	2.175	1.670	1.474	699	17.493
humán köt. telj. ktg-e	3.846	481	433	783	573	305	6.421
egyéb köt. telj. ktg-e	257	132	126	142	329	91	1.077
kötelezettség telj. össz. ktg.	12.691	3.500	2.734	2.595	2.376	1.095	24.991
működési ktg.	8.570	1.000	771	707	609	543	12.200
összes BVH Rt. költség	21.261	4.500	3.505	3.302	2.985	1.638	37.191
Lencsehegy bezárási ktg.	-	-	-	-	675	287	962
Költség mindösszesen	21.261	4.500	3.505	3.302	3.660	1.925	38.153
vagyonhaszn. bevétele	4.320	1.203	768	474	704	386	7.855
egyéb bevételek	1.741	120	51	35	58	13	2.018
saját bev. össz.	6.061	1.323	819	509	762	399	9.873
állami támogatás	15.663	3.058	3.151	2.669	2.135	1.493	28.169
Összes forrás	21.724	4.381	3.970	3.178	2.897	2.192	38.042

nálás különbözetére a BVH Rt.-k induló forgóalapja biztosított fedezetet.

A BVH Rt.-k működésük 11 éve során igen szerteágazó szakmai feladatokat oldottak meg. Az eddigi folyamat során

- fizikai bezárási került közel 100 függőleges akna, lejtős akna és táró,
- megtörtént 28 kisebb-nagyobb külfejtés tájrendezése és rekultivációja,
- megtörtént 75 kisebb-nagyobb meddőhányó tájrendezése, tájbaillesztése és újrahasznosítása,
- megtörtént 52 telephely (aknaudvar, műhely, kiszolgáló létesítmény) rendezése többnyire bontással, de helyenként újrahasznosítással,
- megtörtént számtalan infrastrukturális létesítmény (kötélpályák, vasutak, vízvezetékrendszerek, villamos vezetékek stb.) bontása, felszámolása.

A rendezett területeket többnyire értékesítettük, de néhány esetben a vagyonszámítás területfejlesztéssel valósult meg: regionális foglalkoztatási céllal létrehoztunk két ipari parkot (Pécs-Újhegy és Várpalota), kilenc vállalkozói parkot, továbbá az értékesebb épületek közül huszonnégyet alkalmassá tettünk vállalkozások befogadására. Egyes esetekben a fejlesztést elősegítő állami támogatást is igénybe vettünk pályázatok útján.

A bányabezárási és tájrendezési munkákat engedélyes tervek alapján fizettük ki. Az engedélyezési eljárások során az engedélyező hatóságon kívül a szakhatóságok (vízügy, természetvédelem, környezetvédelem, talaj- és növényvédelem stb.) és a helyi önkormányzatok is érvényre juttatták szándékukat. Így a lehető legnagyobb közmegegyezés mellett sikerült eleget tennünk feladatainknak.

A munkák elvégzésére minden alkalommal pályázat útján választottuk ki a kivitelezőt. A források kímélése céljából a nagyobb értékű munkák esetében közbeszerzési eljárást alkalmaztunk, de a kisebb munkáknál is nyilvános vagy meghívásos pályázati módszert alkalmaztunk.

Van néhány kötelezettségünk, feladatunk, amely egy-egy beavatkozással nem oldható meg. Ezek között is kiemelt helyen vannak az egyes szénmedencékre kiter-

jedő vízmegfigyelő rendszerek. A működő bányák föld alatti terei évtizedeken át az ott folyó munka életterei, emberek és gépek munkahelyei. A termelés beszüntetése, a bányák felhagyása és a vízelés beszüntetése után a talajvíz rövidebb-hosszabb idő után visszaáll a közel eredeti nyugalmi szintre, előntve ezeket a bányatereteket is. Néhány esetben ezen víztömegek kapcsolatba kerülhetnek vízbázisokkal is. Ezért fontos és kiemelt feladat a rendszeres vízszint- és vízminőségmérés, amelyre tervezett és engedélyezett megfigyelőrendszereket üzemeltetünk.

Ilyen feladat még a bányák árok rendezése. A bányászati által érintett területek környezetében a bányaműveletek hatására kár keletkezhet épületekben, építményekben, egyéb létesítményekben. A Bányatörvény alapján a bányavállalkozó felelőssége ebben soha el nem érül, tehát a hatáskörünkbe tartozó területeken a bányák árok elhárítása vagy rendezése egy még hosszabb ideig megmaradó kötelezettség. A már tömődött aknák vagy a tájrendezett, esetleg növényekkel betelepített területek is ellenőrzésre, utógondozásra szorulnak. Ez is még évekig feladatot adhat.

Összefoglalva nem csak az elmúlt öt esztendő, de az 1990 óta eltelt 15 esztendő munkáját is megállapíthatjuk, a szénbányászat szerkezetátalakítása az állam által irányított és finanszírozott jól szervezett munka volt, amelynek eredményeként a szénbányászati ágazat optimálisan kihasználta az energetikában a piacgazdasági körülmények között rejlő lehetőségeit, a lezárt bányák után nem maradtak romok és rendetlenség, hanem rendezett és hasznosított területek szolgálgják a szűkebb és tágabb környezet javát.

A kilátások és a jövő

A bányavagyonszámítás társaságok teljesítették feladatukat: a felszámolt bányavállalatoktól átvett vagyont hasznosították, az átvett kötelezettségek legjavát teljesítették. A három BVH Rt. végelszámolása 2005-ben megkezdődött, várhatóan 2006. első félévében le is fog zárulni.

Mint az előzőekben is rámutattunk már, vannak a ko-

rábbi kötelezettségek között is olyanok, amelyek időben nem voltak teljesíthetők a társaságok működése alatt. Ezek későbbi teljesítéséről gondoskodnunk kell.

Időközben azonban felmerült egy újabb állami feladat is, amely egy meglévő bányászati és az államigazgatásban már gyakorlattal rendelkező szervezet közreműködését igényli. Ez a közel 3000 állami tulajdonú ún. meddő szénhidrogén (továbbiakban CH) kút problémája.

A 90-es évek elején a MOL Rt. átalakulásakor az új vállalat nem vett át vagyónaként a régi, állami vállalat könyveiben még szereplő, állami forrásból finanszírozott CH kutató, de meddő, azaz a cél szempontjából eredményt nem hozó mélyfúrásokat. Ezek a kutak később az államkincstárhoz kerültek mint vagyon, vagy ha úgy tetszik, mint kötelezettség. Ezen meddő CH kutak kezeléséről kíván a kormány megbízásából a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) a SZÉSZEK útján gondoskodni.

A szénbányászatból visszamaradt feladatok és ez az új feladat együtt már indokoltá tették, hogy ezen kötelezettségek teljesítésére egy új szervezet jöjjön létre.

A kormány a 2330/2004. sz. rendeletében jóváhagyta, hogy a CH kutak rendezésének feladata a SZÉSZEK hatáskörébe kerüljön, a korábbi szervezeti formát (három BVH Rt.) egy új forma, egy bányavagyon-hasznosító közhasznú társaság (röviden: BVH Kht.) váltsa fel. *A kht. alapítása 2005. elején megtörtént, a szervezet a munkát megkezdte.*

A kht. szénbányászati részlege a végelszámolás alatt

lévő BVH Rt.-ktől – a korábbi Fa-BVH Rt. kapcsolathoz hasonlóan – szerződésben vette át a megmaradt kötelezettségeket, és azok teljesítésén folyamatosan munkálkodik. Itt jegyezzük meg, hogy jogszabályi előírások alapján gazdasági társaságokat, illetve azok üzletrészeit a kht. nem veheti át, feladatait a CH kutak hasznosításából és vagyonértékesítésből, valamint állami forrásból fogja teljesíteni. A BVH Rt.-k a végelszámolás lezárása előtt minden vagyontárgyukat értékesítik, ez a végelszámolást némileg meghosszabbíthatja. A végelszámolásban maradt pénzt a kht. kötelezettségteljesítésre fordítja.

A kht. szénhidrogén részlege leltár alapján pontosította a KVI-nél lévő meddő CH kutak mennyiségét, amely végül is 3093 db lett. Ezeket tulajdonba ugyan nem adták, ez továbbra is a KVI-n keresztül az államé, de kezelésbe igen. Erre egy mindenre kiterjedő, alapos szerződésben került sor. A feladat nem egyszerű: a kutak között van még CH bányászat szempontjából is számításhoz jövő, aktív kút, amelyre esetleg a MOL is igényt tart, van olyan kút, amely termálvíz szempontjából hasznosítható, és vannak ténylegesen meddő kutak – sajnos ez a meghatározó többség –, amelyek lezárásra, felszámolásra kell hogy kerüljenek.

A bányavagyon-hasznosítás és a szerkezetátalakítás tehát folytatódik. A szerzett államigazgatási gyakorlat és tapasztalat, továbbá a szakmai tudás lehetővé teszi, hogy egyes speciális állami feladatok ezen szervezet keretében kerüljenek megoldásra.

TÓTH ÁKOS 1949-ben született. Középfokú végzettséget a Jedlik Ányos gépipari technikumban, majd gépészmérnöki oklevelet a Nehézipari Műszaki Egyetemen, mérnök-közgazdászt a Marx Károly Közgazdasági Egyetemen szerzett. Dolgozott az Országos Tervhivatalban, a Bányászati Egyesülésnél és a Mininvest Rt.-nél. 1997-től a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ igazgatója.

Külföldi hírek

Hol tart India bányászata

Szén: Éves termelés 385 Mt, melynek 80%-át külfejtésből termelik ki. Az éves mennyiségből 220 Mt-t a villamos erőművek használnak fel. Az acélipar számára kokszolható fekete szenet (40 Mt-t) bányásznak, de a többletigény miatt 12 Mt-t importálniuk kell. India megkutatott szénvagyon 212 Mrd t.

Vas: Éves termelés 74,5 Mt, melynek 60%-át exportálják, mert az érc igen jó minőségű, 64%-os Fe tartalmú. A kohók éves tiszta vas/acél termelése 36 Mt.

Alumínium: Éves termelésük 842 Et, de a fejlesztéseik ezt a mennyiséget 2006/2007-re 920 Et-ra növelik. Ahhoz, hogy ezt elérjék, a timföldgyártó kapacitásukat éves szinten 1,3 Mt-val tervezik növelni, amelyhez 1770 MW villamos erőmű kapacitásbővítés is szükséges.

Cink: Éves termelés 240 Et, melyet a folyamatban lévő fejlesztésekkel 2006/2007-re 394 Et-ra növelnek.

Ólom: Éves bányászatuk 60 Et, viszont a lakossági igényvel együtt az éves felhasználásuk 170 Et. Ezért ebben az ágazatban is nagy fejlesztéseik vannak, hogy 2006/2007-re az éves kapacitásukat 174 Et-ra emeljék.

Réz: Hasonló nagy fejlesztések vannak a rézbányászatban és a rézkohók kapacitásának növelésében is, mert a jelenlegi éves réztermelést a 390 Et-ról 2007-re 780 Et-ra fogják növelni.

Nyersolaj: Nagy mennyiségű import olaj behozatalra szorulnak, mert az éves termelésük csak 35,5 Mt, és ezt az éves mennyiséget évek alatt is csak igen kis százalékban tudták növelni (2002-ben 32,7 Mt, 2003-ban 32,0 Mt és 2004-ben 35,5 Mt).

Mining Magazine, 2005. október

Kína aknaszállító berendezéseket vásárolt

A kínai Yankuang Csoport három új aknaszállító berendezést vásárolt 7 millió euróért a Siemag cégtől. A villamos berendezéseket a Siemens szállítja, egyenként 4000 kW-os szinkron motorral és a hozzájuk tartozó frekvenciaváltós rendszerrel. A Siemensnél rendelték meg a kis feszültségű rendszert, az automatizáláshoz a technológiát, valamint a biztonsági felszereléseket. A Siemens felelős a gépészeti berendezésekért, a felülvizsgálatokért, az ún. indulásra kész rendszerért, és a Siemag-gal együtt fogják megvalósítani a projektet. Ez a Yankuang Csoport egyike a legnagyobb széntermelő egységeknek Kínában. Az éves aknaszállító kapacitásuk több mint 40 Mt.

Mining Magazine, 2005. október

Bogdán Kálmán

A Mecseki BVH Rt. működése és szerepe a térség gazdasági és társadalmi fejlődésében

LAFFERTON GYÖZÖ okl. bányamérnök, értékesítési menedzser (Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt. Pécs)

A cikk vázolja a rendszerváltás idején a mecseki bányászat helyzetét, a vállalat felszámolásának történetét, az MBVH Rt. megalakulását, feladatát, a műszaki kötelezettségek teljesítését, vagyonhasznosítási tapasztalatokat, valamint a társaság tevékenységének hatását a térség fejlődésére.

A mecseki szénbányászat helyzete a rendszerváltás idején

A közép- és kelet-európai államokban a nyolcvanas évek legvégén jelentős politikai, társadalmi és gazdasági átalakulás kezdődött. A gazdaság területén a szocialista tervgazdálkodást mindenütt a tőkés piacgazdálkodással igyekeztek felváltani.

Az energiagazdálkodás tevékenységében parancsolóan merült fel az európai energiapiachoz igazodó – ezzel együtt a gazdaságosság szempontjait maximálisan figyelembe vevő – gazdaságsszerkezet kiépítése, a környezetvédelem fokozott érvényesítése és a biztonságos energiaellátás követelményeinek kielégítése.

Mindezek a korábbi energiapolitika felülvizsgálatát és új energiapolitikai koncepció kidolgozását tették szükségessé.

Ebben a helyzetben a hazai szénbányászat – egyébként is súlyos anyagi gondokkal küszködő – vállalatai olyan gazdálkodási körülmények közé kerültek, melyek következtében egymás után csődöt kellett bejelenteniük, s többen a felszámolási eljárás is megindult.

A Mecseki Szénbányák gazdálkodása már az 1980-as évek közepétől veszteséges volt. 1987-ben hároméves szanálási időszak kezdődött, mely átmenetileg lehetővé tette a vállalat további működését, de – döntően a létszámeláramlás (ezen belül a nagy gyakorlattal rendelkező vágár és bányászati szakszolgálati) következtében egyre csökkenő termelés miatt – a szanálási eljárás nem érte el a célját, a vállalat két évi vegetálás után ismét tartósan veszteséges és fizetéseképtelen lett.

A veszteséges működést a romló közgazdasági környezet és a mecseki szénmedence világviszonylatban is páratlanul nehéz bányászati viszonyai idézték elő, s ezt a szabaddá tett szénpiac a szénárakban nem ismer/het/te el! A leépülés miatt a széntermelő kapacitás kihasználatlanná, a termelés pedig veszteségesé vált.

A Mecseki Szénbányák felszámolása

A Baranya Megyei Bíróság Fkp. 4/1991. számú végzésével – 1991. október 8-án – vette kezdetét a több mint két évszázados bányászati előzménnyel rendelkező Mecseki Szénbányák felszámolása. Ennek időszakában sor került több bányauzem termelésének leállítására és be-

zárására, Pécs-Komló térségében egy területfejlesztési koncepció kidolgozására és beindítására, valamint a Pécsi Erőmű Rt. és a megmaradó bányák integrációjára.

A feladatok súlypontját ebben az időben

- a működő bányák optimális üzemszerkezetének kialakítása (ehhez igénybe vettük angol és német szakértő cégek vizsgálatait),

- a művelésből kivont bányaterületek, a föld alatti és külszíni bányászati létesítmények előírás szerinti felhagyása,

- a széntermeléshez és feldolgozáshoz közvetlenül nem szükséges eszközök és intézmények fenntartása, működtetése és hasznosítása,

- a vállalat üzemeiből alakult gazdasági társaságokba bevitt vagyonnal kapcsolatos feladatok ellátása és a feleslegessé vált létesítményekre alapozott új társaságok létrehozása képezték.

A vagyon hasznosítását, értékesítését nehezítő körülmények hamarosan világossá váltak. Ezek a nagy területen fekvő, egy tagban levő ingatlanok, a nagyméretű, speciális szerkezetű, eladhatatlan gépészeti berendezésekkel zsúfolt épületek, a sajátos infrastruktúra, a túlzott beépítettség, az épületek leromlott állaga, a gyenge kereslet és a tőkehiány voltak.

A bányavállalatok mérete, szakmai szempontok által meghatározott speciális felépítése, összetett vagyoni szerkezete és felszámolásának egyedi jellege, valamint a bányabezárási, tájrendezési, környezetvédelmi és humán kötelezettségek mennyisége a törvény által rögzített időtartam alatt nem tette lehetővé a felszámolás befejezését.

1993-ban létrejött az erőmű-szénbánya integrációja. Ebben a helyi erőmű mellett a Zobák bányauzem és a két külfejtési üzem kapott szerepet.

A felszámolások lezárására hozott 3439/1993. sz. kormányhatározat felhatalmazta a Szénbányászati Szerkezet-átalakítási Központot (SZÉSZEK), hogy az eljárás során eddig nem értékesített vagyon hasznosítására és a visszamaradó kötelezettségek teljesítésére alapítson a területen részvénytársaságot. Ebben kaptak szerepet az integrációból kimaradt üzemek és területek is.

Ilyen előzmények után jött létre egyszemélyes részvénytársaságként, 10 millió Ft alaptőkével a Mecseki Bányavagyon-hasznosító Részvénytársaság (MBVH Rt.).

A MBVH Rt. feladatai, vagyona és kötelezettségei

Az új társaság működését 1994. január 1-jén kezdte meg. Feladata: az állami kötelezettségvállalással fedezett bányabezárások folytatása, a bányakárrendezési és tájrendezési feladatok, valamint a humánpolitikai kötelezettségek teljesítése.

A tennivalók finanszírozásának elősegítésére vagyont is kapott. Meg kellett szervezni a vagyon védelmét és ki kellett alakítani a hasznosítás módszerét. Mivel az átvállalt kötelezettségek mértéke jelentősen meghaladta az átvett vagyont, kormányhatározat garantált költségvetési támogatást.

Az MBVH Rt. megalakulásakor adásvétellel vegyes kötelezettség-átvállalási szerződés keretében 2 144 808 eFt vagyont és 5 852 978 eFt kötelezettséget vett át a Mecseki Szénbányák szervezetétől.

Jelzett vagyon 17 közművesített telephelyen volt található, és 540 hektár beépítetlen, illetve 130 hektár beépített területen levő, több mint 300 önálló helyrajzszámú ingatlanból állt, melyből: 38 meddőhányó, 55 út vagy egyéb közterület, 133 épületingatlan és közel száz építmény.

Az átvett vagyon 18,2%-át tették ki a befektetett pénzügyi eszközök között szereplő gazdasági társaságok üzletrészei. Összesen 26 társaságot vettünk át, ezeknek többsége a Mecseki Szénbányák kiszolgáló egységeiből létrehozott kényszervállalkozás volt.

A kötelezettségek halmaza a bányák bezárását, a tájrendezést, a humánkötelezettségek teljesítését, új társaságok alapítását, a felesleges épületek bontását és új funkcióval hasznosíthatónak ítélt, megtartott ingatlanok értékesítését tartalmazta. (A tájrendezésre kerülő üzemudvarok és meddőhányók összes területe 270 hektárt tett ki.)

A társaság működése

A társaság alakulásától napjainkig eltelt időszak története két jól elkülöníthető szakaszra osztható:

– *A múlt századra eső rész (I.), mely a vagyon hasznosítását, az azok érdekében végzett fejlesztéseket mind a munkahelyteremtés céljaihoz rendelte* (1997-től ennek elősegítése céljából /is/ vezettük be a vagyonhoz kötött kötelezettségek fogalmát és alkalmazását), míg

– *az új évezreddel induló második szakasz (II.) már a vagyonok átadásának és a kötelezettségek teljesítésének gyorsítását, a tevékenység mielőbbi befejezését szorgalmazta.* Ezen utóbbi szakaszon belül 2005. január 1-jétől megkezdődött az MBVH Rt. végelszámolása, mely napjainkban is tart.

A részvénytársaság műszaki tevékenysége

Az MBVH Rt. megalakulásakor szerződés alapján, 1994. évi árszinten 5 853 MFt összegű kötelezettségállományt vett át, mely: 53,3% műszaki, 34,3% humán és 12,4% egyéb feladatot jelentett.

A műszaki kötelezettségek csoportjába a bányabezárá-

si, a bányakárrendezési és a tájrendezési feladatok tartoznak.

A bányabezárások folyamatát a felszámolási eljárás 1991. évi kezdete indította be. 1992-ben betömedékeltek a Széchenyi szállító- és András légaknát, valamint az István aknai bányamezőhöz tartozó Szabolcs- és Rücker légaknákat. A sorozat 1993-ban az István I.-II. szállítóaknákkal, a komlói Anna szállító- és légaknával és a Kossuth IV. szállítóaknával folytatódott. Kivételt képezett az István III. akna tömedékelés nélküli felhagyása, mert az a bányamező vízzel való feltöltődésének megfigyelésére – ill. szükség esetén műszaki beavatkozásra – szolgáló szerepet kapott. Az akna tömedékelésére végül – a vízfigyelő funkciónak egy megfigyelő kúttal történő kiváltását követően – 2002-ben került sor.

A társaság megalakulásakor még működő bányákkal, háttérüzemekkel, jelentős feldolgozó vertikummal és közel ezer fő üzemi létszámmal rendelkezett. Bérleti szerződés keretében a megmaradt négy különálló bányatelen két bányauzem működött, melyeket még a Mecseki Szénbányák adott bérbe (Szászvári és Vasasi Bányauzem).

Sem a Szászvár Bt., sem az Antracit Kft. kísérlete nem járt sikerrel, ezért azokat az MBVH Rt. visszavette, s a föld alatti térségek felhagyását 1995. év végére mindkét üzemben elvégezte. Ezzel a szoros értelemben vett bányabezárási feladat a volt Mecseki Szénbányák teljes területén befejeződött.

A bányabezárás teljes körű végrehajtásához azonban szélesebb értelmezésben hozzátartozik a bányák külszínre vezető kijáratainak végleges lezárása, a bányászati tevékenységhez kapcsolódó technológiai és infrastrukturális épületek leszerelése, felszámolása – esetleg átalakítása –, az üzemudvarok környezetvédelmi kármentesítése, tereprendezése is.

A részvénytársaság elvégezte:

– A Pécsi Bányauzem, Komlói Bányauzem és az Északi Bányauzem föld alatti térségeinek kiszélesítését, 50,6 km nyitott vágatállomány felhagyását,

– 16 akna tömedékelését és végleges lezárását 288 em³ tömedékanyag felhasználásával, melynél utántömedékeléshez (45 esetben) 23,3 em³ további mennyiséget használtunk fel,

– 3 kötélpálya felszámolását, összesen 12 km hosszban,

– vízfigyelőrendszer kialakítását 33 helyen,

– víz- és energiarendszerek átalakítását,

– a telephelyek környezetvédelmi kármentesítését.

A bányakártalanítási igénybejelentések elbírálási és végrehajtási gyakorlata a Bányatörvény, valamint a Polgári Törvénykönyv rendelkezésein alapul. A bányászat külszíni építményeket veszélyeztető káros hatásai a tevékenység befejezését követően egyre csökkenő mértékben jelentkeznek. 1999-től – a mecsekszabolcsi bányatársaságok vízzel történő feltelését követően – vízesedéskből eredő bányakár-bejelentések és kártalanítások is bekövetkeztek.

A társaság megalakulásától napjainkig 1075 kárbejelentés és ügyintézés történt összesen 580,1 M Ft

kifizetett kártalanítási összeggel. Ebből felszínmozgás miatt 315,1 MFt-ot, vizesedés miatt 265 MFt-ot fizetünk ki.

A tájrendezési kötelezettség nemcsak a felszámolás időszakában működött bányákra terjedt ki, hanem a Mecseki Szénbányák szervezeti keretei között korábban üzemelt bányákkal kapcsolatos feladatokra is!

A táj- és területrendezési teendők alapvetően a törvényekben előírt környezetvédelmi, természetvédelmi, biztonsági rendelkezések teljesítésére irányulnak, de egy részük elősegíti az ingatlanok hasznosítását is. Utóbbira példa a pécsújhegyi meddőhányó tájrendezése, melynél a területnek – ipari, kereskedelmi és kulturális vállalkozások létesítéséhez megfelelő – alkalmassá tétele is szerepel az újrahásznosítási célok között.

A kötelezettségátvállalási szerződésben 14 területen 382 ha tájrendezése szerepel, ahol az érintett meddőhányókba deponált meddő becsült mennyisége: 105,6 millió m³. A legnagyobb feladatot az István I.-II. és a Vasas D-i meddőhányó tájrendezése képezte.

Nem történt még tájrendezés a budafai meddőhányón, a többi feladat – kisebb utómunkák kivételével – a végelszámolás kezdetéig (2005. 01. 01.) teljesült.

A 11 éves időtartam (1994-2004) alatt tájrendezésre fordított összeg: 1399 MFt.

A vagyontárgyak, építmények őrzése, állagmegóvása, értékesítést elősegítő átalakítása az átvett kötelezettségek között nem szerepelt.

Az igény ezek alkalmazására hamarosan felmerült, s a vagyonhoz kötött kötelezettségeket 1997-től folyamatosan beterveztük és teljesítettük. Ezek közül néhány:

- a Pécsi Ipari Park területén feltáró út építése,
- a Szabolcs patak medrének helyreállítása,
- a Komlói Szociális Ellátó Centrum kialakítása,
- a gumifeldolgozás technológiájának módosítása,
- az altáró területén a rézsű helyreállítása, az ivóvízhálózat kiváltása és feltáró út építése...

Az ilyen típusú feladatok teljesítésére az 1997-2004 közt eltelt időszak 8 éve alatt közel 2,5 Mrd Ft-ot fordítottunk. Ezek a vagyon- és állagvédelem mellett közvetve elősegítették a vagyontárgyak hatékonyabb értékesítését és a munkahelyteremtés megvalósítását is.

A műszaki feladatok végrehajtásának tapasztalatai

– A bányabezárás idején a föld alatti térségek ellenőrzését és a bányászati-műszaki előírások megtartását ugyanúgy meg kell követelni, mint a normál bányaművelés időszakában. (A bezárás idején is bekövetkezett melegedés, gázfelszaporodás, melyeknek komoly következményei lehettek volna laza ellenőrzés, vagy az elhárítás felszínes kezelése esetén!)

– Az aknák tömedékelésénél – a leggondosabb munkavégzés és ellenőrzés mellett is – számolni kell a tömedékoszlop felboltozódásával és későbbi váratlan, dinamikus megsüllyedésével. Az ebből eredő balesetek és károk megelőzése speciális intézkedéseket igényel.

– A bányabezárások fázisában, a nagyméretű gépek, berendezések kiszerezése és aknákn keresztül történő kiszállítása szakaszában (kas alatt, esetleg menekítő-vitla segítségével) az ilyen munkák végzésében gyakorlatot szerzett felügyelet és aknavjár-csapat közreműködése szükséges. Erre időben fel kell készülni, mert – a feladatok teljesítése és a létszámleépítés előrehaladott stádiumában – ezt a minőségi igényt esetleg csak körülményesen lehet biztosítani!

– A föld alatti bányatérsegek felszámolásakor gondosan meg kell tervezni a kiszerezési, kármentesítési és a közmű- ill. energiahálózat-kiépítési (villamos, sűrített levegő, víz) munkák összhangját. Nagyon megnehezíti ugyanis a feladatok végzését, ha az adott helyen már nem áll rendelkezésre a munkaeszközöket (emelővitla, fűrőgép stb.) működtető energia!

– Újszerű műszaki feladatok megoldását igényelte a bányabezárások végzésénél a süjtőlégrobbanás veszélyének elhárítása az áthúzó légáramok megszűnésekor (István I.-II. akna bezárása), valamint a hosszúhetényi vízzel elárasztott aknákból a tömedékeléskor kiszorult nagy mennyiségű víz biztonságos elvezetése.

– A tájrendezés tervezésénél meg kell ismerni az érintett területek önkormányzatainak távlati rendezési és szabályozási terveit és a települések fejlesztési elképzeléseit. Összhangot kell teremteni az ellenérdeklő szereplők között. (Lakosság, önkormányzat, hatóság.)

A műszaki kötelezettségek teljesítésére fordított költségek idősorát az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

Kiadások (költséghelyek szerint ÁFA nélkül M Ft) folyó áron

Sor-szám	Megnevezés	Tény												1994-2004 Össz.
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		
1.	Műszaki kiadások	277,3	262,0	323,5	587,7	619,1	639,6	863,1	808,1	631,5	771,8	318,6	6 102,3	
I. 1.	– bányabezárás	256,1	217,8	230,5	206,2	145,3	155,3	98,7	44,8	86,3	136,6	46,5	1 624,1	
I. 2.	– táj- és területrend.	0,3	5,2	70,1	32,5	73,8	68,2	202,6	323,3	177,3	314,6	131,1	1 399,0	
I. 3.	– bányakár-rendezés	20,9	39,0	22,9	22,5	21,4	40,8	41,7	78,9	135,5	87,1	69,4	580,1	
I. 4.	– vagyonhoz kötött köt.				326,5	378,6	375,3	520,1	361,1	232,4	233,5	71,6	2 499,1	
2.	Humánpolitikai kiadások	195,0	401,0	341,9	294,8	352,5	264,2	265,3	303,4	365,9	442,0	151,7	3 377,7	
3.	Egyéb kötelezettségek					9,8	17,2	23,6	33,1	43,4	263,1	28,3	418,5	
4.	Kötelezettségek össz. (1+2+3)	472,3	663,0	665,4	882,5	981,4	921,0	1 152,0	1 144,6	1 040,8	1 476,9	498,6	9 898,5	
5.	Működési kiadások	912,5	570,9	591,4	423,7	473,3	356,0	357,1	296,8	288,8	250,8	218,2	4 739,5	
6.	Kiadások össz. (4+5)	1 384,8	1 233,9	1 256,8	1 306,2	1 454,7	1 277,0	1 509,1	1 441,4	1 329,6	1 727,7	716,8	14 638,0	

Humánpolitikai kötelezettségek

Az MBVH Rt. megalakulásakor átvett „humán kötelezettségcsomag” a teljes kötelezettségállománynak több mint egyharmadát tette ki.

A 11 év alatt folyóáron teljesített 3377,7 MFt kifizetésből 22,7% volt a baleseti, egészségügyi járadék, 25,4% a járadékmegváltás, és 16,5% együttesen a felmondási bér, a végkielégítés, valamint a Korengedményes nyugdíj. Az egyéb – vagyoni és nem vagyoni – humánpolitikai kötelezettségek részaránya 35,5%-ot tett ki.

Vagyonhasznosítás

Kezdetben (I.) a vagyon hasznosításának klasszikus üzleti formáit, az eladást és bérbeadást alkalmaztuk. Ennek során értékesítettük feleslegessé vált bányagépeinket és a korábbi működés maradék anyag- és készletállományát. Sajnos a mélyművelésű szénbányászat leépítése ekkori fázisában ezek nagy részét csak hulladékáron lehetett realizálni.

Telek- és épületingatlanaink értékesítését ekkor – a társaságunkkal szemben támasztott bevételi előírások teljesítése érdekében – rövid távú érdekérvényesítés jellemezte. Több értékes épületet, telephelyet – a konkrét üzleti ajánlatot önmagában megítélve – a környezeti feltételek és a teljes terület távlatos értékelése nélkül, a rendezési és szabályozási feltételek hiányában idő előtt értékesítettünk. (Ilyen hibákat követtünk el Hosszúhegy, Szászvár és István I-II. akna területén, de részben Pécs-Újhegyen is.) Ezt követően a bontási tervek felülvizsgálatával, a közműkiváltások helyett rekonstrukció és a bontások helyett felújítások alkalmazásával jelentős befektetés térült meg az értéknövekedés során. (Ilyen módon hasznosítottunk vasasi és újhegyi ingatlanokat.)

A Polus Center részére a 20 ha nagyságú telekingatlan eladásánál a telekalakítások és a közműhálózatok építése már egyértelműen a későbbi – új formában megvalósuló – hasznosítás érdekeit szolgálta.

A vázolt folyamat, mely az értékesítés „módszertanának” fejlődését illusztrálta, rámutatott arra a szükségszerűségre, mely a kötelezettségek hatékony, közérdekű teljesítésének és a környezeti, piaci igények érvényesítésének optimumán alapul. Az értékesítésre átvett vagyon hasznosítása tehát nem elszigetelt feladat, hanem olyan célszerű komplex tevékenység, mely együtt végezendő a térség teljes szerkezetátalakításával. E felismerést követően tértünk át az ingatlanok egyedi értékesítéséről az egyes területegységeket projektbe foglaló, új szemléletű előkészítésére és hasznosítására.

Legjelentősebb ilyen blokkjaink ebben az időben: a pécsi és komlói ipari parki, az István III. aknai gumiabroncs-feldolgozási, a komlói munkásszálló-hasznosítási és a vasasi projektek voltak.

Az MBVH Rt. megalakulása idején gazdasági társaságaink nagy része kényszervállalkozás volt, s létezésük azt a célt szolgálta, hogy segítsék a vagyon eredményes működtetését, megőrzését és óvását, valamint a volt bányász dolgozók foglalkoztatását. (Exelán Kft., Szakitex Kft., Carboker Kft.)

Két év előkészítő munkát követően újabb társaságok alapítására került sor, melyeknek célja hogy szolgálják:

- az új tervek megvalósítását (Pécsi Ipari Park Rt., Gumill Rt.),
- a vagyonhasznosítási feladatokat (Harkányi Balkon Rt.)
- szellemi műhelyek kialakítását (Innovációs és Techn. Kp. Kht.),
- a munkanélküliség csökkentését (Munka Pécs-Baranyáért Kht.),
- a gazdaság élénkítését (Pécsi Ipari Park Rt., Komló és Térsége Fejlesztési Kht.).

Tekintettel arra, hogy ezek a társaságok az egykori bánya telephelyein működtek, s az akkori munkavállalók számottevő hányadát foglalkoztatták, jelentős szerepet vállaltak a térség szerkezetátalakításában, így fejlődésük elősegítése fontos feladatot jelentett.

A vagyonhasznosítási tevékenység első – a kilencvenes évekre eső – szakaszának folyóáras vagyonhasznosítási bevételei 2244 MFt összeget tettek ki. Az adásvétellel vegyes kötelezettségátvállalási szerződés 2145 MFt vagyónával szemben a 2000. január 1-jei állapot: 1 540 MFt (1994. évi bázisáron számolva!).

A felszámolt bányaterületeken – a szanálás és felszámolás alatt megszűnt álláslehetőségekkel szemben – közel kétezer munkahely létesült.

2000-től (II.) egyre gyakrabban fogalmazódott meg az igény társaságunk felé a tevékenység mielőbbi befejezésére és a folyamat lezárására. Az MBVH Rt. igazgatótanácsa már 1999. július 5-i határozatában szabályozta a gazdasági társaságainkkal kapcsolatban követendő eljárást.

A 2001-2002-es év olyan üzleti gyakorlat megvalósításának volt az időszaka, melynek keretében befejező feladatokat kellett előkészíteni és realizálni. A projektek lezárása mellett természetesen törekedtünk a korábbi eladásokból kimaradt, kisebb értékű ingatlanok gyorsított ütemű hasznosítására. 2000-ben értékesítettük a társaság balatoni üdülőjét.

2002 II. félévében a többi BVH Rt.-vel karöltve a vagyonértékesítés felgyorsítása és a kínálat mind szélesebb körben való megismertetése érdekében *ingatlan-közvetítők bevonásáról határoztunk*. Ebben az időben a társaságunknál adott lehetőségek bemutatására *befektetési konferenciát is rendeztünk*, melyen ismertettük az állam által akkor működtetett „Széchenyi terv” kapcsolódásait is.

A SZÉSZEK egyre határozottabban fogalmazta meg elvárásait:

- „minden vagyontárgyat meg kell hirdetni!”
- „új projektet már ne kezdünk, hosszú kifutását semmiképpen!”
- „fokozni kell a követelések behajtásának hatékonyságát!”
- „ne bocsátkozzunk semmi olyan tevékenységbe, amely új kötelezettséget keletkeztethet!”

Vizsgálni kezdtük az önkormányzatok részére történő ingatlanátadás jogi lehetőségeit és feltételeit is. Ennek befejezése, majd a felgyorsított tárgyalások és szerződéskötések eredményeként sikerült 2003 tavaszán a

Sor-szám	Megnevezés	Tény											1994-2004. Össz.
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
1.	Tárgyi eszközök ért.	137,7	74,0	260,1	149,7	143,1	86,4	272,7	131,9	62,4	265,7	34,1	1 617,8
2.	Befektetett pénzügyi eszk. üzletrészek értékesítése	0,0	5,8	20,2	61,0	55,6	428,5	47,2	66,0	21,0	5,3	67,9	778,5
3.	Készletek értékesítéséből	17,5	22,7	8,9	9,8	8,1	4,1	5,5	10,1	3,2	4,3	12,5	106,7
4.	Munkavállalói tartozások	10,2	3,8	5,3	3,9	8,9	12,0	9,0	9,0	2,1	4,4		68,6
5.	Vevői tartozásokból	130,2	52,6	0,7	1,2								184,7
6.	Egyéb értékesítésből, hasznosításból, követelésből	7,7	109,7	124,7	78,8	111,7	89,5	34,8	35,1	18,6	22,8	10,7	644,1
7.	Értékesítés és hasznosítás összesen (1-6)	303,3	268,6	419,9	304,4	327,4	620,5	369,2	252,1	107,3	302,5	125,2	3 400,4
8.	Egyéb bevételek	264,0	147,9	43,7	68,8	97,5	58,8	79,5	26,5	12,8	13,3	7,3	820,1
9.	Saját bevételek (7+8+9)	567,3	416,5	463,6	373,2	424,9	679,3	448,7	278,6	120,1	315,8	132,5	4 220,5
10.	SZÉSZEK támogatás	584,0	844,6	762,1	949,2	1 043,0	949,5	706,5	1 562,5	1 027,8	1 621,6	571,8	10 622,6
11.	Össz. bevétel (10+11)	1 151,3	1 261,1	1 225,7	1 322,4	1 467,9	1 628,8	1 155,2	1 841,1	1 147,9	1 937,4	704,3	14 843,1

hosszúhetényi, a szászvári, a komlói és a pécsi önkormányzat részére átadni társaságunk vagyonából a közösségi célt szolgáló ingatlanokat. Ezek a szerződések – bár a bevételek tekintetében nem képviseltek jelentős értéket – olyan ingatlanok átadását tették lehetővé, melyeknek piaci hasznosítása más módon nem volt megoldható. (A kis értékű ingatlanok közül 93 tétel értékesítése valósult meg 2003-ban.)

Még ez év szeptemberében eladtuk a harkányi üdülőt, majd év végén 28 vevő részére osztatlan közös ingatlanként a gyűkési területen található telkünket.

A 2004. év legjelentősebb tényleges eladása a Gumill Rt.-ben levő üzletrészünk értékesítése volt. Az év legfontosabb ténykedése viszont az önkormányzati vagyonátadások előkészítése, tárgyalássorozatának lefolytatása, majd az év végén Komló Város Önkormányzatával a vagyon-kötelezettségátadási szerződés megkötése.

Az üzleti akció eredménye 320 MFt összegű, s a bruttó vagyon, valamint a kötelezettség szempontjából kiegyenlített megállapodás lett. Vagyon oldalán az ingatlanok és üzletrészek átadása mellett követelésátvétel is történt, míg az átszármaztatott kötelezettségek között bontások, meddőhányó és területrendezés, utógondozás, fűtőkorszerűsítés és környezeti kárelhárítás szerepel.

A pécsi tárgyalásokat az önkormányzat illetékeseivel kezdtük, azonban a testület egy ponton úgy döntött, hogy mégsem a város, hanem annak egy társasága, a Pécsi Városüzemelési és Vagyonkezelő Rt. (PVV Rt.) lesz az átvevő.

Az eredeti SZÉSZEK ajánlat 664 MFt-ról indult, s szintén kiegyenlített volt. A komlóiánál kétszer nagyobb volumen és a tárgyalások vontatott, nehézkes vitele miatt a szerződéskötés 2005. július 20-ig elhúzódott – közben az MBVH Rt.-nél 2005. január 1-én beindult a végelszámolás. Maga a végleges dokumentum kiegyenlítettlen, az átadott vagyon bruttó 610,9 MFt, míg a kötelezettség 560,8 MFt. (A különbség kiegyenlítése a visszagyógyult ÁFA-ból történik.)

Az átadott vagyon a pécsi üzemek és területek ingatlanaiból, valamint üzletrészekből áll, a tartozásátvétel pedig ugyanezen területekhez tartozó bányabezárás, táj- és területrendezés és vagyonhoz kötött kötelezettségek összességéből tevődik össze.

A szerződés hatálybalépéséhez a szerződő felek aláírásán és a SZÉSZEK jóváhagyó záradékán kívül még két dolog szükségeltetett:

- a gazdasági és közlekedési minisztérium jóváhagyása (ez 2005. november 24-én megszületett) és

- az István I.-II. aknai jelzalogok levétele (az ehhez szükséges jelzalogszerződés módosítását követő igazolás – Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium – kiadása a 2006. évre áthúzódott.)

Ez a momentum azt is eredményezte, hogy az MBVH Rt. végelszámolását nem lehetett 2005. év végéig lezárni!

1994. I. 1. – 2004. XII. 31. között eltelt időszak alatt – azaz az MBVH Rt. végelszámolása kezdetéig – a társaság 3 400 MFt vagyonhasznosítási bevételre tett szert. (Folyóáron számolva!)

Az 1994. évi 2144,8 MFt induló vagyonból eddig 1852,8 MFt értékű – akkori bázisra számított – vagyonhasznosítást végzett, ami 86,4% teljesítést jelent a „normál” működés végéig. A PVV Rt.-vel megkötött szerződés hatályossá válását követően a MBVH Rt. tevékenysége befejezhető, s a végelszámolás mérlege lezárható lesz!

A vagyonhasznosításból eredő bevételek idősorát a 2. táblázat mutatja.

A vagyonhasznosítás tapasztalatai

- Világossá vált, hogy a volt bányászati létesítmények többségét változatlan formában általában nem lehet értékesíteni.

- Kiemelkedően fontos az épületingatlanok célirányos – a jövőbeni hasznosításhoz igazodó – bontásán túl a közművek felújítása!

- Ingatlanokat értékesíteni csak a környezeti viszonyok, a szabályozási-rendezési feltételek és a teljes terü-

let távlati lehetőségei komplex megítélését követően szabad!

– Kapcsolatot kell teremteni és tartani az önkormányzatokkal a területfejlesztési feladatok és lehetőségek egyeztetése érdekében!

– Élni kell a különböző pályázati lehetőségekkel!

– Sajnálatos módon a SZÉSZEK törvény szabta feltevélei nem tették lehetővé a szervezetátalakítási törekvések hatékony támogatását.

A szervezetátalakítás hatása a térség fejlődésére

A mecseki térségben közel 250 éve kialakult bányászati történelme során mindig kölcsönhatásban volt környezetével, ezen belül kiemelten Pécs városával. A szervezett ipari munkásság megteremtésével, foglalkoztatást biztosító munkahelyeivel, szakmailag képzett dolgozói jelenlétével serkentő hatással volt a térség gazdaságára. Az 1920-as években *Jarosláv Jicinski* – az Első Dunagőzhajózási Társaság cseh-morva területéről származó igazgatója – által megvalósított fejlesztés kisugárzása jelentős húzó hatást fejtett ki az akkor fejlődésnek indult helyi iparra. A háború után a lakásépítések, valamint a munkásszállítás révén bővülő városi és helyközi közlekedés korszerűsödése hatott a környezetre. A folyamatosan megvalósuló kölcsönhatás a 60-as évek közepe táján tetőzött, amikor a húszezer fős nagyvállalat – 60-80 ezres hozzátartozói „gárdájával”, annak ezernyi idegszálával – szinte beágyazódott térségi környezetébe.

Az MBVH Rt. megalakulása után – mint a térség korábbi legnagyobb vállalatának utódszervezete – továbbra is mértékadó és szervezőerővel bíró központként működött. Tevékenysége kezdetén ingatlanértékesítés és bérbeadás révén segítette elő több térségi kisvállalkozás indulását.

Az átlagosnál hátrányosabb helyzetű térség fejlődési lehetőségeit elemezve hamar rájött az összefogás és a kormányzati lehetőségek lehető leghatékonyabb igénybevételének szükségességére. Minden lehetséges módon segítette az 1007/1994. sz. kormányhatározat létrejöttét és megvalósítását, mely a Komló és térsége szervezetátalakítását és gazdasági fellendítését célozta. Saját megfontolásból elkészítette a „Baranya megyei befektetési vizsgálatok” tanulmányt.

A pécsi és komlói területeken korábban működött szénelőkészítő üzemek helyén ipari parkok létesítését kezdeményezte, melyekbe kezdettől bevonta a helyi önkormányzatokat és működő vállalkozásokat. Ezeket az ipari parki szervezeteket a helyi gazdaság fejlesztési centrumaiként kezelte.

A Pécsi Ipari Parkot üzemeltető részvénytársaság – két éves előkészítő munkát követően 1997-ben, az ipari park címet első kiosztása idején – nyerte el jogosultságát. A szervezet 152 ha területtel és – már 2003-ban – 23

betelept vállalkozással, valamint közel 2000 foglalkoztatottal rendelkezett. Tulajdonosai között található társaságunk mellett Pécs MJ. Város Önkormányzata, a Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodó Kft. és a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Társaság.

A Komlói Ipari Park 2000-ben alakult 25 ha területen, s 2003-ra már 15 vállalkozást és 600 foglalkoztatottat tömörített magába.

Kezdeményezően lépett fel társaságunk a térségi szellemi műhelyek kialakítása és a munkanélküliség csökkentése területein is. Előbbi elképzelés megvalósítását célozta a helyi egyetemek, a kamarai szervezet és ipari park erőinek összpontosítását és orientációját megvalósító Innovációs és Technológiai Központ Kht. szervezetének létrehozása. A foglalkoztatás elősegítésén régóta munkálkodott saját alapítású vállalkozásai révén. A Munka Pécs-Baranyáért Kht.-ban vállalt szerepe már kifejezetten a térségi munkanélküli foglalkoztatás megvalósítását célozta.

Társaságunk mindig kiemelten fontos feladatának tekintette a térségben a környezetvédelem összehangolt, tervszerű fejlesztését. A tevékenység központi telepeként az István III. aknai üzemterületet képzelte el, mint „Környezetvédelmi Ipari Parkot”. Itt sikeresen létrehozta a használtgumi feldolgozó társaságát, a „Gumill Rt.”-t, sajnos a használt ólom-akkumulátorok feldolgozó technológiáját és szervezetét – a lakosság ellenállása miatt – már nem sikerült megvalósítania.

Az MBVH Rt. alapításától kezdve aktív, kezdeményező és együttműködő kapcsolatban állt a térség államigazgatási, önkormányzati és vállalkozói szervezeteivel egyaránt. Kifejtette véleményét város- és térségfejlesztési kérdésekben, részt vállalt a kutatás-fejlesztési programok összeállításában, az idegenforgalmi lehetőségek feltárásában – egyáltalán a térség fejlődését elősegítő gondolatok megfogalmazásában, támogatásában és aktív előbbrevitelében. Igyekezett ezzel is megfelelni a közel 250 éves mecseki bányászkodás teremtette hagyomány szellemiségének!

Irodalom

- Lafferton Gy.: A megszűnt bányák létesítményeinek hasznosítása. (A „Bücsúzik a mecseki szénbányászat” emlékülés előadásai. – Komló, 2000. aug. 29-30.)
- Lafferton Gy.: Vagyonhasznosítási tevékenység a Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt.-nél. BKL. 131. évf. 576-581. (1998)
- Dr. Göndöcs I.: A Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt. működése és működési tapasztalatai. BKL. 133. évf. 363-370. (2000)
- Schaller K.: A Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt. tájrendezési tevékenysége. BKL. 136. évf. 189-197. (2003)
- Lafferton Gy.: Ipari parkok a volt szénbánya üzemi területein. BKL. 136. évf. 198-203. (2003)

LAFFERTON GYŐZŐ okl. bányamérnök szakmai tevékenységét 1964-ben mecseki területen, Vasas bányauzemben kezdte. Az itt eltöltött huszonegy év alatt számos területen dolgozott, 1980-86 között – előbb főmérnökként, majd üzemvezetőként – a felelős műszaki vezetői feladatot is ellátta. Ezt követően vállalati fejlesztési főmérnök, majd – a felszámolás és a BVH Rt. megalakulása után – mint osztályvezető, majd mint értékesítési vezető dolgozott. Jelenleg a társaság végelszámolás alatt áll, ahol értékesítési menedzser funkciót tölt be.

A Borsodi Bányavagyon-hasznosító Rt. működése 1994-2005 között

DR. FREINÉ JÁNI NATÁLIA, okl. közgazda, végelszámoló (Borsodi BVH Rt., Miskolc)

Az észak-magyarországi szénbányák (a borsodi, a mátrai és a nógrádi bányák) felszámolására (bezárására és vagyonhasznosításra) alakult részvénytársaság megalakulásának körülményeiről, műszaki, humánpolitikai és vagyonhasznosítási tevékenységéről olvashatunk e cikkben

A szénbányászat helyzete a térségben a rendszerváltás idején

A hazai szénbányászatban a '80-as évek második felében válságos helyzet alakult ki. Ez a Borsodi Szénbányáknál 1986-tól kezdve a termelő kapacitások fokozatos leépülését okozta. 1989-ben megszűnt az állami támogatás, ami felgyorsította az eladósodási folyamatot. 1990-ben a Borsodi Szénbányák (BSZ) erőfeszítéseket tett a gazdasági talpon maradásra. Ennek keretében leállították a legveszteségesebb bányát (Farkaslyuk), a veszteséges szolgáltató egységeket gazdasági társaságokká szervezték át, és 2500 fővel csökkentették a vállalat létszámát. Mindezek ellenére a likviditási gondok fokozódtak.

A szakágazat nehézségeinek rendezésére született a 3329/1990. sz. kormányhatározat, mely alapján létrehozták a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központot (SZÉSZEK). Az intézmény felszámoló jogosultsággal rendelkezett. A későbbiekben további, kifejezetten a szénbányavállalatok felszámolása kapcsán alkalmazható kormányrendeletek, határozatok születtek.

A 3329/1990. sz. kormányhatározat előírja, hogy a szénbányavállalatok szerkezetátalakítását felszámolási eljárások keretében, központilag irányított és koordinált program szerint kell megvalósítani.

1990. II. félévében a BSZ fizetéseképtelenné vált, ezért a vállalat vezérigazgatója 1990. november 12-én kérelmet nyújtott be a megyei bírósághoz, melyben fizetéseképtelenség címén a felszámolási eljárás megindítását kérte.

A felszámolási eljárás kezdő időpontjában a BSZ hét széntermelő egységgel rendelkezett, melyek közül hat mélyművelésű bánya (Lyukó, Szeles, Edelény, Feketevölgy, Rudolf és Putnok) és egy külfejtés (Vadna) volt. A felsoroltakon kívül a vállalat tulajdonában volt az építés alatt álló Dubicsányi Bánya. A beruházás 1990. eleje óta forráshiány miatt szünetelt.

A felszámolási eljárás indulásakor meglévő széntermelő egységek összesen mintegy 3 Mt/év széntermelő kapacitást képviseltek. A piaci helyzet és a gazdálkodási veszteség egyaránt a kapacitás szűkítését igényelte. Ugyanakkor minden veszteséges bánya azonnali leállítása esetén a lökésszerű költségigények miatt (humán, környezetvédelmi, bányabezárási költségek) az egész folyamat finanszírozhatatlanná vált volna.

A szénbánya vállalat felszámolása, a felszámolási eljárás alatti tevékenység

A BSZ-nál termelt szenet hagyományosan, a lakosság részére termelték és energetikai célra hasznosították.

A felszámolás első évében olyan intézkedések és események történtek, melyek a lakossági szénpiacot alapvetően megváltoztatták és kiszámíthatatlanná tették.

1991-ben a szénár és a szénimport liberalizált lett, melynek következtében nagy mennyiségű olcsó import szén áramlott be azokból az országokból, ahol a széntermelés továbbra is állami támogatásban részesült. A lakossági szénpiac drasztikus keresletcsökkenés következett be, az árak stagnáltak, ugyanakkor a költségek emelkedtek.

A lakossági szénpiac nehézségeit növelte, hogy a hagyományos értékesítési csatornák bedugultak, az állami tulajdonú TÜZÉP vállalatoknál működési zavarok jelentkeztek. A felszámolás korlátai miatt nem volt lehetőség saját értékesítési hálózat kialakítására.

1991-ben gondok voltak az energetikai szénpiacra is. A villamosenergia-felhasználás csökkenése miatt az erőművek szénátvételi készsége csökkent és rendszertelenné vált. 1992 elejétől létrejött a szénbányavállalatok és a Magyar Villamos Művek Rt. közötti középtávú szerződés, mely bányánként rögzítette az évenként átvett mennyiségeket és az árakat. 1990-93 között a lakossági és egyéb értékesítés súlya a felszámolás előtti utolsó évben jelentkező 44%-ról 1993-ra 16%-ra csökkent. Mindez elsősorban a háztartási gáz elterjedésének következménye volt.

1991 júliusában kezdődött a legveszteségesebb bányák termelésének leállítása, majd a bányák egy részét gazdasági társasággá alakították át. 1992. október 1-jén elsőként a legnagyobb veszteséget termelő Putnok Bánya alakult át a BSZ egyszemélyes kft.-jévé, majd egy évvel később a Feketevölgy is. 1992 IV. negyedétől alakult társasággá a Vadnai Külfejtés.

A felszámolási eljárásban nem volt esély a bányászati eszközök, működő bányák befektetők részére történő értékesítésére, a már jelzett gazdasági környezet, továbbá olyan okok miatt, melyek a többi hazai szénbánya vállalat felszámolási helyzetéből adódtak. Az eszközökre nem volt felvevő piac, továbbá a jogszabályi környezet is akadályozta volna a bányauzemek értékesítését,

mivel ekkor még nem volt lehetőség a bányászati jog átruházására. Ezért más megoldást kellett találni.

1993. június 4-én megszületett a 2014/1993. sz. kormányhatározat, mely rendelkezett a BSZ sorsáról, hogy „A Tiszai Erőmű Rt., valamint Lyukóbánya és a kapcsolódó infrastrukturális létesítmények szervezeti vagy tulajdonosi integrációban működjenek tovább.”

Az integráció egy új társaság megalapításával jött létre, melybe a Tiszai Erőmű Rt. a Kazincbarcikai Hőerőművet, a BSZ pedig Lyukóbányát és a hozzátartozó infrastruktúrát apportálta. Az integráció szervezését miniszteri biztos irányította. A szervezési munka 1993. augusztus 25-én kezdődött és 1993. december 1-jétől létrejött az új társaság Borsodi Energetikai Kft. néven.

Azon bányák működtetésére, amelyek az integrációba nem kerültek be, valamint a nem működő vagyontárgyak értékesítésére, hasznosítására és a bányatörvényből eredő kötelezettségek teljesítésére létrehozták a Borsodi Bányavagyon-hasznosító Rt.-t (BBVH Rt.).

A BSZ 1991. január 29-én indult felszámolása 2004. február 4-én jogerősen lezárult, az adóst a cégjegyzékből törölték.

A BVH Rt. megalakulása, feladata

A BBVH Rt. a szénbányászati felszámolások lezárásáról szóló 3439/1993. sz. kormányhatározat alapján jött létre. Alapító okiratát a kormány 168/1993. (XII. 2.) rendeletének megfelelően 1993. 12. 17-én a SZÉSZEK nyújtotta be, és tevékenysége megkezdésének első napja (1994. év január 1.) óta ellátja a részvénytársaság tulajdonosi és működtetési feladatait is.

A BBVH Rt. fő feladata a múltbeli bányászati tevékenységgel összefüggő műszaki és humán kötelezettségek teljesítése volt, melynek fedezete részben a BSZ rövid távon nem hasznosítható eszközei, továbbá az éves állami költségvetés keretében évente megállapított bányabezárási keret voltak, melyeket a SZÉSZEK, mint a BBVH Rt. tulajdonosa kezelt. Az átvállalt kötelezettségek jelentős részét az Rt. teljesítette.

Tevékenységi köre 1995-ben kibővült a Mátrai és a Nógrádi Szénbányáktól átvett kötelezettségek elvégzésével. Legfontosabb feladatai a bányabezárások és az azokkal összefüggő bányakárok felmérése, a tájrendezés, a meglévő vagyon kezelése, hasznosítása voltak.

A társaság tevékenységéhez tartozott 1995. augusztus 31-ig Edelény bánya működtetése is. A foglalkoztatási céllal fenntartott bánya bezárása végül is – gazdaságossági okok miatt – 1995. szeptember 1-jén megkezdődött és 1996. május 31-ig befejeződött.

A BBVH Rt. műszaki tevékenységének áttekintése (1994-2004)

A feladat három régió szénbányászati kötelezettségeinek teljesítése volt. A műszaki kötelezettségek átvételkori értékei régióként és költséghelyenként az 1. táblázat szerint oszlottak meg. A kötelezettségek döntően a borsodi térségben voltak, fajtáját tekintve pedig a bá-

1. táblázat A műszaki kötelezettségek megoszlása (M Ft)

Megnevezés	Borsod	Mátra	Nógrád	BBVH Rt.
Bányabezárás	1.523	175	52	1.750
Tájrendezés	1.376	192	220	1.788
Bányakár	131	48	150	329
Vagyonhoz köt.	0	0	0	0
Összesen:	3.030	415	422	3.867

nyabezárási és a tájrendezési feladatok voltak túlsúlyban.

A kötelezettség teljesítés évenkénti, régiókénti és fajtánkénti tévyszámait a 2. táblázat tartalmazza. A teljesítés a kezdeti felfutás után viszonylag egyenletes volt.

A teljesítésében 2000-től minőségi változást jelentettek a „nagy” bányabezárások (Putnok, Feketevölgy). 2002 után már a nagyszámú, de kisebb pénzügyi teljesítést jelentő ügyek (elsősorban bányakárok) kerültek előtérbe.

Az átvettek túlmenően az Rt. olyan kötelezettségeket is teljesített, amelyek a hatósági előírások és a bejelentések alapján keletkeztek.

A „nevesíthető” műszaki kötelezettségek teljesítésének alapját azok a felderítések és felmérések (ún. „kötelezettség kataszterek”) képezték, amelyeket a SZÉ-SZEK felkérésére a szakma helyileg legjáratosabb képviselőivel a BBVH Rt. készíttetett el.

A műszaki kötelezettségek teljesítése több irányú, illetőleg sokoldalú, mert magába foglalja:

- A bányászat következményeként még fennálló balesetveszélyes állapotok megszüntetését (bányabeszakadások tömedékelése, romos épületmaradványok felszámolása stb.),

- az újabb veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzését (külszínre nyíló bányatérsek végleges és biztonságos lezárása, nem hasznosítható épületek lebontása stb.),

- a bányászat élő és épített környezetre, felszíni és felszín alatti vizekre gyakorolt kedvezőtlen hatásainak felmérését, megfigyelését, csökkentését, megszüntetését (megfigyelő rendszerek kialakítása, tájrendezés, környezetmentesítések, bányakárok rendezése stb.),

- a bányászat által igénybevett területek, épületek, építmények értékesíthetőségének, újrahasznosításának elősegítését (épületek állagmegóvása, épületek, építmények, közművek felújítása és/vagy korszerűsítése).

A bányabezárási munkák a bányák bezárási időpontja szerint két nagy csoportra oszthatók:

a) *Utólagos bányabezárási munkák*, másképpen bányabezárási utómunkák azon bányák esetében, amelyeknek bezárása megelőzte a BBVH Rt. megalakulását illetve működését. Ezen munkákra nagy számuk, területi szétszórtságuk és általában a kisebb fajlagos költségigényük a jellemző.

Ezen munkák közül – a teljességre való törekvés nélkül – kiemelhetők a következő tevékenységek a borsodi, a mátrai és a nógrádi térségben:

- korábbi üzemterek szennyezettségi vizsgálata, illetve ennek alapján a szükséges mentesítések elvégzése,

- külszínre nyíló bányatérsek utántömedékelése, illetve végleges lezárása, külszínig terjedő felszakadások kezelése,

Régió	Kötelezettség-fajta	Teljesítések (M Ft)											1994-2004
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004
Borsod	Bányabezár.	149	444	300	254	278	215	1371	690	82	87	38	3908
	Tájrendezés	20	160	221	111	138	179	87	117	210	74	10	1327
	Bányakár	13	5	19	35	43	13	8	23	75	57	74	365
	Vagy. köt.	-	-	-	54	143	151	145	141	218	61	47	960
	Összesen:	182	609	540	454	602	558	1611	971	585	279	169	6560
Mátra	Bányabezár.	-	62	-	37	26	4	1	12	12	17	-	171
	Tájrendezés	-	-	23	-	44	-	-	-	7	-	-	74
	Bányakár	-	1	3	4	14	37	41	28	42	31	9	210
	Vagy. köt.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
	Összesen:	-	63	26	41	84	41	42	40	61	48	9	455
Nógrád	Bányabezár.	-	-	-	24	26	10	22	25	30	49	30	216
	Tájrendezés	-	19	57	64	23	12	2	2	7	15	1	202
	Bányakár	-	19	13	4	16	4	5	9	11	23	23	127
	Vagy. köt.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
	Összesen:	-	38	70	92	65	26	29	36	48	87	54	545
BBVH Rt.	Bányabezár.	149	506	300	315	330	229	1394	727	124	153	68	4295
	Tájrendezés	20	179	301	175	205	191	89	119	224	89	11	1603
	Bányakár	13	25	35	43	73	54	54	60	128	111	106	702
	Vagy. köt.	-	-	-	54	143	151	145	141	218	61	47	960
	Összesen:	182	710	636	587	751	625	1682	1047	694	414	231	7559

- függőleges és lejtősaknáknak, valamint lejtős- és légaknáknak, bányanyílások végleges lezárása,
- lejtősakna habbetonos tömedékelése,
- altárók végleges lezárása, illetve felhagyása.

b) Bányabezárási munkák az olyan bányáknál, amelyeknél a termelés befejezése a BBVH Rt. működésének idejére esik, illetve valamilyen módon az Rt. működéséhez kapcsolódik. Ezeket a komplex bányabezárási munkákat általában a területi koncentrált-ság és a nagy költségigény jellemzi. Ilyenek voltak:

- a BBVH Rt. saját szervezetében működő Szeles-Edelény Bánya,
- a BBVH Rt. egyszemélyi tulajdonában lévő Fekete-völgy és Putnok Bánya Kft.-k,
- továbbá a BBVH Rt.-től egy kft. által bérelt Rudolf Bánya bezárása.

A bányák bezárásával kapcsolatban a következőket emeljük ki:

- A bányák bezárását környezeti állapotvizsgálat illetve hatásvizsgálat előzte meg. A szigorodó környezetvédelmi előírások miatt a bezárandó bányák környezetében, illetve egyes üzemtereken vízmegfigyelő kutakat kellett létesíteni, a vízminőségi mutatók mérése és a feltöltődési folyamatok nyomon követése érdekében.

- A felsorolt bányák bezárása hosszú folyamat volt, amelynek során a távol eső illetve nagyobb költségigényű bányamezők felhagyása a termelési tevékenységgel párhuzamosan történt. Ezzel a megoldással a bányabezárással járó igen jelentős terheket időben egyenlesebbé lehetett tenni.

- A bányák bezárása azok végelszámolásával fejeződött be.

- A bányák bezárását jelentősebb konfliktusok nélkül sikerült megoldani.

Meg kell említeni továbbá az üzemtereken lévő, nem hasznosítható vagy speciálisan a bányászati tevékenység folytatása érdekében létesített nagyszámú széntároló bunker, gépház, szellőztető gépház stb. bontását, felszámolását, amelyre általában nem a szűkebb értelemben vett bányabezárás idején, hanem később került sor.

Részben a korábbi, részben az 1990-es évek közepétől végrehajtott bányabezárásokkal összefüggésben került sor a borsodi és ózdi területen a még meglévő bányatelkek megszüntetésére, illetve a nógrádi területen azok értékesítésére. Ezekhez egyéb, a bányabezárásokhoz kapcsolódó tennivalók és intézkedések kapcsolódtak.

A bezárt bányák bányatérsegeiből kifolyó bányavizek rendezett elvezetése, illetve külszíni befogadókba való bevezetése is az utólagos bányabezárási munkákhoz tartozott, a tervezéstől a hatósági engedélyezésen keresztül a kivitelezésig.

A tájrendezési munkák közé alapvetően a mélyművelésű szénbányák meddőhányóinak és egyes külfejtések bányagödrének illetve meddőhányójának rendezése tartozik.

A meddőhányók rendezésének kötelezettségét a hatályos bányatörvény szabja meg, miszerint a felhagyott meddőhányó tájba illesztését, hasznosításra alkalmassá tételét kell megvalósítani.

A mélyművelésű szénbányák meddőhányói a korábbi időszakokban (az 1970-es évek előtt) hagyományosan sík jellegűek, később sok esetben kúpos kialakításúak voltak, illetve a kétféle típus kombinációját jelentették. Ezekben az esetekben a meddőhányók rendezésére jellemző megoldás a meredek rézsűk megszüntetése (fizikai rendezés), majd a felület füvesítése és a meddőhányó – rendszerint humusszal javított – anyagában

megtelepedni képes facsemeték ligetszerű telepítése volt. A rendezéshez értelemszerűen hozzátartozott a környezet vízháztartásának visszaállítása is.

A külfejtések rendezési munkái során más jellegű feladatokat is végre kell hajtani. A külfejtések bányagödrei jellemzően feltöltődnek, és bányatavak alakulnak ki. Célként lehet kijelölni az üdülőhelyi környezet kialakítását. Ez az elv valósult meg a borsodi vadnai külfejtés bezárását követő tájrendezési munkák során is.

A meddőhányó rendezések közül nagyságrendjénél fogva külön említést érdemel Borsodban, Kazincbarcika határában az Ádám völgyben található meddőhányó, amelyet az ott „elhaladó” függő kötélpályán szállított, a berentei szénosztályozón leválogatott meddővel rakott csillék kidöntésével alakítottak ki évtizedek alatt.

Jelentős és folyamatos feladatot jelentett a bányászati tevékenység által okozott bányakárok rendezése.

A bányakárok egy (kisebb) része általában elmulasztott vagy rosszul elvégzett bányabezárási (esetleg tájrendezési) munkák miatt következik be (pl. külszínre nyíló bányatérsek nem megfelelő tömedékelése miatti felszakadások, hányómozgások miatt keletkező károk stb.). Elhárításuk módja hasonló a bányabezárásnál és tájrendezésnél alkalmazott módszerhez, illetve ha az érintett ingatlan tulajdonosa a bekövetkezett esemény miatt bárminemű kárt szenvedett, kártalanítási összeg illeti meg.

Fentiek tulajdonképpen bányabezárási utómunkák, amelyek csak azért kerülnek a bányakár kategóriába, mert az elvégzendő feladatot külső bejelentés előzte meg.

A bányakárok másik – szám szerint meghatározó hányada (több száz eset) – része a bányaműveletek alatt és a befejezése után is még hosszú ideig tartó folyamatoknak (terepszintsüllyedés, vízelvonás-visszatöltődés) a következménye, amely az épületek és építmények részleges (esetleg teljes) károsodását okozhatja. A bányakárok erre a csoportjára jellemző, hogy a korábbiaktól eltérően a BBVH Rt. nem végez(tet) helyreállítást, hanem szakvélemény(ek)en alapuló megállapodást köt a károsulttal, és az abban foglaltak szerint pénzületi kártalanítást nyújt.

Az egyes területekre benyújtott kártalanítási igények elbírálása előtt minden esetben egyedi vagy a régióra vonatkozó bányakár szakvélemény készült, amelynek alapján eldönthető volt, hogy a bejelentett károsodás és a korábbi bányászati tevékenység között van-e ok-okozati összefüggés, és ha igen, akkor annak mekkora a mértéke.

A BBVH Rt. jellemzően „bányakáros” területei Borsodban Felsőnyárad, Farkaslyuk, Sajómercse és környéke, a volt Mátraaljai Szénbányák területén Rózsaszentmárton, Nógrádban Salgótarján, Kazár, Mátravölgy és Mátraterenye.

A bányakár ügyek szakvéleményeinek megalapozottságát, valamint a felajánlott kártalanítás realitását bizonyította, hogy peres eljárás megindítását az érintettek csak néhány esetben kezdeményezték.

Humánpolitikai kiadások, a létszám fokozatos leépítése

Amikor a BBVH Rt. megkezdte működését, két telephelye volt; az Rt. igazgatósága és Edelény Bánya, összesen 1011 fő létszámmal.

A két telephely 1995. január 1-jén kibővült a mátrai irodával, amit a Mátraaljai Szénbányáktól átvett kötelezettségek teljesítésére hoztunk létre. A létszám ekkor 5 fővel kibővült.

1996-ban Edelény Bánya termelési, majd bányabezárási tevékenysége befejeződött, az itt foglalkoztatott létszámot tervszerűen leépítettük, a telephelyet megszüntettük.

A mátrai iroda 2000. január 1-jétől beolvadt a humánpolitikai irodába, 2001-ben pedig véglegesen megszűnt.

A fent említett folyamat eredménye természetesen jelentős létszámcsökkenés volt. Edelény Bánya bezárása után a létszám 1011 főről 45 főre csökkent. Később 2001-ben és 2002-ben volt nagyobb létszámcsökkentés. *Az Rt. 2004. december 31-én befejezte tevékenységét, az utolsó 12 fő munkaviszonya is megszűnt.*

A fentiekből következik, hogy az egyik legjelentősebb humánpolitikai kiadás a végkielégítések és felmondási bérek kifizetése volt.

Másik nagyon jelentős humánpolitikai kiadás a BSZ létszámleépítések korengedményes nyugdíjba küldött dolgozók után a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságnak fizetendő, évenként jelentkező kötelezettség volt. Ez átlagosan évi 30 M Ft-ot jelentett, 1994-től folyamatosan 2000-ig, fokozatosan csökkenő mértékben.

A BSZ-től átvett baleseti járadékfizetési kötelezettséget oly módon teljesítette az Rt., hogy járadékbiztosítási szerződést kötött az érintettekkel, egyszeri vagy havi rendszerességgel fizetésre.

A BVH Rt. működése során végig nagy figyelmet fordított a bányász hagyományok megőrzésére. Több településen emléket állított, vagy ehhez támogatásával jelentősen hozzájárult, egyrészt azért, hogy emlékeztünkben megmaradjon a sok-sok éven át tartó, emberek tízezreinek munkát adó borsodi bányászkodás, másrészt így kíván tisztelni a bányászereksételességek áldozatait előtt.

Éveken át támogatta a bányászzenekar fenntartását, részben átvállalta a nyugdíjasok gyógyüdlítésének költségeit.

Edelény Bánya bezárásakor közel ezer dolgozónak kellett felmondani, közülük többen korkedvezményes vagy öregségi nyugdíjba mentek. A nyugdíjasok, idevontatkozó jogszabály szerint, a nyugdíjas bányászok szénjárandóságának pénzületi megváltására csak akkor tarthatnak igényt, ha az őket utoljára foglalkoztató bányászati társaság megszűnt, vagy végelszámolás, felszámolási eljárás alatt áll. A BBVH Rt. végelszámolásának megkezdéséig átvállalta a nyugdíjfolyósítótól ezt a költséget, hogy nyugdíjasai ne kerülhessenek hátrányos helyzetbe a többi bánya (Feketevölgy, Putnok stb.) bányászaival szemben, csak azért, mert Edelény Bánya az Rt. szervezeti egysége volt.

Sor-szám	Megnevezés	Bevételek (M Ft)											
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994-2004
1.	Tárgyi eszk. értékesítése	16,1	5,4	58,2	26,9	85,2	17,6	30,8	92,2	104,1	155,6	50,7	642,8
2.	Bef. p.ü.esz. és üzletr. ért.	-	-	123	7,2	-	0,5	14,5	87,8	1,1	0,3	0	234,4
3.	Készletek értékesítése	48,6	54,4	10,6	4,2	1,8	0,9	8,8	2,8	2,5	4,3	0	138,9
4.	Tárgyi eszk. haszn. adása	-	4,5	6,9	-	8,1	4,9	19,8	11,4	3	2,4	6,8	67,8
5.	Bef. p.ü.eszk. és ür. hozama	-	-	-	-	-	-	0,9	3,9	0,3	0	0	5,1
6.	Munkaváll. tartozások	4,1	12,6	10	9,2	7,7	9,8	9,5	8,8	16,4	8,3	0	96,4
7.	Vevőtartozások	2	3,8	-	1,9	-	-	-	-	-	0	0	7,7
8.	Egyéb ért. és haszn. bev.	19	5,1	5,1	9,5	8,6	7,3	2,9	6,1	9,3	4,1	0,4	77,4
9.	Ért. és haszn. össz. (1-9)	89,8	85,8	213,8	58,9	111,4	41	87,2	213	136,7	175	57,9	1 270,5
10.	Egyéb bev. SZÉSZEK támogatás nélkül	55,1	22,6	37,2	30,4	35,9	28,8	26,6	10,5	7,6	34,9		289,6
11.	Saját bev. össz. (10+11)	144,9	108,4	251,0	89,3	147,3	69,8	113,8	223,5	144,3	209,9	57,9	1 560,1

A BBVH Rt. vagyonhasznosítási tevékenysége

A vagyon döntő többségében a megszünt bányák ingatlanában testesült meg. A BSZ vagyona nem fedezte a fennálló kötelezettségeket, ugyanez a helyzet a Nógrádi Szénbányák kötelezettségeivel, amihez ellentételezésül vagyon nem is járult. A Mátraaljai Szénbányáktól átvett vagyon az átvállalt kötelezettségeket 1995-ös áron fedezte.

Vagyonhasznosítás terén az rt. céljai a megalakulás óta eltelt időszakban a gazdasági környezethez igazodva változtak.

A kezdeti cél a kötelezettségek fedezetének részbeni ellentételezésére a birtokában lévő vagyon minél nagyobb áron való értékesítése volt, de ez a térség válsághelyzetéből adódó tőkeszegénység miatt komoly akadályokba ütközött.

Később – a gazdasági fellendülésre utaló jelek alapján – célunk a remélt betelepülő vállalkozások számára helyet adó ipartelepek kialakítása lett. Ehhez elsősorban a telephelyek infrastruktúráját kellett korszerűsíteni. A korszerűsítési terveket a bányabezárások miatt kormány szinten is kiemelten kezelt munkahelyteremtés érdekében projekteké fejlesztettük.

Két kiemelt projekt (a Szuhaikálói Vállalkozói Park és a Vadnai Szabadidőközpont) megvalósítására egyszemélyes társaságot (a Borsodi Bányászati Erőforrás-hasznosító Kht.-t) alapítottunk, amely a beruházásokat különböző állami fejlesztési forrásokból valósította meg.

A Vadnai Szabadidőközpont a vadnai külfejtéses bányászkodás felhagyásának következtében kialakult bányató adottságait használja ki. Ma már nem a BBVH Rt. tulajdonában van, egy vállalkozó alakított ki üdülőtelleket a tó körül, az értékesítés során azonban beruházásaink megtérültek.

A Szuhaikálói Vállalkozói Park kiválóan alkalmas arra, hogy vállalkozások működjenek benne. Célunk itt is az értékesítés, de addig is hasznosítható, bérbe adható.

Az rt.-nek nemcsak ingó és ingatlan vagyona, de jelentős befektetései is voltak. A legjelentősebbek a 100%-ban a tulajdonában lévő, működő mélyművelésű bányák, a BSZ által alapított Putnok és Feketevölgy Bánya Kft.-k, valamint a HELIOSZ Üdültetési Kft.

A két bánya ebben a formában közel tíz éven át működött, de gazdaságossági okokból végelszámolás alá kellett vonni őket, majd jogutód nélkül mindkettő megszünt. Feketevölgy Bánya végelszámolása pozitív eredménnyel zárult.

A HELIOSZ Kft., nagyjából hasonló okból, ugyanerre a sorsra jutott. A tulajdonában lévő balatoni üdülők komolyabb átalakítás nélkül már nem feleltek meg a kor igényeinek. A BBVH Rt. jobbnak látta a kft.-t megszüntetni, és az üdülőt (a vagyonfelosztás során csak az egyiket kapta meg) értékesíteni.

Volt olyan társaságunk is, amelyben többségi tulajdonosok voltunk, és amelyet szerencsére nem kellett megszüntetnünk, eladtuk egy vállalkozónak, aki a mai napig működteti, így megmaradtak a munkahelyek.

Nagyobb értékű ingatlanaink értékesítés utáni sorsát, amennyire tudtuk, figyelemmel kísértük. Így tudomásunk van arról, hogy egy Miskolc belvárosához közel eső irodaházunkat idősek otthonává alakítják át, Felsőnyáradon a volt irattárunkban pékséget üzemeltetnek. Edelényben, a bánya külszíni telepein alumínium öntöde működik és alumíniumból készült tárgyakat is készítenek. Herbolyán, a Tervtárónak nevezett üzemtérre több különböző vállalkozás települt be.

A vagyonhasznosítási tevékenység árbevételeit a 3. táblázat mutatja.

A BBVH Rt. jelenlegi helyzete

A SZÉSZEK 2004. december 30-án alapítói határozatban elrendelte (2005. január 1-jei kezdőnappal) a társaság végelszámolását, és a kormány felhatalmazásával megalapította a Bányavagyon-hasznosító Közhazsnú Társaságot (BVH Kht.-t).

A kht. feladata részben a BBVH Rt. még meglévő kötelezettségeinek teljesítése, ennek érdekében adásvétel legves tartozásátvállalási szerződést kötött az rt.-vel.

Az rt.-nek nem maradt más feladata, mint a még meglévő vagyontárgyak értékesítése és a fennálló maradék kötelezettségek pontos felmérése.

Ezzel a BBVH Rt., a nagy múltú Borsodi Szénbányák – ha nem is cégjogi értelemben, de a bányatörvényből adódó feladatainak ellátása szempontjából

mindenképpen – jogutódja tevékenységét befejezte, és várhatóan a 2006. év folyamán megszűnik.

A szerkezetátalakítás hatása a térség gazdasági és társadalmi fejlődésére

A szerkezetátalakítás során a térségben megszűnt az összes mélyművelésű bányá, helyébe kisebb, külszíni bányák léptek. Ezek azonban nem tudták felvenni a felszabaduló létszámot. Megszaporodtak a nem bányászkodással foglalkozó kisvállalkozások, de ez még mindig nem megoldás a kialakult munkanélküliség enyhítésére.

Amikor a szénbányák létszámleépítése megtörtént, több mint 2000 dolgozó ment nyugdíjba. Azóta ez a szám jelentősen megnövekedett, *biztos jövedelmet* a még néhány évig működő bányászati kft.-k megszűnésakor is csak a nyugdíj jelenthetett. A 150/1991. (XII. 4.) sz. kormányrendelet biztosította a lehetőséget, hogy 25 év föld alatti szolgálat, vagy legalább 5000 föld alatt

letöltött műszak után bányásznyugdíjat lehessen igénybe venni.

A kulturális és sportélet is jelentősen megváltozott. Valaha a bányászatban dolgozókra az összetartozás volt a jellemző, örömeiket, bánataikat is együtt élték át. Az ünnepeik is jórészt a bányához kötődtek, a bányásznapok a legnagyobb megmozdulást jelentették a településeken. Bányász művelődési házak, mozik, labdarúgó, kézilabda csapatok működtek. Hírnevet szereztek még az ökölvívók, a tornászok is a térségnek.

Mára már minden megváltozott, de összességében elmondható, hogy a *BBVH Rt.* anyagi és egyéb *lehetőségéhez képest mindent megtett* annak érdekében, *hogy a térségben élők minél kisebb mértékben szenvedjék meg a változásokat.*

A cikk írásakor forrásként használtam a BSZ felszámolási zárójelentését és a BBVH Rt. beszámoló jelentéseit. A cikk összeállításában nyújtott segítségükért köszönetet mondok *Vadász Endre* felszámolóbiztosnak és az rt. munkatársainak, *Ravasz Irénnek* és *Balázs Sándornak.*

DR. FREINÉ JÁNI NATÁLIA a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán 1980-ban kapott okl. közgazda, ipari tervező, szervező szakképesítést. Később az ingatlanforgalmazó és értékbecslő képesítést is megszerezte. 1980-1993-ig a Borsodi Szénbányák Számítástechnikai, Bérgházalkodási és Pénzügyi Osztályain volt csoportvezető, ill. osztályvezető helyettes. 1994-2004-ig a Borsodi Bányavagyon-hasznosító Rt. gazdasági igazgatóhelyettese, 2005-től végelszámolója.

Hazai hírek

VII. Energiapolitikai Fórum

Energiapolitika és társadalom 2006 címmel 2006. február 14-én igen nagy érdeklődés mellett rendezte meg az Energiapolitika 2000 Társulat a VII. Energiapolitikai Fórumot, amelyre a Dunamelléki Református Egyházkerület székházának dísztermében került sor.

Az elhangzott fő előadásokról a teljesség igénye nélkül:

Dr. Járósi Márton, a társulat elnöke „Magyar energiapolitika 2006” című előadásában megfogalmazta, hogy az új energiapolitika célja a nemzeti szuverenitást megtestesítő állam felelős szerepének helyreállítása. A magyar energiapolitika alapjait egy általános energiatörvényben kell összefoglalni.

Dr. Csom Gyula, a BMGE Nukleáris Technikai Intézet emeritus professzora „Az atomenergia szerepe az energetikában” című előadásában szolt az EU energetikai Zöld Könyvéről, az azokban megfogalmazott prioritásokról. Megfogalmazta, hogy a paksi atomerőmű üzemidő-hosszabbításának nincs reális gazdasági, ellátásbiztonsági és környezetvédelmi alternatívája.

Dr. Tombor Antal, a MAVIR Zrt. elnök-vezérigazgatója „Megújuló energiaforrások a villamos energia termelésében” című előadásának kezdetén megfogalmazta, hogy a víz- és szélenergia elsősorban villamos energiává, míg a többi megújuló energiaforrás elsősorban hőenergiává és üzemanyaggá alakítható.

A vízerőművek a világ villamosenergia-termelésének egyhatodát adják. Többségükben É- és D-Amerikában és Ázsiában találhatók.

Európa a szél erőművek fejlesztésében élenjáró, hiszen a világ szél erőműveinek 3/4 része itt működik. Németországban több mint 60.000 MW összkapacitású szél erőművet gyártottak, és ennek harmada az országban működik.

A napenergiát ma inkább hőenergia előállítására használják, de terjednek a termikus naperőművek és a napelemes megoldások is. Ez utóbbiban a legnagyobb a fejlődés, főleg a fejlett országokban (Japán, USA, Németország).

A geotermikus energia szintén a hőenergia piacon jelent ma nagyobb potenciált, villamosenergia termelésére csak nagyon kedvező adottságú helyeken adódik lehetőség, főleg vulkanikus területeken (Európában, Olaszországban, Izlandon).

A biomassza egyaránt hasznosítható villamos- és hőenergia előállítására és üzemanyag készítésére. A szilárd biomassza és a biogáz többségét hő előállítására használják, de beindult az erőműves hasznosítás is. Itt lehet az egyik legnagyobb fejlődésre számítani a jövőben. Bioetanol és biodízel gyártásával egyre több helyen foglalkoznak.

Nálunk a villamos energia előállítására főleg a biomassza jön számításba. Az EU célként jelezte tagországainak, hogy a bruttó villamosenergia-fogyasztásban (nettó termelés és az import szaldó összegében) milyen részarányt vár 2010-ben. Hazánktól a várt 3,6% a legkisebb részarány az EU 25-ben. Ennek teljesítésétől féltünk, hiszen az ezredfordulón még csak 0,6%-nál tartottunk. 2005-ben – a kitűzöttnél 5 évvel korábban – már teljesítettük a célt. Ez a biomasszának, elsősorban a fának köszönhető. Ma már öt régi erőműünkben tüzelnek biomasszát, és hamarosan a hatodik is csatlakozni fog ehhez. Aztán jönnek a szél erőművek (most még csak 17 MW van). A fő ösztönző a kötelező átvétel 23,86 Ft/kWh-s átlagos ára, ami kétszerese az egyéb erőművek termelési átlagárának.

Gondot jelent az időjárástól függő megújuló források hasznosítása a villamos energia rendszerben, amelyet a mai feltételek mellett ilyen erőművek nélkül sem könnyű irányítani.

Dr. Horn János

Az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. működése 1994-2005 között

KÁNTOR ISTVÁNNÉ okleveles közgazda, az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. végelszámolója

Észak-Dunántúlon működő bányavagyon-hasznosítás műszaki feladatairól, azok teljesítéséről, valamint humánpolitikai kötelezettségek végrehajtásáról olvashatunk e cikkben. A Szerző végül megállapítja, hogy a térségben a kibontakozás megindulására a tervszerű vagyonhasznosítás és helyreállítás kedvező hatással volt.

Az Észak-Dunántúli BVH Rt. veszprémi székhellyel 20 Mft-os törzstőkével 1994. január 1-jétől működik. Feladatunk volt a felszámolt szénbánya vállalatoktól átvett vagyon hatékony értékesítése, hasznosítása, valamint a szénbányászat korábbi működésével kapcsolatban keletkezett műszaki kötelezettségek (bányabezárás, tájrendezés, bányakár rendezés), vagyonhoz kötött, humánpolitikai és egyéb kötelezettségek teljesítése.

Társaságunk tevékenysége a teljes észak-dunántúli területre kiterjedt. A felszámolás alatt (FA) álló bányavállalatokkal az ún. „Adásvétellel vegyes kötelezettség átvállalási szerződések” megkötése útján vásároltuk meg az addig nem értékesített vagyontárgyakat úgy, hogy a vételár fejében (költségvetési pénzkiegészítéssel) a műszaki és humán kötelezettségek teljesítését átvállaltuk.

Időközben megkezdődött a vagyon hasznosítása is, pályázati pénzek megszerzése, projektek (ipari park) finanszírozása, ami munkahelyteremtéssel párosult.

Továbbá megjelent a vagyonhoz közvetlenül kapcsolódó, az egyes vagyontárgyak fenntartásához és működéséhez köthető kötelezettségek teljesítése is.

Társaságunk 27 db adásvétellel vegyes kötelezettség átvállalási szerződést kötött az alábbi értékben. (M Ft)

Ingatlanok, földek, ingóságok	937,4
Befektetések	1325,8
Dolgozói tartozások, vevőkövetelések stb.	152,3
<i>Összes eszköz könyv szerinti értéke:</i>	<i>2415,5</i>
Munkáltatói jogutódlás	102,3
Korengedményes nyugdíj	119,9
Baleseti járadék	2391,2
Bányabezárás, tájrendezés és bányakár	1995,1
Működési költség finanszírozás	1667,6
Egyéb (passzív per stb.)	88,9
Összes kötelezettség	6365,0

A vagyon és a kötelezettség különbözetére az állami költségvetés SZÉSZEK által kezelt mindenkori bányabezárási kerete nyújt fedezetet.

Fentiekben ismertetett szerződéseket a Veszprémi Szénbányák, az Oroszlányi Szénbányák, Tatabányai Bányák Vállalat és a dorogi területek vonatkozásában kötöttük. Az oroszlányi szerződés kiterjed az egykori brennbergi bányászat kötelezettségeire is. A dorogi területek magukba foglalják a Dorogi Szénbányák Vállalat és a Mogyorósi Tanbánya egyes műszaki kötelezettségeit.

A BVH Rt. vagyonhasznosítási tevékenysége (1994-2005)

Az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. vagyont 1994. évben az egykori veszprémi és oroszlányi, 1995. évben a tatabányai szénbánya vállalatoktól és a Mogyorósi Tanbányától vett át.

Az Rt. által kezelt vagyon rendkívül sokszínű volt. Szerepeltek benne a még működő bányák (Dudar, Várpalota, Mogyorós) eszközei, ingó és ingatlan vagyontárgyai, lakások, üdülők, jelentős irodaépületek, sportpályák, kultúrházak, villamos távvezetékek. Része volt az átvett vagyonnak a kft. üzletrészekben, Rt. részvényekben megtestesülő érték, mellyel a vállalatok a 90-es évek elején főképpen az ún. szénen kívüli tevékenység területén alapított kis és közepes nagyságú társaságokban rendelkeztek. Jelentős részben hozzátartoztak a vagyonhoz azok az erőműi részvények is, melyekkel az erőművek kifizették 1993-94. években az erőműi integráció során megvásárolt bányákat.

A vagyontárgyak megvásárlása ún. adásvétellel vegyes kötelezettség átvállalási szerződésekkel történt, ahol a BVH Rt. a vételár fejében átvállalta a műszaki és humán kötelezettségek teljesítését. *A kötelezettségek mértéke lényegesen meghaladta az átvett vagyon értékét.*

Az átvett vagyon szerződéskori vagyonértéken 2325,6 M Ft volt, melyben a két legnagyobb tétel az ingatlanok (800,2 M Ft) és az üzletrészeket, részvényeket jelentő befektetett pénzügyi eszközök (1256 M Ft) voltak.

A vagyon kezelésének különböző szakaszai voltak. Kezdetben (1994-96) a leginkább piacképes vagyontárgyak értékesítése történt meg, ezekhez sorolhatók elsősorban a lakások, az üdülők, kisebb épületek, építési telkek, valamint a létező bányák piacképes, de kihasználatlan eszközei.

1997 évben bevezették az ún. vagyonhoz kötött kötelezettség fogalmát, mely alapján a SZÉSZEK finanszírozta a megmaradt vagyontárgyak őrzését, fenntartását, állagmegóvását. Ezzel lehetővé vált a leromlott állapotú, elhanyagolt épületek, ingatlanok rendbetétele, előkészítése az értékesítésre. 1997 évtől a SZÉSZEK kezdeményezésére projektekben határoztuk meg a legfontosabb fejlesztési feladatokat. Ekkor indultak a várpalotai, Oroszlány XXII. aknai ipari park projektek, a dudari ipari-kereskedelmi zóna, a nagyegyházi külfejtési gödör hasznosítását célzó projekt. A vértessomlói tájegység

esetében kb. 80 hektáron elsősorban sport- és szabadidős tevékenységek megteremtését terveztük „Kalandpark” megnevezéssel.

A cél egyértelműen az ingatlanok hasznosítása volt, ehhez kellett a rendelkezésre álló pályázati rendszerben a megfelelő pénzeszközöket elnyerni, és az elvégzett fejlesztésekkel a föld értékét minél jobban növelni.

A projektek közül sok idő- és energiárfordítás ellenére egyedül a várpalotai ipari park projekt valósult meg. Az ipari park működtetésére egy kft.-t hoztunk létre, a társaság megpályázta és elnyerte az ipari park címet. Az ipari park cím birtokában pályázhatott állami forrásokra. Ennek során elnyert 51 M Ft vissza nem térítendő és 51 M Ft visszatérítendő állami támogatást. Az infrastrukturális beruházást 2001. évben az alapítótól (a BVH Rt.-től) kapott tagi kölcsön segítségével megvalósították, de a park betelepítése nagyon nehezen indult meg. 2002. évben jött az első betelepülő, 2005-ben viszont megjelent a Tesco, és közel 200 M Ft értékben vásárolt földterületet áruháznak és benzinkútnak. Bár a fizetés döntően 2006. évre tolódik, a projekt így is sikeresnek mondható. A többi projekt a megvalósításban nem jutott ennyire előre, a vértessomlói „Kalandpark” területét például az ötlet és kidolgozott részletek írásbeli dokumentációjával együtt, de érintetlenül értékesítettük.

2001. évtől új projekt nem volt indítható, folytatni is csak a közeli sikerrel kecsegtető elképzeléseket lehetett. Az alapfeladat a még meglevő vagyon minél előbb történő értékesítése volt. Színes ismertető marketing anyagok készültek, sor került ingatlanközvetítők bevonására, befektetési konferenciákat rendeztünk, ill. részt vettünk hasonló rendezvényeken. Kiléptünk a nemzetközi piacra is, közösen a három BVH Rt. multimédiás CD-t készítettett, melyet széles körben terjesztettünk. Saját honlapot működtettünk az interneten, amely természetesen az értékesítendő vagyontárgyak adatai mellett tartalmazta a műszaki feladatokkal kapcsolatos hirdetéseket, pályázati anyagokat is.

A vagyonhasznosítási tevékenység kezdeti szakaszában remény sem volt a nagy épületek, irodaházak értékesítésére. Ezeket többnyire társasházzá alakítottuk és albetétenként kiséreztük meg értékesíteni. Folyamatosan biztosítottuk a bérletbe vétel lehetőségét, és ez jelentős árbevételt eredményezett.

Társaságunknál a vagyonértékesítésből és -hasznosításból eredő bevételek (folyó áron) az alábbiak szerint alakultak:

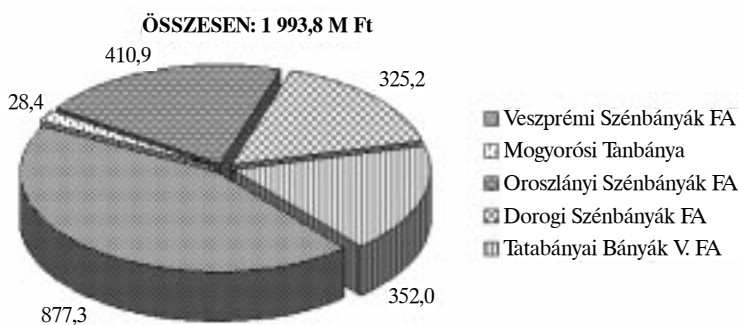
év	bevétel, M Ft	év	bevétel, M Ft
1994	202	2000	747
1995	320	2001	302
1996	241	2002	230
1997	236	2003	235
1998	265	2004	209
1999	214	2005	49
1994-2005	összesen:		3250

A BVH Rt. működése 2005. január 1-jétől végelszámolásként folytatódik. A vagyon még mindig jelentős, de a maradék vagyonelemek tételesen valamilyen problémát hordoznak. A problémák kulcsa a Palota Ipari Park Várpalotán. Egyrészt jelentős ingatlanvagyon (földterületet) jelent az a része, ami még nem kelt el (6 ha), másrészt a működtetésre létrehozott kft. állami támogatási szerződéseinek garanciális biztosítékeként a BVH Rt. 129 M Ft értékben vállalta jelzálog bejegyzését a veszprémi irodaház 31 db albetétjére. Ez elidegenítési tilalmat jelent az ipari park működésének első öt évére, ami 2006 szeptemberében jár le. Eddig élnie kell a kft.-nek, és ezt követően válik lehetségessé mind a zálogtárgy (albetétek), mind pedig a kft. üzletrész értékesítése.

Az egykori oroszlányi, tatabányai és veszprémi bányavállalatok működési területén végzett bányavagyonhasznosítás eredményei felemás képet mutatnak. Egyrészt jelentős forráshoz juttatták a költségvetést a műszaki és humán kötelezettségek teljesítése során, másrészt közvetlenül részt vállaltak a működési területükön létezett szénbányák maradványainak megszüntetésében. Egyes oroszlányi, tatabányai, veszprémi, ajkai vagy várpalotai épületeknek már lassan csak a helytörténetesek ismerik a bányászati kapcsolódását, és a bányatelepek, telephelyek is csak nevükben hordozzák a bányász múltat.

A BVH Rt. műszaki tevékenységének rövid áttekintése (1994-2005)

Az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Részvénytársaság megalakulása óta, eddigi működése során mintegy 2 milliárd Ft értékű műszaki kötelezettség-á-

1. ábra: Területenkénti átvállalt műszaki kötelezettségek

mányt vett át a felszámolás alatt lévő bányavállalatoktól (1. táblázat, 1. ábra).

A táblázatból az is kitűnik, hogy még 2000-ben és utána is történt kötelezettség átadás – átvétel az FA.-k és a BVH Rt. között, ami részben magyarázatot ad arra, hogy az eredetileg 2000-ig tervezett működési horizont miért tolódt ki egészen 2005-ig. Bár az állami szénbányászattal összefüggésbe hozható műszaki problémák bejelentésének száma és anyagi kihatása erőteljes lecsengést mutat, azért napjainkban is érkeznek különböző bányavidékekről bejelentések, amelyeknek legalább a kivizsgálását és összefüggéseinek meghatározását

1. táblázat

Műszaki kötelezettség átvállalások, M Ft

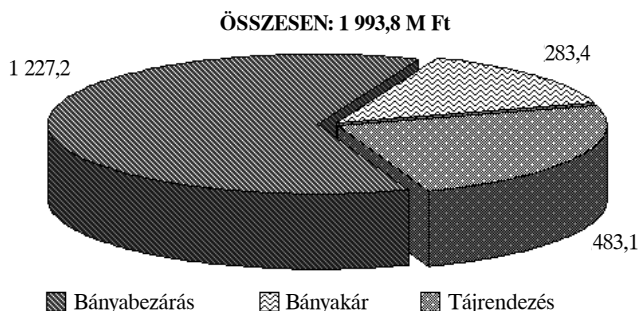
dátum	terület	bányabezárás	bányakár	tájrendezés	összes
1993. 12. 31.	VSz FA Várpalota	144,8	22,3	64,1	231,2
1993. 12. 31.	VSz FA Dudar	12,2	32,9	4,0	49,1
1994. 02. 15.	VSz FA Dudar	191,5	9,8	65,7	267,0
1994. 04. 01.	Mogyorósi Tbnbánya	20,9	7,5		28,4
1994. 10. 01.	OSz FA	15,2	165,8	107,6	288,6
1995. 01. 01.	TBV FA	39,9	9,0	137,8	186,7
1996. 01. 01.	VSz FA	9,6		15,2	24,8
1996. 01. 01.	DSz FA	45,9	16,0	112,8	174,7
1996. 01. 29.	DSz FA			12,6	12,6
1996. 05. 10.	OSz FA	19,4	0,8	0,9	21,2
1997. 03. 26.	TBV FA	2,0	5,8		7,7
1997. 12. 31.	VSz FA	29,5	8,1	30,5	68,1
1999. 07. 05.	OSzFA	48,5	1,1	36,5	86,2
1999. 07. 01.	TBV FA	126,9	0,1	10,7	137,7
1999. 07. 05.	VSz FA	225,5	5,7	6,0	237,2
2000. 03. 31.	OSzFA	11,0		4,0	15,0
2000. 04. 30.	TBV FA	18,6	1,0		19,6
2000. 07. 03.	DSz FA	108,6	1,9	24,4	134,9
2000. 10. 25.	DSz FA	kárösszeg nem ismert			
2001. 11. 01.	TBV FA	0,4			0,4
2002. 02. 07.	DSz FA	2,5			2,5
2002. 05. 16.	DSz FA	0,4			0,4
Összes átvett		1 073,3	287,8	632,7	1 993,8

Veszprémi Szénbányák (VSz FA)
Oroszlányi Szénbányák (OSz FA)

Tatabányai Bányák Vállalat (TBV FA)
Dorogi Szénbányák (DSz FA)

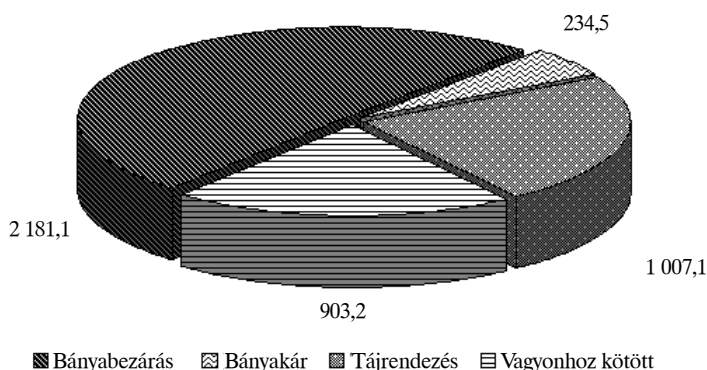
szakembereinknek kell végezni. Ezen túlmenően, ha az összefüggés a bányaműveletek és a károk között megállapítható, az elhárítás is a Bányavagyon-hasznosító Rt. feladata lenne. Tekintettel arra, hogy ezeknek a problémáknak a száma jelentős mértékben lecsökkent, az önálló szervezet fenntartása már nem indokolt, ezért tulajdonosi döntéssel megindult a Bányavagyon-hasznosító Rt.-k végelszámolása 2005. január 1-jével, feladatait egy új szervezetnek adja át.

Visszatérve a kötelezettségek átvállalására, azok területi megoszlását az 1. ábra szemlélteti. A legtöbb műszaki kötelezettséget (877,3 M Ft) a VSz FA területéről

2. ábra: Kategóriánként átvállalt műszaki kötelezettségek

Összesen: 4 325,9 M Ft

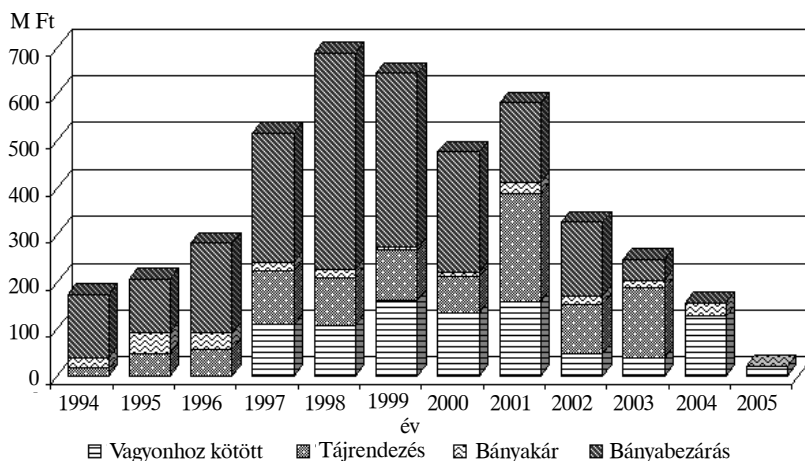
3. ábra: Összesen teljesített műszaki kötelezettségek

költségeket értjük, ezeket az 1997 utáni felmérések már tartalmazták.

Az 1994-2005 évek folyamán ténylegesen 3422,7 M Ft értékben teljesítettünk bányafelhagyási (bányabezárási, bányakár- és tájrrendezési) feladatokat, 903,2 M Ft értékben pedig vagyonhoz kötött kötelezettséget. Az összes eddig teljesített műszaki kötelezettség tényértéken 4325,9 M Ft. (3. ábra)

Az ábrán látható, hogy a teljesített kötelezettségek közel felét (50,4%) a bányabezárási munkák tették ki, de a vagyon megóvása is jelentős részt (20,9%) követelt.

A műszaki kötelezettségek időben lefutását a

4. ábra: Műszaki kötelezettségek évenkénti teljesítése

4. ábrán kísérhetjük figyelemmel. Az 1997-ben bekövetkezett ugrás a vagyonhoz kötött kötelezettségek belépésének köszönhető. A vagyont addig is kezeltük, de a költségeket a BVH Rt. működési költségei között számoltuk el. Az áttérés indokolt volt, hiszen ez a költség valójában a vagyonhasznosítási kötelezettség vonzata. Ha azonban eltekintünk a tartalomváltozás okozta eltéréstől, akkor is azt látjuk, hogy a teljesítés 1997 és 2002 között kulminált. Ennek indoka, hogy addigra készültek el nagy számban a kiviteli tervek, szerzett gyakorlatot a lebonyolításban a szakembergárda, továbbá a költségvetési források is nagyobb teljesítést tettek lehetővé.

Az 1. és 2. ábrák számaiból is kitűnik, hogy az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. az elmúlt 10-11 év alatt lényegesen nagyobb értékben teljesített műszaki kötelezettségeket, mint amennyit átvállalt az FA-któl. Ennek csak egyik magyarázata az idők folyamán mennyiségben szaporodó kötelezettség, döntő mértékben azonban az Rt. működésének kezdeti időszakában elszábadult és előre prognosztizálhatatlan infláció, továbbá az idők folyamán egyre szigorodó környezetvédelmi, természetvédelmi szabályozás volt az oka. Oka továbbá az is, hogy a vagyonhoz kötött kötelezettség az átvételben még nem, a teljesítésben pedig már 903,2 M Ft-tal szerepel.

A számok és a grafikonok azt is bizonyítják, hogy az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. eredményesen fejezte be küldetését, a szénbánya vállalatok felszámolásának befejezése érdekében átvállalt műszaki kötelezettségek döntő részét (amelyek teljesíthetők voltak) napjainkra teljesítette, a megoldatlan feladatok jövőbeni megvalósításáról gondoskodott.

A hátralévő műszaki feladatok, amelyek jellegükből adódóan hosszas előkészítést igényelnek, illetve amelyeknél peres eljárás folyik, és nem valószínű, hogy a végelszámolásra rendelkezésre álló idő alatt lezárhatóak, ezek célszerűen az erre a célra alapított Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társasághoz kerültek. Az ismert műszaki kötelezettségek átadása két ütemben már meg is történt.

Humánpolitikai kötelezettségek teljesítése

Társaságunknál 1994 és 2004 között

- baleseti járadék megváltására,
- baleseti egészségkárosodási járadék fizetésére,
- korengedményes nyugdíjazásra,
- felmondásra, végkielégítésre és
- egyéb célra

összesen 2111 M Ft-ot fizettünk ki.

A kiadások alakulásában szerepet játszott a létszám átvétele (csökkenésének üteme), a járadék biztosítás megváltásának időpontja.

A humánpolitikai kötelezettségek teljesítése 2005. január 1-jétől – a végelszámolás kezdetétől – a felmondási bérek, végkielégítések kifizetésével folyamatosan befejeződik.

A jelen teendői

A tervzetnek megfelelően a vagyonértékesítés folyamatos. Jelenleg a várpalotai ipari parkban vannak területeink, amelyek egy része szabadon értékesíthető, van jelzáloggal terhelt ipari parkos területünk, amely még nem értékesíthető. Van 31 db társasházi albetétünk, ami szintén jelzáloggal terhelt és nem értékesíthető. Az ipari park működtetési jelzője 2006. IV. negyedévtől megszűnik, a végelszámolás befejezése ezen időszakra tehető.

A végelszámolás kezdetekor meglévő kötelezettségek folyamatos teljesítése megtörtént.

Tartozás átvállalás címén 255,6 M Ft-ot a Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság részére átadtunk, előjegyeztünk. A meglévő vagyon jelentős része a kht.-hoz kerül át, amint a technikai akadályok (jelzálog levétel) megszűnnek.

A szerkezetátalakítási folyamat hatása az érintett térségek fejlődésére

A három BVH Rt. közül az ÉD BVH Rt. területe volt a legkiterjedtebb, több bányamedence szerkezetátalakítása tartozott hozzá, így egységes vagy általános hatás nem érzékelhető, egységes vagy általános következtetés nem vonható le. Megpróbálunk azonban képet adni egy-egy területen elért eredményeinkről.

A bányák bezárása, a több ezer bányász elbocsátása, munkanélkülivé válása a régiókat, de különösen a bányásztelepüléseket igen érzékenyen érintette. A szerkezetátalakítás során ugyan – állami forrásokból is – igyekeztünk az elbocsátott dolgozókról gondoskodni, valamilyen ellátást (nyugdíjat, járadékot, végkielégítést vagy újraelkezési támogatást) legtöbbjük kapott. A BVH Rt. működésének kezdetén azonban munkahelyek létrehozására nem volt sem közvetlen, sem közvetett lehetőségünk.

Későbbiekben a bányabezárási és a tájrendezési

munkákban a kivitelezők, a vagyon megóvásában pedig a szolgáltatók többnyire a volt bányász munkaerőt vették igénybe. Persze ez is csak néhány száz embernek adott munkát.

Változás akkor következett be, amikor az egykori üzemterületeken (Ajka, Dudar, Várpalota, Oroszlány stb.) az értékesítés után ipari és szolgáltató bázisok alakultak ki, vagy a rekultivált területeken fejlődött ki ipari park (Várpalota, Oroszlány). Az itt működő vállalkozások már jelentősebb létszámot foglalkoztattak. A bányavállalatok egykori szociális, kulturális és sportlétesítményei többnyire önkormányzati tulajdonba kerültek, és szolgálták továbbra is a lakosság ilyen irányú igényeit.

Talán nem tűnik túlzásnak, ha azt mondjuk, hogy a szénbányászati szerkezetátalakítás során az iparágat ért sokszerű hatás után a térségben az állam által is támogatott, tervszerű vagyonhasznosítás és rekultiváció kedvező hatással volt a kibontakozás megindulására. Lehetőséget adott kis- és középvállalkozások indulásához,

KÁNTOR ISTVÁNNÉ 1965-ben szerzett közgazdász oklevelet a Budapesti Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Ipari Karán. Emellett felsőfokú árszakértő, okl. könyvvizsgáló, okl. adószakértő képesítésekkel is rendelkezik. A Magyar Szénbányászati Trösztnél volt műszaki-gazdasági tanácsadó, majd a Veszprémi Szénbányáknál terv-közgazdasági és gazdasági vezető. 1982-1992-ig az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. gazdasági igazgatóhelyettese, majd 2000. április 6-tól vezérigazgatója, 2005. május 1-jétől végelszámolója. 27 éve dolgozik a magyar szénbányászatban, illetve ahhoz közvetlenül kapcsolódó szervezetben.

területet biztosított gyártó, kereskedelmi és szolgáltató tevékenységek működtetéséhez.

Összefoglalás

Megállapíthatjuk, hogy az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. fennállása óta feladatát tervszerűen teljesítette. *A vagyonértékesítés és -hasznosítás könyv szerinti érték fölött teljesült, az átvállalt humán és műszaki kötelezettségeinket állami források kiegészítésével a szakma szabályainak megfelelően elvégeztük.*

Itt mondunk köszönetet mindazon kollegáknak, akik a BVH Rt. 12 éves működése során munkájukkal elősegítették feladataink sikeres teljesítését.

Külön köszönet illeti *Bács Péter* és *Bencsik Gábor* bányamérnök kollégákat, akik ezen cikk vagyonhasznosítási és műszaki teljesítési részeinek összeállításában nyújtottak segítséget.

Hazai hírek

Energiabiztonság

2006. január 24-én a Népszabadság c. napilap kerekasztal-beszélgetésre hívta meg a téma vezető képviselőit.

A beszélgetésen – amelyet *Peredi Ágnes*, a Népszabadság újságírója vezetett – *dr. Kóka János*, a GKM minisztere, *Dióssy László*, a GKM politikai államtitkára, *Mosonyi György*, a MOL Rt. vezérigazgatója, *Konrad Kreuzer*, az E.ON Hungária Zrt. igazgatóság elnöke, *dr. Tombor Antal*, a MAVIR Zrt. elnök-vezérigazgatója, *dr. Kapolyi László*, az MTA r. tagja és *Szaniszló Mihály*, az Ipari Energiafogyasztók Fórum elnöke adott tájékoztatást az aktuális kérdésekről.

A közel háromórás beszélgetés kapcsán – melyen mintegy 100 fő vett részt – *dr. Kóka János* miniszter kiemelt feladatnak tartotta az ellátásbiztonságot. E célból már megkezdődtek azok a munkák (gáztárolók, NABUCCO, kutatásfejlesztés), amit a minisztérium kiemelt feladatnak tart. Tájékoztatást adott azokról a felsőszintű tanácskozássokról, amelyekre a közeli napokban az energetikai kérdések megtárgyalása miatt kerül sor.

Ezt követően a meghívottak *Peredi Ágnes* által feltett aktuális kérdésekre válaszoltak.

E sorok írója két kérdést tett fel, nevezetesen egy új lignitbázisra épülő erőmű építésével kapcsolatosan mi az álláspont, és mikor készül el egy ásványi nyersanyag-politika, hiszen a szén a jövőben felértékelődik, és hazánkban jelentős ipari vagyonok állnak rendelkezésre. A kérdésre a GKM politikai államtitkára válaszolt, és kifejtette, hogy az új erőműépítésre még nincs egyértelmű válasz, de van realitása, ugyanis az árak emelkednek, és az a versenyt erősítheti. Válaszolt még *dr. Kapolyi László* is, aki elmondta, hogy csak két erőmű építésének van alternatívája, egyik a hazai lignitbázisra épülő erőmű, a másik a paksi bővítés, amire azonban már döntés van.

Dr. Horn János

Feketeszen hasznosítás a Mecsekben?

Mintegy 400 Mt feketeszen készlet van a Mecsekben, amelynek kitermelését egy új technológiával és kormányzati támogatással 4-5 éven belül el lehetne kezdeni – mondta *Verbőci József*, a bányászati kutatásokkal foglalkozó Calamites Kft. ügyvezetője az MTI-nek.

A cégvezető tájékoztatása szerint a Mecsekben, Máza és Váralja térségében 200-1000 m mélyen található az a szénmező, amelynek kitermelése gazdaságossá tehető egy Magyarországon még nem, de az Egyesült Államokban, Kanadában, Oroszországban és Ausztráliában már sikerrel alkalmazott eljárással. Ennek lényege, hogy a föld alatt található szénmezőt fűrólyukakon keresztül forró levegővel és vízgőzzel elgázosítják, majd lecsapolják. Az így kapott hidrogént, szén-monoxidot, metánt tartalmazó, úgynevezett szintézis-gáz oxigén hozzáadása után hő- és villamosáram-termelésre egyaránt felhasználható. Egy tonna szénből 2000 m³ gáz nyerhető, amelynek fűtőértéke kisebb ugyan a földgázénál, előállításában a földgáz folyamatos drágulása miatt gazdaságossá tehető, ráadásul csökkentheti az importot, Magyarország egyoldalú energiafüggőségét.

Verbőci József beszámolt arról, hogy Máza és Váralja között 1975–1985 között már folytak kutatások. A 10 km²-es területen 67 kutatófúrást végeztek, amivel az ásványi vagyon meghatározották. A lelőhely kitermelésére akkor azért nem került sor, mert a gáz jóval olcsóbb volt a szénénél, így a termelés a hagyományos módszerekkel gazdaságtalan lett volna.

FigyelőNet, MTI-Eco 2006. február 21.

Legeza Miklós

A vagyonhasznosítás és tapasztalatai a szénbányászati szerkezetátalakítás során

VERES SÁNDOR okleveles villamosmérnök, irányítástechnikai szakmérnök, igazgatóhelyettes
(Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ, Budapest)

A bányavagyon-hasznosító részvénytársaságok vagyonának megismerése után olvashatunk az 1999. évi és 2004. közötti vagyonhasznosítás eredményeiről. Az értékesítés során szükség volt az ingatlanközvetítők bevonására is, valamint próbálkozni kellett a helyi önkormányzatok részére történő értékesítéssel. Mindezek után a BVH Rt.-k végelszámolását követően a BVH Kht.-ban folytatódik a vagyonhasznosítás.

Előzmények

A Bányászati és Kohászati Lapok – BÁNYÁSZAT 133. évfolyamának 4. számában „Gondolatok a SZÉSZEK vagyonhasznosítási tevékenységének fejlődéséről” címmel megjelent írás 1994-től 1998-ig tartalmazza a vagyonhasznosítási adatokat, bemutatja a bányavagyon-hasznosító részvénytársaságok (BVH Rt.-k) által átvett vagyon eredetét, mennyiségét és szerkezetét, a vagyonértékesítés szabályozását, valamint a vagyonhasznosítás értéknöveléssel összekapcsolt módszerét. Közeledve a szénbányászati vagyon hasznosításának befejezéséhez, talán érdeklődést vált ki az 1998-tól 2005-ig terjedő időszakban elvégzett munka és elért eredmények bemutatása. A hivatkozott cikk adataira csak oly mértékben térrek vissza, amilyen mértékben az összefüggések megértéséhez feltétlenül szükséges.

A bányavagyon-hasznosító részvénytársaságok vagyonja 1999. év elején

A bányavagyon-hasznosító részvénytársaságok a felszámolás alá vont szénbányavállalatoktól összesen 6029,7 M Ft átvételkor értékű vagyont vettek át, melyből 1998. év végéig 2808 M Ft értékű vagyont értékesítettek. Az átvett vagyon megmaradt részének (3221,7 M Ft) értékesítése az 1998. utáni években a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ (SZÉSZEK) felügyelete és irányítása alatt továbbra is a BVH Rt.-k feladatát képezte.

A FŐBER Nemzetközi Ingatlanfejlesztő és Mérnöki Rt. (FŐBER Rt.) a vagyont rendszeresen (egy vagy két évenként) átértékelte. Az 1999. január 1-jén még meglévő 3221,7 M Ft átvételi értékű vagyont a FŐBER Rt. 3023 M Ft-ra értékelte. A vagyonhasznosítás 1998-ig bekövetkezett eredményeit és az utána megmaradt vagyon adatait az 1. táblázat tartalmazza.

A megmaradt ingatlanvagyonra változatlanul jellemző, hogy területileg szétszórtan, a BVH Rt.-k

teljes működési körében helyezkedtek el, s a vagyon jelentős része bányauzemi földterületekből, meddőhányókból, bányauzemi és egyéb épületekből, bányauzemi közművekből állt. Továbbra is rendelkeztek a BVH Rt.-k jelentős értékű befektetett pénzügyi eszközökkel, melyek jórészt gazdasági társaságok üzletrészeiből és részvényekből álltak.

A vagyonhasznosítás eredményei 1999 és 2005 között

Ennek az időszaknak az elején, 2000. februárjában adta ki a SZÉSZEK a korábbi tapasztalatok alapján módosított, egységes szerkezetbe foglalt értékesítési szabályzatát, mely biztosította, hogy a vagyon értékesítése nyilvánosan, a forgalomban elérhető legmagasabb áron történjék. A viszonyítási alapot a FŐBER Rt. által elvégzett egységes szemléletű, piaci ismereteken alapuló, a bányászati szakértők tapasztalataira és helyi ismereteire támaszkodó értékelés eredményeként létrejött bázisár alkotta. Az értékesítési szabályzatba beépített – a SZÉSZEK felügyeleti jogkörének gyakorlását biztosító – ellenőrzési és döntési pontok az ajánlati áraknak a bázisárhoz való viszonya alapján szabták meg a további teendőket, 10 M Ft alatti bázisár (FŐBER érték) alatt meglehetősen nagy önállóságot biztosítva a BVH Rt.-k részére. 10 M Ft feletti bázisár fölött az adásvételi szerződés hatályossá válásához a SZÉSZEK ellenjegyzésére is szükség volt. Az értékesítési folyamat szabályozottsága alapvetően költségvetési érdekeket szolgált, hiszen a vagyonértékesítési bevételekkel a BVH Rt.-k nem gazdálkodhat-

Az 1998-ig történt vagyonértékesítés és az utána megmaradt vagyon adatai (M Ft)

1. sz. táblázat

A vagyon adatai	Mecseki BVH Rt.	ÉD-i BVH Rt.	Borsodi BVH Rt.	Összesen
A szénbánya vállalatoktól átvett vagyon	2145,0	2302,7	1582,0	6029,7
Vagyonértékesítés 1994-1998.	785,0	1325,0	698,0	2808,0
Vagyonállomány átvételi értéken 1999. 01. 01.	1360,0	977,7	884,0	3221,7
Vagyonállomány FŐBER Rt. értéken 1999. 01. 01.	1742,0	792,0	489,0	3023,0

tak szabadon, azokat a felszámolás alatt álló szénbányavállalatoktól átvett kötelezettségek finanszírozására kellett fordítaniuk, csökkentve ezáltal az évenként rendelkezésre bocsátott költségvetési forrásokat.

A SZÉSZEK kezdettől fogva ösztönözte a BVH Rt.-ket a vagyonértékesítési folyamat minél gyorsabb befejezésére, ugyanis az ingatlanvagyon őrzése folyamatos és időarányos költségterhet jelentett, a fenntartási és működtetési költségek pedig egyre emelkedőbb jellegűvé váltak, s ezeknek az értékesítési árban való megtérülésére az idő múlásával egyre kevésbé lehetett számítani. A jelenleg tárgyalt időszakban a gyors értékesítés esélyei egyre csökkentek, hiszen a legkelendőbb vagyontárgyak értékesítése már korábban megtörtént. A vagyonhasznosítás értéknöveléssel összekapcsolt módszere átmenetileg jelentős eredményeket hozott, de az évek múlásával egyre nagyobb erőfeszítéseket kellett tenni azonos szintű vagy akár még csekélyebb értékesítési eredmények eléréséért. Az 1999 és a 2005 év közötti értékesítés és hasznosítás számszerű eredményeit a 2. táblázat, a bevétel

A vagyonértékelés és vagyonhasznosítás jelentősebb tételei az alábbiak voltak:

Mecseki BVH Rt.:

Ingatlanok:

- alsóbélatelepi üdülő,
- komlói Kossuth bányai fürdőépület,
- pécsújhegyi fürdőépület,
- pécsújhegyi telkek,
- pécsújhegyi villamos üzemi iroda épülete,
- komlói munkásszálló épülete telekkel, parkkal,
- pécsújhegyi műhely, iroda, fürdő,
- harkányi üdülő épülete telekkel,
- gyükési telkek.

Üzletrészek, részvények:

- Pólus Holding Kft. üzletrész,
- SZAKITEX Kft. üzletrész,
- POT Rt. részvények,
- Pólus Holding Rt. részvények,
- GUMILL Rt. részvények.

Tárgyi eszközök használatba adása:

– Pécsújhegyi Osztályozó Észak-dunántúli BVH Rt.:

Ingatlanok:

- tatabányai irodaház,
 - alsóórsi üdülő,
 - zirci Borbála szálló,
 - tatabányai ingatlanok,
 - vértessomlói ingatlanok,
 - nagyegyházai külfejtési gödör,
 - tatabányai társas irodaház,
 - ajkai építési telkek,
 - várpalotai Grabler tó,
 - tatabányai volt felvételi iroda,
 - Carbon Kft. irodaház.
- Üzletrészek, részvények:
- Várpalotai Gépüzem Kft. üzletrész,
 - Vértesi Erőmű Rt. részvények,
 - Bicskei Ipari Park Kft. üzletrész.

Tárgyi eszközök használatba adása:

– veszprémi irodaház.

Borsodi BVH Rt.:

Ingatlanok:

- balatonszemesi Lilla üdülő, étterem és konyha,
- Edelény IV. aknai ingatlanok,

– Feketevölgy bányauzemi telephely,

– tervtárol telephely,

– Putnok bányai ártéri osztályozó,

– Miskolc, Kazinczy u. 28. szám alatti lakások,

– Vadna tó teljes területe és az ott lévő létesítmények,

– Carbon Kft. irodaház.

2. sz. táblázat

Vagyonértékesítés és vagyonhasznosítás bevételei
1999 és 2004 között (M Ft)

Idő	Mecseki BVH Rt.	ÉD-i BVH Rt.	Borsodi BVH Rt.	Összesen
1999	621,0	214,0	41,0	876,0
2000	369,0	747,0	87,0	1203,0
2001	253,0	302,0	213,0	768,0
2002	107,0	230,0	137,0	474,0
2003	303,0	226,0	175,0	704,0
2004	125,0	203,0	58,0	386,0
Összesen 1999-2004	1778,0	1922,0	711,0	4411,0

3. sz. táblázat

A vagyonértékesítési és vagyonhasznosítási
bevétel összetétele (M Ft)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999- 2004
Tárgyi eszközök értékesítéséből	164,8	658,3	406,7	258,3	542,1	116,1	2146,3
Befektetett eszközök értékesítéséből	501,5	330,8	205,9	27,1	62,9	70,0	1198,2
Készletek értékesítéséből	12,1	20,8	18,4	6,1	9,2	12,6	79,2
Tárgyi eszközök használatba adásából	69,2	70,1	54,6	37,0	35,4	25,5	291,8
Munkavállalói tartozásokból	37,4	31,6	27,3	29,7	16,1	-	142,1
Vevői tartozásokból	1,8	22,7	2,9	0,7	-	-	28,1
Egyéb bevételek	89,2	68,7	52,2	115,1	38,3	161,8	525,3
Összesen:	876,0	1203,0	768,0	474,0	704,0	386,0	4411,0

hasznosításnemenkénti összetételét a 3. táblázat mutatja. A táblázatokból látható, hogy a folyóáras bevétel jelentősen meghaladta a FŐBER Rt. által 1999. 01. 01-ére vonatkozóan elvégzett vagyonértékelés becsült értékét. A FŐBER Rt. egyébként évenként (esetleg két évenként) újraértékelte a vagyont, s a 2005. 01. 01-én meglévő vagyon értékét 1569,0 M Ft-ra becsülte.

- Tárgyi eszközök használatba adása:
 – irodaház bérbeadása az APEH részére.
 Egyéb bevételek:
 – Feketevölgy Bánya Kft. végelszámolása.

Az értékesítési lehetőségek bővítése céljából a SZÉSZEK 1997-től hozzájárult ahhoz, hogy a BVH Rt.-k az épületeiken és a telephelyi közműhálózataikon értéknövelő felújításokat végezzenek, s ösztönözte a meglévő létesítmények új funkciókra való alkalmassá tételét (a vagyonghasznosítás értéknöveléssel összekapcsolt módszerre). Ezáltal átmenetileg ugyan, de több éven keresztül növelni lehetett az értékesítési, hasznosítási árbevételt. A 2. táblázatból világosan látható, hogy 2001-ig tartott az új módszer által adott lendület, s utána ismét visszaesés következett be. Az értékesítési árbevételben kifejeződő visszaesés természetesen nem utal egyértelműen az adott időszakban alkalmazott értékesítési módszer sikerére vagy kudarcára, hiszen a BVH Rt.-k minden évben kísérletet tettek a teljes vagyónállomány értékesítésére, s egy vagyontárgy értékesítésének elhúzódása egyben az adott vagyontárgy értékesítési nehézségeit is jelzi. Egy-egy év kiugró értékesítési teljesítménye pedig gyakran több éves előkészítő munka eredményeként született meg. Mindenesetre 2002. év első felében már látszott, hogy az előző években elért árbevételt nem lehet megismételni, ezért ismét bővíteni kellett a vagyonghasznosítás eddigi módszereit.

Ingatlanközvetítők bevonása az értékesítésbe

A 2002. évi üzleti terv egyik kiemelt céljának a SZÉSZEK az ingatlanértékesítés felgyorsítását jelölte meg. Feltelepeztük, hogy ingatlanértékesítésre szakosodott ingatlanközvetítő cégek bevonása új lendületet ad az ingatlanértékesítésnek azáltal, hogy új szemlélet jelenik meg, s az ingatlanközvetítőktől elvárható szakértelem-többlet üzleti ismeretekkel párosulva s részesedési érdekeltséggel kiegészítve növeli a hatékonyságot.

Az együttműködésbe olyan ingatlanközvetítő és ingatlanfejlesztő cégeket igyekeztünk bevonni, akik ipari objektumok értékesítésében is rendelkeznek tapasztalattal, s a BVH Rt.-k ingatlanainak az adatbázisukba való felvételén – ami már önmagában véve passzív közvetítést jelent – túlmenően képesek arra, hogy ingatlanvásárlásban érdekelt partnereket nyerjenek meg. Az együttműködés kialakításának első lépésként kidolgoztuk az ingatlanközvetítésre vonatkozó keretszerződést, mely tartalmazta az ingatlanközvetítők azon feladatát, hogy a keretszerződés mellékletében felsorolt ingatlanokra vonatkozóan kutassák fel a potenciális vevőket, és készítsék elő az adásvételi szerződést. A keretszerződésben a BVH Rt.-k vállalták, hogy minden olyan dokumentumot, okiratot és információt átadnak, melyek a megbízás teljesítéséhez szükségesek. A keretszerződés szerint az ingatlanközvetítőt a megbízás teljesítéséért jutalék illeti meg, mely alapjutalékból, valamint progresszív jutalékból áll, mely utóbbi akkor lép be, ha a nettó eladási ár meghaladja a FŐBER Rt. által meghatározott bázisárát. A jutalék kiszámítási módját a keretszerződés mel-

lékletei pontosan meghatározták. A keretszerződés fentiekén kívül kitért a benyújtott ajánlatok érvényességének feltételeire és a felek egymással történő elszámolásának módjára is.

A BVH Rt.-k kibocsátották az ingatlanközvetítő cégeknek szóló, együttműködésre vonatkozó felhívást, melyre összesen 12 cég jelentkezett. A keretszerződést kilencen írták alá, azonban a várt eredmény elmaradt. A BVH Rt.-ktől 2003-ban beérkezett jelentésekből már megállapítható volt, hogy a felkínált ingatlanok területi elhelyezkedése nem váltott ki kellő érdeklődést a komolyabb anyagi háttérrel rendelkező befektetők körében. Néhány érdeklődés akkor még reményt keltett, amit az ingatlanpiac várható élénküléséről terjedő hírek is erősítettek. Az idő múlásával azonban meg kellett állapítanunk, hogy az ingatlanközvetítők bevonása – az aláírt keretszerződés ellenére – nem hozott eredményt. A kísérlet arról győzött meg bennünket, hogy az ingatlanokról szóló információk viszonylag nagy számú adatbázisba való eljuttatása, ezáltal széles körben való hozzáférhetőségük biztosítása a potenciális befektetői kör számára nem oldja meg a problémát, a munkát a BVH Rt.-knek kell elvégezniük, és az eddigi értékesítési tapasztalatok alapján elsősorban az ingatlanokat magában foglaló régiókban kell keresni a további lehetőségeket. Megnyugtató volt az eredmény azonban abban a tekintetben, hogy a BVH Rt.-k értékesítéssel foglalkozó szakemberei jó úton járnak, s a szakcégek üzleti ismeretei nem pótolják a helyi ismereteket; ugyanakkor kialakult bennünk az a meggyőződés is, hogy a szokásos értékesítési módszereken kívül erőteljesebben kell próbálkozni a helyi önkormányzatok részére történő értékesítéssel.

Vagyonértékesítés az önkormányzatok részére

2002. év elején részben egyes önkormányzatok részéről, részben a SZÉSZEK részéről felmerült néhány vagyontárgy ingyenes önkormányzati tulajdonba adásának gondolata, illetve szándéka. A SZÉSZEK részéről ez a szándék elsősorban a Komlói Bányász Sport Központ ingatlanaira vonatkozott, melynek értékesítése reménytelennek látszott különösen annak tudatában, hogy Komló Város Önkormányzata ragaszkodik az ingatlanegyüttes sportcélú hasznosításához.

A megvalósítást a jogi háttér tisztázása előzte meg. Az államháztartásról szóló törvény felhatalmazást ad a kormánynak, hogy az önkormányzati közfeladatok ellátása érdekében a kincstári vagyon részben vagy egészben ingyenes önkormányzati tulajdonba adásáról egyedi határozattal döntsön, vagyis ezáltal kormányzati döntéssel ingyenesen is átadható a kincstári vagyon az önkormányzatok részére. Azt kellett megvizsgálni, hogy mik minősülnek közfeladatnak, s a BVH Rt.-k vagyona kincstári vagyonnak minősül-e, illetve azzá tehető-e?

A Ptk. szerint önkormányzati közfeladatnak az az önkormányzati feladat minősül, melynek ellátásáról az önkormányzatnak jogszabály alapján gondoskodnia kell. Az utak fenntartása és a közvilágítás például e kategóriába tartozik. A kötelező feladatokon kívül az ön-

kormányzatok önként is vállalhatnak közfeladatokat, s e kategóriába a sportlétesítmények is beleférnek. Több jogi szakértő egyeztetett álláspontja szerint a BVH Rt.-k vagyona nem tartozik a kincstári vagyonba, tekintettel arra, hogy a kincstári vagyonra vonatkozó jogszabályokban felsorolt feltételeknek alig, formai szempontból egyáltalán nem felel meg. A BVH Rt.-k vagyona azonban kincstári vagyonná minősíthető, ha a BVH Rt.-k az államháztartás vagy a központi költségvetés javára lemondanak a vagyonukról. Ezt az utat a Komlói Bányász Sport Központ ingatlanaira vonatkozóan a Mecseki BVH Rt. megkísérelte végigjárni, azonban az adminisztratív ügyintézés oly mértékben elhúzódott, hogy közben más megoldási lehetőség merült fel.

2002 októberében a gazdasági és közlekedési minisztérium (GKM) vagyonpolitikai főosztálya felmérést végeztetett az önkormányzati tulajdonba adható ingatlanokról. A felmérés készítésekor felhívtuk a GKM figyelmét, hogy a BVH Rt.-k vagyonára kormányhatározat alapján értékesítési kötelezettség áll fenn, s a vagyonértékesítésből befolyó összegeket a kötelezettségek teljesítésére kell fordítani. Elvileg tehát a BVH Rt.-k vagyona kincstári vagyonná tehető, de a BVH Rt.-ktől történő vagyonelvonás a költségvetés terheit növelné. A felmérő táblázatokat ezért abban a felfogásban töltöttük ki, hogy csak a nehezen vagy egyáltalán nem értékesíthető, ugyanakkor önkormányzati közfeladatok ellátásához felhasználható vagyoni kört tüntettük fel. E felfogás alapján a felmérésbe a Komlói Bányász Sport Központ, a szuhakállói telephely ingatlanai és a Feketevölgy bányai telephelyen lévő ún. barnamezős beruházási terület került be. A GKM 2003 márciusában olyan elvi állásfoglalást adott ki, mely szerint abban az esetben, ha az ingatlan fenntartása és kezelése az értékesítés esetén várható bevételhez viszonyítva veszteséget okoz, a GKM nem kifogásolja ezen ingatlanok önkormányzatoknak történő térítés nélküli átadását. Ezen lehetőséghez kapcsolódva, de a térítésmentesen átadható ingatlanok szűk körét is figyelembe véve, *jelentős számú ingatlant sikerült az önkormányzatok részére kölcsönösen elfogadható térítés ellenében értékesíteni.*

Az önkormányzatok részére történő vagyonértékesítés folyamatában *fordulatot hozott az a parlamenti interpelláció, mely a Mecseki BVH Rt. vagyonának ingyenes önkormányzati tulajdonba adására irányult.* A korábban elvégzett és az interpelláció alapján megismételt vizsgálat világosan bizonyította, hogy ingyenes vagyonátadásra csak a BVH Rt.-k vagyonának szűk köre esetében van lehetőség. Az egyeztetések azonban vezetői szinten is elkezdődtek. A folyamatnak kezdetben csak negatív hatásai jelentkeztek, ugyanis a GKM a tárgyalások befejezéséig 2003 szeptemberében felfüggesztette a Mecseki BVH Rt. jelentősebb vagyontárgyainak értékesítését.

Az önkormányzati tárgyalások azt követően léptek érdemi szakaszba, hogy a gazdasági és közlekedési miniszter 2003 októberében Komló Város, Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának, valamint a Baranya Megyei Közgyűlésnek írt levelében világosan kifejtette,

hogy a BVH Rt. vagyonának önkormányzati tulajdonba adását csak ugyanolyan névértékű kötelezettségek átvállalása mellett tartja megvalósíthatónak. További egyeztetéseket követően a miniszter 2004 májusában konkrét követelmények megszabásával felhatalmazta a SZÉSZEK-et a kiegyenlített vagyon- és kötelezettség-csomag átadás-átvételére vonatkozó tárgyalások lefolytatására.

A tárgyalások Komló Város Önkormányzatával 2004 harmadik negyedében eredményesen lezárultak, s 2004 novemberében megtörtént az átadás-átvételt lehetővé tevő szerződésrendszer aláírása, melyet a miniszter 2004 decemberében jóváhagyott. E szerződésrendszer aláírása lehetővé tette, hogy Komló Város Önkormányzatának tulajdonába kerüljön a Mecseki BVH Rt. 320 M Ft értékű vagyona 320 M Ft várható költségű kötelezettség átvállalásával együtt. A megkötött szerződésrendszer egy keretszerződésből – amely a főbb elveket és fizetési feltételeket tartalmazta –, egy ingatlan adásvételi szerződésből, egy üzletrész adásvételi szerződésből, egy követelés-engedményezési szerződésből és egy tartozás-átvállalási szerződésből állt. Az ingatlan adásvételi szerződés részét képezték a Komlói Bányász Sport Központ ingatlanai is, pontot téve ezáltal e hosszú idő óta húzódó ügyre.

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatával az érdemi tárgyalások – elsősorban a Mecseki BVH Rt. teljes részvénycsomagjára vonatkozó önkormányzati vételi szándék miatt – csak később kezdődhettek. Miután ezt a szándékot a GKM sem támogatta, az önkormányzat – főleg ÁFA visszatérítési problémák miatt – egyértelműsítette, hogy nem kíván élni a vagyonátvétel lehetőségével, s egyben felhatalmazta a PVV Pécsi Városüzemelési és Vagyonkezelő Rt.-t (PVV Rt.) a tárgyalások folytatására. Hosszú tárgyalássorozatot követően a szerződésrendszer aláírására 2005 júliusában került sor. A szerződésrendszer a komlói szerződésrendszerhez hasonló felépítésű volt, de a szerződésrendszer hatályba lépésének feltételei között a GKM jóváhagyó határozatán kívül az István I.-II. aknai ingatlanokat terhelő jelzálogjog törlése is szerepelt. A jelzálogjog törlésére vonatkozó engedélynek a környezetvédelmi és vízügyi minisztériumtól (KvVM) való megszerzése rendkívüli módon elhúzódott, így a szerződésrendszer csupán 2006 februárjában lépett hatályba. A szerződésrendszerrel 560,8 M Ft értékű vagyon és ugyanennyi költségű kötelezettség került át a PVV Rt.-hez.

Az önkormányzatok részére a fenti szerződésrendszerek keretében átadott vagyon természetesen vagyonértékesítésnek számít, de ezeket a 2. és 3. táblázat nem tartalmazza (a komlóit azért, mert a szerződés csak 2004 decemberének végén lépett hatályba, így azt csak 2005-re lehetett könyvelni).

A BVH Rt.-k végelszámolása

A 2330/2004. (XII. 21.) korm.határozat alapján 2005. január 1-jén megkezdődött a BVH Rt.-k végelszámolása és létrejött a Bányavagyon-hasznosító Kht.

(BVH Kht.). A BVH Rt.-k azt a feladatot kapták vagyonhasznosítási területen, hogy a végelszámolási eljárás lezárásáig értékesítsék a még megmaradt vagyont, az elfogadható feltétellel nem értékesíthető vagyont pedig adják át a BVH Kht.-nak. Mint már említetttem, a BVH Rt.-knek 2005. 01. 01-re 1569,0 M Ft értékű vagyona maradt. Ebből a Mecseki BVH Rt. 2005. évben 320,0 M Ft értékű átadott (értékesített) Komló Város Önkormányzatának, 10,8 M Ft értékű idegen cégek részére értékesített, 239,5 M Ft értékű pedig átadott a BVH Kht.-nak. Az Észak-Dunántúli BVH Rt. 2005-ben összesen 77,1 M Ft értékű vagyont értékesített (ebből 27,7 M Ft értékű a BVH Kht. részére), a

Borsodi BVH Rt. pedig 53,8 M Ft bevételre tett szert (ebből 15,4 M Ft a BVH Kht.-ra esik).

2006 első félévében a BVH Rt.-k végelszámolása várhatóan lezárul, s az általuk eddig nem értékesített vagyon hasznosítása a BVH Kht.-ban folytatódik.

Az eddigi eredményeket tekintve megállapíthatjuk, hogy a BVH Rt.-k igen nagy energia-befektetéssel, nagy szakértelemmel és a vagyonhasznosítás aktuális lehetőségeit mindenkor kihasználva sikeresen oldották meg vagyonhasznosítási feladatukat, s az elért bevételekkel 1994 és 2005 között 7620 M Ft-tal mérsékeltek a szénbányászati szerkezetátalakításhoz szükséges költségvetési támogatásokat.

VERES SÁNDOR a Budapesti Műszaki Egyetemen villamosmérnöki (1961), majd irányítástechnikai szakmérnöki diplomát (1968) szerzett. 1961-1964-ben az Ipari Műszergyárban villamos kismotorok fejlesztésével, 1964-1974 között a Tatai Bányai Bányánál gépészeti berendezések és villamos hálózatok üzemeltetésével, villamos hálózatok fejlesztésével foglalkozott. 1974-től gépészeti és villamossági témájú beruházásokat és műszaki fejlesztéseket irányított a Magyar Szénbányászati Tröszt és utódszervezetei alkalmazásában. 1990-1998 között a Mininvest Rt.-nél műszaki-gazdasági elemzéseket, gépészeti vagyonértékeléseket végzett, cégátalakításokban, végelszámolásokban, felszámolásokban vett részt. 1998-tól dolgozik SZÉSZEK-nél a vagyonhasznosítási tevékenység irányítása, felszámolási eljárások koordinálása területén.

Könyv- és folyóiratszemle

Őshüllők a Bakonyban

A fenti címmel jelent meg a National Geographic 2006. márciusi számában *Ósi Attila* geológus cikke. A vezetésével több éve folyó kutatást néhány évig a National Geographic Society is támogatta, és abban amerikai és román szakemberek is részt vettek.

Az iharkúti bauxit-külfejtés által feltárt felső-kréta korú Csehbányai Formációban a kutatók már több ezer csontmaradványt találtak és azonosítottak – az elsőt 2000-ben. Mivel 85 millió évvel ezelőtt a terület mediterrán éghajlatú édesvízi szigetvilág volt, az itteni dinoszauruszok a többi európai, de különösen az amerikai rokonaiknál kisebb termetűek voltak. Néhány szenzációs új fajt is sikerült azonosítani, mint pl. a növényevő *Hungarosaurus tormai*, a szintén növényevő rövidorrú *krokodil*, a szárnyas *Bakonydrako galaczi*. Emellett már ismert európai fajok leletei is előkerültek, köztük egy nagyon korai madárfaj is, továbbá növényi maradványok.

Mint a szerző írja, a feltárt leletegyüttes kivételesen fontos az európai kréta időszak szárazföldi gerincesek megismerésében, hiszen a kontinens nagy részét ekkor tenger borította, ezért kevés a szárazföldi lelet.

National Geographic 2006. március

PT

A Menedzsment Fórum Márkushegyről

A hazánk gázellátásában jelentkező zavarok nyomán egyre inkább felértékelődhetnek a hagyományos energiahordozók. *Lázár Miklós András*, a Menedzsment Fórum munkatársa annak nézett utána, mi a helyzet Magyarország utolsó mélyművelésű szénlelőhelyén, a Márkushegyi bányáüzemben.

„Megéri-e szén bányászni a XXI. század küszöbén? A válaszom határozott igen” – nyomatékosította álláspontját lapunk érdeklődésére *dr. Havelda Tamás*, a Vértesi Erőmű Zrt. bányászati igazgatója. Hozzátette: az 1981-ben megnyitott üzem fénykorában 2 millió tonna szén adott évente, ma mindössze 1,3 milliót, ami 14,5 PJ energiának felel meg. „A szén hőre vetítve olcsóbb, mint a fa. Ám a legnagyobb különbség az olajjal szemben van, amely másfélszer drágább a szénnél” – mondta az igazgató. Természetesen a mindenkit leginkább érdeklő gáz-szén közötti viszonyra is rákérdeztünk, ám a vezető elhárította érdeklődésünket. „Amíg a gáz ilyen magas állami dotációt élvez, nincs értelme találgatni, hogy a szén milyen mértékben lenne versenyképes vele.”

Havelda szerint az is probléma, hogy Magyarország nem képes megvédeni saját piacát a külföldi szén elől. „Igaz, az ilyen módszereket az EU tiltja, ám a nagy termelő országok mind hoztak olyan intézkedéseket, melyek ezt megkerülték.”

A Vértesi lábánál húzódó szénmező – amennyiben a napi kitermelés nem változik – 2014 körül merül ki, de szűkített kapacitással sem bírná 2028-nál tovább. Az Oroszlányi Hőerőmű négy kazánja közül az egyiket a közelmúltban alkalmassá tették biomassza eltüzelésére is, így az 30 százalékban már képes egyéb anyagokat is befogadni. Az igazgató ezzel együtt úgy véli, súlyos hiba volt a hazai bányák bezárása. „Elismerem, hogy számos vállalatot nem lehetett megmenteni, akár a lerobbant műszaki színvonala, akár egészségtelen körülményei miatt. Más bányákat viszont szerintem bűn volt megszüntetni.”

mfor.hu 2006.01.27

Legeza Miklós

A szénbányászati szerkezetátalakítás műszaki kötelezettségeinek teljesítése

BÁN CSABA okl. bányamérnök, vezető főtanácsos – TÓTS TIBOR okl. bányamérnök főtanácsos (SZÉSZEK)

A szerzők az állami szénbányászat korábbi működésével kapcsolatos fennmaradt műszaki kötelezettségekkel – bányabezárás, táj- és területrendezés, bányakárrendezés – foglalkoznak. A jelenlegi és a jövő feladatainak felsorolása mellett ismertetnek már megvalósult tájrendezési munkákat is.

Bevezetés

Az állami tulajdonban lévő szénbánya vállalatok felszámolásával 1990-ben kezdődött a hazai szénbányászat szerkezetátalakítása, majd folytatódott a szénerőmű-szénbánya integrációkkal. Az integrációs szerződések meghatározták, hogy a volt szénbányák vagyonelemeinek és a kötelezettségeinek mely része kerül az új szervezetekbe, és mely része marad a felszámolási folyamatokban, azaz állami tulajdonkörben, illetve állami kötelezettségi körben.

A SZÉSZEK hét szénbánya vállalatnál kijelölt felszámoló volt, további két szénbánya vállalatnál és két tanbányánál pedig a műszaki kötelezettségek teljesítésének irányítója, finanszírozója.

A felszámolási eljárások gyorsítása, lezárhatósága érdekében a bányászati tevékenység befejezésével járó – elsősorban tartós, hosszabb időigényű – kötelezettségek teljesítését új szervezeti egységek vették át, részbeni vagyoni ellentételezés mellett.

Az új – SZÉSZEK alapítású – szervezetek, a három bányavagyon-hasznosító rt. (BVH Rt.) a kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos ráfordításait a vagyon-hasznosítási bevételeikből, valamint a SZÉSZEK által kezelt központi költségvetési keretből fedezték.

Az egyes BVH Rt.-k kötelezettségei az alábbi szervezetek egykori működési területére terjedtek ki.

- Mecseki BVH Rt. Mecseki Szénbányák
Mecseki Tanbánya*
- Észak-Dunántúli BVH Rt.
Veszprémi Szénbányák
Oroszlányi Szénbányák
Tatabányai Bányák Vállalat
Dorogi Szénbányák*
Mogyorósi Tanbánya*
- Borsodi BVH Rt. Borsodi Szénbányák
Mátraaljai Szénbányák
Nógrádi Szénbányák*

*Csak műszaki kötelezettségek

A Bányászati Aknamélyítő Vállalat egyes fennmaradt kötelezettségeit is a BVH Rt.-k teljesítették, míg a Lencsehegyi Bányauzemhez kapcsolódó állami kötelezettségek teljesülését a bánya bezárása során a SZÉSZEK közvetlenül felügyelte és finanszírozta.

A szénbányászati szerkezetátalakításból származó kötelezettségállomány lecsökkenése miatt 2005. évben

újabb szervezeti átalakulás vált szükségessé. A 2330/2004. (XII. 24.) számú kormányhatározat megszületésének időpontjáig a BVH Rt.-k a felszámolás alá vont szénbányavállalatoktól átvett kötelezettségeik jelentős részét teljesítették. Ez megteremtette a reális feltevéletét a végelszámolásnak és lehetővé tette a hátralévő, illetve a jövőben esetleg keletkező – államot terhelő – kötelezettségek egy szervezeti egységbe, nevezetesen a SZÉSZEK által alapított Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaságba való átcsoportosítását.

Mit értünk műszaki jellegű kötelezettség alatt?

Az állami szénbányászat korábbi működésével kapcsolatban keletkezett és fennmaradt kötelezettségek műszaki, humán és egyéb kötelezettségekre oszthatók. A műszaki jellegű kötelezettségek vonatkozásában az alábbi kategóriák alakultak ki: *bányabezárás, táj- és területrendezés, bányakárrendezés és vagyonhoz kötött kötelezettségek.*

A BVH Rt.-k műszaki kötelezettségeinek körébe kezdetben a bányabezárás, a táj- és területrendezés, valamint a bányakárrendezés tartozott. Ez 1997-től kiegészült olyan műszaki feladatok megoldásával, amelyek a vagyontárgyak megóvását, működtetését, hatékonyabb értékesítését segítették elő (vagyonhoz kötött kötelezettségek), amelyek addig a BVH Rt.-k működési költségei közt szerepeltek.

A kötelezettségeinket az átalakulás időszakában felmértük, majd később a műszaki, elsősorban bányabezárási, tájrendezési kötelezettségeinket ún. kataszterekbe rögzítettük, melyeket a változó helyzethez is igazodva időközben többször módosítani, bővíteni kellett.

A BVH Rt.-k bányabezárási, bányakár-, táj- és területrendezési kötelezettségei nemcsak a felszámolás alatt álló vállalatok által a felszámolás időszakában üzemeltetett bányákra és hatásterületükre terjednek ki, hanem a múltbeli (államosítás előtti időszakban keletkezett, túlnyomórészt az államosítás után is működő) bányász-kodással kapcsolatos műszaki kötelezettségekre, valamint az előzőekben leírt tevékenységekre visszavezethető újonnan keletkező kötelezettségekre is. A környezetvédelmi követelmények szigorodása is bővítette az elvégzendő munkák körét.

A műszaki kötelezettségek teljesítésének jellemző mutatói

A BVH Rt.-k által a felszámolás alatt álló állami szénbányászati vállalatoktól átvett kötelezettségek állománya az 1. táblázat adataival jellemezhető.

1. táblázat

	Mecseki BVH Rt.	É-Dunántúli BVH Rt.	Borsodi BVH Rt.	Együtt
Műszaki kötelezettségek	3 122	1 994	4 082	9 198
Humán kötelezettségek	2 007	2 671	771	5 449
Egyéb kötelezettségek	724	1 758	1 258	3 740
Kötelezettségek összesen	5 853	6 423	6 111	18 387

*Átvállalási szerződések szerinti értékben

A táblázatból kiolvasható, hogy a műszaki kötelezettségek – az átvállalás időszakában – közel felét tették ki a teljes kötelezettség állománynak, illetve rámutatnak arra a tényre, hogy milyen jelentős nem műszaki jellegű kötelezettség-állomány keletkezett a bányabezárások során.

2. táblázat

	Mecseki BVH Rt.	É-Dunántúli BVH Rt.	Borsodi BVH Rt.	Együtt
1994-1999	2 709	2 663	3 216	8 588
2000	863	477	1 547	2 887
2001	808	582	785	2 175
2002	632	328	710	1 670
2003	772	247	455	1 474
2004	319	156	224	699
1994-2004	6 103	4 453	6 937	17 493

Az átvett műszaki kötelezettségek teljesítésére fordított kiadásokat – folyó áron, illetve arányaiban – a 2., a 3. és a 4. táblázatok mutatják. Az 1997-2004. évi adatok már a vagyonhoz kötött kötelezettségek teljesítésének kiadását is tartalmazzák.

Látható, hogy a korábbi (1994-2000) évekhez képest 2003-ig fokozatosan csökkent a bányabezárás, növekedett

a táj- és a területrendezés, valamint a bányakárrendezés aránya.

2004-ben a tovább csökkenő arányú bányabezárás mellett a táj- és területrendezés aránya is csökkent, és ennek megfelelően növekedett a bányakárrendezés, valamint a vagyonhoz kötött kötelezettségek aránya.

A műszaki kötelezettségek arányait a költségekhez viszonyítva az 1. ábra mutatja be.

A bányabezárási munkák

A feladatok zömét kezdetben a működésüket fokozatosan befejező bányák föld alatti térségeinek környezetvédelmi mentesítése, felhagyása alkotta.

A felszínre nyíló bányatérsegek végleges és biztonságos lezárásával arra törekedtünk, hogy a nagy kiadásokat okozó infrastruktúra (szellőztetés, vízemelés, szállítás) mielőbb felszámolható legyen.

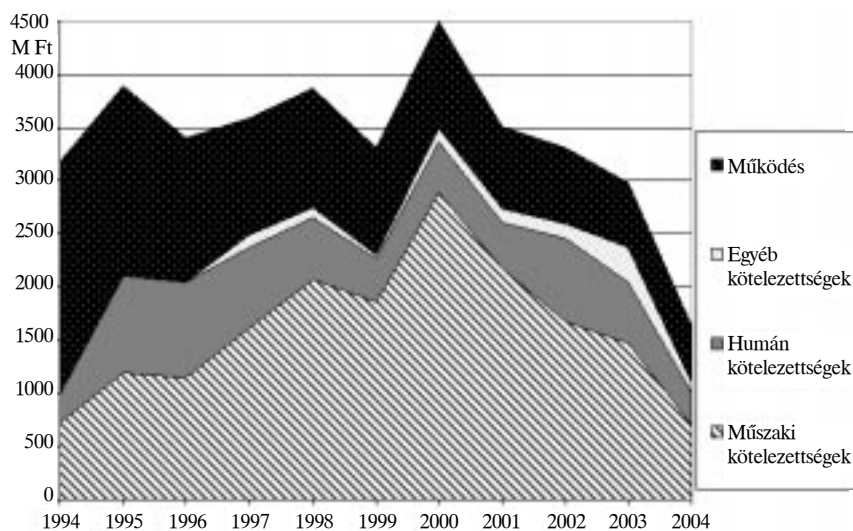
Az idő múlásával a tevékenység súlypontja áttolódott a külszíni bányászati létesítmények bontási munkáira. Ezen belül is egyre nagyobb teret nyertek a korábban (alapvetően forráshiány miatt) hátrасorolt, már régebben működési körön kívül került, részben felhagyott (otthagytak vagy ottfelajtott) másra nem használható vagy leromlott állapotú bányászati jellegű létesítmények. Ezek elsősorban a felszínre juttatott szén elszállításával, tárolásával, előkészítésével voltak kapcsolatban, vagy más kiszolgáló funkciójuk volt (pl. kötélpálya alapok, kisvasúti alagutak, széntároló bunkerek, leszerelt trafóházak stb.). Közel egyenletes ütemben kerültek elő olyan pótlólagos bányabezárási feladatok, melyeket a nem megfelelően lezárt aknák, tárók vagy egyéb föld alatti létesítmények beszakadása, vagy illetéktelenek általi megbontása, kinyitása okozott. A feleslegessé vált épületeket lebontották, a veszélyt okozó helyeket általában megszüntették. Ezek egy részénél közvetlen életveszély

3. táblázat

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994-2004
Bányabezárás	528	977	677	785	1 003	765	1 602	622	371	355	112	7 797
Táj- és területrendezés	128	114	390	288	367	367	376	711	519	573	142	3 975
Bányakárrendezés	68	102	75	66	92	101	107	161	276	214	197	1 459
Vagyonhoz kötődő	-	-	-	472	601	622	802	681	504	332	248	4 262
Összesen	724	1 193	1 142	1 611	2 063	1 855	2 887	2 175	1 670	1 474	699	17 493

4. táblázat

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994-2004
Bányabezárás	72,9	81,9	59,3	48,7	48,6	41,2	55,5	28,6	22,2	24,1	16,0	44,6
Táj- és területrendezés	17,7	9,6	34,1	17,9	17,8	19,8	13,0	32,7	31,1	38,9	20,3	22,7
Bányakárrendezés	9,4	8,5	6,6	4,1	4,5	5,5	3,7	7,4	16,5	14,5	28,2	8,3
Vagyonhoz kötődő	-	-	-	29,3	29,1	33,5	27,8	31,3	30,2	22,5	35,5	24,4
Műszaki összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1. ábra: A BVH Rt.-k kiadásai

vagy balesetveszélyt kellett haladéktalanul elhárítani.

Vasas, Szászvár és Edelény bányák bezárása 1995-1996 években megtörtént. Várpalota, Dudar és Rudolf bányák 2000 évben fejezték be a bányabezárást. 2001-ben fejeződött be a Feketevölgy bánya bezárása és az üzemeltető kft. végelszámolása. 2002-ben került sor Putnok bánya bezárásának befejezésére és a kft. végelszámolására.

Jelentős bányabezárási munka volt a mecseki régióban a – 2003-ig függőben tartott, „reménybeli” – Pécs, István III. akna felhagyása, tömedékelése.

A műszaki kötelezettségek teljesítésében minőségi változást jelentett az utolsó „nagy” bányabezárások lezárulása (Putnok, Feketevölgy), helyettük a nagyszámú, de kisebb pénzügyi teljesítést jelentő ügyek (elsősorban bányakárok) kerültek előtérbe.

A táj- és területrendezési munkák

Tájrendezési munkák alatt általában a külfejtéseknek, valamint mind a külszíni, mind a mélybányászat jellegzetes kísérőinek, a meddőhányóknak a rendezési munkáit értjük, míg a területrendezési munkáknak az üzemudvarok – bontási munkákat követő – rendezési munkáit tekintjük.

A szénbányászat, már hosszú múltjából eredően is, jelentős számú és volumenű „alkotást” hagyott e téren az utókorra, elsősorban az államra. Az alkalmazott technológiák és a környezeti adottságok miatt a hányók és a külfejtési gödrök különböző formációkat öltöttek. A nagyobb, hosszú ideig művelt bányák gödrei vagy meddőhányói jelentősen megváltoztatták környezetüket, nem megfelelő telepítésük több esetben veszélyforrást jelent a környezetükre, amelyek suvadások vagy a lemosódásokból jelentkező iszapolódások formájában jelentkeznek.

A tájrendezés során – az alapvetően környezetvédelmi, természetvédelmi, biztonsági követelmények teljesítése mellett – *jelentős gondot okoznak a nagyobb külfejtési gödröknél vagy meddőhányóknál a behatároltságból eredő problémák.*

A 2001-2004 évek időszakában jelentős tájrendezések történtek mindhárom régióban.

A jelentősebbek közül az alábbiakat emeljük ki:

– A mecseki régióban: Szászvári meddőhányó, Rücker aknai külfejtés és meddőhányók, Nagymányoki meddőhányó, Pécs, István I-II. aknai meddőhányó, valamint Vasas D-i meddőhányó.

– A borsodi régióban: Vadnai külfejtés, Ádám völgyi meddőhányó

– Az É-Dunántúli régióban: Bajnai külfejtés, Vértessomlói II. külfejtés és meddőhányó, Nagytehéz II. külfejtés és meddőhányó

A területrendezések általában a volt bánya üzemudvarokhoz kötődő-

ek, de a jelentősebbeknél, vagy ahol újrahasznosítható létesítmények is maradtak, több esetben folytatódta olyan hasznosítást elősegítő – jellegét érintően már vagyonhoz kötődő – fejlesztési munkák, mint amilyen pl. a feltáró utak építése, alapvető közművek és energiaellátás helyreállítása vagy kiépítése. A jelentősebbek közül az alábbiakat emeljük ki:

– A mecseki régióban: Pécsújhegyi ipartelep és meddőhányó, Pécs, István I- II. aknai üzemudvar, Pécs, István III. aknai üzemudvar, Vasas, Petőfi aknai üzemudvar, Komló Ipari Park területére eső üzemudvarok, ipartelepek.

– A borsodi régióban: Szuhakállói Ipari Park területe (üzemudvar és meddőhányó), Feketevölgy bánya üzemterülete, Putnok bánya üzemterületei.

– Az É-Dunántúli régióban: Nagytehéz bánya V-1 aknai üzemudvar, Tatabánya, XII. aknai üzemudvar, Dudari bánya üzemudvar, várpalotai (S-II, Cseri) üzemudvarok.

A vagyonhoz kötődő kötelezettségek

Az előbbieken (bányabezárási, táj- és területrendezési részeknél) már említett hasznosítást elősegítő fejlesztési feladatok mellett jelentős részt tesznek ki a vagyonhoz kötődő kötelezettségek. *Ezek alatt a más célra hasznosítható külszíni épületek, létesítmények (műhelyek, fürdők, irodaházak, elektromos hálózatok és központok stb.) állagmegóvásával, őrzésével kapcsolatos feladatokat ill. azok költségeit értjük.*

Az utóbbi években a még megmaradt állami kötelezettség-állományon belül a vagyonhoz kötődő kötelezettségek aránya már domináló a többihez viszonyítva. Az eredő két hatás következménye: egyrészt az egyéb műszaki kötelezettségek mennyisége jelentősen csökkent, másrészt a reménybeli hasznosítás, értékesítés érdekében az állagmegóvás, állagjavítás és az őrzés egyre nagyobb költséget jelentett. *Jelentős változás következett be a BVH Rt.-k végelszámolásával, a közelmúlt fokozódó ingatlanértékesítéseivel, valamint a mecseki régió ingat-*

lanvagyonának (kötelezettség átadással kompenzált) önkormányzati tulajdonba adásával.

A bányakárrendezés

A bányászkodás által olyan felszínmozgások keletkezhetnek, melyek a meglévő létesítményekben kárt okoznak, vagy az adott ingatlan használatát akadályozzák, adott esetben közvetlen balesetveszélyt is jelentenek, pl. a váratlan felszakadások miatt. A Bányatörvény pedig egyértelműen kimondja, hogy a bányavállalkozó köteles a tevékenysége által okozott károkat megtéríteni.

A bányakár bejelentéseknél – a nyilvántartásba vételt követően – *elsődlegesen a jogosultságot vizsgáljuk*, és ha az bizonyított, úgy a kárelhárítás lehetősége vagy a kártalanítás mértéke kerül meghatározásra. E téren rendszeresen veszünk igénybe a témában járatos szakértőket.

Problémaként említjük meg, hogy a korábban, nem mindig a legmegfelelőbbben felhagyott függőleges- vagy lejtősaknáknak, illetve felszínközeli bányatérsegek potenciális baleseti vagy környezetkárosítási veszélyforrást jelentenek. Sok esetben tapasztaljuk, hogy a tömedék tömörödése vagy a hiányos tömedékelés miatt kiszámíthatatlan mértékű felszakadások keletkezhetnek, melyre az ingatlan (netán sokadik) tulajdonosa nem is számít, mivel nincs információja róla. *Válmilyen formában védeltséget kellene biztosítani a bányák jogszerű – és tervszerű – bezárását követően is a felszínre nyíló, de felhagyott bányatérsegeknek.* Szükségesnek ítéljük az aknáknak ingatlan-nyilvántartási megjelenítését, ezen túlmenően a jelentősebb aknáknál az aknalefedések védelmét, elbontásának tilalmát. Ennek jelenleg nincs meg a megfelelő jogszabályi háttere, különösen a régebben felhagyott bányák esetében. Több esetben tapasztaltuk, hogy az aknát vagy a nem felhagyott fűrőlyukat szikkasztásra, szennyvíz leeresztésre használták.

Az előző problémánál is *nagyobb gondot jelent* – nem annyira a közvetlen veszélyhelyzet miatt, hanem az építkezéseknél – *a lefejtett bányamezők utóhatásainak figyelmen kívül hagyása.* A SZÉSZEK – a BVH Rt.-k és a BVH Kht. közreműködésével – nagy gondot fordít az állami bányászat kárkövetkezményeinek felszámolására, és törekszik azok megelőzésére. A bányabezárások leggondosabb műszaki megoldásai mellett sem zárható ki a bányakárok esetleges kialakulása, ezért ezek kezelése vagy a további károsodások megelőzése hosszú távú feladat.

A kártalanításokkal kapcsolatos költségek csökkentése vagy elkerülése érdekében érdekeltégi területünkön (állami bányászat) korábban katasztereket készítettünk az ország összes szénbányászati régiójáról, majd a kötelezettségek felszámolását követően a rendszerhez igazodóan megvalósulási dokumentumokat, az összegyűlt információs anyagokat a BVH Rt.-k irattárazták. Az adatgyűjtések során elsősorban a meglévő (még fellelhető) irattári anyagokra és a helyismerettel rendelkezők információira támaszkodtunk. A levéltári és bányahatósági adatokat is tanulmányoztuk.

Az a véleményünk, hogy *a bányászat következményeit*

regisztráló anyagokat (térképeket) az alábányászottság megállapíthatósága céljából az érdekeltek, *elsősorban az érintett önkormányzatok rendelkezésére kell bocsátani* közvetlenül, hogy építési engedélyezési eljárásaik során sikeresen megelőzhessék a káresemény kialakulását.

A bányakárrendezés ráfordításait a szakvélemények, mérések, helyreállítási munkák, valamint a pénzbeli kártérítések teszik ki. A kiadások 1995 utáni átmeneti kisebb szintje azzal függött össze, hogy az erőművi integrációba átkerült bányák továbbműködése során keletkezett károk megtérítése már az erőművi társaságokat terhelte. A BVH Rt.-knél maradt kiadások a mindenkori jogos igényektől függően alakultak. Az igények megélénkülése miatt a kiadások a Borsodi BVH Rt.-nél már 1998-ban, a Mecseki BVH Rt.-nél 1999-ben megkétszereződtek. E két BVH Rt.-nél 2003/2004 viszonylatában csökkenés, az É-Dunántúli BVH Rt. esetében növekedés volt tapasztalható. Ez a tendencia a borsodi és a mecseki térségben részben folytatódott 2005-ben is, sőt már az É-dunántúli régióban is jelentős csökkenés történt.

Jelentős előrelépés történt az utóbbi években a téren, hogy a BVH Rt. (jelen időben már a BVH Kht.) szakemberei a bányászati szakvéleményekhez nem vesznek igénybe külső szakértőt, azt saját szakmai tapasztalatuk és szakértői jogosítványaik alapján saját hatáskörben rendezik. Ezen túlmenően – a kárképek alapján hasonló esetekben – szintén saját hatáskörben készül a kártalanítási javaslat, illetve sikeres egyeztetés esetén a kártalanítási megállapodás.

A műszaki kötelezettségek helyzete és a jövő feladatai

A SZÉSZEK által alapított társaságok a kötelezettségek teljesítését és a felszámolás alá vont szénbányavállalatoktól átvett vagyon hasznosítását az üzleti tervek, a SZÉSZEK által kiadott szabályzatok és irányelvek, valamint eseti intézkedések szerint végzik.

Az üzleti terveknek összhangban kell lenniük a kormány által évenként kiadott, a gazdálkodó szervezetek egyedi termelési támogatásáról szóló rendeletben jóváhagyott bányabezárási kerettel. (Pl. 2005-re vonatkozóan a 7/2005. (I. 19.) korm. rendelet 1400,0 M Ft összeget, míg 2006. évre a 26/2006. (II. 7.) korm. rendelet 983,0 M Ft összeget irányzott elő.)

A korábban a BVH Rt.-k feladatkörébe tartozó műszaki kötelezettségekkel kapcsolatos tevékenységek a végelszámolás során (szerződések keretében) gyakorlatilag már a BVH Kht. feladatkörébe kerültek át.

Ezen túlmenően a kormány 2330/2004. (XII. 21.) határozata a BVH Kht. feladatai közé sorolta még a – SZÉSZEK hatáskörébe tartozó – bányászatban jelentkező egyéb állami kötelezettségek, köztük az állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutak kezelését és a bánya-erőmű integrációs szerződések megkötésekor még nem ismert kötelezettségek teljesítését.

A SZÉSZEK, mint a BVH Kht. alapítója és tulajdonosa felügyeli, irányítja és ellenőrzi a BVH Kht. működését, és a bányabezárási keretből folyósított költségvetési támogatás és a saját bevételek terv szerinti felhasználását. E tevékenysége keretében felügyeli és ellenőrzi a kötelezettségek teljesítését, engedélyezi az elismerten teljesített kötelezettségek ellenértékének kifizetését, és gondoskodik arról, hogy a kötelezettség teljesítés vagyonszükségletéből nem fedezhető hányadának finanszírozásához szükséges költségvetési forrásokat a BVH Kht. megkapja. Ennek megvalósítása érdekében alakította ki a kötelezettségteljesítés elismerésének, valamint a finanszírozás folyamatát, amely fő lépéseiben tervezést (likviditási terv), végrehajtást (kötelezettségteljesítést) és ellenőrzést jelent. A likviditási tervezése és az ellenőrzés két, egymástól jól elkülönülő, ugyanakkor egymást kiegészítő folyamat, amely elősegíti a kht. zökkenőmentes működését.

A BVH Kht. – a SZÉSZEK által kiadott metodika alapján – az éves üzleti tervben megtervezi – a tárgyévi költségvetési törvényben jóváhagyott bányabezárási keret és a vagyonszükséglet bevételek figyelembevételével – a rendelkezésre álló pénzügyi források cél szerinti felhasználását.

A tervezés kötelezettségtípusonkénti bontásban történik. A terv meghatározza a tárgyévi prioritásokat, a finanszírozás általános elveit.

A SZÉSZEK a BVH Kht. által teljesített kötelezettségeket a vonatkozó szabályzatokban és irányelvekben meghatározottak szerint, általában tételesen ellenőrzi. Az ellenőrzés célja annak megállapítása, hogy az adott teljesítés miatt jelentkező igény a szerződések keretében átvállalt, a kormány 2330/2004. (XII. 21.) számú határozatának tartalmával összhangban lévő kötelezettségek teljesítése érdekében, azaz a finanszírozható gazdasági tevékenység körében merült-e fel. A kötelezettségteljesítés érdekében felmerült kiadások ellenőrzését és elismerését rekonstruálható módon kell dokumentálni, és a dokumentumokat megőrizni.

A SZÉSZEK és (a BVH Rt.-k végelszámolásának befejezését követően) a BVH Kht. jövőbeli feladatai a műszaki kötelezettségek teljesítése terén – a bányák kivételével – viszonylag pontosan meghatározhatók.

Bányabezárási feladatok:

– A mecseki és a borsodi-nógrádi területen a még meglévő bányatelkekkel, illetve nemrég bezárt bányák (pl. Putnok, Fekete völgy) törölt bányatelkeivel kapcsolatos hatósági előírások alapján végzett vízmegfigyelési, monitoringrendszerek működtetési feladatai. A szakhatósági határozatokban előírt feladatok ismertek, az ebből eredő kötelezettségek nagy része záros időn belül (2-5 év) teljesül, de a fekete völgyi bánya esetében és a mecseki területen a határozatok 10-12 év vizsgálatot írtak elő, melyek tényleges lezárulása a feltöltődési folyamatoktól függően változhat.

– Az egyéb, elsősorban a Bányatörvényből eredő bontási, utántárolási és a megbontott, szabaddá vált bányatérsegek lezárási munkái. Ezeknek csak egy

része a jelenleg ismert, a további évekre a múltbeli tapasztalat alapján lehet a várható költségeket prognosztizálni.

Tájrendezési feladatok:

– A mecseki területen két nagyobb tájrendezési kötelezettség van: a Pannon Holding külfejtéseinek felhagyása, tájrendezése során az erőmű-bánya integrációs szerződésekben nem elégséges módon ellentételezett állami kötelezettség-vállalás miatti igény. Ennek várható értéke – arányosan elosztva – összesen 3,2 milliárd Ft. A Komló, Budafa-i meddőhányó tájrendezésében a Pannon Holding és a BVH Kht. egyaránt kötelezett. Az állami kötelezettségre 300 millió Ft az előirányzat.

– Az É-dunántúli területen a Balinka I. meddőhányó tájrendezése az elhúzódt jogi egyeztetések miatt 2006-2007. évre átütemezett feladat.

– Mindhárom (mecseki, É-dunántúli és É-magyarországi) régióban a meddőhányók utógondozásával kapcsolatban a korábbi tapasztalatok alapján becsült feladatokat prognosztizáltuk.

Bányák kötelezettségei:

A mecseki területen a bányászati kártalanítások döntő része a pécs-mecsekszabolcsi területen merült fel. A vizsgálatok szerint a továbbiakban már folyamatos csökkenéssel lehet számolni, de csak hosszú távon. Az É-magyarországi területen a bányák bejelentések jelentős csökkenése várható, de a károk felmerülése és a rendezés évekre elhúzódnak. Az É-dunántúli területen jelentősebb számú (értékű) bányakárigény csak Dúron merült fel. A kárigények egy jelentős része vitatott, vizsgálatuk folyamatban van.

A BVH Kht. – és így a SZÉSZEK – működési körébe újonnan került műszaki kötelezettségek (integrációba került bányák szerződéskötéskor még nem ismert kötelezettségei és az állami tulajdonú meddő CH kutak) költségei, azok jövőbeni kihatásai jelenleg csak elég nagy bizonytalansággal állapíthatók meg. A felmérés és a tervezés fázisában vagyunk. A jogszabályok azonban biztosítják, hogy ezek a kötelezettségek is a már kialakult gyakorlatnak megfelelően kerüljenek teljesítésre.

Végezetül röviden bemutatunk két jelentős és műszaki tartalmát tekintve a hagyományostól kissé eltérő tájrendezési munkát.

Vértessomló II. külfejtés

A Vértesi Tájvédelmi Körzet határán a Tatabányai Bányák Vállalat folytatott külfejtéses széntermelést kb. 100 ha területen. A megnyitott két külfejtés között lejtős aknapárral feltárt kéregbányászat is folyt.

A nagyobb méretű – II. jelű – külfejtés részbeni vizszoztólása a kisebb bánya meddőanyagával történt. A lefolyástalan véggödörrel egyik oldalról egy helyenként 30 m magas, löszbeágyazásokkal tarkított mészkőfal, két oldalról az időközben kialakított 20-50%-os rézsűoldalak határolták.

Az önkormányzattal közös projekt keretében – az így kialakított terület hasznosítási lehetőségeit kutatva –

tanulmányterv készült szabadidőpark létrehozására, amelyben kiemelt szerepet kapott a kialakult tó háttérében a megkapó látványt nyújtó sziklafal.

A sziklafal állapota azonban nem tette lehetővé annak hosszú távú biztonságos fenntartását, ezért új tájrendezési tervet kellett készíteni, amelynek elsődleges célja a biztonságos állapotok kialakításával történő tájbaillesztés volt.

1. képek: A sziklafal lankásítása
(Vértessomló, II. külfejtés)

A tájrendezés legfontosabb momentuma a csaknem függőleges sziklafal 3 lépcsővel történő hátrametszése volt, amely kőbányászati robbantásokkal valósult meg kb. 40 em³ jövesztésével, aprításával és elszállításával. A sziklafal aljában korábban kialakult tavacska feltöltötték, a területet burkolt vízelvezető árkokkal vízmentesítették. A humuszterítést követően megtörtént a terület fásítása és gyepesítése, kiegészítve bizonyos rézsűszakaszokon geotextília terítéssel. A tájrendezett terület bejárhatóságát utak, biztonságát kerítések, korlátok szolgálják. (1. képek)

Nagygyeházi bauxit külfejtés

A II. sz. bauxit külfejtés termelésének befejezése után – a bauxit lencsés kifejlődését követő termelés eredményeként – kb. 5,0 millió m³ térfogatú és 17 ha területű bányagödör maradt vissza, helyenként veszélyes

meredekségű, 30-60 m magas rézsűfalakkal. A bányagödört körben állami erdők határolják, további igénybevételükre csak rendkívül korlátozott lehetőség volt.

Első lépésként a bányászattal érintett terület ingatlanrendezésére, a kötelezettségek pontos meghatározására és a munkaterületek – tervezési területek – lehatárolására, valamint a bányagödört megközelítő állandósított út és burkolt vízelvezető rendszer megépítésére volt szükség.

A tájrendezés első fázisában a bányaudvar átépítése történt meg úgy, hogy a bányagödör egyetlen mélyponttal rendelkezzen. Tekintettel arra, hogy a mélypont közvetlenül a nyitott karszton helyezkedett el, az esetleges karsztzennyezés elkerülése érdekében a bányaudvar egy részét több rétegben tömörített agyagpaplannal, mint szigetelőréteggel takarták be.

Második tájrendezési fázisban a legkevésbé állékony rézsű korlátozott hátrametszése és padkakkal történő szintosztása valósult meg. Sajnos a löszrézsű szakaszos megszakadása és csúszása nem állt meg.

Geofizikai vizsgálatok mutatták ki, hogy a rézsűfelszín alatt, 8-12 m mélységben egy befelé dőlő agyaglap – nedvesedés hatására – úgy viselkedik, mint egy csúszda. Tehát ahhoz, hogy a rézsűmozgást megelőzzék, a rézsű felszíni és mélyebb rétegeinek vízmentesítésére volt szükség. Ennek érdekében egyrészt a rézsűpadkák át-

2. képek: Megsuvadt rézsű helyreállítás előtt és után
(Nagygyeháza, II. külfejtés)

építésére, a rézsűkoronán – új nyomvonalon vezetett – vízelvezető árok kiépítésére volt szükség. Valamennyi vízelvezető árok mederfóliával burkolt kivitelben készült. A mélyebb rétegek víztelenítését – szárítását – pedig a rézsűpadkára egymástól 2-3 m távolságra telepített 8-12 m mélységű perforált béléscsővel és a felszínre kifordított csőtaggal ellátott fúrólyukak szolgálták, egy-

ben „közethorgonyként” is működve. A rézsűn természetes gyepaplan terítésével siettették a növényesedés megindulását. (2. képek)

Mindkét esetben folyamatos geodéziai állapotfelvételre és helyszíni irányításra volt szükség a rendkívüli fontosságú vízelvezetések eredményes megvalósítása érdekében.

BÁN CSABA 1970-ben végezett a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán, bányaművelőként. 1970-74 között az Országos Érc- és Ásványbányáknál, a Felnémeti Mészköbányában, 1974-80-ig a KDT Szénbányák Ajkai Bányáüzemében dolgozott különböző műszaki, biztonságtechnikai beosztásokban. 1980-92 között a Bányászati Aknamélyítő Vállalatnál volt körzeti üzemvezető, illetve főmérnök, majd a vállalati központ Vállalkozási Osztályán területi főmérnök, főmunkatárs. 1992-től a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központban (SZÉSZEK) dolgozik vezető főtanácsosként műszaki vezetői beosztásban.

TÓS TIBOR a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán, bányászati szakon végzett 1983-ban. A Tatabányai Bányák Keleti, Csordakúti és Mányi Bányáüzemeiben dolgozott különböző beosztásokban 1993-ig, a vállalat felszámolásának megkezdéséig. 1993-95-ig a felszámolás alatt lévő vállalat Vagyongazdálkodási Irodájának műszaki vezetője volt, majd 1995-2005 között az Észak-Dunántúli Bányavagyongazdálkodó Rt. tatabányai irodájának műszaki vezetését látta el, jelenleg a SZÉSZEK főtanácsosa.

Könyv- és folyóiratszemle

Könyvek Ajkáról

Padrag anno...

Szeptemberben a bányásznapon Padrag (ma Padragkút) ezeréves történetére emlékezve jelent meg Tilhof Endre „Padrag anno...” című könyve. Ajka és településkörnyezete iránt mélyen elkötelezett neves kutató példaértékű kronológiájában ismerteti a település történetét. Szerző a könyv bevezetőjében írja: „...a Padrag anno... több is, kevesebb is egy falutörténetnél. Több, mert az események, történések szigorú időrendben való rögzítésén kívül adatok, nevek, időpontok sokaságával szolgál; neves padragiakat rövid életrajzzal szerepelteti, néhol állást foglal és képekkel is oldja az adathalmazok tömörségét... Kevesebb, mert csak időrendi összeállítás, így nem tárja fel az okozati összefüggéseket, nem elemez, nem mutat rá a fejlődésre. Nem teszi ezt, mert nem ez a feladata. Célja a tények rögzítése, egyetlen rendezőelve az időrend, amely a kezdetektől 1961-ig öleli fel Padrag, 1961-től napjainkig pedig már Padragkút történetét”. Padrag 1961-ben Csékkút községgel, 1984-ben Ajka várossal egyesült. A település civil szervezetei elkötelezett hívei, őrzői a múlt hagyományainak. A könyvben az 1943-1997 között működő szénbányászat neves szakembereinek emlékidéző fényképeit is megtekinthetjük: Szerafin Aurél, dr. Zambó János, dr. Horváth László, Horányi Béla, Benyó István tevékeny részesek voltak a padragi bánya építésében, fejlesztésében, ám sajnálatunkra e könyvet már nem tekinthetik meg. Tiszteletünket kiváltó tény, hogy a könyvhöz az előszót Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke írta, amelyből az átvett idézet mindnyájunk számára megfontolandó gondolatokat tartalmaz: „Felgyorsult és időnként az emberi elme, lélek megszokott sebességével nehezen követhető változások során alakuló világunkban különösen fontos, hogy a hagyomány tisztelete újra megerősödjön... Elkezdjük újra felfedezni, büszkén becsülni a múltat, kisebb, nagyobb közösségeinkben egyaránt.”

(Tilhof Endre ny. könyvtárigazgató, helytörténet kutató (sz.: Tósok 1934. márc. 8.). 1958-59-ben Devecserben, 1960-tól 1991-ig Ajkán a Városi Könyvtár, majd 1991-től 1996-ig a Városi Könyvtár és Múzeum igazgatója. Nevéhez fűződik a könyvtár médiatárának létrehozása, az iskolai könyvtárak megszervezése. Több helytörténeti munkája jelent meg.)

Két verseskötet

A közelmúltban szép számban megjelent közösség előtt – az Ajka-Padragkúti Bányász Énekkar közreműködésével – kerültek bemutatásra a gyerekkorától az ajkai szénbányászathoz kötődő Osváth Imrének „Szívemből szólók” és „Őszi fény sugar” című verseskötetei.

A szerző korához képest későn ismerte fel érzésvilágának költői hajlamát, ám olvasva verseit, rezdüléseit a bányász emlékekre, mai életünk megéléseire, környezetünk történéseire, egyet kell értenünk a költő megfogalmazásával; az emberi szeretet az, ami inspirálta versei megírására.

Az olvasó csak egyetérthet a költő önvalomásaival: „Idős fejjel fogtam tollat és próbálom gondolataimat rímekbe faragni, hogy valamit hagyjak magam után. Valom: az emberi szeretet, egymás megbecsülése, a barátság, a segíteni akarás közelebb hoz bennünket egymáshoz, szebbé teszi életünket”.

(Osváth Imre 1928-ban született Ajkán. Gyermekéveit Csingervölgyben töltötte. Bányász lett. 1947-ben Padragra költözött. 1955-ben Bányáipari Technikumot végzett, majd felsőfokú képesítést szerzett. Évekig tanácsstag volt. Az ajkai szénmedence minden bányáját ismerte. Nyugdíjazása után kezdett verseket írni. Célja: emléket állítani az ajkai bányászoknak.) E sorok írójának véleménye, hogy – olvasva az ismertetett könyveket – Ajka ismét gazdagodott e kultúrtörténeti értékekkel.

Kozma Károly

Humán kötelezettségek a szerkezetátalakítás időszakában

VÉTEK VENDEL okl. bányamérnök, humánerő vezető (BVH Kht., Budapest)

A szénbányászat termelésének csökkenése, a szerkezetátalakítás drasztikus létszámcsökkenéssel is járt, és mindez akkor, amikor a nemzetgazdaság sem a „helyzetének magaslátán” járt. A széntermelési csúcs 124 ezer fős létszáma napjainkban 8-9 ezer főre apadt. Gigászi humánpolitikai tevékenység kellett ahhoz, hogy a volt alkalmazottak ne tragikusan károsodjanak. A cikk erről próbál meggyőzni.

Előzmények

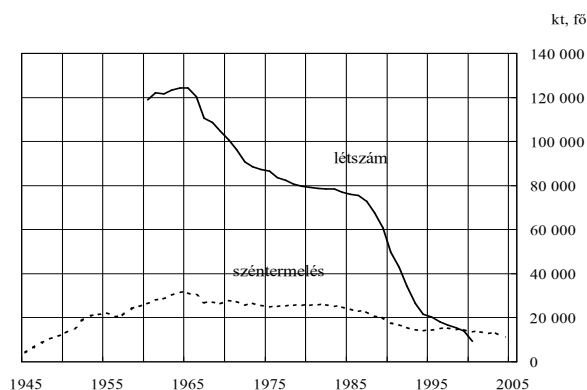
A múlt század negyvenes éveinek közepén a háborús károk eltüntetése, a bányáüzemek rendbe hozása, a termelő kapacitások helyreállítása és a termelés beindítása volt a legfontosabb feladat. 1946 augusztusában államosították a szénbányászatot.

A gyors ütemben növekvő szénigényeket szénbányászatunk csak az intenzív fejlesztés maximális kihasználásával tudta kielégíteni. A létszámnövekedés is gyorsütemű volt. Az 1960-as évektől a szénigény növekedése már lényegesen kisebb ütemű volt, mint előzőleg, és a szénbányászat az 1964-65-ös esztendőben elérte termelésének csúcspontját, az évi 31,44 Mt termelést.

Az energiatermelés korszerűsítésére irányuló törekvéseknek megfelelően, a szénhidrogének előtérbe kerülésével, fokozódó felhasználásával egyidejűleg megkezdődött a szénbányászat termelésének racionális csökkentése.

A szénbányászatban is, mint az ipar más területein, a technológia intenzív fejlődése az 1965 utáni időszakban ment végbe. Mindezen tényezők is hozzájárultak a szénbányászatban foglalkoztatottak létszámának fokozatos csökkenéséhez, de az 1965. év után a csökkenő termelés mellett, ezzel egyidejűleg, rohamosan csökkent a szénbányászatban foglalkoztatottak száma is. A széntermelés visszaesésével párhuzamosan, elsősorban a bányákból felszabaduló létszám foglalkoztatására a szénbányászat jelentős kiegészítő tevékenységet hozott létre. A széntermelés és létszám alakulását az 1. ábra szemlélteti.

Az 1965. évi 124000 fős széntermelői létszámhoz ké-

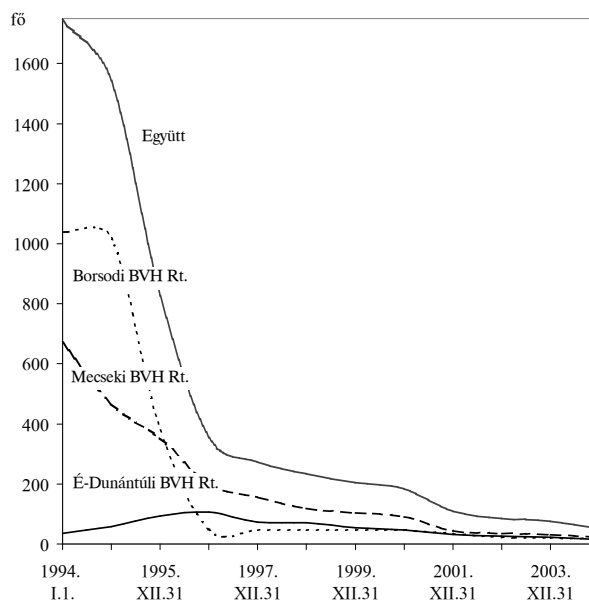

1. ábra: A széntermelés és a létszám alakulása

pest 2005. évben mintegy 8500 fő foglalkozott a hazai széntermeléssel.

A szénbányászati szerkezetátalakítás humánpolitikai tevékenysége

A jobb kondícióban lévő bányákat a gazdasági kormányzat az 1990-es évek első felében bevonta az erőmű-bánya integrációba. Az integráción kívül rekedt állami szénbányák pedig fokozatosan felszámolásra kerültek, melyet az 1990-ben létrehozott Szénbányászati

2. ábra: A BVH Rt.-k állományi létszáma

Szerkezetátalakítási Központ (SZÉSZEK) volt hivatott végrehajtani.

A SZÉSZEK hatáskörébe tartozó felszámolások során a feladatok ellátására regionális szervezeteket, Bányavagyon-hasznosító Részvénytársaságokat (a Borsodi, az Észak-Dunántúli és a Mecseki BVH Rt.) alapított a SZÉSZEK.

A SZÉSZEK felszámolói hatáskörébe tartozó állami szénbányászati vállalatok munkajogi állományi létszáma 1990-2000 között 49863 főről 0 főre csökkent.

A BVH Rt.-k 1993/94 fordulóján, megalakulásukkor a felszámolás alatt álló vállalatoktól 1745 főt vettek át. A széntermelési és az egyéb termelő-szolgáltató tevé-

1. táblázat

Munkajogi állományi létszám a BVH Rt.-knél, fő

	1994. I. 1.	1994. XII. 31.	1995. XII. 31.	1996. XII. 31.	1997. XII. 31.	1998. XII. 31.	1999. XII. 31.	2000. XII. 31.	2001. XII. 31.	2002. XII. 31.	2003. XII. 31.	2004. XII. 31.
Mecseki BVH Rt.	671	467	353	199	156	119	105	91	44	35	32	22
É-Dunántúli BVH Rt.	35	57	94	107	72	71	56	47	32	27	23	14
Borsodi BVH Rt.	1 039	1 018	379	49	47	46	46	46	35	23	21	16
Együtt	1 745	1 542	826	355	275	236	207	184	111	85	76	52
Éves változás		-203	-716	-471	-80	-39	-29	-23	-73	-26	-9	-24

2. táblázat

A munkajogi állományi létszám belső megoszlása, fő

Szervezet	Szervezeti egység	1996. XII. 31.	1997. XII. 31.	1998. XII. 31.	1999. XII. 31.	2000. XII. 31.	2001. XII. 31.	2002. XII. 31.	2003. XII. 31.	2004. XII. 31.
Mecseki BVH Rt.	Igazgatóság, Pécs	92	71	76	105	91	44	35	32	22
	Villamos és Szolgáltató Üzem	107	85	43	-	-	-	-	-	-
	Összesen	199	156	119	105	91	44	35	32	22
Észak-Dunántúli BVH Rt.	Igazgatóság, Veszprém	58	31	31	24	23	23	24	20	11
	Fióktelep: Oroszlány	16	16	15	13	-	-	-	-	-
	Tatabánya	33	25	25	18	* 21	* 6	-	-	-
	Dudari Regionális Irattár				3	3	3	3	3	
	Összesen	107	72	71	55	47	32	27	23	14
Borsodi BVH Rt.	Igazgatóság, Miskolc	44	44	43	43	46	33	21	19	14
	Mátrai Iroda, Gyöngyös	5	3	3	3	-	-		-	-
	Regionális Irattár						2	2	2	2
	Összesen	49	47	46	46	46	35	23	21	16

* Komárom-Esztergom Megyei Fióktelep

3. táblázat

A jogosultak száma (BVH Rt.-k), fő

Jogcím	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994-2004
Felmondási bér	213	674	431	37	41	28	35	50	28	7	23	1567
Végkielégítés	165	658	378	32	39	26	31	40	20	7	21	1417
Korengedményes nyugdíj	985	1 028	823	450	177	137	7	13	2	-	-	x
Baleseti, egészségkárosodási járadék	1 372	2 275	1 560	1 323	1 222	899	1 180	815	664	225	69	x
Járadék-megváltás	-	405	251	347	54	22	38	-	413	135	18	1683

x jellegénél fogva nem összegezhető

kenységek megszüntetésével, vállalkozásokba adásával párhuzamosan 1995-ig gyorsuló, ezt követően 2000-ig lassuló ütemben csökkent a BVH Rt.-k létszáma is. A felszámolások 2001-es felgyorsulását követően az ütem változóvá vált.

A létszám alakulását és a létszámmozgásokat a BVH Rt.-knél az 1. és 2. táblázatok mutatják be, valamint a 2. ábra szemlélteti.

A Mecseki BVH Rt. 1999-ben a Villamos és Szolgáltató Üzemet az Rt. központjának szervezetébe ol-

vasztotta. Az Észak-Dunántúli BVH Rt. 2000-ben összevonta, majd 2002-ben megszüntette az oroszlányi és tatabányai fióktelepét, és 2000-ben megnyitotta a Dudari Regionális Irattárát. 2001-ben a Borsodi BVH Rt. létesített Regionális Irattárát.

A BVH Rt.-k a felszámolás alatt álló vállalatoktól egyrészt korábban keletkezett humánpolitikai kötelezettségeket vettek át, másrészt az átvett létszámnál munkajogi jogutódlás révén újabb kötelezettségek keletkeztek. A humánpolitikai kötelezettségek teljesítését

Jogcím	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994-2004
Felmondás, végkielégítés	45	165	145	23	30	36	132	82	97	49	134	938
Korengedményes nyugdíj	33	136	238	115	40	11	6	13	1	-	4	597
Baleseti, egészségkárosodási járadék	118	169	180	134	138	202	157	133	57	32	25	1345
Járadék-megváltás	-	400	290	428	235	43	74	-	403	273	20	2166
Egyéb	75	36	45	67	145	124	112	205	225	219	121	1374
Összesen	271	906	898	767	588	416	481	433	783	573	305	6421
Mecseki BVH Rt.	195	401	342	295	353	264	265	303	366	442	152	3378
É-Dunántúli BVH Rt.	66	271	290	418	209	126	156	84	330	70	91	2111
Borsodi BVH Rt.	10	234	266	54	26	26	60	46	87	61	62	932

a juttatásokban részesülő jogosultak számával, valamint a juttatásokra fordított kiadásokkal mérjük (3. táblázat).

A humán kiadások alakulásában szerepet játszott a kötelezettségek, illetve a létszám átvételének, majd ez utóbbi csökkenésének üteme, valamint a baleseti, egészségkárosodási kártérítési járadék-biztosító cégen keresztül történt megváltása. Az 1994-es, átmeneti évben a felszámolás alatt lévő vállalatok humánpolitikai kiadásai még to-

vábbi 653 M Ft-ot tettek ki, amelyek a fenti táblázatokban természetesen nem szerepelnek, ezeket a BVH Rt.-k nem vették át. Ezt figyelembe véve a humán kiadás az évek folyamán fokozatosan csökkent. 2002-ben ismét erősen növekedett, amely elsősorban a végrehajtott jelentős járadék-megváltásnak köszönhető. Ezt követően ismét csökkenés tapasztalható. (4. táblázat)

A felmondási bérre és végkielégítésre jogosultak száma a munkaviszony-megszüntetések számától és módjától függően alakult. A kiadásokat a jogosultak száma, összetétele és a keresetek növekedése határozta meg. Az egy jogosultra jutó kiadás 1994 és 2004 között többszörösére növekedett.

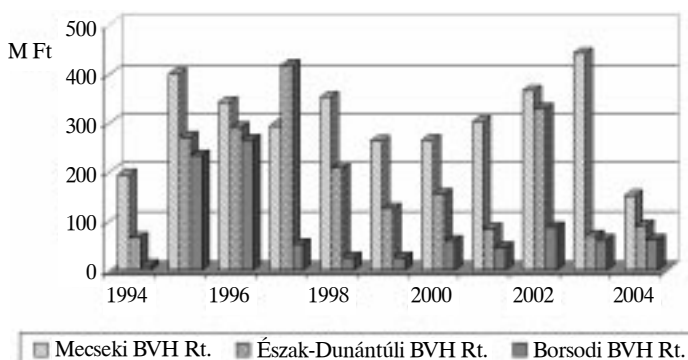
A korengedményes nyugdíjazás kötelezettségét nagyjából a felszámolás alatti szénbányászati vállalatoktól vették át a BVH Rt.-k, kisebb része náluk keletkezett. Tekintettel arra, hogy ez egy-egy jogosultnál több éves kötelezettséget jelentett, a jogosultak száma az 1995. évi maximumot követően csak lassan csökkent, a legutóbbi években azonban számuk elhanyagolható. A baleseti, egészségkárosodási kártérítési járadékra való jogosultság többségében az állami szénbányászati vállalatoknál töltött munkaviszonnyal függ össze, csak kis része keletkezett a BVH Rt.-knél.

A NYUFIG-folyósítású járadékkal kapcsolatban a BVH Rt.-knél különböző kiadások merültek fel:

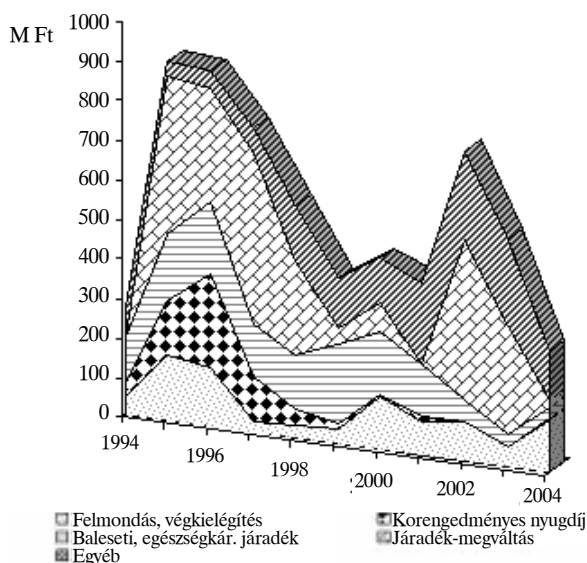
- a jogosultság keletkezésekor megállapított 120 havi járadéknak megfelelő befizetés karbantartásából az évenként adódó különbözete befizetése a NYUFIG-nak,
- a havi járadékok éves karbantartásából származó, általában négyhavi különbözet megfizetése a járadékosnak.

A NYUFIG-nak történő fizetésre a csődeljárás szabályaira tekintettel nem volt lehetőség, ezért jelentős adósságok keletkeztek. A NYUFIG-gal történt megállapodás alapján, a Pénzügyminisztérium hozzájárulásával megtörtént ezen adósságok rendezése.

A szénbánya vállalatok felszámolása során a kötelezettség-átvállalási szerződéssel a BVH Rt.-k kezelésébe került a kártérítési járadékosok járadékainak finanszírozása, karbantartása. A kártérítési járadék a jogosultat élete végéig megilleti, ezért ennek folyósításáról a bányava-

3. ábra: A humánpolitikai kiadások megoszlása

4. ábra: A humánpolitikai kiadások összetétele

gyon-hasznosítók megszűnését követő időszakra is gondoskodni kellett. Ezért 1995. évben pályázatot írt ki a BVH Rt.-k nevében a SZÉSZEK. A nyertes pályázó (AEGON Biztosító Rt.) vállalta a járadékok járadék-biztosító szerződéssé történő átalakítását, egyösszegű megváltását, illetve a járadék havi folyósítását.

Az első megváltási ciklus 1995-2001. évek között volt, amelynek keretén belül 1110 fő vállalat által finanszírozott kártérítési járadéka került végleges rendezésre 1474 M Ft összegben.

A második megváltási ciklus 2002. évben kezdődött, mely keretén belül az első cikusból kimaradt kb. 35 fő, és a NYUFIG-os járadékosok (kb. 778 fő) kártérítési járadékkülönbözetének megváltását terveztük. E ciklus keretén belül 413 fő járadékkülönbözetének megváltása 2002. évben megtörtént 403 M Ft összeggel, majd 2003-ban 135 főé 273 M Ft összeggel, végül 2004-ben 18 főé 20 M Ft összeggel.

A 2005. évben, amikor a BVH Rt.-k végelszámolásra kerültek, és a megmaradt kötelezettségeket a 2004. decemberében hozott kormányhatározat alapján, a SZÉSZEK által alapított Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BVH Kht.) vette át, a nyilvántartott kártérítési járadékosok száma 77 fő volt. A kártérítési járadékosok közül 45 fő NYUFIG, míg 32 fő vállalat által finanszírozott járadékban részesül. Ezen járadékosok járadékának megváltása az elkövetkező időszak feladatai között szerepel.

Az integráción kívüli bányák újraelkezdési támogatása

1993-94 során kormányintézkedések révén szervezeti, tulajdonosi integrációk jöttek létre az energetikai szempontból fontos, perspektivikus bányauzemek és a termelésüket közvetlenül felhasználó villamos társaságok között.

Az integrációból a bányák egy része kimaradt. Ezek a bányák többnyire a nagy munkanélküliségű vidékeken voltak, így működésükhöz magasabb érdekek fűződtek. Fennmaradásuk azonban csak az állami segítséggel volt lehetséges.

Az állami segítség megszűnése után a SZÉSZEK közreműködött a vonatkozó kormányhatározatok előkészítésében és végrehajtásában. 2001-ben és 2002-ben megtörtént Putnok bánya és Feketevölgy bánya bezárása és végelszámolása, a 2079/2001. (IV. 13.) számú kormányhatározat pedig rendezte a Lencsehegy Bánya-üzemhez kapcsolódó állami kötelezettségeket.

A kormány 2163/1999. (VII. 8.) számú határozatában a korábbiakhoz képest újszerű elemek is megjelentek: a bányák 2000. évi leállításához kapcsolva az eltávo-

zók részére 6-24 havi keresetnek megfelelő újraelkezdési juttatást irányzott elő, és más intézkedéseket is tartalmazott a munkahelyteremtés és a továbbfoglalkoztatás érdekében.

A szerkezetátalakítás humánpolitikai tevékenységének tapasztalatai

Az elmúlt időszak gazdasági és politikai intézkedései – amelyek hatását az előzményekben ismertettük – nagyon komolyan és tragikusan sújtották a hazai szénbányászatot. Most már látható, hogy a korábban meghozott intézkedések, programok nem tudták – vagy nem akarták – megmenteni a hazai szénbányászatot. Ebből adódóan a széntermelés visszaesése a foglalkoztatott létszám drasztikus csökkenéséhez vezetett. Az aránylag rövid időn belül felszabaduló dolgozói és alkalmazotti létszám komoly gondot okozott nemcsak a szakmának, nemcsak a régióknak, hanem az egész társadalomnak, mivel ez abban az időben történt, amikor más iparágakban is drasztikus leépítések voltak.

A szerkezetátalakítással megbízott SZÉSZEK-nek és az időközben létrehozott három BVH Rt.-nek komoly feladatot adott a gyors és tömeges létszámleépítés kezelése. A munkabéke és a tömeges utcai demonstráció elkerülése érdekében a nevezett intézmények erőfeszítéseket tettek és kihasználtak minden lehetőséget, a korengedményes, a korengedményes, az elő-, a bányász-nyugdíjazást, továbbá a munkaügyi központok által nyújtott segítséget, a különböző szakmákra való átképzések lehetőségét. Ezekkel a lehetőségekkel kezelhető volt a bányászatból felszabaduló munkáslétszám.

Ugyanakkor gondoskodni kellett és jövőben is kell az állami szénbánya vállalatoknál alkalmazott dolgozók munka során szerzett egészségkárosodásának kompenzálásáról.

Ezt a feladatot is (kártérítési járadékok folyósítása) a korábban ismertetett módon megoldotta a szerkezetátalakítással megbízott SZÉSZEK.

A BVH Kht. létrehozásával, amely a feladatai között szereplő humánpolitikai tevékenységével hivatott az eddig még meg nem oldott feladatokat elvégezni, a jövőbeni kezelés is biztosított. A BVH Kht.-nak kell megnyugtatóan rendezni a szénbányászatban nehéz munkát végzett és ebből kifolyólag egészségkárosodást szenvedett dolgozók igényeit.

Irodalom

Bányászatunk 30 éve 1945-1975 (Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1977)

Beszámoló a szénbányászat szerkezet-átalakítás 2004. évi szakaszáról (SZÉSZEK)

VÉTEK VENDEL okl. bányamérnök 1969-ben végzett Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán bányaművelő mérnökként. 1986-ig a Tátabányai Szénbányák üzemében, majd a vállalat központjában dolgozott mérnökség vezetőként, termelésirányítóként, illetve szervezési-műszaki fejlesztőként. 1986 és 1993 között a Magyar Szénbányászati Tröszt utódszervezeteinél mint főmunkatárs, műszaki információs osztályvezető tevékenykedett. 1993-1995-ig a SZÉNKER Kft. főmunkatársa, ügyvezetője. 1995-2000 között az Észak-Dunántúli BVH Rt. humánpolitikai vezetője, majd 2005-ig a BVH Tanácsadó Kft. ügyvezetőjeként dolgozott.

A Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ szerepe a hazai szénbányászatban

MARTÉNYI ÁRPÁD okl. bányamérnök, nyugalmazott főtanácsos (SZÉSZEK, Budapest)

A SZÉSZEK a szénbánya vállalatok felszámolói teendőinek ellátásán, a szénbánya-erőmű integrációban való részvételén, a szénbányászat szerkezetátalakításában való közreműködésén, a szénbánya vállalatok kötelezettség- és vagyonkezelésén, ez utóbbi érdekében létrehozott társaságok irányításán túl a tevékenysége során adódó – látszólag – mellékes teendőkkel is foglalkozott. Így kiemelt szerepe volt – többek között – a nemzetközi kapcsolatokban, a szakmai emlékek és emlékhelyek megőrzésében, a szénbányászati irattár kezelésében, a széntermelési statisztika fenntartásában és a szakmai tájékoztatásban is.

Szerkezetátalakítás, vagyonhasznosítás

Szervezetünk neve azt sugallja, hogy egy olyan központi – állam által létrehozott és vezérelt – szervezet, amely a szénbányászat, mint ipari ágazat szerkezetének átalakításán van hivatva tevékenykedni. A szénbányászatot érintően ez a szerkezetátalakítás egyszeri alkalom, egy jól meghatározható idő – 1992-93 – alatt lefolytatott szervezeti átalakulás, az erőművekkel történő integráció volt. Erre kormánydöntés alapján, egy miniszteri biztos (Holló Vilmos, MVM Rt.) irányításával került sor, de a kormánydöntés, a határozat előkészítésében, majd a lebonyolításában is elévülhetetlen érdemeket szerzett központunk.

Az integráció a távlatos működésű, nagyobb és az erőművekkel szoros kereskedelmi és fizikai kapcsolatban álló bányákat érintette. Ezek a bányák a szervezeti összevonás során az erőmű részvénytársaságok tulajdonába mentek át, azok szerves részei lettek. Ez akkor, pl. 1994-ben, azt jelentette, hogy a hazai széntermelő kapacitás közel 90%-a az erőművek tulajdonába, azaz a villamos ipar irányítása alá került.

Ezzel elvileg a szénbányászat szerkezetátalakítása be is fejeződött. Ha azonban a szerkezetátalakítás fogalmát szélesebben értelmezzük, akkor még az ágazatban végbement több változást is a helyi foglalkoztatási szerkezet, a vagyoni szerkezet, az ipari- szolgáltatási szerkezet átalakulásaként foghatjuk fel.

Külföldi, főleg nyugat-európai tapasztalatok alapján azt láthattuk már a 90-es évek elején is, hogy ott a szerkezetátalakítást nem csupán az aknaszerkezetben, a tulajdonosi szerkezetben bekövetkező változásként fogták fel, hanem a bezárt bányák után, a korábbi bányavidékeken létrehozott új gazdasági struktúrát is ide értették. A mobilitás, a munkaerő, de úgy általában a lakosság vándorlása, kedvezőbb gazdasági környezetbe történő költözési hajlama ott sokkal nagyobb. Mindenki azonban nem költözött el, így a maradék lakosság foglalkoztatását, megélhetését is biztosítani kellett. Egyes országokban (Anglia, Franciaország, Belgium, Németország) a szénbányák bezárásával, átszervezésével megbízott szervezetek a hátramaradt vagyon és infrastruktúra hasznosítása révén, legtöbbször az állam vagy kisebb államigazgatási egység, mint például a megye segítségével új vállalkozá-

sokat hoztak létre, amelyek egy ideig támogatással működtek, majd saját lábra álltak. Ezek többnyire olyan ipari, mezőgazdasági üzemek vagy szolgáltatások voltak, amelyek hasznosították a területeket, az ott lévő építményeket, és foglalkoztatták a munkaképes lakosságot. Például a British Coal a saját vállalatán belül hozott létre egy olyan részleget, amely ezeket a feladatokat – állami támogatással – megoldotta. Franciaországban külön cégeket hoztak létre (Soginorpa, Finorpa) erre a célra. Az eredmény mindkét esetben megfelelő volt, a szénbányák bezárása után a területet rehabilitálták, az ipari műemlékeket megőrizték, új munkahelyeket hoztak létre, és a kistérség így bekapcsolódott a nagyobb gazdasági egység vérkeringésébe. A műemlékek és egyéb emlékhelyek megőrzése tudatos volt, azt akarták elérni, hogy az utódokban is tudatosodjon, azokon a vidékeken az előző évtizedekben, évszázadokban a szénbányászat jelentette a megélhetést, és egy magas szintű szakmakultúrát hozott létre.

Itt kell megjegyeznünk azt az alapvető különbséget, hogy a szénbányák bezárása, az energiasztruktúra átalakítása a nyugat-európai országokban a szerves fejlődés része volt, nem esett egybe a teljes gazdaság válságával, mint ahogy az Közép- és Kelet-Európában a 90-es évek elején, a politikai és gazdasági átalakulás idején történt. A gazdaság ott jól működött, az egykori bányák helyét elfoglalta a működő gazdaság, a felszabadult munkaerő foglalkoztatása általában folyamatos volt, a környezet helyreállítása és hasznosítása a vállalkozói tőke és az állam támogatása révén valósult meg.

Nálunk, és tapasztalataink szerint más közép- és kelet-európai országokban is, a rendszerváltással és az ezt követő gazdasági válsággal esett egybe a szénbányászat visszafejlesztése. Csak az állami szerepvállalásnak köszönhető, hogy a folyamatot több mint 10 éves időszakra lehetett széthúzni. Az integrációba került egyes bányák (Zobák akna, Balinka, Lyukóbánya) és az integráción kívüli nagyobb bányák (Putnok, Feketevölgy, Lencsehegy) a 90-es évek végéig, a 2000-es évek elejéig működtek. A bányabezárások így is komoly válságot okoztak egyes térségekben, különösen Baranyában és Borsodban, de Komárom megye és Veszprém megye egyes területein is. A megszűnt bányák által érintett térségekben nagy volt a munkanélküliség, a vagyon hasznosítása

nehézkés volt, működő tőke letelepítése alig-alig történt, hiszen a válság a gazdaság minden területét elérte, érintette.

Visszatérve eredeti témánkhoz, *a szerkezetátalakítás tehát itt, nálunk sem csak az integrációt jelentette. Ide kell sorolnunk az integráción kívül maradt bányák működését és a bezárt bányák vagyonának utólagos hasznosítását is.*

Az integráción kívül maradt bányák a vonatkozó kormányhatározat szerint csak piaci alapon működhettek. Többnyire helyi szénigényeket – leginkább háztartási, esetenként erőművi igényeket – elégítettek ki, de a térségi foglalkoztatás is lényeges szerepet kapott továbbműködtetésükben. Szakszervezeti, néhol politikai támogatással és beavatkozással erőművi kontingenshez jutottak, költség-kiegészítést kaptak fennmaradásuk érdekében, a végső bezárásakor a foglalkoztatási erőfeszítéseiket pedig újrakezdési támogatással ismerte el a kormányzat. Ezeket a bányákat – az egyetlen Edelényi Üzem kivételével – nem állami tulajdonú vállalkozások üzemeltették, hanem magánvállalkozások, még akkor is, ha a bányák többnyire állami tulajdonban maradtak. Így az állami tulajdonú bányák fizikai bezárása állami költségen, a SZÉSZEK irányításával történt.

A szerkezetátalakítás egy további formája a vagyonhasznosítás volt. Ez már nem a szénbányászat szerkezetét érintette, hanem a térség gazdasági szerkezetét. Az értékesítés vagy fejlesztés útján, egyes esetekben állami céllalapok igénybevételel létrejött ipari parkok, üzemudvarok, ipari és szolgáltató egységek többnyire a szénbányászatban munkahelyüket veszített dolgozókat foglalkoztatták, tevékenységükkel pedig bekapcsolódtak a térség gazdasági életébe.

Szakmai emlékek, emlékhelyek

A szénbányászat 250 éven keresztül meghatározó iparág volt hazánkban is. A 250 évből az első kétszáz év alatt a szén meghatározó energiahordozó volt, amely a jelentőségét döntően meghatározta. Ahol a kutatások kitermelésre alkalmas szén jelenlétét mutatták, *ott mindenhol bányákat telepítettek, a térség fejlődésnek indult, hosszú időn keresztül a bányászat volt az eltartó gazdasági tevékenység.*

A hazai szénbányászat bölcsőjének Brennbergbányát tartjuk, ahol 1753-ban kezdődött a szén kitermelése. De a többi lelőhely, majd az ebből kifejlődő szénmedence sem sokkal maradt el tőle: 1780-ban Vértessomlón, 1781-ben Csolnokon, 1786-ban Sajókázán és 1787-ben Pécs-Vasason tártak fel szenet. A XIX. sz. második felében már ipari méretű széntermelés folyt több helyütt, kialakultak a nagyobb szénbánya vállalatok is. Ilyen volt az 1868-ban alakult Salgótarjáni Kőszénbánya Rt., amely főként a nógrádi medencében tevékenykedett, de később megjelent Ajka és Dorog környékén is, az 1870-ben Pécsre és környékére telepedő osztrák Dunagőzhajózási Társaság, a DGT, az 1881-ben létrejött Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt., amely az Ózd-vidéki, a Sajó-völgyi és a Bán-völgyi bányákat üzemeltette, az 1889-ben alakult Magyar Általános Kőszénbánya

Rt., amely a borsodi, a Tatakörnyéki, a vértessomlói, a dorogi és a várpalotai bányákat tulajdonolta. *Ezek a nagy vállalatok, néhol a kisebbek is, hamar rájöttek, hogy a sok munkást igénylő bányák mellé lakótelepeket, ún. kolóniákat kell építeniük, és azokhoz teljes infrastruktúrát: óvodát, iskolát, kultúrházat, sportpályákat, üzleteket, templomot.* Sok bányavárosunkban, településünkön ma is megtalálhatók ezek a XIX. sz. végén, a XX. század elején épült létesítmények. De a termelő tevékenységhez tartozó épületek, építmények is a kor vezető színvonalán épültek, sok helyütt még ma is üzemelnek vagy legalább megőrzésre érdemesek, hiszen a település arculatának alakítói, meghatározói.

A felszámolások és a bányabezárások ezeket a létesítményeket is érintették. A használt szociális-kulturális épületek, létesítmények legnagyobbbrészt a helyi önkormányzatok kezelésébe és tulajdonába kerültek, közülük néhány helyi védelem alá került. A termelést szolgáló és az infrastrukturális építmények közül csak az értéke-sebb darabok maradtak meg, ezek vagy új feladatkört kaptak és ma is használják őket, vagy muzeális céllal a múltrol mesélnek. Néhány ezek közül is helyi védelmet kapott. Országos védelemmel, mint ipari műemlék, csak a DGT idejében épült pécsi Széchenyi- és Szt. István-aknák rendelkeznek.

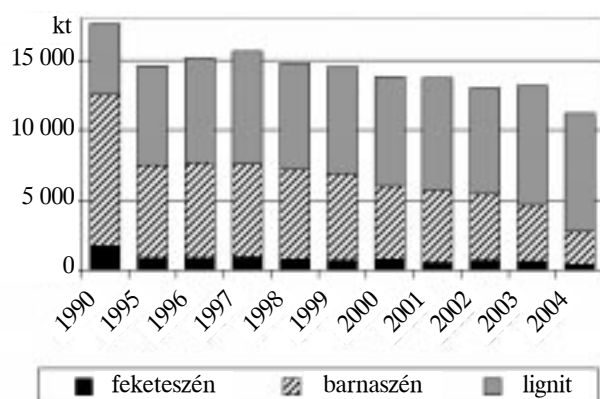
A lebontott és betömedékelt aknák, tárók helyét csaknem minden helyen megjelölték. A településeken emlékművet, szobrot, emléktáblát állítottak a több évtizedes bányász múltnak. Néhány bányagépek, biztosító berendezések, csillék vagy éppen aknatorony, esetleg csak egy kötélkerék emlékeztetnek a dicső múltra.

Minden szénmedencében működik múzeum. Ezek általában még a felszámolások előtt létrejöttek, a bányabezárások során azonban sok értékes tárggyal és dokumentummal gazdagodtak.

Szénstatisztika

Az ágazatnak korábban igen jó, minden lényeges adat-ra (termelés, létszám, teljesítmények, anyag- és energia-felhasználás, költségek, fajlagos adatok) kiterjedő adatgyűjtése és feldolgozása volt. Ez már 1950-ben kialakult, akkor a NIM tervfőosztály végezte a gyűjtést és a feldolgozást, évente könyv alakban jelentette meg, ez volt az ún. „fekete könyv”. A minisztérium átszervezése után a tröszt vette át ezt a munkát, majd a széniroda, a Szénker Kft. és a Carbon Kft. készítették a vállalatok megbízásából az ágazati statisztikát. A szénbányászati statisztikát is készítő szervezet a felszámolások megkezdése után szétesett, az adatgyűjtés és feldolgozás is megszűnt. Az utolsó, az ágazat egészét összefogó statisztika 1995-ben készült. Az integráció után az MVM Rt. még készített a saját bányáira statisztikai összeállítást, ez azonban nem terjedt ki az összes korábbi adatra, és főként nem tartalmazta az integráción kívül maradt bányákat.

A 90-es évek közepén kezdeményeztük a minisztériumnál, hogy az OSAP-ot (Országos Statisztikai Adatgyűjtő Program-ot) egészítsék ki a bányászat korábbi

1. ábra: Széntermelés

gyűjtőrendszerével, azonban nem jártunk sikerrel. A minisztérium mellett dolgozó Energia és Információ Kht. gyűjtötte ugyan a legfontosabb adatokat (termelés, létszám), de a régi adatokból nagyon sok már elmaradt, az igen hasznos adatsorok megszakadtak.

A SZÉSZEK maga kísérletet tett még egyszer egy szénbányászati statisztika továbbvitelére, de ez sem járt

sikerrel. Az MVM Rt. közreműködésével a Mátrai Erőmű Rt. számítógépes és nyomdai háttérrel biztosított, a kezdeményezés azonban az önkéntes adatszolgáltatás elmaradása miatt megbukott.

Magyarországon csak az OSAP részét képező adatgyűjtés a kötelező. Az ezen kívül eső csak önkéntes alapon működő statisztika lehet. Felkértük a hazai szénbányászat minden szereplőjét, hogy szolgáltatson adatot évente egyszer egy éves összeállítás elkészítéséhez, cserébe az összesített adatok megküldését ajánlottuk. Ez az adatsor már messze elmaradt az eredeti, a „fekete könyvben” szereplő adatsoroktól, de a legfontosabb adatokat még tartalmazta. Az adatok begyűjtése azonban igen nehézkes volt, az integrált bányák szolgáltatott adatokat, de a többi bánya, főleg a kisebb magánvállalkozások alig vagy egyáltalán nem. Márpedig egy hiányos statisztika semmit sem ér. Így az adatgyűjtés és az ágazati statisztika készítése a 90-es évek végén abbamaradt.

A bányászati ágazat két meghatározó hivatala, a Magyar Bányászati Hivatal és a Magyar Geológiai Szolgálat, munkája során hozzájut termelési- és létszámadatokhoz,

1. táblázat

Széntermelés, kt

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Feketeszen	1 736	856	884	924	813	738	753	573	726	667	360
Barnaszén	10 800	6 638	6 773	6 620	6 357	6 095	5 211	5 130	4 727	3 964	2 399
Lignit	5 042	7 094	7 536	8 089	7 610	7 696	7 873	8 043	7 574	8 564	8 470
Összesen	17 578	14 588	15 193	15 633	14 780	14 529	13 837	13 746	13 027	13 195	11 229

2. táblázat

A széntermelés a bányák tulajdonosa szerint, kt

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
BVH Rt. tulajdonú bányák	1137	976	859	664	633	265	–	–	–	–
Egyéb integráción kívüli bányák	394	526	403	643	418	599	628	672	512	573
Integráción kívüli összesen	1 531	15 012	1 262	1 307	1 051	864	628	672	512	573
Bánya-erőmű integráció	13 057	13 691	14 371	13 473	13 478	12 973	13 118	12 355	12 683	10 656
Mindösszesen	14 588	15 193	15 633	14 780	14 529	13 837	13 746	13 027	13 195	11 229

3. táblázat

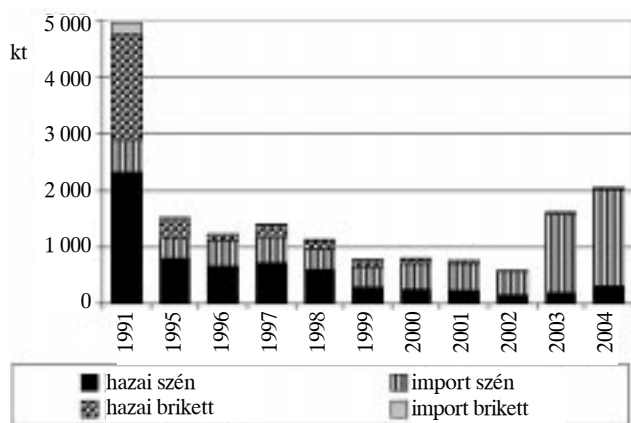
A hazai szén két főfelhasználói csoportjának aránya, hó %

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Erőművi	62,8	87,3	91,1	92,3	94,5	97,3	98,1	98,3	98,8	99,1	99,0
Egyéb	37,2	12,7	8,9	7,7	5,5	2,7	1,9	1,7	1,2	0,9	1,0

4. táblázat

A lakossági szén- és brikett-értékesítés összetétele, kt

	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Hazai szén	2 321	798	658	719	611	302	262	233	154	201	316
Import szén	574	359	465	455	348	333	444	474	407	1 383	1 692
Szén összesen	2 895	1 157	1 123	1 174	959	635	706	707	561	1 584	2 008
Hazai brikett	1 872	336	98	212	153	133	85	36	3	30	26
Import brikett	189	27	18	13	13	16	7	9	13	13	12
Brikett összesen	2 061	363	116	225	166	149	92	45	26	43	38
Összes hazai	4 193	1 134	756	931	764	435	347	269	157	231	342
Összes import	763	386	483	468	361	349	451	483	420	1 396	1 704
Mindösszesen	4 956	1 520	1 239	1 399	1 125	784	798	752	577	1 627	2 046

2. ábra: Lakossági szén- és brikettértékesítés

ezen ott megtalálhatók. Az Energia és Információ Kht. havonta energiaadatokat közöl, ebben az összesített széntermelési adatok jelennek meg. Ezekből a hozzáértő érdeklődő a szükséges alapadatokhoz hozzájut.

A SZÉSZEK az éves tevékenységről beszámolót készít évente a felügyelő szerv, a minisztérium részére. Ezen jelentésnek része egy szűkített szénstatisztika is, amely a fenti szervezetektől begyűjtött és rendszerezett adatokon alapul. Az utóbbi évek széntermelési és felhasználási adatait az 1-4. táblázatok mutatják, illetve az 1-2. ábrák szemléltetik.

Szénbányászati irattárak

A szénbánya vállalatok működésük során igen sok iratot halmoztak fel. Ezek legnagyobb részét (kb. 80%) a munkaiügyi iratok (személyi, bér, munkaidő adatok) teszik ki, de jelentős a műszaki és az általános iratok mennyisége is. Ezek válogatására, selejtezésére és megőrzésére jogszabályok intézkednek. A felszámolásról szóló törvény előírja a felszámoló kötelezettségét az iratokra vonatkozóan, az Országos Levéltár által kiadott jogszabály pedig az eljárás módját szabályozza.

Becsléseink szerint a 9 vállalat összes, a felszámolás szempontjából még rendezetlen iratmennyisége kb. 20.000 ifm (iratfolyóméter) – azaz 20 km! – lehetett. Ez az irattömeg az első rendezés után, ami általában a felszámolások megindulása után következett be, kb. a felére csökkent. A rendezés tulajdonképpen azt jelentette, hogy kiválasztották a történeti értékű iratokat és átadták az Országos Levéltárnak (a szénbányavállalatok, mint kiemelt vállalatok nem a megyei levéltárakhoz, hanem az Országos Levéltárhoz tartoztak), kiválogatták a megőrizni kívánt iratokat, a többire pedig, egy lista kíséretében, selejtezési javaslatot tettek az Országos Levéltárnak. Azt, hogy melyik irat melyik csoportba tartozik, a jogszabályok pontosan meghatározzák.

A megőrzendő iratok tárolásáról és kezeléséről, hiszen ezekből folyamatos adatszolgáltatás történik főként nyugdíj ügyekben, az irattulajdonos vállalatnak kell gondoskodnia. A SZÉSZEK felszámolói hatáskörébe tartozó vállalatok ezen kötelezettségüket a területileg illetékes BVH Rt.-nek adták át. A dorogi szénbányák iratai a DOSZÉN Rt.-hez, majd a Lencsehegyi

Szénbánya Kft.-hez kerültek. Lencsehegy bezárását megelőzően, a vállalkozásban lévő többségi állami tulajdon jogán az Észak-Dunántúli BVH Rt.-hez került a maradék iratmennyiség.

A Nógrádi Szénbányák irattára a felszámolás során a Nógrád megyei Levéltárhoz került. Egy vagyonhasznosítási tranzakció során az iratok örökös őrzése és kezelése (az örökös alatt itt 50 esztendő értendő) ellenében a Tiribes aknai üzemépületet kérte és kapta meg a levéltár, ahol nemcsak a bányavállalat iratait, hanem egyéb, a gyűjtési körükbe tartozó iratokat is őriznek.

Mindhárom BVH Rt. regionális irattárat alakított ki. A mecseki iratokat – a komlói tanbánya irataival együtt – a Vasason létesített irattárban, a dorogi, az oroszlányi, a tatabányai, a veszprémi és a BAV-os iratokat a Dudaron létrehozott irattárban, a mátraaljai és borsodi iratokat pedig a Fekete völgyön kialakított irattárban őrizték és kezelték.

A BVH Rt.-k 2004-ig már feladataik legjavát teljesítették, végelszámolással történő megszűnésük már tervezve volt, ezért a náluk tárolt iratok további őrzéséről és kezeléséről is gondoskodni kellett. Minisztériumi egyetértéssel 2004 nyarán közbeszerzési eljárást írtunk ki a több mint 7.000 ifm irat örökös kezelésére. A közbeszerzési pályázat megjelenése után jelentkezett a Baranya megyei Levéltár, hogy átvénné a térségi iratok őrzését és kezelését, mert a helyi szakemberek biztonságosabbnak látják ezt a megoldást, mint a közbeszerzés útján kiválasztott vállalkozót. Némi politikai nyomás hatására a térségi iratokat a mecseki iratmennyiséggel csökkentettük és új eljárást írtunk ki. A Baranya megyei Levéltár tulajdonosával, a Baranya megyei Önkormányzattal megállapodtunk, hogy a közbeszerzés lezajlása után – az ott kialakult egységáron – veszi át a mecseki iratokat őrzésre és kezelésre, továbbá átveszi az iratkezeléssel a BVH Rt.-nél foglalkoztatott 2 fő munkaerőt is.

A közbeszerzési eljárásban 2004 decemberében hirdettünk eredményt, a nyertes a budapesti székhelyű Generál Document Line Kft. (GDL) lett. A szerződés aláírásakor a vállalkozó cég bejelentette, hogy megvásárolja az ÉD-BVH Rt. tulajdonában lévő dudari irodaházát, amely addig az ÉD-BVH Rt. irattára volt és ott tároltak hozzávetőleg 3.500 ifm iratmennyiséget. A GDL ezután Dudaron hozta létre szénbányászati irattárát, és átvette az ott dolgozó szakembereket is.

Az irattárak sorsa tehát rendeződött. A szakmában kutató, kereső, de csak eligazodni kívánó embernek jó tudni, hogy az egyes bányavállalatok iratai hol találhatóak, ezért összefoglaljuk a fentiekben leírtakat.

A Nógrád megyei Levéltár, Tiribes:

Nógrádi Szénbányák iratait,

a Baranya megyei Levéltár, Pécs:

Mecseki Szénbányák iratait,

a GDL Kft., Dudar:

Bányászati Aknamélyítő Vállalat, Borsodi Szénbányák, Dorogi Szénbányák, Mátraaljai Szénbányák, Oroszlányi Szénbányák, Tatabányai Bányák Vállalat és Veszprémi Szénbányák iratait tárolja.

A teljességhez tartozik még, hogy az integráció során az integrációval érintett üzemek, üzemrészek műszaki, gazdasági iratai, és az átadott dolgozók munkai iratai az erőművekhez kerültek. Az integráción kívül maradt bányákat üzemeltető vállalkozások irataik kezeléséről és őrzéséről maguk gondoskodtak. Ezek a szabályoknak megfelelően a megyei levéltárakhoz kerültek.

A szénbányászati irattömeg további tagolásának elkerülése céljából szerencsés lenne, ha később a BVH Rt.-k, a kht. és a SZÉSZEK irattára is ezen ágazati iratárba kerülnének. A jelenlegi kezelő erre felkészült.

Nemzetközi kapcsolatok

Mint tudjuk a közmondásból „Senki sem lehet próféta a saját hazájában”, de azt is, hogy „más kárán” – néha a sikerén – „tanul az okos”. Ezek az örökvényű életbölcsesek, igazságot kifejező, tömör mondások fordították figyelmünket a külföldi kapcsolatok, szakemberek felé.

Már 1990-ben – Phare-támogatással – angol és német szakértők vizsgálták a hazai szénbányászatot a szénárrendszer, az optimális aknaszerkezet és tulajdonosi szerkezet szempontjából. Később, úgy 1992. táján, ugyanezen német szakemberek a mecseki szénbányák helyzetét vizsgálták és tettek javaslatot az általunk vélt legkedvezőbb aknaszerkezetekre (Vásas maradjon, Zobákot becsukni), de a hazai politikai döntés, Komló város léte miatt, az ellenkező eredményre jutott. (Úgy látszik, más hazájában sem könnyű profétának lenni!)

1996-ban, Európai Unió támogatással, a BMCL angol konzultáns cég szervezésében 16 fős magyar csoport utazott egy nyugat-európai 10 napos körútra. A szénbányászat szerkezetátalakításában érintett minisztériumok, szervezetek, vállalatok és érdekvédelmi szervezetek szakembereiből verbuválódott csapat Brüsszelben előadásokon kapott képet a Közös Piac szénbányászatáról, majd gyakorlatban is megtekintette Belgium, Németország, Franciaország és Anglia egy-egy bányavidékét, ahol a szénbányák bezárása már megtörtént. Így utólag csak remélni tudjuk, hogy a tanulmányút néhány tapasztalatát, még ha a gazdasági körülmények és a megoldási módok mások is voltak, fel tudtuk használni a hazai átalakulás során.

A SZÉSZEK szervezésében Katowicében a BVH Rt.-kkel és lengyel kollegákkal együtt, Petrozsényben és Sinaiban a román kollegákkal megbeszéltük a szénbányászat aktuális kérdéseit. A rekultivációs és vagyonhasznosítási kérdésekben az évek folyamán osztrák és német tapasztalatokkal is gazdagodtunk.

1991 és 1996 között a SZÉSZEK adta az ENSZ Energiagazdálkodási Bizottságának magyar résztvevőjét. Számos ülésen és tárgyaláson volt alkalmunk előadni az ún. „magyar modellt”, az erőművekkel létrejött vertikális integrációt, és tapasztalatot, információt gyűjteni a bányabezárások végrehajtásának részleteire vonatkozóan.

A szakma tájékoztatása

A szénbányászat szerkezetátalakításáról e lap hasábjain adtunk rendszeresen és időközönként egyedi és átfogó tájékoztatást.

A rendszeres, egyedi tájékoztatás leginkább hírekben nyilvánult meg, amikor egyes, jelentősebb eseményekről adtunk tájékoztatást. Ide sorolhatjuk azt a cikksorozatot is, amely „Volt egyszer egy” címmel a felszámolási eljárások előrehaladásáról, egy-egy nagy múlttal rendelkező szénbányavállalat megszűnéséről, cégjegyzékből történő törléséről és az odáig vezető folyamatról számolt be.

A szerkezetátalakítás folyamatáról időközönként és átfogóan a BKL Bányászat különszámaiban adtunk tájékoztatást. Az időközöket úgy választottuk meg, hogy azok a szerkezetátalakítás egy-egy döntő, meghatározó momentumához kapcsolódjanak. Az első szakasz az integráció befejezésével és a BVH Rt.-k megalakulásával zárult (1994), a második a BVH Rt.-k ötéves működéséről és a kötelezettségteljesítés-vagyonhasznosítás intenzív időszakáról adott számot (2000), a jelenlegi pedig a BVH Rt.-k működésének lezárásáról és az új utód-szervezet, a Kht. megalakulásáról számol be.

Túl a szűkebb szakmai folyóiratokban megjelent cikkeken, más ipari és környezetvédelmi periodikákban is tájékoztattuk a közvéleményt a szénbányászat területén folyó tervszerű bányabezárási és tájrendezési munkák eredményéről.

A szóbeli tájékoztatás lehetőségét is megragadtuk, konferenciák, szakmai, főleg egyesületi összejövetelek adtak alkalmat csaknem minden régióban, a szénbányászat által érintett területen az elvégzett munkák, a szervezett környezet átalakító és rehabilitációs tevékenység legtöbbször igen látványos eredményeiről.

Nagyon reméljük, hogy a szénbányászati szerkezetátalakítás ezen jelentős folyamatáról, eredményeiről nem csak a szűkebb, érintett szakmákhoz jutottak el a hírek és beszámolók, hanem a széles közvélemény is megfelelő tájékoztatást kapott. Ez azért is fontos, mert – talán – elfogódottság nélkül lehetünk büszkéek az elvégzett munkára, még ha az a 250 éves hazai szénbányászat tradicionális részének kényszerű halálát jelenti is.

Az államigazgatás ésszerűsége

A rendszerváltás után, a gazdasági átalakulás során a bányászat számtalan területén alakult ki olyan feladat, amely állami kötelezettségből fakadt, állami pénzforrások felhasználásával került megoldásra. Ilyen volt a mecseki uránbánya bezárása, a recski rézércbánya szüneteltetése és a gyöngyösoroszi ércbánya környezeti kárainak elhárítása, hogy a szénbányászati szerkezetátalakításon kívül csak a leglényegesebbeket említsük.

Az állam a feladatokat külön-külön, mindegyiket más szervezeti és irányítási formában végezte, végeztette. Szakmailag látszólag eltérő, különböző feladatok, de vég-eredményben mind bányabezárás, illetve a hozzá kap-

csolódó, szerteágazó részfeladatok, környezetvédelmi munkák.

Saját szakmánkról elmondhatjuk, hogy képzésünk során sem különült el egymástól a külszíni és a föld alatti bányászat, és a bányászott ásvány szerint sem tettünk különbséget. És még hozzátesszük, hogy a bányák nyitása és üzemeltetése képezte a stúdiumot, a bányák bezárásáról és az ahhoz kapcsolódó feladatokról csak a fogalom jogszabályi mélységéig hallottunk.

Van tehát néhány azonos jellegű állami feladat, s azok megoldására különféle módokat találnak mindig a kisebb vagy nagyobb csoportérdekeknek megfelelően. *Véleményünk szerint ez a legrosszabb és legkevésbé gazdaságos megoldás.*

Nézzük, hogyan igazgatta az állam az egyes bányászati feladatait! Elsőként indult a szénbányászati szerkezetátalakítás. Erre a kormány létrehozott egy néhány fős szervezetet (SZÉSZEK), élére igazgatót nevezett ki. Irányítását és ellenőrzését a szakminisztériumra bízta. A tervszerűen végzett munkát nagy részben az állam finanszírozta, a feladatokkal és a kifizetésekkel kapcsolatban napi döntéseket kellett hozni, ezért célszerűen kiemelték ezt a szervezetet a minisztérium zárt hierarchiájából. Az ellenőrzés azonban közvetlenül és az összes állami ellenőrző szerven (ÁSZ, KEI, minisztériumi belső ellenőrzés) keresztül biztosítva volt. Államigazgatási gyakorlattal már rendelkező köztisztviselők biztosították a zökkenőmentes indulást. Majd a szerzett gyakorlattal a folyamatos működést.

Néhány évvel később döntött a kormány az uránbányászat megszüntetéséről, a bányák bezárásáról és a környezet kármentesítéséről. Ezt a feladatot merőben más-hogy oldották meg, az irányítására és ellenőrzésére miniszteri biztost neveztek ki, az üzemeltető részvénytársaság mellett pedig létrehoztak egy kft.-t a bezárási munkák lebonyolítására.

MARTÉNYI ÁRPÁD 1966-ban bányamérnöki, majd 1973-ban bányaiipari gazdasági mérnöki oklevelet szerzett Miskolcon. 1966-1978-ig a DCM váci kőbányájában üzemvezető, 1978-1983-ig az Országos Érc- és Ásványbányáknál osztályvezető, illetve területi főmérnök volt. 1983-1991-ig a Bányászati Aknamélyítő Vállalatnál dolgozott Budapesten, Dorogon és Kuvaitban. 1991-től a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ szakfőtanácsosa. Bányászati szaktervezői, szakértői tevékenységet is folytat, 1992-1998 között az ENSZ EGB szénbányászati referense volt.

Külföldi hírek

Az aknaszállítógépek hajtásának fejlődése napjainkig

Az 1800-as években, valamint az 1900-as évek első évtizedében az uralkodó hajtásnem a gőzgép volt. A szükséges gőzt legtöbbször a helyszínen állították elő.

Ahogy fejlődtek a villamos erőművek teljesítményei, valamint a régiós és országos elektromos hálózatok, a csúszógyűrűs aszinkron motorok vették át az aknaszállítógépek hajtását. A fordulatszám szabályozását a forgórész körbe iktatott ellenállással oldották meg.

Az 1900-as évek első felében minőségi javulást jelentett a nyomaték és a fordulatszám szabályozásnál az egyenáramú Ward-Leonard rendszer alkalmazása. Hátránya a gépcsoport magas költsége és a nagy helyigénye volt.

Az 1960-as évektől, a tirisztorok megjelenésével a költségeket igen nagy mértékben lehetett csökkenteni, és így ez a technológia mintegy két évtizeden át uralta a piacot. Hátrány-

A recski rézbánya, mint állami tulajdon, az ÁPV Rt. kezelésében volt és van. Amikor a bánya szüneteltetéséről döntöttek, akkor a korábban a bánya kialakítását, a feltárást végző, tehát a bányát működtető részvénytársaság feladat- és létszámszűkítésével oldották meg a feladatot.

A gyöngyösoroszi környezeti problémák megoldását pedig közvetlenül a vagyont és kötelezettséget kezelő ÁPV Rt. irányította, és a pályázaton kiválasztott kivitelezővel bonyolította.

A megoldások szinkronizálásának egyik módja mindenképpen az lehetett volna, hogy a később belépő feladatokat az akkor már e téren gyakorlatot szerzett SZÉSZEK-re bízzák, legfeljebb a nevét kellett volna hozzáigazítani (pl. BÁSZEK) a kibővült feladatokhoz. Ezt bizonyította, hogy a meddő CH kutak problémájának megoldását 2004-ben a kormány a szénbányászat területén már bizonyított szervezetre bízta. Az, hogy egy állami tulajdonú bánya vagy a hozzátartozó kötelezettség melyik állami szervezet (ÁPV Rt, Államkincstár stb.) kezelésében van, indifferens. Tapasztaltuk, hogy azok átadása-átvétele az államigazgatáson belül megoldható.

Bizonyára van, létezik másik megoldás is. Érdemes azonban elgondolkozni az eljárások ésszerűsítésén, talán még nem késő.

E különszám cikkei minden bizonnyal részletes és átfogó tájékoztatást adnak a szénbányászati szerkezetátalakítás eddigi folyamatáról. De talán egy cikk sem érinti azokat a periférius tevékenységeket, amelyek mind a szakma, mind a lebonyolító szervezet szempontjából érdekesek, és talán az olvasók figyelmére is méltók. Ezekről a látszólagos melléktevékenységekről próbáltunk számot adni ebben a cikkben, és megkíséreltük kritikával illetni az államigazgatás módszereit is, hiszen ott még ezzel használhatunk.

ként változatlanul megmaradt viszont a szinkron és az aszinkron motorokhoz képest jóval drágább egyenáramú motor.

Ezt a hátrányt küszöbölte ki az 1980-as évek közepétől bevezetett és egészen a századfordulóig alkalmazott ciklokonzverteres szinkron/aszinkron motoros hajtásrendszerek üze-mé. Majd az ABB cég a villamos hajtások új generációját fejlesztette ki, és bevezették a frekvenciaváltós rendszereket. A nagyteljesítményű félvezetőik fejlettsége (sebessége), meg a gyors számítástechnika teszi lehetővé az ilyen berendezések építését. Többek között ezzel a megoldással üzemel 2001 óta Finnországban a Pyhasalmi ércbánya négyköteles, ellensúlyos szkip-aknaszállítógépe. Az akna mélysége 1450 m, a kötél sebessége 15,5 m/sec, a hasznos súly 21,5 t, a meghajtó szinkron motor teljesítménye 2,5 MW. Az aknaszállítógépet az ABB cég szállította.

Mining Magazine, 2005. szeptember

Bogdán Kálmán

A Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság szerepe a szervezetátalakításban

ILLÉS MIKLÓS okl. olajmérnök, ügyvezető igazgató (BVH Kht.)

A cikkben a SZÉSZEK által alapított Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BHV Kht.) megalakulásáról, feladatairól és szervezeti felépítéséről olvashatunk. A társaság működése viszonylag gyors és rugalmas alkalmazkodása az új típusú feladatokhoz bizonyítja, hogy a feladatokat a vázolt szervezet keretében hatékonyan megoldja.

Bevezető

2005 elején a Bányavagyon-hasznosító Részvénytársaságok (BVH Rt.) végelszámolásának megkezdésével egyidejűleg megalakult a szervezetátalakítás új szervezete, a Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BVH Kht.).

A kht. két egymástól jól elkülönülő feladattal jött létre:

- a szénbányászati szervezetátalakítás, azaz a bányabezárások során visszamaradt műszaki és humán kötelezettségek azon részének kezelésére, amelyet a BVH Rt.-k időben nem tudtak kezelni, elvégezni,
- az olajbányászat privatizációja, azaz szervezetátalakítása során, a MOL Rt. apportjába nem került, így állami tulajdont képező, meddő szénhidrogénkutak (CH kutak) kezelésére.

Az első feladat kialakulása jól levezethető az állami tulajdonú szénbánya vállalatok felszámolásából, az abból eredő vagyon- és kötelezettségkezelő feladtból, és abból a tényből, hogy a kormány 1990-ben e feladatok teljesítésére hozta létre a Szénbányászati Szervezetátalakítási Központot, a SZÉSZEK-et. A második feladat bár az elsőtől tartalmában eltér, jellegében azonban hasonló, így a szakmai és államigazgatási gyakorlattal rendelkező SZÉSZEK-hez történő telepítése a szóba jöhető megoldások között a leginkább megfelelő.

A meddő CH kutak kezelésének állami kötelezettsége már 1998-ban, az Országos Kármentesítési Program kialakításakor szóba került. A feladat határozatlansága és a finanszírozás megoldatlansága miatt azonban akkor kimaradt a kármentesítés programjából. A meddő CH kutak tulajdonjoga és kezelése (ellenőrzés, értékesítés, felszámolás stb.) a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) működési körébe tartozott. A nagyszámú meddő fúrás kezelése nehézséget okozott a nem bányászati tevékenységek végzésére szakosodott KVI részére, ezért az más megoldást tartott szükségesnek. 2003-ban levélben kereste meg a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumot kérve állásfoglalását szakmailag jártas, megfelelő vagyonkezelő kijelölésére. Akkor több megoldás jött szóba, illetve több pályázó vázolta elképzelését a megoldás módjára. A miniszter az eddig végzett tevékenysége alapján a SZÉSZEK-et javasolta a vagyonkezelő kijelölésére. A javaslattal a KVI is egyetértett, így a kormány a

2330/2004. (XII. 21.) számú határozata (a 2. pontjában foglaltakkal) kibővítette a SZÉSZEK tevékenységi körét az állami tulajdonú meddő CH kutak kezelésével. Ennek teljesítése céljából – ugyanezen jogszabályban – jóváhagyta a BVH Kht. létrehozását, amelynek alapítói jogát a SZÉSZEK-re ruházta.

A kht. megalapítása

A szénbányászat szervezetátalakítása, a kötelezettségek és a vagyon kezelése 2003-ra olyan előrehaladott állapotba került, hogy a maradék feladat ellátása már szétagoltan, a három regionális vagyonkezelő társaság keretében nem volt gazdaságos. A SZÉSZEK javaslatot tett arra, hogy – ezen társaságok végelszámolással történő megszüntetésével egyidejűleg – alakuljon egy új szervezet, egy közhasznú társaság a hátramaradt szénbányászati feladatok kezelésére. Időközben új feladatok is jelentkeztek. Ilyen a bevezetőben már ismertetett meddő CH kutak kezelése. De idevágó feladat az integrációba került szénbányák bezárása során felmerült, az integrációs, majd az azt követő privatizációs szerződések megkötésekor még nem ismert, de az államra háruló kötelezettségek kezelése. Mivel az állam ez utóbbi kötelezettségek teljesítését is a SZÉSZEK-re ruházta, így kibővült a feladatköre, az új szervezetet már ennek ismeretében kellett megszervezni és megalapítani.

A közhasznú társasági forma kiválasztását a kedvező minisztériumi tapasztalatokon túl a működés gazdasági és szervezeti előnyei indokolták. A közhasznú társaság tevékenységét nyereség- és vagyonszerzési cél nélkül végzi, üzletszerű gazdasági tevékenységet a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében folytat, a társaság tevékenységéből származó nyereség nem osztható fel, az csak alapító okiratban meghatározott közhasznú tevékenységre fordítható.

A közhasznú társaság függetlenül attól a körülménytől, hogy közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú besorolással rendelkezik vagy nem, társasági adómentességben részesülhet. A kiszámított társasági adónak olyan részét nem kell a társaságnak megfizetnie, amilyen részt képvisel az összes bevételén belül a „kedvezményezett” közhasznú adómentes bevétel. Számlavezetését a magyar államkincstár, törvényességi felügyeletét az ügyészség látja el.

A BVH Kht. az alapító okiratát 2005. január 17-én nyújtotta be a Fővárosi Bíróság Cégbíróságára. Ezzel a kht. megalapítottnak tekinthető azzal a kikötéssel, hogy a cégbejegyzés elfogadásáig a társaság csak olyan üzletszerű gazdasági tevékenységet folytathat, amely hatósági engedélyhez és nyilvántartásba vételhez nincs kötve. Ez a működés elkezdését nem hátráltatta. A cégbíróság a cégbejegyzést 2005. február 2-án adta ki.

Alapító okirata szerint a kht. közhasznú tevékenység során közfeladatot lát el a megszűnt bányászati tevékenység után fennmaradó környezeti és vagyoni károk megszüntetésével és a bányászatból kikerült munkavállalókat megillető juttatások megváltásával. Mindezeknek a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően, az államot terhelő kötelezettségek alapján tesz eleget. A kht. a közhasznú tevékenység folytatásának feltételeiről a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervezettel (jelen esetben a SZÉSZEK-kel) közhasznú szerződést köteles kötni.

A SZÉSZEK és a kht. a közhasznú szerződést ennek megfelelően kötötte meg. *A szerződésben a kht. vállalta, hogy a részére végrehajtásra átadott közhasznú feladatokat teljesíti.* Ezen feladatok tételesen a következők:

- a megszűnt állami bányászati tevékenység után fennmaradó környezeti és vagyoni károk megszüntetése, ezen belül

- a szénbányászati szerkezetátalakítás során felmerült és ez idáig nem teljesített kötelezettségek és a fennmaradt vagyon kezelése,

- a bánya-erőmű integrációs szerződések megkötésekor még nem ismert, állami kötelezettségekkel összefüggő, környezetvédelmet is érintő feladatok,

- az állami tulajdonú meddő CH kutak kezelése, továbbá

- a bányászatból kikerült munkavállalókat megillető juttatások megváltása.

A SZÉSZEK vállalta, hogy a vonatkozó kormányhatározat alapján, a mindenkorai költségvetési törvényben meghatározott támogatási összeggel finanszírozza a kht. fent felsorolt tevékenységének *vagyonértékesítésből nem fedezhető hányadát.*

A szerződés azt is előírja, hogy a kht. évente üzleti tervet köteles készíteni, és munkájáról, a támogatás felhasználásáról évente beszámolási kötelezettséggel tartozik.

Ezen okiratokkal és szerződésekkel a kht. mind jogilag, mind gazdaságilag létrejött, működésének és gazdálkodásának feltételei biztosítottak.

A kht. feladata

Mint ahogy az előző részben bemutattuk, az állami feladatok kötelezettje, a SZÉSZEK, a közhasznú szerződés keretében adott felhatalmazást a kht.-nak a feladatok továbbvitelére. A kht.-nak ezeket a feladatokat az eddigi kezelőktől kellett illetve kell átvennie.

A feladatok jól elkülöníthetők a szénbányászat területén meglévő vagyon- és kötelezettségkezelési és a meddő CH kutakhoz kapcsolódó vagyon- és kötelezettségterjesztési

részfeladatokra. A szénbányászatban belül elválaszthatók a felszámolások bányabezárási feladatai és a bánya-erőmű integrációk létrejöttékor még nem ismert állami kötelezettségek. A feladatokat is ennek megfelelően vesszük számba.

– Az állami szénbányák bezárásából eredő kötelezettségek és vagyon kezelését 1994. január 1-jétől a BVH Rt.-k végezték. Tekintettel a BVH Rt.-k 2005-ben megindult végelszámolására, a maradék feladatokat a kht. veszi át. A BVH Rt.-k és a kht. megállapodás keretében egyeztek meg az átadott-átvett kötelezettségek és vagyon mennyiségéről és értékéről. A vagyon és a kötelezettség átadása több ütemben történt illetve történik. Az első ütemre 2005 januárjában, a második ütemre 2005 májusában került sor. Mivel a BVH Rt.-k végelszámolása még nem zárult le – várhatóan 2006. I. félévében fog lezárulni –, a végleges vagyon és kötelezettség leltár még nem ismert, hiszen a folyamatban lévő ügyeket a BVH Rt.-k még végigvizsgálják, ezért egy harmadik ütemre is sor kerül. Az eddigi két ütem során létrejött, továbbá a harmadik ütemben várható kötelezettség- és vagyon-átadások értékét az 1. táblázat mutatja. A kötelezettségek nagyobb részben műszaki, kisebb részben humán feladatokat tartalmaznak. A táblázat egyenlege több mint 1,9 Mrd Ft tartozást mutat, erre az állami kezességvállalás ad fedezetet a költségvetésen keresztül.

– A kht. a közhasznú szerződés keretében vállalta a bánya-erőmű integrációs szerződések megkötésekor még nem ismert, állami kötelezettségekkel összefüggő, környezetvédelmet is érintő feladatok teljesítését. Ezek a feladatok még ma sem ismertek pontosan. A bányatulajdonos erőművek a bányabezárások felmerülésekor veszik számításba, hogy az integráció során előkalkulált és figyelembe vett bányabezárási költség fedezetet nyújt-e a tényleges kötelezettségekre. Amennyiben nem, akkor az igénybejelentés alapján szakértői tárgyalások kezdődnek a kötelezettség mennyiségéről és mértékéről. Megállapodás után a kht. szerződés keretében fogja levezetni, ellenőrizni és finanszírozni a környezetvédelmet is érintő állami kötelezettség teljesítését.

Jelenleg a pécsi Pannon Holding Rt. jelentett be igényt a pécsi külfejtés rekultivációjának részbeni fedezetére. Az előkészítő tárgyalások folyamatban vannak.

– Az állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutak kezelésére, értékesítésére és felszámolására a KVI és a kht. 2005. augusztus 31-én írt alá vagyonkezelési szerződést. A szerződés a kutak jogi átadására vonatkozott. A kutak tényleges átadása, birtokbavétele területi és más logikus elvek alapján fokozatosan történik a kht. és a MOL Rt. között. Az állam tulajdonában lévő meddő CH kutak ugyanis eddig a MOL Rt. kezelésében voltak.

A MOL Rt. és a kht. 2006. január 24-én megállapodást kötöttek, hogy a kutakat a hozzájuk tartozó dokumentációkkal (műszaki és geológiai) együtt, fokozatosan, 2006. december 31-ig a kht. birtokba veszi. A vagyonkezelési szerződés alapján ez 3093 db kutat érint.

A kht. feladata lesz a kutak egyenkénti értékelése, annak eldöntése, hogy a meddő kút megnevezésű fúrások között vannak-e még szénhidrogén-bányászat szem-

BVH Rt.	Szerződés	Kötelezettség		Vagyon		Egyenleg
		Megnevezés	Összeg	Megnevezés	Összeg	
Borsodi Rt.	I. ütem	Műszaki	30,8	Ingó, ingatlan	0	
		Humán	0	Pénzeszköz	30,8	
		Egyéb	0	Követelés, befektetés	0	
		Összesen	30,8	Összesen	30,8	0
	II. ütem	Műszaki	578,88	Ingó, ingatlan	15,127	
		Humán	39,199	Pénzeszköz	0	
		Egyéb	0	Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog	0,284	
		Összesen	618,079	Összesen	15,411	602,668
	Eddig összesen		648,879	Eddig összesen	46,211	602,668
	III. ütem	Műszaki	0	Ingó, ingatlan	56,12	
		Humán	13,914	Pénzeszköz		
		Egyéb	0	Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog	3,466	
		Összesen	13,914	Összesen	59,586	-45,672
	Mindösszesen		662,793	Mindösszesen	105,797	556,996
Észak-Dunántúli BVH Rt.	I. ütem	Műszaki	22,06	Ingó, ingatlan	0	
		Humán	0	Pénzeszköz	22,06	
		Egyéb	0	Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog	0	
		Összesen	22,06	Összesen	22,06	0
	II. ütem	Műszaki	172,3	Ingó, ingatlan	0,288	
		Humán	94,759	Pénzeszköz	0	
		Egyéb	16,325	Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog	27,386	
		Összesen	283,384	Összesen	27,674	255,71
	Eddig összesen		305,444	Eddig összesen	49,734	255,71
	III. ütem	Műszaki		Ingó, ingatlan		
		Humán	15,39	Pénzeszköz		
		Egyéb		Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog		
		Összesen	15,39	Összesen	0	15,39
	Mindösszesen		320,834	Mindösszesen	49,734	271,1
Mecseki BVH Rt.	I. ütem	Műszaki	783,95	Ingó, ingatlan	39,701	
		Humán	506,755	Pénzeszköz	0	
		Egyéb	0	Követelés, befektetés	199,773	
		Összesen	1290,705	Összesen	239,474	1051,231
	II. ütem	Műszaki	44,9	Ingó, ingatlan	8,758	
		Humán		Pénzeszköz		
		Egyéb		Követelés, befektetés, vagyoni ért. jog		
		Összesen	44,9	Összesen	8,758	36,142
	Mindösszesen		1335,605	Mindösszesen	248,232	1087,373
	I-III. ütem összesen:		2319,232		403,763	1905,469

pontjából szóba jöhető kutak, vannak-e geotermális energia termelésére alkalmas kutak, ezek értékesíthetők-e. A felszámolandó kutaknál pedig optimális felszámolási sorrendet, ütemet kell megtervezni.

A kht. szervezete

A társaság szervezeti felépítését, fölé- és alárendeltségi viszonyait, illetőleg a belső munkamegosztást a 2005. december 14-én elfogadott Szervezeti és Működési Szabályzat határozza meg. Ennek megfelelően a

BVH Kht. három belső szervezeti egységgel rendelkezik: gazdasági részleg, bányászati üzletág és CH üzletág, valamennyi közvetlenül az ügyvezető igazgató irányítása alatt.

A gazdasági részleg feladata a társaság gazdasági ügyeinek intézése, ezen belül a pénzügyi és számviteli, valamint a bérügyi feladatok vitele. Ezen belül a működéssel kapcsolatos kiadások tervezése, a gazdálkodási rend szabályainak kidolgozása, pénzügyi és számviteli nyilvántartás, adatszolgáltatás, beszámolás elkészítése a tulajdonos és más külső szervek felé. Ez a részleg végzi

az adózáshoz szükséges adatok nyilvántartását, az adóbevallások készítését, a pénzellátás és pénzgazdálkodás megszervezését. Az ő feladata a bizonylati rend kialakítása, az ügyvitel jogszerű, szakszerű és folyamatos működtetése. A kötelezettségvállalási és utalványozási rend betartása és betartatása is a feladatai közé tartozik. A bérgezdálkodással kapcsolatos feladatokat is ez a részleg látja el.

A *bányászati üzletág feladata* a szénbányászati szerkezetátalakításból visszamaradt, a BVH Rt.-ktől átvállalt műszaki és humán kötelezettségek, valamint az átvett vagyon kezelése, továbbá az integrációs szerződések megkötésekor még nem ismert, az államot terhelő környezetvédelmi kötelezettségek kezelése. Működtetése a bányászati részlegvezető irányítása és felelőssége mellett történik. A bányászati részlegvezető alá tartoznak a kht. központjában dolgozó szakértők és a három fióktelep (Pécs, Veszprém és Miskolc). A fióktelepek élén csoportvezetők állnak.

A *CH üzletág* az állami tulajdonban lévő *meddő CH kutak kezelésével foglalkozik*. Az üzletágot teljes felelősség mellett az üzletági részlegvezető irányítja. Hozzá tartozik az a néhány fős szakértő csoport, amely a kutak átvételének előkészítésén, azok birtokbavételén, esetleges felszámolásán vagy az értesítési lehetőségek keresésén dolgozik. Az üzletág végleges struktúrája most van kialakítás alatt.

A kht. szervezeti felépítését az 1. ábra mutatja.

A kht. működése

A kht. *egyszemélyes társaság, alapítója a SZÉSZEK*. Ebből következően taggyűlésre nincs szükség, az alapító a hatáskörébe tartozó kérdésekben maga dönt. A hatáskörébe tartozó fontosabb kérdések: az éves terv és közhasznúsági jelentés jóváhagyása, az esetleges eredmény felosztása, a működési szabályzatok jóváhagyása, a vezető tisztségviselők megválasztása. Az alapító – döntése előtt – köteles kikérni a felügyelő bizottság (FB) és az ügyvezető igazgató véleményét.

A társaság működését és gazdálkodását az FB és a belső ellenőrzés segíti és ellenőrzi.

A kht. operatív irányítását, törvényes képviselőjét az ügyvezető igazgató látja el. A részfeladatokat (gazdasági, bányászati és CH) a közvetlenül az ügyvezető alá tartozó részlegvezetők irányítják.

A kht. a *jóváhagyott üzleti terve alapján működik*. A terv tartalmazza az adott időszakra várható saját árbevételt, a teljesíteni tervezett műszaki és humán kötelezettségek költségeit, a társaság működési költségeit, továbbá az árbevétel és az összes költségek különbözete-ként az állami támogatást. A társaság a központi költségvetéssel havonta számol el.

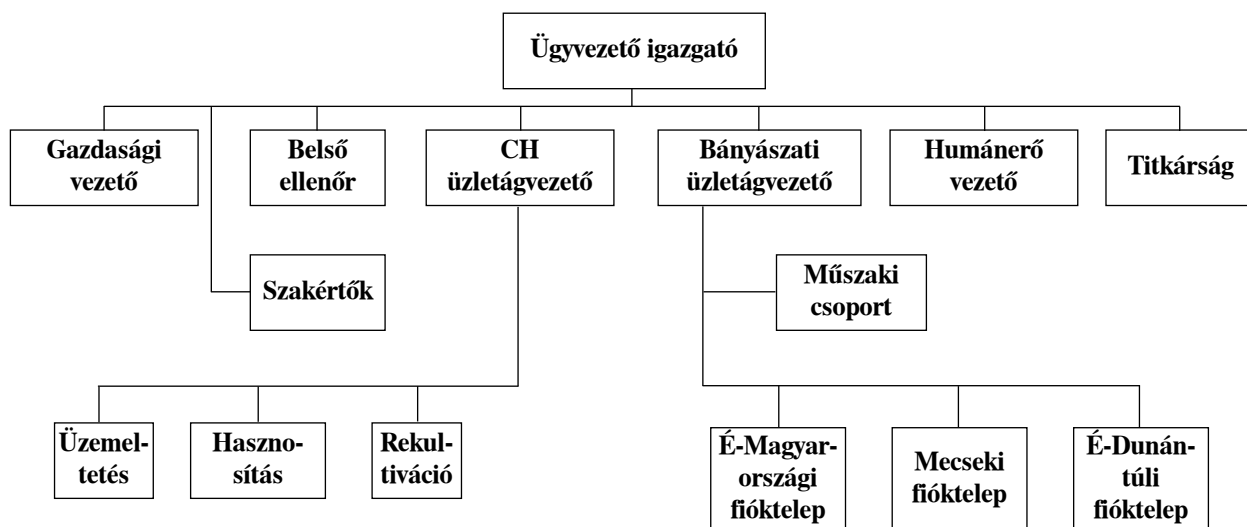
A *műszaki kötelezettségek kivitelezése külső vállalkozókkal történik*. A vállalkozókat minden esetben nyilvános pályáztatás útján választjuk ki a BVH Kht. belső szabályzata, illetve a Közbeszerzési Törvény előírásai szerint. A humán kötelezettségek kezelése a BVH Rt.-ktől átvállalt baleseti és kártérítési járadékok rendezésére, a nyugdíjas szénjárandóság jogosultságának igazolására és a lakáskölcsönök jelzálogának törlesztéséhez szükséges igazolások kiadására terjed ki.

A *BVH Kht. operatív működése során napi kapcsolatban áll alapítójával, a SZÉSZEK-kel*. A SZÉSZEK szakemberei ellenőrzik a műszaki feladatok terveit, a kivitelező kiválasztását, a munka lebonyolítását, továbbá a számlák tartalmát. A műszaki részlegek (bányászati és CH) működéséről részletes leírást ezen tematikus lap-szám további cikkeiben találunk.

A *BVH Kht. támogató tagja az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek*, ahol mind a Bányászati Szakosztályban, mind pedig a Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztályban aktív munkát végez. Tagja továbbá a Magyar Bányászati Szövetségnek is.

Mindennapi munkája során kapcsolatot tart a különböző engedélyező, szakvéleményező és ellenőrző hatóságokkal. Ezek közül is kiemelkedően a Magyar Bányászati Hivatallal, a bányakapitányságokkal, a környezetvédelmi hatóságokkal és az önkormányzatokkal.

A kht. működése mind jogi, mind gazdasági tekintetben egyaránt biztosított. A feladatokat nagy tapasztalat-

1. ábra: A BVH Kht. szervezeti felépítése

tal, szakmai és helyi ismerettel rendelkező szakemberek látják el. Az alapítóval és az államigazgatás többi szervezeteivel a kapcsolata rendezett. Működése rendben megindult, saját működési rendjét belső szabályzatok és az államigazgatás rendje szerint alakította ki. Feladatai többéves működést vetítenek előre.

A kht. időtávja

A SZÉSZEK, mint a bányászat területén működő államigazgatási szervezet és az általa alapított, a kötelezettségekre és a vagyonkezelésre szakosodott speciális társaságok immár 10-15 éves múltat tekintenek vissza. Az új forma kialakult, a közhasznú társaság munkáját – a tapasztalatokat felhasználva – folyamatosan végzi. Feladatai meghatározottak, időbeli lefolyásuk azonban bizonytalan.

A szénbányászati feladatok időtávját nehezen tudjuk behatárolni. A két fő feladat, a bányakárok elhárítása és az ahhoz kapcsolódó kártalanítás, valamint a bányászat által érintett felszíni és felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi megfigyelése, az ún. megfigyelő rendszerek

üzemeltetése a bányavállalkozó időben nem korlátozott feladata, azt addig kell folytatni, amíg a bányászat által okozott károk jelentkeznek.

A meddő CH kutak kezelésére és felszámolására a társaság 2014. december 31-ig szóló vagyonkezelési szerződést kötött a KVI-vel. A feladat időtávja azonban a saját bevételek – a hasznosítható kutak értékesítéséből befolyó árbevételek – mértékétől és a központi költségvetés teherbíró képességétől is függ. Most a felmérés és a tervezés fázisában vagyunk, de előre látható, hogy itt – a kútfelszámolások számát és a rendelkezésre álló forrásokat is figyelembe véve – legalább 8-10 éves lebonyolítással számolhatunk.

Megállapítjuk, hogy a SZÉSZEK és az általa alapított BVH Kht. viszonylag gyors és rugalmas alkalmazkodása az új típusú feladatokhoz bizonyítja, hogy az állam más, hasonló bányászati kötelezettségeinek kezelése is hatékonyan megoldható ennek a szervezetnek a keretében.

Amennyiben ezek a feladatok is kezelhetők egy jól működő, már bizonyított szervezetben, akkor a SZÉSZEK – kht. szervezet időtávja alig látható be.

ILLÉS MIKLÓS okl. olajmérnök, okl. mérnök közgazda 1975-1978-ig Nagykanizsán, a Dunántúli Kutató és Feltáró Üzemben dolgozott, mint fűtőmérnök, 1978-1986 között a szintén nagykanizsai Kőolaj és Földgázbányászati Vállalatnál volt üzemegység vezető, üzemi főmérnök, majd 1986-tól műszaki vezérigazgató helyettes. 1990-től 2004-ig a Rotary Rt. (Nagykanizsa) vezérigazgatója volt. 2005-től a Bányavagyon-hasznosító Kht. (Budapest) ügyvezető igazgatója

Külföldi hírek

A szén feltámadása

A legnagyobb nemzetközi energetikai berendezésgyártók a szén feltámadására számítanak. Az ALSTOM és a SIEMENS vezetői azt prognosztizálják, hogy a következő tíz évben 40%-kal növekedhet a szénerőművi berendezések forgalma, miközben a gázturbinák eladása 25-30%-kal is csökkenhet.

Energia Hírek 2005/1 (p.: 11)

Dr. Horn János

Németország az atomerőművek mellett

Ralf Gueldner, a Német Nukleáris Társaság (KTG) elnökének január tizenhatodikán megjelent közleménye szerint Németországban atomerőművekben termelik a villamos energia csaknem felét. Az atomenergia gazdaságos, megbízható, klímabarát, és így a jövőben is kiemelkedő szerepe lesz az ország energiaellátásában.

Dr. Gueldner kijelentése azt követően jelent meg, hogy Németországban felújultak a viták az atomenergia jövőbeni szerepéről a nemzeti energia csúcs előtt – melyet Angela Merkel ígérete szerint 2006 elején rendeznek. A KTG szerint lényeges, hogy a jelenlegi feltételek és a kereslet várható alakulása alapján a világ uránkészlete legalább 200 évre elegendő. Az urán árának emelkedése nem lényeges tényező a villamos energia árában, mivel a termelés teljes költségének csupán 5%-a az üzemanyagköltség, szemben a fosszilis erőművekkel, ahol az üzemanyagköltség aránya igen jelentős. Az urán könnyen szállítható, és a készletek a világon egyen-

letesen, politikailag stabil térségekben – mint például Ausztrália és Kanada – találhatók.

A német Környezetvédelmi és Atomenergia-biztonsági Minisztérium meghatározta azokat a feltételeket, melyek alapján a termelési jog átadható az ország atomerőművei között. A minisztérium 2006. január 16-án megerősítette, hogy a német atomenergia törvény alapján az öregebb erőművek átadhatják üzemidejük egy részét a fiatalabb atomerőműveknek. Ezenkívül arra is van lehetőség, hogy a régebbiek kapják meg az újabb atomerőművek üzemeltetési jogát.

OBJEKTÍV Hírügynökség, 2006. január 26. (Gy. Mészáros Ágnes)

LM

Kína rézélőkészítő üzemét vásárolt

Az Outokumpu Vállalat 50 millió eurós szerződést kötött a kínai Yanggu Xiangguang Copper Vállalattal egy komplett rézélőkészítő üzem tervezésére (Shangolang tartomány).

Az üzem első fázisban évente 200 t rézet állít elő, úgyhogy kapacitása alkalmas lesz a későbbiekben az éves termelést megduplálni.

A szerződés egy nagy áttörést jelent az Outokumpu Vállalat új elektromos finomító koncepciójában is, mert ez egy jó minőségű rozsdamentes ún. permanens katódok üzemét jelent, mellyel a finomító teljesítőképességét lehet növelni. Ez a modern üzem a maga nemében az első lesz Kínában.

Mining Magazine, 2005. október

Bogdán Kálmán

Szénbányászati kötelezettségek teljesítése és időtávja

FEHÉR ERNŐ okl. bányamérnök, a Bányavagyon-hasznosító Kht. szakértője (Budapest)

A szénbányászat szerkezetátalakítása során számos olyan állami feladat keletkezett, amelyeket a felszámoló szervezetek helyett – elsősorban finanszírozási okok miatt – a területi Bányavagyon-hasznosító Részvénytársaságok (BVH Rt.) révén teljesített a kormányzat.

A kötelezettségek csökkenése miatt 2005-től a BVH Rt.-k helyett egy új, budapesti központú Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BVH Kht.) látja el a maradék állami kötelezettség teljesítését. A cikk a különböző területeken (bányabezárás, tájrendezés, bányakár, vagyonhoz kötött kötelezettségek és humán kötelezettségek) jelentkező feladatok megoldásának módját, időütemezését és forrásigényét taglalja. Az anyagból kitérnik, hogy a BVH Kht.-ra maradt szénbányászati kötelezettségek teljesítésének várható költségei meghaladják az 5 milliárd forintot, a teljesítésük időtávja pedig több tíz évre tolódik ki.

Előzmények

A szénbányászati szerkezetátalakítás folyamata lezárult. A kialakult új struktúrában biztos helye van a Mátrai Erőmű Rt. két nagy lignitbányájának: a visontai és a bükkábrányi külfejtésnek, és jelentős állami támogatás mellett tovább működhet a Vértesi Erőmű Rt. mélyművelésű barnaszén bányája: a Márkushegyi Bányáüzem. Az ország ÉK-i területén működik még néhány kisebb szénbánya, de nemzetgazdasági jelentőségük nincs.

A szénbányászati szerkezetátalakítás elmúlt másfél évtizedében bezártak – részben vagy teljesen állami hatáskörben – 53 db szénbányát. Ezen bányabezárásokhoz kapcsolódó műszaki, humán és egyéb kötelezettség nagy részét teljesítették a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ (SZÉSZEK) által irányított területi Bányavagyon-hasznosító Rt.-k. A felszámolt állami szénbánya-vállalatoktól átvett vagyon értékesítése, minimális kivételtől eltekintve, megtörtént.

Az előzőekben leírtak miatt szükségessé vált a szénbányászati szerkezetátalakítás szervezeti rendszerének átalakítása, amelyről a Kormány a 2330/2004. (XII. 21.) sz. határozatában intézkedett:

- jóváhagyta a három bányavagyon-hasznosító részvénytársaság végelszámolással történő megszüntetését,
- jóváhagyta a Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BVH Kht.) megalapítását, és kijelölte a SZÉSZEK-et az alapítási jogok gyakorlójának,
- meghatározta a BVH Kht. feladatait, amelyek:
 - a szénbányászati szerkezetátalakításból még hátralévő állami feladatok teljesítése;
 - az állami tulajdonú „meddő” szénhidrogénkutak kezelésével, értékesítésével és felszámolásával kapcsolatos állami kötelezettségek ellátása,
 - a bányaezőmű integrációs szerződések megkötésekor még nem ismert állami kötelezettségek végrehajtásával kapcsolatos teendők ellátása;
- engedélyezte, hogy a BVH Kht. kötelezettségeinek vagyonértékesítésből nem fedezhető hányadát a költségvetés finanszírozza.

Továbbá biztosította (a SZÉSZEK felügyelete és

ellenőrzése mellett) az ezek végrehajtásához szükséges forrásokat.

A BVH Kht. átvette a három területi BVH Rt. mindazon kötelezettségeit, illetve vagyonelemeit (az üzletrészek kivételével), amelyeket a végelszámolás befejezéséig előreláthatólag már nem tudnak teljesíteni vagy értékesíteni. A társaság szénbányászati üzletágának feladatai nagyrészt ebből az átvállalásból, másrészt a SZÉSZEK által egyedileg átadott kötelezettségekből állnak.

A feladatok öt fő csoportba sorolhatók be:

- bányabezárás,
- tájrendezés,
- bányakárok,
- vagyonhoz kötött kötelezettségek és vagyonhasznosítás,
- humán kötelezettségek.

Bányabezárás

A BVH Kht.-nak klasszikus értelemben vett bányabezárási feladata nincs, hisz a szénbányászati szerkezetátalakítás során már minden gazdaságtalannak ítélt szénbányát bezártak. Így ezen a területen csupán a BVH Rt.-k működése során végzett bányabezárások időben elhúzódó vagy periférikus területeken jelentkező tevékenységének végzése képezi a kht. feladatát.

A munkák jelentős részét teszi ki a föld alatti és a felszíni vizek kezeléséhez, ellenőrzéséhez kapcsolódó tevékenység. A mélyművelésű bányák felhagyása után évekig, egyes területeken évtizedekig is eltart az új egyensúlyi vízállapot (tercier állapot) kialakulása. Ezeknek a vízföldtani folyamatoknak a nyomon követésére jelentős vízellenőrző rendszert működtet társaságunk, az egykori borsodi szénbányák és a mecseki szénbányák területén. Borsodban már közeli a terciér állapot kialakulása, míg a Mecsekben lényegesen lassúbb a feltöltődés üteme, így várhatóan ezen a területen még 5-10 évig szükség lesz a vízellenőrző rendszer működtetésére. A két területen összesen 54 ponton végez a társaság vízszint és/vagy vízminőség méréseket.

A bányák föld alatti térségeinek feltöltődése után az egykori nyitópontokból (aknák, lejtaknák, tárók) jelentős mennyiségű vízkiáramlás következhet be. Ezeket a vízfakadásokat szabályozott módon be kell juttatni a már meglévő vízvezető rendszerbe vagy természetes vízfolyásokba, majd biztosítani kell a kialakított rendszer biztonságos üzemeltetését. A kht. célja, hogy az általa kialakított vízvezető rendszerek üzemeltetését megfelelő pénzügyi ellenszolgáltatás fejében átadja a területileg illetékes önkormányzatoknak vagy víztársulatoknak. A társaság jelenleg 9 db vízvezető rendszer üzemeltetéséről gondoskodik. Terveink szerint 3 éven belül sikerül ezeket új üzemeltetőnek átadni.

Társaságunk várhatóan 5 bányatelek jogosultja lesz, amelyekben kitermelés nem folyik. A törvényi feltételek bekövetkezte, illetve megteremtése után a kht. mielőbb szeretné a felesleges bányatelkeket megszüntetni. A bányatelkek nagy részén jelenleg süllyedésméréseket kell végezni az alábányászott terület felett, hogy a felszíni mozgásokról pontos képet lehessen alkotni. Ha a mérések eredménye igazolja, hogy a mozgások a felszínt nem veszélyeztetik, úgy a bányatelkek töröltetését társaságunk kezdeményezni fogja az illetékes bányakapitányságoknál.

A bányatelkek megszüntetésének várható időpontja 2008.

A már eltömedékelt aknákat rendszeresen ellenőrizni kell, majd – szükség esetén – után kell tömedékelni. Az ellenőrzött aknák száma: 127 db. Az ellenőrzések a tömedék süllyedésének csökkenésével ritkíthatók, de 5 éven belül várhatóan megszüntetni ezt a tevékenységet nem lehetséges.

Az előzőeken túl a bányabezárás területén hátra van még 10-15 kisebb munka, környezetvédelmi mentesítés, tömedékelés stb. A feladatok a rendelkezésre álló források függvényében 2-3 év alatt végrehajthatók.

A jelenleg ismert kötelezettségeken túl a tapasztalatok szerint várható, hogy még 5-10 évig felmerülhetnek olyan bányabezárási feladatok, amelyek számbavétele eddig nem történt meg.

Tájrendezés

A BVH Kht. végzi a három területi BVH Rt. által elvégzett tájrendezések utómunkálatait (csúszások, vízmosások javítása, allergén gyomok irtása stb.). Az utógondozáson kívül még két jelentős tájrendezési kötelezettség teljesítése tartozik a társaság feladatkörébe:

- a budafai meddőhányó rekultivációja,
- balinkai meddőhányó rendezése.

A fentiekben túl várhatóan a kht. fogja teljesíteni azt az állami kötelezettséget, amely a Pannon Holding Rt. vasasi és karolinai külfejtésének bezárásával kapcsolatban fennáll. Az államra háruló kb. 3,3 milliárd forintos finanszírozási kötelezettséget, a jelenlegi megállapodások szerint a kht. teljes egészében a közeljövőben induló karolinai külfejtés tájrendezési munkálatai során fogja felhasználni.

Budafai meddőhányó rendezése

Budafai meddőhányó rendezése közös feladata a BVH Kht.-nak és a Pannon Holding Rt.-nek (Erőmű). A mintegy 40 hektárnyi meddőhányó terület a két tulajdonos között oszlik meg. A terület nagyobbik része a kht. tulajdonában van, azt a korábbi évtizedekben meddővel feltöltött hányó alkotja, a kisebbik része az erőműé, melyet a vasasi külfejtésből ideszállított meddővel és földdel töltötte fel. A rendezés földmunka igénye mintegy fél millió köbméter.

A bányakapitányság határozata kötelezte a tulajdonosokat az egész területre kiterjedő, egységes tájrendezési terv kidolgozására és megvalósítására. Az így elkészített tervet a bányakapitányság engedélyezte.

Az erőművi területrészt az integráció során olyan vagyontárgyként került az erőmű tulajdonába, amelyhez nem kapcsolódott a mecseki szénbányáktól átvállalt kötelezettség. Tehát úgy kell tekinteni, hogy ehhez a területhez rendelt rendezési kötelezettség csakis az erőmű tevékenysége során jött létre. Következésképpen az ehhez a területhez rendelhető kötelezettség teljesítését az erőműnek saját forrásaiból kell finanszírozni.

Az egykori mecseki szénbányák tulajdonában lévő területrészt tájrendezési kötelezettségeinek fedezetét a szénbányászati szerkezetátalakítás rendszerének általános szabályai szerint kell biztosítani, és mint ilyen kötelezettség került a mecseki BVH Rt.-n keresztül a BVH Kht. hatáskörébe. A tájrendezési feladat tartalék munkaként szerepel a BVH Kht. 2006. évi tervében.

Balinka I. meddőhányó rendezése

A BVH Kht.-nak a Balinka I. meddőhányó rendezési kötelezettségét a Bakonyi Erőmű Rt.-vel (erőmű) kialakított együttműködés keretében kell megoldania. Egyes dunántúli bányák és a Bakonyi Erőmű Rt. integrációja során az apportálásra került vagyontárgyak között szerepelt a Balinka I. meddőhányó. Az integráció során létrejött apportálási és vagyonátadással ellentételezett kötelezettség-átvállalási szerződése áttekintése, majd az ezt követő helyszíni szemle során megállapítást nyert, hogy a meddőhányó meglévő tájrendezési kötelezettsége nem szerepelt az erőmű részére átadott kötelezettségek között. A SZÉSZEK hozzájárult, hogy e kötelezettséget a veszprémi szénbányák „Fa.” kötelezettség állományába felvegyék. Mint ilyen kötelezettség került az Észak-Dunántúli BVH Rt.-n keresztül a BVH Kht. kötelezettség állományába mintegy 50 millió forintos előirányzattal. A kivitelezés megvalósítása, a finanszírozási források kedvező alakulása esetén, feltételeseleg szerepel a BVH Kht. 2006. évi tervében.

A tájrendezés megvalósítása során az erőmű bányavállalkozói minőségében jelenik meg. Ő gondoskodik a környezeti hatástanulmány, a tájrendezési engedélyezési terv kidolgozásáról és a hatóságokkal való elfogadtatásáról. A kht. az állami forrásokból történő finanszírozás követelményeinek (pályáztatás, szerződéskötés, műszaki ellenőrzés) megtartását biztosítja. A tájrendezési tevékenység befejezésének várható időpontja 2007.

A mecseki külfejtések rendezése

Az 1993-94-ben megvalósított bánya-erőmű integrációk egyik tranzakciója keretében az erőművek vagyontárgyakkal történő ellentételezés fejében átvállalták azokat a bányászati műszaki és humán kötelezettségeket, amelyek az integráció előtt keletkeztek, de csak később, jelentős részben a bányák bezárása után merülnek fel. A megállapodás hosszú időszakot átfogó mivolta, a benne szereplő értékalkotók jellege sok bizonytalanságot hordozott. Az ebből eredő kockázat korlátozása végett a felek szerződésben határozták meg a kötelezettség teljesítésekor ténylegesen felmerülő költségek felső határát.

Különösen nagy eltérés, növekedés mutatkozott ezen felső határhoz képest a pécsi területen lévő két nagymélységű külfejtés – a Karolina külfejtés és a Vasas külfejtés – tényleges tájrendezési kötelezettségeiben. Az erőmű vezetése még az erőmű privatizációját megelőzően követeléssel lépett fel a szerződő féllel szemben a többletfeladatok elismerése végett. A szükséges ellenőrző tervek és költségvetések alapján a kötelezettség növekményének teljesítéséért a SZÉSZEK vállalt állami kezességet. A többletfeladat költsége a két külfejtésre, jelenlegi árszinten nettó 3,3 milliárd forintot tesz ki.

Az erőmű 2004-ben végleg befejezte a széntermelést, így szükségessé vált a két külfejtés tájrendezési munkáinak az elvégzése. A tájrendezés földmunka igénye közel 20 millió köbméter, teljes költségigénye mintegy 11 milliárd forint. Ez idő szerint azonban csak a SZÉSZEK által vállalt 3,3 milliárd forint kötelezettség és az integráció során a szénbányák által e célra ellentétként átadott, mai pénzben számított mintegy 1,8 milliárd forint áll forrásként rendelkezésre. További erőműi források céltartalék formájában az elmúlt évek során nem képződtek.

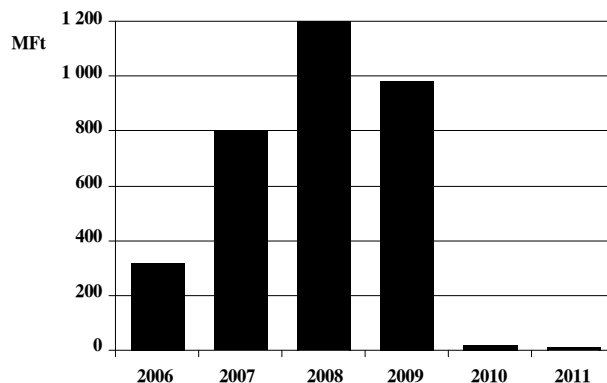
A munka elvégzésének csak finanszírozási akadályai vannak. A tájrendezéshez szükséges környezeti hatástanulmányok jóváhagyása, kiviteli tervek hatósági engedélyezése, a munkálatok megkezdéséhez szükséges műszaki üzemi tervek engedélyezése megtörtént.

Pécs város lakott területének közvetlen szomszédságában van a Karolina külfejtés. A hatalmas külső hányó és a száz méternél nagyobb mélységű gödör különösen nagy környezeti terhelést jelent a város számára. Érthető tehát, hogy a város vezetése azzal a követeléssel lépett fel, hogy a Karolina külfejtésen a tájrendezést a kötelezettek mielőbb elvégezzék, és ennek érdekében intézkedéseket követeltek az illetékes állami szervezetek vezetőitől. Ennek nyomán kapott a SZÉSZEK és az erőmű útmutatást olyan út kereséséhez, amelyen a rendelkezésre álló források Karolina külfejtésre történő koncentrálásával, új műszaki megoldásokkal törekedjenek a város követelését teljesíteni.

Jelenleg egyeztető tárgyalások folynak a SZÉSZEK-BVH Kht., az erőmű, a Pécsi Önkormányzat és az engedélyező hatóságok között egy optimális műszaki-gazdasági megoldás ki-

alakítása érdekében. A kht. feladata lesz a már elfogadott konstrukcióban helytállni az állami kötelezettségek teljesítéséért.

Az előkészítés jelenlegi helyzete szerint a kivitelezési munkák 2006. év végén megindulhatnak, és a rendelkezésre álló források függvényében a tájrendezési munkák befejeződnek (2009).

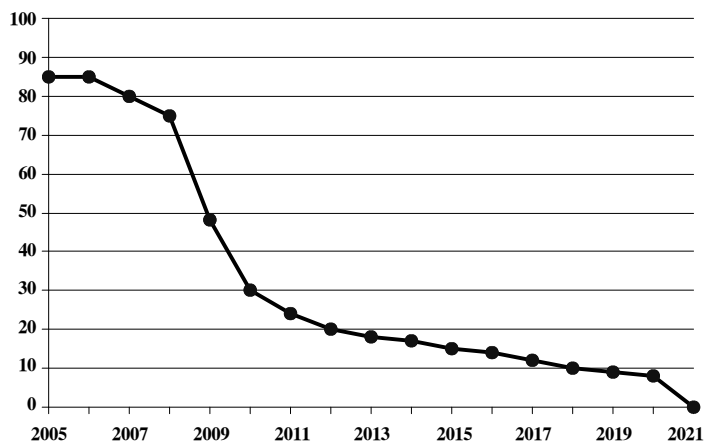

1. ábra: A tájrendezési tevékenység forrásigénye

A tájrendezési feladatok forrásigényét az 1. ábra mutatja.

Bányakár

A BVH Kht. felelősségi körébe tartozó bányatelken a termelés általában már több évtizede, de legkésőbb 2000. év folyamán befejeződött. A bányászati hatások, a felszíni mozgás és a felszín alatti vizek változásai mára már nagyrészt lezajlottak. Ezzel összhangban a kártalanítási ügyek száma is csökkenő tendenciát mutat, de még így is százas nagyságrendű az évente bejelentett kárigények nagysága. A bányakárok egy részénél a károk és a bányászati tevékenység közötti ok-okozati összefüggést a szakértők rendkívül különbözőképpen ítélik meg, ami miatt nagy a kárérték meghatározás bizonytalansága. A bányakárok biztosabb elbírálhatósága érdekében, a nagyszámú bejelentéssel érintett területeken új vagy bővített felszíni süllyedésmérő hálózatokat létesítünk, amelyek működtetése során nyert adatok

2. ábra: A bányakárok várható kiadásai (M Ft)

nem csak azt mutatják meg, hogy a felszín mozog-e, hanem azt is, hogy a mozgás bányászati eredetű-e, avagy csak a területre jellemző térfogatváltozó kőzetek okoznak felszíni mozgásokat, épületkárokat. A mérési program (2-3 év) befejezése után várható a bányakárok radikális csökkenése, de néhány területen akár évtizedekig is elhúzódó kárjelenségekre is fel kell készülni. Ilyen lehet néhány kismélységű kamrafejtéssel érintett terület, vagy a mecseki meredek dőlésű, vastag telepek fejtései által fellazított, közepesen kemény fedürétegek rendkívül lassú tömörödése által okozott mozgások kárjelensége.

A bányakárok évi kiadásainak várható alakulását mutatja a 2. ábra.

Vagyonhoz kötött kötelezettségek és vagyonhasznosítás

A BVH Kht.-nak csupán néhány vagyonhoz kötött kötelezettsége van, összességében kb. 20 M Ft értékben. A kötelezettségek – ha a források kellő ütemben rendelkezésre állnak – két év alatt teljesíthetők.

A BVH Kht. a kötelezettségátvállalási folyamat lezárulta után az alábbi jelentősebb hasznosítható vagyonelemekkel fog rendelkezni:

- a veszprémi szénbányák egykori központ irodájában 732 m² albetét,
- a várpalotai ipari park (Palotapark) területén 9,4 hektár telek,
- a putnoki bánya üzemtere,
- a szuhakállói vállalkozói park,
- a miskolci iroda (89 m²),
- egyéb 18 db kis értékű telek.

A társaság célja, hogy a működéséhez nélkülözhető vagyonelemeket további fejlesztések nélkül, mielőbb értékesítse. Az értékesítés időszükséglete, figyelembe véve, hogy az állomány néhány elemének értékesítése már hosszú ideje sikertelen volt, illetve 2006 végéig jelzálogterhelt, az átvételtől számítva legalább két év.

Humánpolitikai kötelezettségek

A 2004 decemberében hozott kormányhatározat alapján a BVH Kht. a BVH Rt.-től két ütemben vett át humán kötelezettségeket, közel 641 M Ft értékben. *A humán kötelezettségek az állami szénbányák működése során keletkeztek, amelynek nagy része egészségkárosodás során fizetendő kártérítés, illetve baleseti járadék formájában jelentkezik.* Emellett nem elhanyagolható a szintén egészségkárosodásra visszavezethető nem vagyoni kártérítés és dologi kiadás címén fizetendő összeg sem.

Kártérítési járadékok

A kártérítési járadékosok ügyintézése keretén belül több feladatot (nyilvántartás, információgyűjtés, felülvizsgálat, fejlesztés, határozathozatal) a kht. mecseki fióktelepén, a központ irányításával végeznek. A kht. jelenleg összesen 77 fő járadékost tart nyilván. (Az elmúlt években több száz fő ún. egyösszegű megváltás révén kikerült a rendszerből.)

A járadékosok megoszlása:

NYUFIG-os	45 fő
keresetvesztesége van:	33 fő
nincs keresetvesztesége:	12 fő
VÁLLALATI	32 fő
keresetvesztesége van:	30 fő
nincs keresetvesztesége:	2 fő
Összes járadékos:	77 fő

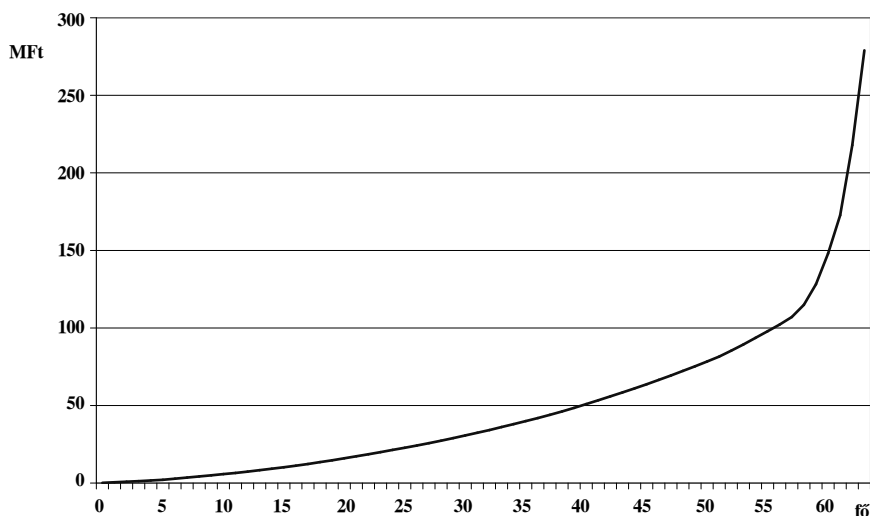
2006. évben előkészítették a kártérítési járadékosok járadékának egyösszegű megváltását, amely az állami finanszírozás függvényében az elkövetkező években megvalósul.

A kártérítési járadékosok megváltásához szükséges összeg meghatározása a 2005. évi járadékok szintjén megtörtént. Jelenleg a 63 keresetveszteséges járadékos járadékának megváltási összege kb. 279 M Ft. Ez az összeg a 2006. évi rendezés során változhat, és elérheti a 320 M Ft-ot is. A legkisebb megváltási összeg 137 eFt, a legmagasabb közel 62 M Ft. A 3. ábra azt mutatja, hogy hogyan változik a göngyöltett megváltás összege a megváltott személyek számának függvényében, ha a személyek sorrendjét az egyéni megváltások nagysága határozza meg.

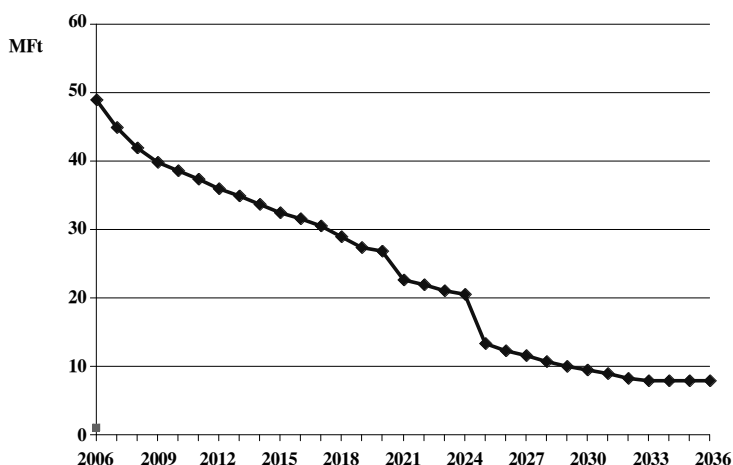
A diagram jól mutatja, hogy a megváltás költségének felét csupán 3 fő járadékának megváltása teszi ki, ugyanakkor már 30 millió forintból megoldható a járadékosok felének egyösszegű megváltása.

Baleseti járadékok

A baleseti járadékok esetében a társaság nincs közvetlen kapcsolatban a járadékosokkal, hanem csak azzal a megyei Nyugdíjbiztosítási Igazgatósággal, amely fo-

3. ábra: Járadékmegváltás

4. ábra: A humánkifizetések alakulása

lyósítja a baleseti járadékot az egészségkárosodott dolgozóknak. Jelenleg 3 fő baleseti járadékát finanszírozza a kht. két Nyugdíjbiztosítási Igazgatóságnak.

Nem vagyoni kártérítések

A tervezett nem vagyoni kártérítések – amelyek zömmel a mecseki körzetben fordulnak elő – a humánpolitikai kiadások több mint 50%-át teszik ki. Ezen kártérítési igény elsősorban a volt dolgozók egészségkárosodásának romlásából, kegyeleti költségek ellentételezéséből és az özvegyi rokkantsági nyugdíj kiadásából képződik.

A nem vagyoni kártérítések rendezése – bírósági költségek megtakarítása céljából – általában egyezségek megkötésével történik, amelynek értéke a hasonló igények perben megítélt nem vagyoni kártérítés összegének nagyságát nem haladja meg. Így az összes nem vagyoni kártérítési ügynek csupán a 10%-a kerül bíróság elé.

A nem vagyoni kártérítések jelenleg várható évi összege 30-35 M Ft.

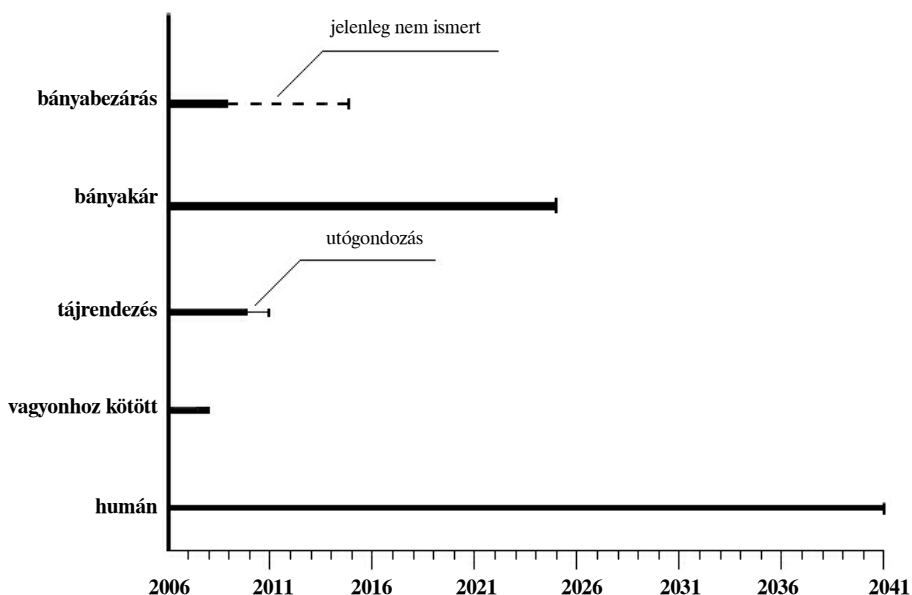
Az egykori állami szénbányászban egészségkárosodást szenvedett dolgozók és hozzátartozóik részére fizetett kártérítések várható kifizetése pontosan nem határozható meg, de a jelenlegi magyarországi életkilátások és a kártérítéssel érintettek korösszetétele azt valószínűsíti, hogy ezt a tevékenységet még kb. 30-40 éven keresztül kell valamely szervezetnek végezni.

A 4. ábra a társaság várható évi humán kifizetéseit mutatja (2006. évi bázison).

Összefoglalás

A BVH Kht. bányászati üzletága a jövőben gyors ütemben teljesíteni fogja a szénbányászati szerkezetátalakítás következményeként előállt állami kötelezettségeket.

Az 5. ábra összefoglalja és grafikusán szemlélteti a bányászati üzletág feladatainak időtávját.

5. ábra: A bányászati feladatok időtávja

Így egy-két területen már néhány éven belül teljes egészében megszűnnek a feladatok (vagyonhoz kötött kötelezettségek, bányabezárás a megfigyelő rendszer kivételével), középtávon teljesülnek a tájrendezési kötelezettségek, de néhány területen még több évtizedig is elhúzódó kötelezettség-telejesítésre lehet számítani (bányakár, humán kötelezettségek).

FEHÉR ERNŐ 1982-ben szerzett diplomát a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán. Szakmai pályafutását az egykori Dorogi Szénbányák Vállalatnál kezdte, ahol az első években sokféle munkakört töltött be. 1988-ban felelős műszaki vezetői kinevezést kapott, majd 1990-től igazgatóként vezette a Lencsehegyi Szénbányát. Irányítása alatt a bányatársaság nagy fejlődést ért el a karsztvíz-elhárítás és a gazdasági hatékonyság területén. A bánya bezárása után, 2005-től a Bányavagyon-hasznosító Kht. ügyvezetőjeként, majd szakértőjeként tevékenykedik.

Az állami tulajdonú meddő szénhidrogén kutakkal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése

HORVÁTH GYULA közgazda, gazdasági tanácsadó (BVH Kht., Budapest)

Az állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutakkal kapcsolatos kötelezettségeket egy olyan szervezetbe kellett csoportosítani, amelyik képes műszakilag és vagyongazdálkodási szempontokból is megoldani a feladatokat. Az illetékes miniszter javaslatára a kormány a SZÉSZEK-et bízta meg a kutak vagyongazdálkodásával. A SZÉSZEK alapítói jogokat gyakorolva, e célból is, létrehozta a Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaságot (BVH Kht.).

A hazai kőolaj- és földgázbányászat privatizálása során 1991-ben megalapításra került a Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság (MOL Rt.). A bányászat eszközei és a MOL Rt. részéről hasznosítható kutak a társaság tulajdonába kerültek. A MOL Rt. szempontjából nem hasznosítható kutak viszont továbbra is állami tulajdonban maradtak. Ezek a kutak az úgynevezett „állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutak”.

A meddő szénhidrogénkutakkal kapcsolatosan mind a MOL Rt. alapításakor érvényben lévő bányatörvény (1960. évi III. törvény), mind pedig a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény részletes szabályokat írt elő (ellenőrzés, felszámolása, tájrendezés stb.).

A meddő szénhidrogénkutakkal kapcsolatosan vagyongazdálkodó és a bányatörvényből adódó felügyeleti feladatokat az állam tulajdonosi jogokat gyakorló szervezetei az elmúlt időszakban nem tudták ellátni. A MOL Rt. látta el a kutak bányatörvény szerinti felügyeletét, ellenőrzését, és végrehajtotta a kár és veszélyelhárítás érdekében szükséges intézkedéseket, és birtokolta a kutakkal kapcsolatos dokumentációkat (műszaki és geológiai kútkönyvek).

A kutakkal kapcsolatosan új feladatot, kötelezettséget jelent a bányatörvény 36. § (4) bekezdés előírása, miszerint „Az e törvény hatálybalépése előtt keletkezett bányászati célú mélyfúrásokkal kapcsolatos tájrendezési feladatok elvégzésére az köteles, aki 2004. december 31-én e bányászati célú mélyfúrások tulajdonosa. A tulajdonos az e bekezdés szerinti tájrendezési feladatokat a használaton kívüli bányászati célú mélyfúrások vonatkozásában 2014. december 31-ig köteles elvégezni, azaz, hogy a terület helyreállításának, újrahasznosításra alkalmas állapotba hozásának, illetőleg a természeti környezetbe illő kialakításának kötelezettségét fokozatosan az e rendelkezésen alapuló tájrendezési feladatok összességére nézve egyenletes ütemben köteles teljesíteni”. A meddő szénhidrogénkutak tulajdonosa 2004. december 31-én a magyar állam volt, ezért a kötelezettséget az államnak kell teljesítenie.

A fenti feladat végrehajtása és a nagyszámú, több mint 3000 db meddő kút szakszerű kezelése (ellenőrzés, felügyelet, értékesítés, felszámolás stb.) nehézséget okozott a bányászati tevékenységek végzésére nem szakosodott Kincstári Vagyon Igazgatóság (KVI) részére, ezért más megoldást tartott szükségesnek. Ennek érdekében a KVI

vezérigazgatója 883/18/2003. sz. levelével több javaslat előterjesztésével megkereste a gazdasági és közlekedési minisztert, kérve az állásfoglalását, szakmailag jártas, megfelelő vagyongazdálkodó kijelölését.

A meddő mélyfúrások vagyongazdálkodója a Bányavagyon-hasznosító Kht.

A miniszter V-2/1131/3/2003. számú levelében közölte állásfoglalását, amely szerint az eddig elvégzett tevékenysége alapján a SZÉSZEK-et javasolja a vagyongazdálkodónak. A KVI vezérigazgatója a minisztériumnak írt 31200-1370/10/2004. számú levelében közölte, hogy a miniszter javaslatának megfelelően a SZÉSZEK-et kívánja megbízni, és ehhez kéri a jogszabályban előírt egyetértését, amit a miniszter a V-2/1343/2/2004. sz. levelében megadott. Mindezek alapján született a 2330/2004. (XII. 21.) számú kormányhatározat, melyben a kormány jóváhagyta – más feladatok mellett – az állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutak kezelési feladatainak teljesítése érdekében a Bányavagyon-hasznosító Közhasznú Társaság (BVH Kht.) alapítását úgy, hogy a közhasznú társaság fölött az alapítói jogokat a SZÉSZEK gyakorolja.

A közhasznú társaság vagyonértékesítésből nem fedezhető költségeinek hányadát a SZÉSZEK finanszírozza a mindenkori költségvetési törvényben jóváhagyott bányabezárási keret mértékéig.

A kormányhatározat megjelenését és a BVH Kht. megalapítását követően felgyorsultak a már 2001 óta folyó tárgyalások a kutak vagyongazdálkodásba vételéről. Intenzív tárgyalások eredményeként 2005. augusztus 31-én létrejött a megállapodás.

A kht. vagyongazdálkodásába 3093 db kút került. A kútlistát a MOL Rt. állította össze. A vagyongazdálkodásba vétel két fázisban valósul meg. A vagyongazdálkodási szerződés aláírásával a kutak jogi átadása történt meg. A kutakkal kapcsolatos felelősség a kutak birtokba adásával száll át a vagyongazdálkodó BVH Kht.-ra. A birtokba vétel viszont a kút műszaki dokumentációinak átvételével (MOL Rt.-től) és egy helyszíni bejárással, helyszíni bejárési jegyzőkönyv felvételével valósul meg.

A már hivatkozott kormányhatározat és a vagyongazdálkodási szerződés szerint a BVH Kht. feladata a kutak kezelése, értékesítése és felszámolása. Ezen feladat során

a kht. bányászati tevékenységet folytat, mivel a Bányatörvény szerint ez a munka bányászati tevékenységnek minősül:

22. § (4) c., a bányászati tevékenység befejezését követő tájrendezés,
e, a felszín alatti vizek kutatásával és kitermelésével nem járó geotermikus energia kutatása és energetikai célú hasznosítása.

Ennek megfelelően a BVH Kht. az állami tulajdonú meddő szénhidrogénkutak vagyonkezelői feladatainak ellátása során bányavállalkozónak minősül, és meg kell szereznie mindazon jogosultságokat, amelyekkel a bányavállalkozónak rendelkeznie kell.

Vagyonkezelési szerződés tartalma

A vagyonkezelői szerződés aláírását követően azonnal megkezdődött a felkészülés a feladat végrehajtására. A következő feladatokat kell elvégezni:

A kutak birtokbavétele. 2006 januárjában, több mint féléves tárgyalási sorozat eredményeként, létrejött egy megállapodás a MOL Rt. és a BVH Kht. között a kútdokumentációk (műszaki és geológiai kútkönyvek) átvételéről. A megállapodásban a MOL Rt. csak 2350 kútdokumentációjának átadását vállalta, mivel időközben kiderült, hogy 250 kút tévesen szerepel a vagyonkezelési szerződés mellékletében, 439 kutat pedig szeretne megkapni az államtól. A 2350 kútdokumentációjának átvétele és a BVH Rt.-nél történő irattári nyilvántartásba vétele folyamatban van. A kutak helyszíni bejárására egy későbbi munkafázisban kerül sor.

A KVI és a BVH. Kht. között létrejött vagyonkezelési szerződés szerint a BVH Kht. kötelezettséget vállalt egy ún. kútkataszter összeállítására. A kútkataszternek tartalmaznia kell a kutak műszaki és biztonsági állapotát, jellemzőit, az egyes kutak minősítését továbbhasznosíthatóság vagy felszámolási kötelezettség szempontjából, valamint a kutak könyvszerinti és forgalmi értékét. A kútkataszter létrehozásának nagy jelentősége lesz a kht. vagyonkezelői feladatainak végrehajtása szempontjából, mivel ezzel létrejön egy olyan adatbázis, ami a kutakról minden lényeges információt tartalmaz.

A kútkataszter tartalma szakterületenként a következő:

- a) Kútkataszter adatait tartalmazó adatbázis szoftver oldali feltételeinek megteremtése, alapadatok és dokumentumok beszerzése, kutak helyszíni bejárása, a dokumentumok és információk adatbázisban történő rögzítése.

A kutak alapadatai:

- megnevezés, koordináták, megközelítési térképek,
- helyszíni bejárás információi (műszaki, környezeti, megközelíthetőségi állapot értékelése),
- ingatlan-nyilvántartási adatok.

- b) Geológiai értékelés (hasznosíthatóság).

- c) Forgalmi érték meghatározás.

Az a) és b) pontban megfogalmazottakra az első, a c) pontban megfogalmazottra a második negyedévben

közbeszerzési pályázatokat kell kiírni. Az a) és b) alatt megadott munkák befejezése a III. negyedév végére várható.

Vagyonkezeléssel kapcsolatos feladatok

Az előkészítést követően indul a tényleges vagyonkezelői feladatok végrehajtása, melynek során a következőket kell elvégezni.

1. Kutak vagyonkezelésének általános feladatai

Kútfelügyelet, kútellenőrzés. A kutak felügyeletét, a bányatörvényben előírt gyakoriságú helyszíni ellenőrzését a birtokbavételt követően meg kell szervezni. A kútkataszter összeállításánál megvalósuló helyszíni bejárás során megtörténik az első szemle is, így 2006-ban a kútfelügyeleti tevékenység minimális lesz, és csak a negyedik negyedévben indul. Későbbi években ez egy kútszámmal arányosan csökkenő tevékenység lesz.

Kitörésvédelmi készség. A birtokolt kutakkal kapcsolatos felelősség viselése miatt biztosítékra van szükség abban a tekintetben, hogy ha a kht. által megrendelt kútmunkálat során kútkitörés következik be, akkor azt egy arra (eszközökkel és gyakorlott szakembergárdával) felkészült szervezet minél hamarabb el tudja fojtani. Ezért szükséges kitörésvédelmi készenléti szerződés kötése a MOL Rt.-vel. Terv szerint a MOL Rt.-nek ugyanazt a reakciósebességet kell biztosítania a kht. által kezelt kutakra, mint amit saját magára nézve alkalmaz.

Eseti biztonsági intézkedések (állapot fenntartás). A helyszíni bejárás során megállapításra kerülhetnek olyan hiányosságok, amelyek vészhelyzetet jelentenek. Ezeket a hiányosságokat fel kell számolni.

2. Kutak értékesítése

A kht. feladata elsődlegesen a hasznosítható kategóriákba sorolt kutak értékesítése. A kutak értékesítése az állami vagyon értékesítésére vonatkozó törvények és jogszabályok előírásai szerint történik. Forgalmi értékbecslést és a KVI értékesítési engedélyének beszerzését követően meghirdetnek minden hasznosíthatónak értékelt kutat. 2006. évben először azokat a kutakat értékesítik, amelyre valamilyen megkeresés történt. Az értékesítés főbb munkafázisai:

- forgalmi értékbecslés
- engedélyek beszerzése
- marketing
- szerződéses rendszer kialakítás
- pályáztatás.

A kutak iránt a Magyarországon szénhidrogénipari koncessziós joggal rendelkező társaságok és önkormányzatok érdeklődnek. Konkrét megkeresés mintegy 50 kútra van. A szakértők véleménye szerint a kutak 3-5%-át lehet értékesíteni.

3. Kutak műszaki felszámolása

A nem hasznosítható, nem értékesíthető kutak felszámolásra kerülnek. A felszámolást 2014-ig el kell végezni, amely jelentős feladatot ró a kht.-ra.

A kútfelszámolás során elvégzendő feladatok:

- kútfelszámolási tervek készítése, hatósági engedélyek beszerzése,

- a felszámolandó kutakhoz utak építése, javítása, berendezés alap javítása,
- kutak földfelszín alatti elzárása (műszaki felszámolás).

A vagyonkezelésbe vett kutak 95-98%-át fel kell számolni, ami évenként nagyon jelentős feladatot jelent a kútjavító berendezéssel rendelkező vállalkozók részére.

4. Tájérendezés, rekultiváció

A kút műszaki felszámolását követően kerül sor a kutak, kútkörzetek rekultivációjára, tájrendezésére.

A tájrendezés során elvégzendő feladatok:

- a kútkörzet környezetkockázati értékelése (mintavétel, laboratóriumi értékelés, szakvélemény),

HORVÁTH GYULA a Pénzügyi és Számviteli Főiskola pénzügyi szakán végzett. 1985-1990-ig a Kőolaj- és Földgáz-bányászati Vállalat tervezési és kontrolling vezetője, 1990-2004-ig a Rotary Fűrási Rt. gazdasági igazgatója volt. 2005-től a Bányavagyon-hasznosító Kht. gazdasági tanácsadója, a CH üzletág vezetője.

Hazai hírek

Létrejön a Bakony-Balaton Geo-park

A szerveződő *Bakony-Balaton Geo-park* koncepciójának ismertetésére, az együttműködési lehetőségek felmérésére a Balatoni Nemzeti Park csopaki konferenciaközpontjában 2006. március 8-ára összehívták az érintett terület önkormányzatainak, civil szervezeteinek, kutató intézeteinek, egyetemének, vállalkozásainak – köztük több bányavállalkozás – képviselőit. A közel 100 fős hallgatóság előtt *Balogh László*, a Balatoni Nemzeti Park igazgatója leszögezte, hogy *nem egy újabb, köztületekkel járó védett területi formáról van szó.*

A 2000-ben négy taggal megalakult, mára 25 tagot számláló Európai Geo-parkok Hálózata (EGN) munkáját és fejlődését a Nemzeti Park négy éve figyelemmel kíséri. Céljuk:

- az Európai Geo-park és azon keresztül az UNESCO Geo-park címek elnyerése
- a geo-park központjának kialakítása a monoszlói Hegyestű Geológiai Bemutatóhelyen, továbbá két információs pont („geo-park-kapu”) létesítése Csepelen és Tapolcán
- a Bakony-Balaton Geo-park névnek, mint magas szintű, a fenntartható fejlődés értékrendje mentén szervező szolgáltatások és áruk védjegyének bevezetése
- e célok megvalósításában azon közösségek, szervezetek bevonása, akik fontosnak tartják a fenti célok megvalósulását.

Korbély Barnabás, a Nemzeti Park barlangtani és geológiai felügyelője ismertette, hogy Veszprém megye és kis részben Zala megye mintegy 1300 km²-nyi területén kezdeményezik a geo-park létrehozását. A geo-park olyan körülhatárolt, jelentősebb kiterjedésű terület, amely – főleg a geo-turizmuson keresztül – képes a helyi gazdasági fejlődést is szolgálni. Földtani örökségünk számos emléke található meg a területen, amely tudományos és oktatási jelentősége, ritkasága, valamint esztétikai értéke miatt egyaránt figyelmet érdemel. Az előadó kiemelte, hogy a geológiai értékek eladása, károsítása nem tolerálható a területen, *szívesen a geo-park és az intenzív bányászat is ellentétes egymással.* Külön szolt arról és képekkel is illusztrálta, hogy a tervezési területen több egykori és jelenlegi külfejtés is érintett:

- az iharkút-németbányai bauxitkülfejtés, az ott fellelt kréta korú ősmaradványok miatt,
- Monoszló település határában levő egykori, félbehagyott bazaltbánya (Hegyesű),
- az egykori darvastói bauxitkülfejtés (ma természetvédelmi terület),
- az üzemelő pulai alginitbánya, ahol pliocén kori hal- és növénymaradványok találhatók,

- rekultivációs terv készítése, engedélyek beszerzése,
- betonfeltörés, elszállítás, tárolóba lerakás,
- termőtalaj visszafordítás, művelési ágba történő visszaadás.

A fenti feladatok elvégzésére a kht. fokozatosan építi fel a szakembergárdáját.

A kht. 2005 októberében sikeresen megvalósította az M5-ös autópálya nyomvonalába eső Forráskút-6 jelű kút műszaki felszámolását. A kút rekultivációja folyamatban van. Mindezek alapján megállapítható, hogy a BVH Kht. képes hasonló feladatok megoldására.

- Sümeg-Mogyorósdombi újkőkori és a rézkori tűzkőbánya, (ma természetvédelmi terület),
- az Úrkút-Csárdahegyi mangánkülfejtés, amely feltárta a jura földtörténeti kor liász emeletében képződött mészkövet (ma természetvédelmi terület),
- a felhagyott várpálotai homokbánya, mely a miocén rétegekben talált ősmaradványokról nevezetes (ma természetvédelmi terület).

A területen jelentős történelmi, kulturális és ökológiai értékek is vannak. Kiemelten fontos a helyi közösségek és szervezetek bevonása is. Feladat a földtani örökség jelentőségének tudatosítása a helyben élők körében is. A Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság olyan működést kíván megvalósítani, amely harmonizál a helyben élők gazdasági érdekeivel, a természeti és táji értékek megőrzésével, hiszen a fenntartható területfejlesztés az egyik kulcsfogalom. A geo-parkok a nemzetközi/európai hálózat tagjaiként élő kapcsolatokat ápolnak a társ geo-parkokkal, amelynek során kölcsönösen felhívják a látogatók figyelmét a partnerek által bemutatott értékekre. A cél nem a két oklevél birtoklása, hanem az érintett régió új funkciókkal felruházása, ami a közösség számára is hasznos.

Valamennyi hozzászóló polgármester, civil szervezeti képviselő, területfejlesztő, kutató, egyetemi oktató és vállalkozó felajánlotta közreműködését a geo-park működtetéséhez.

Dr. Mindszenty Andrea, tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE) felvetette, hogy az előadásban ismertetett földtani értékeken kívül mások is bekerülhetnek a geo-parki hasznosításba. Távoli célként említette „dínó-park” létrehozását az iharkút-németbányai külfejtés területén.

Vigh Tamás, az úrkúti mangánércbánya felelős műszaki vezetője is felajánlotta a közreműködését, együttműködési megállapodást javasolt az úrkúti őskorszak védelmének biztosítása érdekében. Szükségesnek tartotta tisztázni, hogy a bányászati tevékenység folytatása hogyan kapcsolható össze a geo-park működtetésével.

Az előadás és az azt követő hozzászólások után a résztvevők kisebb csoportokban kötetlen beszélgetéseket folytattak. Ezekből megtudhattuk azt is, hogy a szomszédos országok közül Ausztriában kettő, Romániában pedig egy geo-park található. A romániai Dél-Erdély területén, a hátszegi medencében hozták létre a Hateg Country Dinosaur Geo-park néven az első ilyen jellegű területet.

A létrehozandó hazai geo-parkról további információ a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság honlapján található: bfnp.nemzetipark.gov.hu

Károly Ferenc

Egyesületi ügyek

A Bányászati Szakosztály 2005. december 14-ei vezetőségi ülése

Az ülésen az OMBKE elnöke, *dr. Tolnay Lajos* is részt vett. *Dr. Havelda Tamás* szakosztályelnök tájékoztatást adott a legutóbbi vezetőségi ülés óta eltelt időszak eseményeiről, köztük:

- a BDSZ Kongresszusáról,
- az Egyetemi Osztály megalakításának 50. évfordulója alkalmából rendezett szakmai napról (november 10.),
- Miskolc Önkormányzata, valamint az OMBKE megállapodásáról, amelynek alapján az önkormányzat az egyesületet a hagyományápoló civil szervezetek körébe sorolja, az egyesület pedig az önkormányzatot pártoló jogi tagjai körébe veszi,
- a november 10-i választmányi ülés határozatairól,
- a Salgótarjáni Szervezet megalakulásának 110 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségről (november 11.),
- a Bányászati- és Gázipari Munkavédelmi Konferenciáról (november 16-17.),
- a Borbála naphoz kapcsolódó központi, illetve helyi rendezvényekről.

Az elnöki tájékoztatót az alábbiak egészítették ki:

- *Dr. Gagy Pálffy András* a szakosztálynak a szilárd ásványbányászati emlékhelyek nyilvántartására elnyert pályázatról.
- *Nagy Lajos* a májusban Egerben tartandó Bányász-Kohász-Erdész Találkozó szervezésének állásáról.
- *Huszár László* a választmány elé kerülő várható tagdíj-melésről. A szakosztály vezetősége a beterjesztett javaslattal egyetértett, azt szükségesnek ítélte.

– *Podányi Tibor* a BKL Bányászat 2005. évi kiadásáról adott értékelést, kérve a jelenlévőket, hogy az egyes helyi szervezeteknél történt eseményekről mind szélesebb körben adjanak hírányagot.

Dr. Tolnay Lajos hozzászólásában a hagyományok ápolásának, a területi szervezetek szerepének fontosságára, a tradíciók megőrzésére, az érdekképviselési munka erősítésére hívta fel a figyelmet.

A szakosztályvezetőség *Juhász Ferencet* (Nógrádi Helyi Szervezet) a szakosztályba felvette.

A szakosztály vezetősége kéri a helyi szervezeteket, hogy:

- az éves munkatervet 2006. január 31-ig adják le,
- a 95. Küldöttgyűlésen adandó egyesületi kitüntetésekre vonatkozó javaslatukat 2006. február 15-ig adják meg.

Elnöki beszámoló

A vezetőségi ülés a hagyományos év végi közös ebédvel, baráti beszélgetéssel zárult.

Huszár László emlékeztetője alapján PT

A Budapesti Helyi Szervezet életéből Évzáró taggyűlés a Budapesti Helyi Szervezetnél

2005. december 6-án tartotta helyi szervezetünk évzáró taggyűlését, melyen *dr. Gagy Pálffy András* az OMBKE ügyvezető igazgatója is részt vett.

A taggyűlés kezdetén *dr. Horn János* elnök megemlékezett a közelmúltban elhunyt *Dankó Sámuel*, *Gebhardt János*, *dr. Moharos Jenő* okl. bányamérnök tagtársakról, és *dr. Macher Frigyes* okl. kohómérnökről, aki mindig részt vett a soproni rendezvényeinken.

Ezt követően tájékoztatást adott a helyi szervezet 2005. évi munkaprogramjáról (ezt a taggyűlés egyhangúlag fogadta el), a 2006. I. félévi tervezett programjairól és a Bányászati Szakosztály vezetőségének október 19-ei üléséről.

Dr. Gagy Pálffy András hozzászólásában az OMBKE aktuális kérdéseiről és a jövő évi várható programokról szólt.

A program fehér asztal mellett baráti beszélgetéssel zárult.

Dr. Horn János

Előadás Sopronban

A Budapesti Helyi Szervezet 2005. december 7-ei soproni rendezvényének kezdetén megemlékeztünk a közelmúltban elhunyt *dr. Macher Frigyes* kohómérnökről, az OMBKE tiszteleti tagjáról, aki jelenlétével mindig megtisztelte soproni rendezvényeinket.

A 40 színes ábrával illusztrált szakmai előadást *dr. Stróbl Alajos*, az ETE elnökhelyettese tartotta „A magyar energetika változása a piacnyitás óta” címmel. Bemutatta hogyan változott a primerenergia források szerkezete, a szén részarány mérséklődött, a földgáz növekedett. Sajnos nagyobb lett országunk energetikai importfüggősége is. Megnyílt a szabad piac 2003 elején, és két és fél éven belül a szabad piacon forgalmazott villamosenergia áranya már megközelítette a 40%-ot. Szólt a rendszerszabályozás nehézségeiről, bemutatta a meglehetősen előregedett erőműparkunkat, kifejtette, hogy emiatt sok erőművet kell még építeni. Egyelőre nincs nagy erőmű építés, de 2008-tól el kell kezdeni. Számítani lehet a szén újbóli megjelenésére is a következő évtizedben, ha a földgáz továbbra is erőteljesen drágul. A szén-dioxid-kereskedelem egyelőre nem kedvez, de a tartalékok és a készletek alapján mégis bízni lehet a szén tiszta és gazdaságos felhasználásában az erőműveknél.

Az előadáshoz *Kerekes Árpád* és *Molnár László* szóltak hozzá. A felvetett kérdésekre az előadó igen részletes, naprakész válaszokat adott.

Ezt követően *dr. Horn János* tájékoztatást adott a bányászat legaktuálisabb kérdéseiről (VE Rt. működése, szén-dioxid-kereskedelem, REACH törvény stb.), a központi és a budapesti Szt. Borbála ünnepségekről, a Budapesti Helyi Szervezet

2005. évi munkájáról, a 2006. I. félévi programokról, a Bányászati Szakosztály 2005. október 19-ei üléséről.

A program – már hagyományosan – a Rondella étterem különtermében folytatódott kötetlen beszélgetés formájában, a helyi szervezet elnöke könyvtári darabjainak tombolája mellett. Az összejövetel a „Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián” elénklésével fejeződött be.

Dr. Horn János

Szakmai előadás Sopronban

2006. március 7-én Sopronban, a Központi Bányászati Múzeum nagy bemutatótermében tartotta a Budapesti Helyi Szervezet márciusi programját. A zsúfolásig megtelt teremben – ahol az ETE számos tagja is megjelent – *dr. Hegedűs Miklós*, a GKI Energiakutató és Tanácsadó Kft. vezérigazgatója tartott szakmai előadást. Az előadáson bemutatta a valós magyar gazdasági helyzetet (az elmúlt évek reálszférában tapasztalt növekedését, az infláció csökkenését és az országgyűlési választások után a költségvetési egyensúly erőteljes javítása érdekében megteendő soron kívüli gazdaságpolitikai, és szerkezeti-reform intézkedéseket), valamint az energetika legaktuálisabb kérdéseit.

Az előadás elnöksége

A nagy tetszéssel fogadott előadáshoz *dr. Tóth István*, *dr. Salamon Miklós*, *dr. Vojuczký Péter*, *Molnár László* és *dr. Gál István* szóltak hozzá. Valamennyien a hazai természeti erőforrások kérdéséről szóltak, és bemutatták, hogy hazánk energiaimport függőségét milyen formában lehetne csökkenteni. Feltehetően szükségesnek ítélték, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv II-ben a hazai természeti erőforrások hasznosítása jelenjen meg, és ezt a törekvést az előadó is segítse elő.

Ezt követően *Bircher Erzsébet*, a KBM igazgatója ismertette a 2006. évi rendezvényeiket, melyekre már most meghívta az ülés résztvevőit. *Dr. Horn János*, a helyi szervezet elnöke rövid tájékoztatást adott az egyesület legfontosabb eseményeiről (Bányász-Kohász-Erdész találkozók, 112 éves a Jó szerencsét köszöntés stb.), majd a program fehér asztal melletti baráti találkozójával zárult.

Az eseményről a KISALFÖLD 2006. március 8-ai számában részletesen beszámolt.

Dr. Horn János

Előadások a Budapesti Helyi Szervezetnél

2006. január 10-én az OMBKE Mikoviny termében került sor a helyi szervezetünk évnitó szakmai programjára.

Az ülés kezdetén a helyi szervezet elnöke tájékoztatást adott az OMBKE választmány és a Bányászati Szakosztály decemberben megtartott üléseiről, valamint a 2006. évi budapesti és vidéki tervezett programokról.

Ezt követően *Martényi Árpád* **Az épített örökség védelme a szénbányászatban, a szerkezetátalakítás magyarországi tapasztalatai** címmel tartott előadást. Vetített képes előadásában bemutatta Dorogot, mint bányavárost: a volt termelő létesítményeket, a vezetői és munkáslakásokat (kolóniákat), a kultúrházat, az óvodát, iskolát, a templomot, emlékműveket, a kálváriát és a ma már jelképpé vált aknatornyot. Felvillantva láttuk az egyes szénmedencék legjelentősebb épületeit és építményeit, ipari műemlékeit és múzeumait, valamint a bányászattal kapcsolatos budapesti épületeket.

Az előadáshoz számtalan hozzászólás hangzott el, és mindenki hangsúlyozta a tárgyi bizonyítékok (irat, fénykép stb.) gyűjtésének fontosságát.

2006. január 26-án zsúfolásig megtelt a Magyar Elektrotechnikai Múzeum Jedlik terme az ETE energetikusok klubja, az OMBKE budapesti és tatabányai helyi szervezet tagjaival. *Dr. Horn János* **Van bányászat? VAN BÁNYÁSZAT!!!** címmel tartott vetített képes előadást. Az előadás keretében bemutatta a múltbeli évek ásványi nyersanyagtermelését, hazánk ipari és földtani vagyonát, majd energetikai jövőképet adott. Újszerű volt az előadásban, hogy gazdasági (gazdaságpolitikai), humánpolitikai és képzési témák bemutatására is sor került. Az előadáshoz tíz hozzászólás hangzott el, amire részletes válaszokat kaptak a kérdezők, és több bányászati szakember (pl. *dr. Tóth István*, *dr. Vojuczký Péter*) is megerősítette az előadásban elhangzottakat, és értékes szakmai kiegészítéseket is tettek.

2006. február 7-én az OMBKE Mikoviny termében *dr. Gál István* – *Gál Gergely*: **Az államilag támogatott gázprogram negatív hatásai és a lehetséges megoldási alternatívák** című előadását nagy érdeklődés előzte meg. Az előadást Gál Gergely, a Magyar Bányászati Hivatal munkatársa adta elő.

Az 1980-as és az 1990-es években indult államilag támogatott gázprogram eredményeként a települések döntő hányadát vezetékes gázzal látták el. A gázprogram igényeit már indításakor sem tudta a hazai termelés kielégíteni. Az orosz gáztól való függőségünk olyan mérettűvé vált, ami veszélyezteti az egyik legfontosabb energiapolitikai alapelvet, az ellátás-biztonságot. Az import ár nagykereskedelmi ára a jelenlegi 46,06 Ft/m³-ról 2030-ra akár 73,71 Ft/m³-re növekedhet, amit a lakosság egy része aligha tud majd kifizetni. A problémákra a tüzelési mód megváltoztatása és a gáztüzelési mód mérséklése jelenthet megoldást. Remélhetőleg a lehetséges alternatív tüzelőanyagok között a hazai szén is szerepet fog kapni.

Az előadó a mai helyzetet számos kiváló, áttekinthető ábrával mutatta be. Az előadást kérdések és szakszerű válaszok követték.

Dr. Horn János

Szakmai nap Bátaapátiban

2005. október 21-én az OMBKE Mecseki Szervezete szakmai napot tartott a témát adó helyszínen Bátaapátiban, a kis- és közepes aktivitású atomerőművi hulladék végleges elhelyezését célzó kutatás telephelyén, ahol két lejtőszakna építése és azokban földtani-tektonikai, geotechnikai és hidrogeológiai kutatások történnek. A program a felszíni telephely megtekintéséből, tájékoztatóból, kerekasztal beszélgetésből, valamint a föld alatti bemutatóból állt.

A telephelyen Berta József okl. bányamérnök, a projekt vezetője megismertette a mintegy 20 főnyi kollégával a külszín kialakításának elveit és gyakorlati megvalósítását. Az előadóteremben rövid tájékoztatót adott a helyszín kiválasztásának előzményeiről és a kedvező mérési eredmények után a lehetséges tárolási elvekről. Ismertette a bányászati feladatot, vagyis a lerakásra alkalmas gránitömbben a kutatóvágatok kialakítását. Ennek során két, egymással párhuzamosan haladó lejtőszakna kerül kihajtásra, amiket szakaszonként összekötő vágatok kapcsolnak össze. A hallgatóság megismerhette a térképészeti technológiákat, a jövesztés, szállítás és biztosítás tervezett és a gyakorlatban már alkalmazott módjait. Nyomon követhették a kitermelt kőzetanyag útját, hallottak az elhelyezési és felhasználási lehetőségekről.

A föld alatti munkavégzés közben figyelhették meg a nagyteljesítményű gumikerekes rakodó és szállító gépeket, a fúrókocsit, a biztosítás (közethorgony és löttbeton) beépítését végző segédberendezéseket.

Közethorgonyzás

A külszínen a karbantartó műhely, valamint az egyes kiegészítő berendezések, gépi adapterek nyújtottak szakmai élményt a látogatóknak.

Az ismertetett lakossági és környezeti kapcsolattartás példaszerű lehet minden ipari létesítmény építőjének. A környék falvait összefogó Társadalmi Ellenőrző és Tájékoztató Társulás (TETT) az összes fontos kérdéstről tájékoztatást kap. A társulás képviselői, ill. a környező települések lakossága a helyszínen mindent megtekinthet. A mérési eredményeket, dokumentumokat semleges szakértőkkel megvizsgálthatják, és ezek alapján hozhatják meg döntéseiket. A TETT emellett megteremtette a széles tájékoztatás fórumát, a „TETT Híradó”-t, évente pedig TETT napokat szerveznek, aminek célja a létesítmény tervezéséről, építéséről a közvetlen információ-

szolgáltatás. A nyitottság és hiteles tájékoztatás eredménye az a Bátaapátiban megtartott népszavazás, aminek során döntő többségben támogatta a lakosság a hulladéktároló létesítését.

Összességében az egyesület érdeklődő tagjai a szakmai napon megnyugtató és felhasználható tapasztalatokkal lettek gazdagabbak. Láthatták Magyarország jelenlegi egyetlen, komoly bányászati módszerekkel épülő létesítményét.

Dr. Biró József

A Tatabányai Helyi Szervezet életéből

Szakmai előadás a Tatabányai Helyi Szervezet rendezésében

Jó szerencsét!...kezdté az előadását dr. Csizsár István 2005. október 26-án az OMBKE tatabányai szervezetének rendezvényén. Ennek a szép köszöntésnek most nagyobb volt a jelentősége, mint máskor, mert az előadás a bányász hagyományokról, pontosabban a tatabányai hagyományörzésről szólt. Mi, akik ott ültünk a teremben és hallgattuk a szónokot, tudtuk – hiszen rendszeresen részt veszünk rajtuk – milyen hagyományörző rendezvények vannak Tatabányán. Mégis ilyen átfogó, mindenre kiterjedő, a problémákat és terveket összefoglaló beszédet még nem hallottunk.

Ezért érdemes néhány gondolatot felidézni az előadásból:

– „... talán nem merész állítás, hogy a tatabányai bányász hagyományok, azok megjelenítése a közelmúltban, sőt napjainkban alakul ki. Bányászatunk kezdetekor az ország számos pontjáról, sőt a monarchia más bányászati központjairól érkeztek ide bányászok, így hagyományaink is a sokfajta kultúra ötvözeteként alakultak ki.” Ezért a tatabányai bányász hagyományörzésben nagy felelősségünk van, mert az kihatással van az egész ország bányászatára.

– 2004-ben bezárt az utolsó tatabányai szénbánya, de az itt élő bányászok – az említett felelősségük tudatában – őrzik a hagyományokat, amelyek főként rendezvényekben nyilvánulnak meg. Így:

Tatabányán minden év szeptember első hétvégéjén háromnapos ünnepsorozatot tartanak a bányász helyi szervezetek a város önkormányzatának hathatós segítségével. Ebben az ünnepsorozatban a bányászéletlenségekben meghalt áldozatok sírjainak meglátogatása, koszorúzás, felvonulás, ünnepi vásár, csillatoló verseny, szalamanderes felvonulás stb. szerepel.

December 4-én, Szent Borbála napon az önkormányzat ünnepi közgyűlése, az óvárosi Szent István templomban megtartott mise, a Szent Borbála szobornál meggyújtott gyertyák adják az ünnep nagyszerűségét.

Minden évben – október tájékán – rendezik a hagyományos szakestélyt sok vidámsággal, aktuális előadásokkal, egyedi, erre az alkalomra készített korszakkal.

– Tatabányán több szervezet, intézmény foglalkozik – szoros kapcsolatban – a hagyományörzéssel. Ezek közül a legfontosabbak: az OMBKE tatabányai szervezete, a Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány, a BDSZSZ tatabányai szervezete, a Szabadtéri Bányászati Múzeum, a Rozmaringos Bányász Egylet. Külön kell említeni Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatát, amely pénzzel, ötletekkel, szervezéssel példamutatóan járul hozzá a rendezvények sikeréhez.

– A hagyományörzés alapja a régi emlékek összegyűjtése, rendszerezése, majd könyv alakjában való kiadása. Így sikerült megjelentetni legalább 8 könyvet – köztük *Kóta József* és *dr. Gál István* életrajzát –, és jelenleg nyomdában van a *Sólyom Ferenc* és *Játékos Pál* életművéről szóló írás.

Az előző néhány gondolat csupán ízelítőt ad a közel másfél órás előadás tartalmából. Érdemes volna ezt írásban is teljes terjedelmében olvasni, mert biztosak lehetünk abban, hogy az országban sok ötletet mások is átvennének, és nem utolsósorban rendezvényeinkre is eljönnének.

Az előadás után sok hozzászólás hangzott el. Közülük *Szikrai Miklós* javasolta, hogy néhány fontosabb szövegünk, így *Forisek István* szakestélyen elmondott „komoly pohara”, *Horváth Miklósnak* a XII/a aknai tömegszerencsétlenségről írt visszaemlékezése és az elhangzott előadás kerüljön megőrzésre az alapítvány által. A hozzászóló azt is megemlítette, hogy Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata határozatban rögzítette, hogy „tatabányai bányásznak” néven a városban az egyik legnagyobb háromnapos ünnep lesz ezután minden évben szeptember első hétvégéje. Ezután *Szabó László* a bányász egyenruháról tartott értékes beszámolót.

Az előadás színhelyét elhagyva, mindegyikünkben buzgott a lelkesedés, a tenniakarás a hagyományörzés még teljesebb megvalósításáért. Azt hiszem, ez az érzés a jó előadónak is köszönhető.

Sóki Imre

A Tatabányai Helyi Szervezet szakestélye

A Tatabányai Helyi Szervezet 2005. október 21-én tartotta ez évi szakestélyét. A rendezvénynek most már harmadik alkalommal a szépen berendezett Tatabányai Szabadtéri Bányászati Múzeum adott otthont.

A regisztráció és a korszok átvétele után belépőként elfogasztottunk egy kis „hangulatjavítót”. Szép számmal jelentek meg az OMBKE tagok, és sok vendéget köszönthettünk körünkben, többek között a társszervezetek képviselőit Oroszlányról és Dorogra.

A „Nincs még nekünk elnökünk” c. dal elnéklése után – több javaslatból – kiválasztottuk *Weisz Tibor* (alias *Cihe*) tagtársunkat elnöknek, aki a megválasztott többi tisztségviselővel együtt elfoglalta helyét a számukra díszesen kifaragott székeken. A szakestély folytatásaként megemlékeztünk az elhunyt tagtársainkról. Nevüket a bányászhimnusz harangjátékának meghallgatása alatt olvastuk fel.

A szakestély házirendjének felolvasása, majd hitelesítése következett, amire a legidősebb firmát, *Forisek Istvánt* (alias *Langeléta*) kérte fel az elnök. *Forisek István* a „komoly pohár” elmondásában is jeleskedett. A tagok nagy figyelemmel hallgatták, mivel mindannyiunk elmúlt bányászkodásáról szólt. Sajnos Tatabányán már nincs működő bánya, így az emlékekre hagyatkozva, a hagyományok őrzésére és ápolására kell törekednünk. Ezt nagy hozzáértéssel és a bányászat iránti tisztelettel adta elő.

A továbbiakban a jókedv és jó hangulat vette át a szerepet. A szokásoknak megfelelően daltanulással folytatódott az este. Nem maradt el a bányászétel, zsíros kenyér hagymával és a sör kínálása sem, ami szintén a szakestélyek hagyománya.

Közben az elnök felszólítására elővezették a balekokat, akik már nem a bányászathoz kötődő résztvevők voltak, és jó-

féle sörrel megkeresztelték Őket. Megkapták keresztlevelüket alias nevükkel ellátva.

A továbbiakban sokat énekeltünk, vidám beszélgetések, viccelődések tarkították az estét. Kohászok is részt vettek a szakestélyen, de szeretnénk, ha legközelebb erdészeket is köszönthetnénk társaságunkban.

Mint minden jónak, a szakestélynek is vége lett, az erdész-, a kohász- és a bányászhimnuszok elnéklésével. Végül összeöllekezve, Selmezbánya, Sopron és Miskolc éltetésével, a következő szakestély megtartásának reményében búcsúztunk egymástól, „Jó szerencsét!” kívánva egymásnak.

Horváth Miklós

„Hol tartunk...”

A tatabányai bányászok befeljezése után gyakori kérdés a bányászok között az, hogy milyen konkrét feladatokat kell, illetve tud ellátni a BDSZ, és ezen belül annak tatabányai szervezete.

A fenti kérdésekre adott választ *Vasas Mihály* tagtársunk a „Hol tartunk...” című előadásával, amit az OMBKE tatabányai szervezetének november havi szakmai összejövetelén tartott meg, úgy is mint a BDSZ helyi szervezetének elnöke és úgy is mint a város képviselő-testületének tagja.

Előadásában széleskörűen ismertette a BDSZ Balatonfüreden 2005. november 10-11-e között megtartott kongresszusának dokumentumait, az ott megfogalmazott országos feladatokat. A helyi szakszervezeti munka pillanatnyi lehetőségeinek ismertetése előtt egyetértését kérte a résztvevőknek arra vonatkozólag, hogy a további előadásában csak témaköröket vessen fel, azokat részletesen a hozzászólások kapcsán fejti majd ki, olyan mélységig, ahogyan azt a kérdezők igénylik. Beszámolt a BDSZ-szel közösen végzett munkáról, a tatabányai bányászok megszűnése utáni szakszervezeti feladatokról, jövőbeni célkitűzéseikről. Ismertette a bányászok sajátos nyugdíjazásának finomságait, és a korábban nyugdíjba kerülők úgynevezett 5 éves nyugdíjprogram tervezetét. Elismertően szólt a bányászat emlékeinek megőrzésében jelentős szerepet betöltő Bányász Művelődési Intézmények Szövetségéről.

Ezt követően ismertette a bányász hagyományok megőrzése terén a szakszervezet lehetőségeit. Mint képviselő kifejtette véleményét a város és a bányázshagyományok ápolása érdekében tevékenykedő civil szervezetek között kialakult egyre szorosabb kapcsolatról. Ennek a már-már baráti kapcsolatnak tulajdonította azt, hogy a város önkormányzata egyre jobban magáénak vallja a bányázshagyományok ápolását. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a város hagyományápolása nem csak szavakban nyilvánul meg, az önkormányzat anyagiilag is támogatja az OMBKE helyi szervezetének zökkenőmentes működését, meghatározó szerepet vállal a bányásznak szervezésében, és minden tatabányai bányász megelégedésére Szt. Borbála napon tartja ünnepi közgyűlését. A képviselő-testület értékmérő javaslataként üdvözölte azt, hogy a képviselők bányászegyenruhában jelenjenek meg az ünnepi közgyűlésen.

Az előadást követő sok hozzászóló közül kiemelem *Fekete Lajos* észrevételeit, amit a bányászok nyugdíjazásával kapcsolatban tett. Legmélyebb fájdalommal tudatjuk ezen alkalommal is, hogy kollégánk, barátunk az előadás után néhány nappal váratlanul elhunyt.

Németh György

Söröskorsó kiállítás

a Tatabánya Óvárosi Közösségi Házban

„Ha Selmec hív, mi ott leszünk ...” alkalomhoz illő mottóval hívta a bányász szakma egykori művelőit söröskorsó kiállításra a Tatabánya Óvárosi Közösségi Ház 2005. november 30-án.

A házigazda és „tárlatvezető” Bársony László okl. bányamérnök szakszerűen mutatta be az érdeklődőknek – a roskadásig megtelt polcokon látható – mintegy 550 darabból álló gyűjteményt. A nagy terjedelem miatt lehetetlen lenne felsorolni valamennyi korszak „születési helyét” és a korszakon található feliratokat, jelöléseket, címereket.

Néhány kiragadott érdekesebb darab a sokaságból: Soproni Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem, Bányagépész és Bányavillamossági Konferencia, Régi Magyar Bányavárosok, OMBKE Tatabányai és Oroszlányi Szervezete, Kohász Kupák Miskolcra és Dunaújvárosból, Erdész- és Fákupák Sopronból, Firmaköszöntő, Gépész, Bölcsész és Földmérő, Balekkesztelő 1967-2005, VIVÁT Százhusz Firmák, Péch Antal Aknászképző Technikum feliratú és még számtalan címeres korszó. A Selmecbánya sorozat külön polcon került bemutatásra.

Söröskorsók a Bányavárosok sorozatból

A megnyitót Szabó Csaba, az OMBKE tatabányai szervezetének elnöke tartotta, kihangsúlyozva azt, hogy a bányász-hagyományok sokfélesége között ezentúl helyet kér a „Bányász Söröskorsó” kiállítás is. A tágabb hagyományokról Kiss Csaba okl. bányamérnök, országosan ismert szakestélyi ceremóniamester beszélt. Humoros írásával derűs percek résztvevője lehetett a közel száz fő látogató. Ezután újabb meglepetés következett, dr. Szilvási Csaba író-költő „KORSÓDA” című verse.

A kiállítás a bányászhimnusz közös elénekklésével és baráti beszélgetésekkel zárult.

Gallai Rezső

Kegyeleti szentmise

a bánhidai római katolikus templomban

Az OMBKE tatabányai helyi szervezetének 2005. évi rendezvénysorozata a bánhidai római katolikus templomban december 31-én 18 órai kezdettel megtartott szentmisével zárult.

Ötvenöt évvel ezelőtt – 1950. december 30-án éjszaka – sújtólég- és szénporrobbanás történt a tatabányai XII-es aknában. Az éjszakai munkában dolgozó 113 bányász közül 81-en életüket veszítették, 32-en megsérültek. A bányászokat hősként nyilvánították és 1951. január 2-án – több ezres tömeg kíséretében – helyezték örök nyugalomra az újtelepi temetőben.

A bánhidai római katolikus templomban hosszú évek szomorú hagyománya az elhunytak emlékére megtartott szentmi-

se. A zsúfolásig megtelt templomban bányászruhas díszőrség állt, bevonuláskor felcsendült a bányászhimnusz. A szentmisét Nagy László plébános celebrálta. Szentbeszédében hangsúlyozta, alig akad Tatabányán és a környező településeken olyan család, amelyet ne érintett volna valamelyik bányaszerencsétlenség, hiszen a XII-es aknai sajnos nem az egyetlen volt az elmúlt évtizedek során. Kitért arra is, hogy az egyház mi mindent köszönhet a bányászoknak, hiszen például a kertvárosi templom sem épülhetett volna fel a bányavállalat, a bányások kétkezi munkája és anyagi támogatása nélkül.

A mise az *Imhol a föld alá megýünk* című bányászdal elénekklésével fejeződött be.

Antal István

A veszprémi helyi szervezet életéből

A veszprémi Bányász Nyugdíjas Klub és az OMBKE veszprémi helyi szervezete 2005 novemberében két sikeres, igen jó hangulatú kirándulást szervezett egykori, bányászatáról nevezetes vidékek felkeresésére, a bányászati emlékek ápolásának céljával, nem utolsósorban az egyre ritkább együttlétek igényével. A jó hangulat az utazás kellemetlenségeit enyhítette, amelyről a testet és lelket melengető védőital, a rég nem látott kollegáinkkal és családtagjaikkal történt találkozás és a régi humoros történetek felelevenítése gondoskodott.

Az első kirándulásunk november 8-án volt. Ekkor utunk a magyar barnaszénbányászat bölcsőjébe, Brennbergbányára vezetett. A második alkalommal – rá egy hétre, november 15-én – egy régen elfelejtett, csak néhányak által ismert lignitbánya volt a cél, amely a Keszthelyi-hegység keleti oldalának egyik völgyében működött egykoron, Vállus község határában.

Mindkét kiránduláson szép számmal vettek részt, főleg nyugdíjas kollegák és családtagjaik, annak köszönhetően, hogy az anyagi terhek nagy részét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által kezelt alapról, a Bányász Művelődési Intézmények Szövetsége által meghirdetett pályázati pénzek elnyerésével sikerült biztosítani.

A pályázat céljai többek között:

- a bányásztelepüléseken a bányász-hagyományok továbbélésének segítése,
- a hagyományápolásban részt vállaló szervezetek, nyugdíjasklubok, intézmények, közösségek támogatása, működési körülményeik javítása,
- a helyi bányászokdás még fellelhető emlékeinek, azok őrzésének elősegítése.

Ennek kapcsán tűzte ki célul és pályázta meg a veszprémi Bányász Nyugdíjas Klub a bányászati emlékhelyek felkeresését, a felkeresett helyek bányászokdásáról szóló ismeretek felelevenítését. A pályázati pénzek elnyerésén túlmenően az égi-ek is hozzájárultak a kirándulások sikeréhez, mert az ősz utolsó hónapjához képest igen kellemes, inkább tavaszra emlékeztető, napos idő köszöntött ránk, különösen a brennbergbányai kirándulást kísérte a melengető napsugarak cirógatása.

Első ízben Veszprém központjából indult a luxus kényelemmel felszerelt autóbussz, még pirkadat előtt, amikor az éjszaka még csak éppen búcsúzni készült, és didergős pára lepte el az utcákat, tereket. A végtagok gémberedettsége és a hangulat azonban hamar oldódott a kényelmes körülmények kö-

zött. Ajka – Devecser – Sárvár – Nagycenken át közelítettük meg célállomásunkat, és jókedvünket csak fokozta, hogy időközben a nap is kisütött, és az őszi erdő ezer színben pompázott a fölötté lebegő párapaplan alatt. Mire Brennbergbányán kiszálltunk a buszból, a kabátok is szinte fölöslegessé váltak.

Célunk felé közeledve, még a buszon, *Kovács András* nyugalmazott termelési igazgató ismertette a több mint 250 évre visszatekintő barnaszénbányászat kialakulásának, felfejlődésének, fénykorának és méltatlan, hirtelen befejezésének történetét. Szó került Brennberg, azaz az „Égő hegy” legendájáról, amit *Rimbacher Pál* sopronbánfalvi pásztornak tulajdonítanak, aki 1752 őszenek egy hűvös, nyirkos napján tüzet rakott a Soprontól nyugatra hosszan elnyúló „Fenyves-völgy” egyik tisztásán, és azt tapasztalta, hogy a tűz még napok, hetek múltán is ég, és egyre nagyobb meleget ad, annak ellenére, hogy senki sem rak rá száraz ágakat. Szó került a szén, mint ipari nyersanyag felfedezéséről is, ami viszont *Rieder János*, porosz származású kovácsmester nevéhez fűződik, aki elsőként használta a Fenyves-völgyben talált szenet kovácsműhelyében, illetve tett jelentést felfedezéséről Sopron város előjáróságának.

A méltatlan befejezésről és annak kései következményeiről *Bencsik Gábor*, a Bányavagyon-hasznosító Kht. csoportvezetője számolt be, aki ismertette a betömedékeletlen 320 m mély Új-Hermes és a 625 m mély Szent István akna megtalálásának körülményeit, a hevenyészett vasbeton fedlapok elöregedéséből származó komoly baleset- és életveszélyt sem rejtve véka alá. A nyugalmat és biztonságot jelentő aknatömedékelések megtervezését és végrehajtását már az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. valósította meg, a Szénbányászati Szerkezetátalakítási Központ finanszírozása mellett. Röviden ismertette a kisebb jelentőségű, de potenciális veszélyt jelentő bányászati maradványok felszámolásának körülményeit, illetve ahol lehetett, a bányászatra emlékeztető helyreállítás és emlékműállítás történetét.

A szakmai bevezetőt követően az autók a bányász templom előtti téren álltak meg, ahonnan kiadós sétával közelítettük meg a Brennbergbányai Bányászati Múzeumot, amely az egykori Rudolf akna aknaszállító gőzgépének felújított gépházában nyert elhelyezést. Séta közben megtekintettük a gyönyörű haranglábat, a templom melletti bányász emlékművet, a partoldalban megbúvó, de annál szebb Szt. Borbála szobrot, az ipari műemlék célzattal helyreállított munkásfürdő kazánkéményét, a Stefánia hegy alatt vezetett egykori kisvasúti alagút maradványait, amelyen keresztül a Jóremény bányák szene került a vasúti rakodóra.

Időközben sikerült kapcsolatot teremteni erdész barátainkkal, akik biztosították, hogy a forgalom elől lezárt erdei úton busszal közelítsük meg Új-Hermes és Szent István akna helyét, így az aznapi kiadós sétát nem kellett még eggyel megfejteni. Új-Hermes aknát csak egy kis oszlop és rajta gránittábla jelzi. Szent István aknánál viszont fenyves és vegyes erdővel kerített, szépen kialakított tisztás széléről köszöntött a *Salló István* faszobrász által készített emlékmű, amely nemcsak az aknának, de az egész brennbergi bányászatnak állít méltó emléket.

Az emlékhelyek felkeresése után a kanyargó erdészeti út egyenesen Görbehalomra vezetett bennünket, ahol a hangulatos kisvendéglőben igazán jóízűen fogyasztottuk el az egyszerű, de annál finomabb ebédet. Ebéd után még egy rövid

A Szent István-aknai emlékhelynél

soproni városnézésre maradt idő, mert a társaság még tervbe vette a Nagycenki Vasúti Múzeum megtekintését is. Már-már alkonyodott, amikor a veterán kisvasúti járművekhez értünk, mégis mindenki érdeklődéssel szemlélte a kihalt kiállítóterén veszteglő matuzsálemeket. Öreg este volt, mire Veszprémbe értünk, fáradtan, de az élményektől lelkesedve mondogattuk, hogy akkor a jövő héten ugyanitt, ugyanekkor...

Aztán eljött november 15-e, és a kis csapat némi változással, de ismét együtt volt. A kirándulás első célállomását reggeli párában közelítettük meg. A vállalusi lignitbányáról *Makrai László*, nyugalmazott vállalati főgeológus emlékezett meg, személyes, fiatalkori élményeivel is tarkítva a szakmai bemutatást. A helyszínen sajnos nem sok minden emlékeztetett az egykori bányászatra, a táró helyén ma vízmű működik, és csak néhány jó emlékezettel bíró idősebb ember tudott útbaigazítani bennünket. A folytatás viszont annál sikeresebb volt. Igen szép emlékek maradtak meg a Balatonfelvidéki Nemzeti Park Káli-medencéjéről, a Salföldi Bemutató Gazdaság őshonos háziállat különlegességeiről, a Monoszló-hegy „Hegyetűtnek” nevezett geológiai kuriózumáról, és nem utolsósorban a szentbékáliai kiskocsmában elfogyasztott ebédéről. Hazaérkezés után úgy köszöntünk el egymástól, hogy reméljük, jövőre lesz folytatása ennek a kiváló szakmai, egyben kulturális és „sportprogramnak” is beillő kezdeményezésnek.

Bencsik Gábor

A tatabányai helyi szervezet életéből

2006. január 25-én az OMBKE tatabányai helyi szervezetének rendezvényén Káldy Lajos, a Tatabánya Erőmű Kft. ügyvezetője nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott **A Tatabányai Fűtőerőmű tüzelőanyag ellátása** c. témáról.

A téma annál is inkább aktuális volt, mivel épp azokban a napokban Oroszország felől akadozott egy kissé az ország gázellátása, aminek az oka – a GAZPROM Rt., orosz gázipari óriásvállalat vezetőjének véleménye szerint – az Oroszországban uralkodó rendkívüli hideg volt (akik jártunk ott, tudjuk, hogy a hideg Oroszországban, különösen pedig Szibériában egyáltalán nem nevezhető rendkívüli jelenségnek...).

E helyzetre való tekintettel a MOL Rt. éppen két nappal korábban felkérte azokat a nagyfogyasztó partnereit, akikkel erről szerződésben megállapodott, hogy a csökkent gázbeszállítás időtartamára álljanak át a számukra rendelkezésre álló alternatív tüzelőanyagra. A Tatabánya Erőmű Kft. is kapott

ilyen felkérést a MOL-tól, ezért a kazánokat átállították olajtüzelésre.

Rátérve az előadáson elhangzottakra, *Káldy Lajos* először ismertette az erőműben 2004-ben végrehajtott technológiai és műszaki fejlesztési projekt főbb elemeit, és ennek kapcsán kitért arra is, hogy a tüzelőanyag-váltást (gázra) környezetvédelmi, technológiai és gazdasági megfontolások alapozták meg.

A környezetvédelmi moratórium 2005. január 1-jével történő lejáta miatt, ettől a dátumtól kezdve az erőmű a korábbi tüzelőanyaggal (barnaszén) nem üzemeltethet volna a megengedhetetlen mértékű SO_2 kibocsátás miatt. Ugyanakkor a műrevaló szénkészletek kimerülése a mányi térségben, és ennek kapcsán a Mányi Bányáüzem bezárása szintén indokolta a tüzelőanyag-váltást. A technológiai megfontolások közül az erőmű jobb szabályozhatóságát, a megtermelt villamosenergia mennyiségének növelését és a kényelmesebb kezelést említette első helyen.

A technológia műszaki megújításának főbb elemei az alábbiak voltak:

- 4 db olajtüzelésű, hőszolgáltató kazán felújítása, olaj- és gáztüzelésre egyaránt alkalmas égőfejjel való ellátása,
- a külső és belső gázellátás (nagy- és kisnyomású gázvezetékek) létesítése,
- 3 db egyenként 6 MW villamos teljesítményű, finn gyártmányú gázmotor telepítése, melyek jó áron értékesíthető villamosenergiát állítanak elő, hulladékhőjüket pedig a hőszolgáltató rendszerben hasznosítják,
- az erőmű szabadtéri transzformátorállomásának felújítása, az egyik transzformátor cseréje.

A tüzelőanyag beszerzésére a kft. a MOL Rt.-vel hosszú távú földgázszolgáltatási szerződést kötött. Eszerint a kft. évenként mintegy 50-70 MNm^3 földgázt vásárol a MOL-tól, max. 21000 Nm^3/h szállítási teljesítmény mellett. Ez a mennyiség kb. megegyezik Magyarország egy napi gázigényével egy normál hőmérsékletű napon. A gáz éves költsége a hőszolgáltatásra mintegy 1,9 Mrd Ft. *Káldy Lajos* elmondta: a gáz ára hatósági ár, azonban ennek változása (é.: emelkedése) az erőmű által a hőszolgáltató (KOMTÁVHŐ Rt.) felé alkalmazott hődjában érvényesíthető.

Az alternatív tüzelőanyag a hőszolgáltatás tekintetében az FA 60/120 tip. fűtőolaj. Ennek kéntartalma mindenkor 1% alatt van, így ezzel a tüzelőanyaggal is biztosított a kibocsátási normák betartása. A fűtőolaj jövedéki termék. Emiatt, valamint a beszállítás technikai hátterének működtetése, a készletentartás, melegentartás, keringetés szükségessége miatt az erőműnek nem elhanyagolható mértékű többletköltségei merülnek fel. Olajtüzelés esetén ezeket a többletköltségeket azonban nem hárítják át a fogyasztókra, mert az éves hőértékesítési szerződésben már eleve figyelembe veszik.

A hallgatóságot nagyon érdekelte, mennyire biztonságos az erőmű gázellátása. Ezzel kapcsolatban *Káldy Lajos* az alábbiakat mondta el, miszerint a MOL Rt.-vel kötött hosszú távú földgázszolgáltatási szerződésben foglaltak szerint:

- Október 1-jétől április 1-jéig a szállító bármikor jogosult 2 órával korábban történő értesítés mellett a szállítást megszakítására. Ez az idő elegendő az erőmű számára, hogy előkészítsék olajtüzelésre a kazánokat.
- Rendkívüli esetekben, mint pl. az ország tartósan csökkent mértékű gázellátása, sor kerülhet a fogyasztók korlátozá-

A Tatabányai Fűtőerőmű

sára is. Ebből a szempontból a fogyasztókat 5 kategóriába sorolták. A fűtőerőmű az I. kategóriába tartozik, ahol a gázellátás megszakítható, ami még a tartalék tüzelőanyag megléte miatt nem jelent valódi korlátozást (az V. kategóriába a lakosságot sorolták, itt a korlátozásra csak a legvégső esetben kerülhet sor).

Káldy Lajos elmondta még, hogy a fentiekben ismertetett, megújult technológia magasabb színvonalú működtetése érdekében a kft. integrált minőség- és környezetirányítási rendszert vezetett be, melynek tanúsítása (tanúsító szervezet a Magyar Szabványügyi Testület) 2005 decemberében sikeresen lezajlott.

Fellegi Béla

A MAL Rt. elnökének előadása Gyöngyösön

Az OMBKE mátraaljai helyi szervezet Lignit Baráti Körének szervezésében Gyöngyösön a honvéd kaszinóban 2006. február 7-én dr. Tolnay Lajos okl. kohómérnök, a MAL Rt. és az OMBKE elnöke *A Magyar Kohászat jelene és jövője* címmel tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást. A Magyar Alumínium Rt. elnöke bevezetőjében visszaemlékezett az 1995. év előtti időkre, majd röviden vázolta az 1995-1998 közötti időszakban lezajlott privatizációt.

1998-ban Inotán 50%-os tulajdonban alumíniumöntödét építettek egy német céggel, megalapították a romániai termelő és kereskedelmi vállalatot, ipari parkot hoztak létre Várpalotán, 2001-ben megvásárolták a szlovéniai SILKEM Kft. 65%-os tulajdonát, 1994-ben Boszniában a rudnici Boksita Jajce bauxitbánya társaságban 51%-os tulajdont szereztek. A mai részvénytársasági szervezet 2000-ben alakult.

Termékeik kétharmadát exportálják. Az elmúlt években nettó árbevételük 49 milliárd Ft körül alakult, és az adózás előtti eredmény 400 millió Ft-ra tehető. Idehaza és külföldön összesen 2100 főt foglalkoztatnak. Elmondta, hogy a társaság kialakulása, bővítése során a menedzsment is átalakult. Elkerülhetetlen volt, hogy fiatalabb, szakmailag rátermettebb vezetők kerüljenek előtérbe.

A MAL Rt. a hazai timföldgyártásban az első helyet foglalja el, míg a magyar alumínium félgyártmány előállításának – az amerikai érdekeltségű ALCOA-KÖFÉM Kft. után – a második legnagyobb szereplője.

Tevékenysége a világ alumíniumiparában kicsi részarányt (timföldtermelésben 0,5%-ot, alumíniumtermelésben pedig mindössze 0,1%-ot) képvisel. Az európai piacon a nemkohászati timföldek gyártásában 15%-os, az alumínium aeroszolos palack-, tubusgyártásban közel 10%-os a piaci részesedésük. Magyarországon és a szomszédos országokban termékeikkel az első legnagyobb szállítók közé sorolhatják magukat.

A timföldgyártás legfontosabb segédanyagát, a marónát-ront a Borsodchem Rt. szállítja. Az Inotán működő kohó timföldigényét teljes egészében a saját timföldgyártásunk elégíti ki, míg a kohóalumínium teljes mennyiségét félgyártmányként értékesítik.

A különböző fejlesztésekre, korszerűsítésekre, környezetvédelmi beruházásokra az elmúlt 9 évben közel 20 milliárd Ft-ot fordítottak. Részletezte a környezetvédelemre fordított kiadásokat, összegeket (rekultiváció, légszennyezés, salakhasznosítás stb.). Közölte az előadó, hogy régóta tudják, hogy gazdaságosan kitermelhető magyar bauxitvagyon nem áll rendelkezésre korlátlan mennyiségben. A jelenlegi ismeretek szerint a hazai külszíni és mélyművelésű bányák bauxitterülete optimális 2010-ig elegendő, ezért import bauxitra kell számítani.

A MAL Rt. figyelembe a közeli boszniai bauxitbányákra (Jajce, Niksic, Mostar, Mikronjicgrad) irányul. Jajcából 2004-ben 80.000, 2005-ben 140.000, a következő években 200.000 t bauxitot hoznak be. Beszült az energiaköltség gondjairól, a drága villamos energiáról. A MAL Rt. tevékenységének kritikus eleme mind rövid, mind hosszú távon az energiaellátás, termékei gyártásához évente 820.000 t gőzre, 42 millió m³ földgázra, 690 GWh villamos energiára van szükség, mely a költségek közel egy negyedét teszik ki.

Fontos tényező az alumínium tőzsdei árának és a devizaárfolyamoknak az alakulása. A cég e tényezők váratlan ingadozásait tőzsdei és devizabiztosítási műveletekkel igyekszik tompítani. 2005-től még hangsúlyosabban kezelik a nagyobb hozzáadott értéket képviselő termékek kapacitásainak bővítését, az energiafüggőség csökkentését, a vásárolt alapanyagra való áttérést, illetve jelentős arányú alumíniumhulladék felhasználását. A jövőben a megvásárolt boszniai bauxitbányáknál a vállalt beruházásokat teljesítik, a hazai bauxitbányászat kapacitásainak megtartását biztosítják.

Bővítik az inotai olvasztó kapacitást egy különleges 20.000 t/év olvasztóteljesítményű kemence telepítésével. Az ALU-FÉM-nél korszerűsítik az öntészeti ötvözet gyártását. Mindezen kívül az esedékes környezetvédelmi beruházásokat megvalósítják.

Dr. Szabó Imre, dr. Tolnay Lajos és a hallgatóság egy része

Az előadáshoz hozzászóltak, illetve kérdéseket tettek fel a következők: *Varga József, dr. Szabó Imre, Horváth Gusztáv, Beke Imre, Oláh Sándor, dr. Urbán Gábor, Fazekas Miklós.*

Dr. Tolnay Lajos elnök minden kérdést megválaszolt, majd e sorok írója köszönte meg az előadónak a tartalmas, szép előadást és a kérdésekre adott válaszokat.

A jelenlévők nagy tapssal fejezték ki hálájukat a minden igényt kielégítő előadásért.

Dr. Szabó Imre

Borsodban történt 2005-ben

Az OMBKE borsodi helyi szervezetének nyugdíjas baráti társasága képezi azt az egyesületi magot, amely az évenkénti tíz rendezvényével, találkozóival meghatározza eredményes munkánkat.

A 2004. október 7-én megtartott „utolsó csille” ünnepség volt a vízváltó szervezetünk életében, mely a borsodi mélyműveléses szénbányászat megszűnését jelentette. Megfelelő háttér nélkül nehéz eredményes munkát végezni. 2005 októberében a lyukóbányai aknatorony is „ledőlt”, s ezzel valóban csak az emlékeink maradtak meg.

Az év első találkozója január 6-án a Technika Házában volt. *Kiss Dezső* elnök üdvözlő szavai után a szokásos névsor-olvasás és a név-, illetve születésnaposok köszöntését követően *dr. Salamon Miklós* előadását hallgattuk meg. Dél-afrikai beszámolója mindnyájunkat nagyon érdekelt, de e rövid beszámoló nem alkalmas arra, hogy szakmailag ismertetni próbálja az elhangzottakat. Jövő hónapban folytatjuk, döntöttünk el, és előadónk örömmel vállalta a folytatást.

A vezetőség már ekkor elhatározta, hogy az év folyamán a már meglévőeken túl Miskolcon, Kazincbarcikán, Sajókázán, Szuhakállóban, Tervtárón emléket állít a borsodi bányászatnak. A megye vezetése kedvezően fogadta javaslatainkat, és a megalakult Megyei Bányásztörténeti Emlékbizottság – melynek elnöke *Gyárfás Ildikó* országgyűlési képviselő, a Megyei Közgyűlés elnöke – úgy döntött, hogy 2005. évet kiemelten kezeli a bányász hagyományok megőrzése, emlékhelyek kialakítása tekintetében.

Február 5-én Lillafüreden a Palota Szállóban megtartottuk a 37. Borsodi Bányász Bált, melyet immár ötödik alkalommal öntész barátainkkal közösen szerveztünk.

Következő találkozóink február 3-án a Technika Házában volt, ahol *dr. Salamon Miklós* folytatta nagy érdeklődésünket kiváltó beszámolóját. A név- és születésnapok köszöntése után az évi programok pontosítása megtörtént.

Március 3-án Gödöllőre kirándultunk, ahol megtekintettük a Grassalkovich kastélyt. Csoportunkat az állomáson kedves ismerősünk, *Mélykúti Csaba* várta és szakszerű vezetésével mutatta be a felújított kastélyt és annak parkját.

Május 5-én vonattal Nyíregyházára mentünk. A társaság tagjai úgy döntöttek, hogy az amúgy jó hatású sóstói fürdőzés helyett a ma már országos hírű vadasparkot tekintjük meg. Jó választásnak bizonyult, a látogatás alkalmával maradandó élményekkel gazdagodtunk. Érdemes volt megnézni. A programot a „424 étterem”-ben elfogyasztott kitűnő ebéd zárta.

A miskolci polgármester 2005. február 15-i felkérő levelére megalakult a diósgyőri kohász hagyományok ápolására egy

bizottság, melynek első ülése április 28-án a polgármesteri hivatalban volt. A jelenlévők örömeiket fejezték ki, hogy a hagyományok ápolása érdekében megtették az első lépéseket. A kohász-bányász együttműködés, a Központi Kohászati Múzeum szerepvállalása, a múlt eseményeinek feldolgozása mind komoly feladatot jelent valamennyiünk számára.

Június 2-án a már szokásos egri kirándulásra került sor, melyben a bazilika megtekintése volt a program. *Mándy Zoltán* plébános úr mutatta be az esztergomi bazilika utáni legnagyobb egyházi épületet, mely 1831-36 között épült *Hild József* irányításával. Ezt követően *Nagy Lajos* okl. bányamérnök, az OMYA Hungária Kft. ügyvezető igazgatója meghívásának eleget téve meglátogattuk a mészkőbányát és a feldolgozó üzemet. A nagy érdeklődést kiváltó üzemplátogatás után utunk a Szépasszony-völgyébe vezetett, ahol a látottak kiértékelése és az elfogyasztott ebéd után selmeci dallamok is felcsendültek.

Június 4-én a felsőháromi temetőben felavattuk a *Fazola*-emlékművet, ahol *Káli Sándor* polgármester üdvözlő szavai után *Porkoláb László* tartott ünnepi megemlékezést. Közreműködött a bányász zenekar.

Június 10-11-én rendeztük a Borsodi Szakigazgatási Konferenciát, melyről a BKL Bányászat 2005/5. számában már beszámoltunk.

Július 1-jén a felsőháromi Központi Kohászati Múzeum Fazola-termében megalakult az OMBKE Miskolci Terveleti Koordinációs Szervezete. Az ülésen részt vett *dr. Tolnay Lajos*, az OMBKE elnöke és *dr. Tompa Sándor*, a városi önkormányzat tagja, országgyűlési képviselő. Az ülést *dr. Nyitrai Dániel* vezette, aki előljáróban bemutatta a helyi szervezetek jelenlegi helyzetét. Jelenleg Miskolcon a bányászati helyi szervezetben, a D&D Drótygyár és a Borsodi Metál öntőde helyi szervezeteiben, valamint az OMBKE Egyetemi Osztályában folyik egyesületi munka. A kialakult helyzet javítása és a város vezetése által felajánlott lehetőségek hasznosítása érdekében a két szakma helyi szervezeteinek vezetői célszerűnek tartották a bányász, kohász területei koordinációs szervezet létrehozását. A javaslat jelentőségét méltatta *dr. Tolnay Lajos*, aki beszélt a két szakma gazdasági súlyának csökkenéséről. Felhívta a figyelmet arra, hogy a kezdeményezésbe be kell vonni a kaviczbányászatot is. *Dr. Tompa Sándor* a kezdeményezést jónak ítélte, és a város támogatásáról biztosította a jelenlévőket. Az alakuló ülés résztvevői a feladatok végrehajtásához határozatot fogadtak el és ideiglenes vezetőséget választottak, melynek tagjai: *dr. Dul Jenő*, *Gergelyné Bobák Katalin*, *Lóránt Miklós* és *dr. Nyitrai Dániel*.

A borsodi szénbányászat első írásos emlékei 1786-ból származnak, a medence immár 220 éves. E nevezetes évforduló alkalmából gondoltunk elődeink áldozatos munkájára, mely minket is kötelez. Igyekszünk a hagyományokat ápolni, emlékeinket megőrizni az utókor számára. Ezért a megyei önkormányzat állandó bányásztörténeti múzeumot kíván létesíteni a felajánlott emléktárgyakból, megmaradt műszaki eszközökből.

Szeptember 1-jén Miskolcon a bányakapitányság homlokzatán emléktáblát helyeztünk el, *Gyárfás Ildikó*, a megyei közgyűlés elnöke mondott avató beszédet. Ezután autóbusszal szálltunk és a bányatelepeken megkoszorúztuk a balesetben elhunyt bányászok emléktábláit.

Szeptember 2-án a Herman Ottó Múzeum Papszer utcai

épületében került sor a *Borsodi Szénbányászat 220 éves történetéből* című kiállítás megnyitójára, melyen a bányászzenekar közreműködött. A kiállítás méltó emléket állít a térség szénbányászatának, és megteremtette a tervezett állandó kiállítás megvalósításának lehetőségét. Végleges elhelyezése előtt a térség bányásztelepülésein vándorkiállításaként ad lehetőséget az összegyűjtött tárgyak megismerésére.

Szeptember 3-án Miskolc-Perecesen, majd Kazincbarcán tartottunk kiemelt ünnepségeket (BKL Bányászat 2005/6. szám), valamint 10 bányásztelepülésen megemlékezéseket. Ezek az ünnepségeken átadtuk *Feledy Gyula* Kossuth-díjas grafikusművész ez alkalomra készített alkotását és az emléklapot, melyet a bányászatban dolgozó kollégák ezen tevékenységükért, elismerésként kaptak a megyei önkormányzattól.

Október 6-án Budapestre kirándultunk. A kirándulás szervezője és egyben házigazdája *Kárpáti Lóránt* tiszteleti tagunk volt. Kiváló szervezés mellett megtekintettük a bazilikát, és a „fiataloknak” mód nyílt a torony megmászására is. A felejtetetlen élményt adó látogatást rövid séta követte a Szabadság téren, majd kellemes ebéd után fejeződött be a program.

November 3-án a Mindszenti temetőben találkoztunk, ahol *dr. Zambó János* professzor sírjánál helyeztük el a kegyelet virágait és gyűjtöttunk gyertyát a csoport elhunyt tagjai emlékére. Innen a Technika Házába mentünk, ahol a már megszokott névsorolvasás és köszöntés után *dr. Salamon Miklós* folytatta rendkívül érdekes beszámolóját.

November 10-én szakmai napot szerveztek a Miskolci Egyetemen az Egyetemi Osztály megalakulásának 50. évfordulója alkalmából. Ezen ünnepi rendezvényen írta alá *Káli Sándor* polgármester és *dr. Tolnay Lajos* elnök a megállapodást a város bányász és kohász emlékeinek megőrzéséről, gondozásáról és minél szélesebb körben való megismertetéséről. Az iparvárosi múlt nem szégyellnivaló – mondta *Káli Sándor* –, ez tette naggyá Miskolcot és nagyon sok értéket hozott létre. Az ipartörténet emlékeit pedig ápolni kell, hiszen a jövő nem létezhet múlt nélkül. *Dr. Tolnay Lajos* röviden ismertette az egyesület munkáját, törekvéseit. Kiemelte, hogy ilyen típusú megállapodásra gyakorlatilag még nem volt példa az egyesület 110 éves történetében. A hagyomány ugyanis önmagában nem elég, ez csak akkor jelenthet igazi gyökereket és alapokat, ha méltóképpen ápolják, gondozzák és adják át az utódoknak.

December 10-én tartottuk évzáró összejövetelünket Kazincbarcán, ahol megtekintettük az új bányász szobrot. Itt *Üveges János* ismertette a tervezés, kivitelezés történetét. A kollégák körében az emlékmű nagy tetszést aratott. *Dr. Király Bálint* polgármester is megtisztelte jelenlétével a bányászokat. Ezt követően a Bányász Klubba mentünk, ahol megtartottuk évzáró beszámolóinkat, majd a 2006 évi program véglegesítése után közös ebédet vettünk részt. Abban a reményben kívántunk egymásnak kellemes ünnepeket és boldog új évet, hogy a jövőben is meg tudjuk valósítani elképzeléseinket és tovább ápoljuk hagyományainkat.

December 3-án Miskolcon a Minorita templomban került sor a hagyományos Szent Borbála misére, majd az ezt követő szakestélyre a Fortuna étteremben, melyen az Egyetemi Osztály, az önkormányzat, a kohász és az erdész barátaink is szép számmal vettek részt, és hozzászólásaikkal emelték az est színvonalát.

Lóránt Miklós

Ha november, akkor nyugdíjas találkozó!

Az OMBKE oroszlányi szervezete 2005. november 24-én rendezte meg nyugdíjasainak évi szokásos találkozóját. A mintegy 120 nyugdíjas közül a Márkushegyi Bányáüzem szabadidő központjában, a lejtősaknai pincében közel 40 nyugdíjas tag gyűlt össze. *Juhász József* titkár köszöntötte a megjelenőket. A találkozó „fő szponzoraként” külön köszöntötte *Richter János* tagtársunkat, aki az egyik horgászegyesület elnökeként gondoskodott a találkozó ellátmányáról, a halászlé alapanyagáról. Ezután átadta a szót *Vicsai János* tagtársnak, a bányáüzem felelős műszaki vezetőjének, aki ismertette a Márkushegyi bányáüzem ez évi termelési tevékenységét, majd az év hátralévő feladatait.

Az I–IX. havi termelés nagyobb volt a tervezettnél, így a IV. negyedévben a várhatóan gyengébb termelés ellenére teljesítve lesz az éves terv. Feltérési és előkészítési vágathajtásban év végéig ugyancsak többlet várható. Baleset elhárítás terén jelszavunk „Első a biztonság, első az egészség”. A havi 12–16 baleset nem mondható rossznak a régebbi statisztikai adatokhoz képest. Mindez köszönhető a folyamatos munkahelyi ellenőrzéseknek, a vágatok, a gépek és berendezések jó állapotának, és nem utolsósorban a dolgozók fegyelmezettségének, munkára való odafigyelésének. Részletesebben beszélt a fejtésekről, ahol a jó termelési eredmények mellett adódtak gondok is, főleg geológiai problémák:

– A 602. fejtést egy vetősáv miatt át kellett szerelni. Az át-szerelés idején egy kisebb – tartalék – területet műveltek le.

– A 631. fejtés egy 7 méteres vetőt harántolt. Innét a meddőt külön szállították ki.

– A 608. fejtés egy nagy vetőnél indult úgy, hogy a vágathajtás során a légvágattal 110 m-rel mentek tovább a merőleges induláshoz képest. A légvágat közelében egy kb. 30 m átmérőjű szabályos kör alakú levetővel találkoztak. (*Erről a két érdekességről számolt be lapunk 2005/6. számában dr. Havelda Tamás – Vicsai János cikke.*) A légvágaton nyomásmérő szondákat építettek be, melyek eredményei végül is igazolták a fejtést megelőző klasszikus nyomáshullámot.

– A 642. fejtés szintén egy vetőtől indult, de itt dokkolással oldották meg a két vágat közötti különbséget. A vágathajtás során a kutatóvágatból vizet kaptak, ami az induló 1,2 m³/min-ről 300–500 l/min mennyiségre állandósult.

Ezután röviden beszélt az év még hátralévő feladatairól, a 2006-os termelési és vágathajtási elképzelésekről, melyek már kapcsolódnak az új terület – Márkushegy II. – feltérzéséhez.

Előadását tapssal köszönte meg a hallgatóság, akik most már átadták magukat a könnyedebb beszélgetésnek. Hamarosan hozták a beharangozott halászlévet is, utána pedig egy hatalmas adag túrós csuszát.

A jelenlévők egyértelműen megállapították, hogy ismét érdemes volt eljönni a nyugdíjas találkozóra.

Györfi Géza

Az OMBKE mátraaljai szervezet Lignit Baráti Köre 2005. december 13-án tartotta évadzáró ülését.

Értékeltek a 2005. évi program teljesítését megállapítva, hogy minden megtervezett feladatot – a családi összejövetel megszervezésén kívül – teljesítettek.

Szölt a Lignit Baráti Kör elnöke a 2006-ban tervezett összejövetelekről is, amelyet minden tag írásban is megkapott.

2006-ban *dr. Tolnay Lajos*, a Magyar Alumínium Rt. és az OMBKE elnöke, *Mosonyi György*, a MOL Rt. vezérigazgatója, továbbá *Rabi Ferenc*, a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezetének elnöke tart előadást az I. félév folyamán. A II. félévben *Bóna Róbert*, a Mátrai Erőmű Rt. igazgatója fogadja Visontán a baráti kör tagjait. Június végén nagyszabású családi összejövetelt szerveznek *Füleki Menyhért* és *Lovász András* ügyvezető igazgatók. A bejelentett 2006. évi programot a tagság nagy lelkesedéssel fogadta.

Megjelent az évadzáró ülésen *dr. Dovrtel Gusztáv*, a helyi szervezet titkára is, aki nagyon pozitívan értékelte a Lignit Baráti Kör munkáját. Kifejezésre juttatta, hogy a mátraaljai szervezet a továbbiakban is igényt tart a nyugdíjasok aktív tevékenységére és az elismerés jeléül a felmerült költségek egy részének finanszírozására 10.000 Ft-ot átadott a pénztárosnak, amiért az elnök köszönetet mondott.

2005-ben volt 20 éve, hogy a Bükkábrányi Bányáüzem megalakult. Ebből az alkalomból *dr. Szabó Imre* volt beruházási főmérnök visszaemlékezett arra, hogy a 100.000 t/év lignittermelésre engedélyezett bányából az akkori bányavezetés hogyan érte el azt, hogy ma Bükkábrány éves termelése 3 millió t. Méltatta azt, hogy 1985-ben a vállalat vezetői merték vállalni a kockázatot, és mind a bányászati művezetést, mind a gépészeti, villamos és kiszolgáló létesítményeket úgy valósították meg, hogy lehetővé váljon a 3 millió t/éves termelés. *Dr. Urbán Gábor* volt gazdasági vezérigazgató-helyettes visszaemlékezett arra, hogy a Mátraaljai Szénbányák Rt. szénen kívüli tevékenysége 1,5 milliárd Ft árbevételt teljesített és 300 millió Ft eredményt ért el 1985-ben, ezért mind a Magyar Szénbányászati Tröszt, mind az Ipari Minisztérium vezetői „szemet hunytak” a nagyvonalú bükkábrányi bánya megvalósítása felett. Szerencse, hogy a vállalat műszaki, gazdasági vezetése vállalta ezt a kockázatot, és ma 20 év után a 3 millió t/éves termelés a visontai külfejtés 3 millió t/év termelésével együtt biztosítja a Mátrai Erőmű biztonságos üzemelését.

A jól sikerült évadzáró ülésen hozzászóltak, kifejtették véleményüket a következők: *Iván Lajos*, *Füleki Menyhért*, *Karacs Imre*, *Túri Elemér*, *Lovász András*, *Horváth Gusztáv*, *Kívés József*, *Bagi József*.

A felmerült kérdésekre e sorok írója és *dr. Dovrtel Gusztáv* titkár válaszolt.

Dr. Szabó Imre

Köszöntjük Tagtársainkat születésnapjukon!

Makara Ambrus okl. bányamérnök február 12-én töltötte be 75-ik életévét.
Kerekes Árpád okl. geológusmérnök február 13-án töltötte be 75-ik életévét.
Bérces László okl. bányamérnök február 14-én töltötte be 80-ik életévét.
Németh Géza okl. bányamérnök február 1-jén töltötte be 70-ik életévét.
Véres Imre okl. közgazda február 22-én töltötte be 70-ik életévét.
Magdics Mátyás okl. bányamérnök február 26-án töltötte be 70-ik életévét.
Judt István okl. bányamérnök február 24-én töltötte be 70-ik életévét.
Fitzek Antal okl. bányamérnök február 25-én töltötte be 80-ik életévét.
Aleva János okl. bányamérnök március 22-én töltötte be 75-ik életévét.
Kiss Tamás okl. bányamérnök március 23-án töltötte be 70-ik életévét.
Dr. Vigh Gyula okl. bányagépész mérnök március 25-én töltötte be 75-ik életévét.
Bérces József okl. földmérő mérnök, okl. bányamérnök március 26-án töltötte be 80-ik életévét.
Dr. Schultz György okl. bányagépész mérnök március 26-án töltötte be 75-ik életévét.
Hergenröder György elektrotechnikus március 26-án töltötte be 70-ik életévét.
Deklava Szilveszter okl. bányamérnök március 27-én töltötte be 70-ik életévét.
László Gyula okl. bányamérnök, okl. munkavédelmi szakmérnök április 12-én töltötte be 75-ik életévét.
Bognár János technikus április 15-én töltötte be 85-ik életévét.
Hoffmann Béla okl. bányaművelő mérnök április 26-án töltötte be 70-ik életévét.
Dr. Varga József okl. bányagépész mérnök április 26-án töltötte be 70-ik életévét.

Ezúton gratulálunk tisztelt Tagtársainknak, kívánunk még sok boldog születésnapot, jó egészséget és jó szerencsét!

Makara Ambrus

Kerekes Árpád

Bérces László

Németh Géza

Véres Imre

Magdics Mátyás

Judt István

Fitzek Antal

Aleva János

Kiss Tamás

Dr. Vigh Gyula

Bérces József

Dr. Schultz György

Hergenröder György

Deklava Szilveszter

László Gyula

Bognár János

Hoffmann Béla

Dr. Varga József

Elnézést kérünk

Elnézést kérünk *Sztremen József* okl. bányamérnök tagtársunktól, aki 2005. május 3-án töltötte be 70-ik életévét, de nyilvántartási hiba miatt 2005-ben nem köszöntöttük. Ezúton kívánunk Neki is még sok boldog születésnapot, jó egészséget és

Jó szerencsét!

Sztremen József

Személyi hírek

Kitüntetések március 15-e alkalmából

A nemzeti ünnep alkalmából a Magyar Köztársaság Elnöke – többek között – az alábbi kitüntéseket adományozta:

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje polgári tagozatát *dr. Bárdossy György* geológusnak, az MTA r. tagjának a kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezését előkészítő szakértői tevékenységéért, tudományos munkásságáért.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje polgári tagozatát *dr. Besenyei Lajos* közgazdásznak, a Miskolci Egyetem rektorának több évtizedes oktatói, egyetemvezetői, valamint kutató és tudományos munkásságáért.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozatát *dr. Kaptay György* kohómérnöknek, az ME Műszaki Anyagtudományi Kar dékánjának a metallurgiai és anyagtudományi kutatásban elért eredményeiért, és oktatói, egyetemvezetői munkásságáért.

A kitüntetetteknek e helyről is gratulálunk!

Szerkesztőség

Hazai hírek

Egyre nő a gázfüggőségünk

Magyarországon az évtized végére várhatóan a jelenleginek több mint felére esik vissza a földgáz kitermelése, és az Európai Unió egészéhez hasonlóan nő az importfüggőség – mondta *Molnár László*, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium háttérintézményeként működő Energia Központ Kht. ügyvezető igazgatója az MTI-nek. 2010-re a jelenlegi 15-20%-ról várhatóan 6-8%-ra esik vissza a hazai termelés.

Magyarország függősége a gázimportban azért is nő, mert az erőművek és a fűtőművek, valamint a nagyfogyasztók a megfelelő technológia hiánya miatt nem képesek átállni más energiaforrásra. Az EU-tól eltérően Magyarország továbbra is elsősorban az orosz gáztól függ majd.

Molnár László szerint a stratégiai készletezésen túl a jelenleg 3,4 Mrd m³ névleges kapacitású kereskedelmi tárolók kapacitását is érdemes lenne növelni mintegy félmilliárd köbméterrel, főleg ha az Európai Unió is részt vállal a finanszírozásban. A stratégiai tároló egyfajta politikai és kereskedelmi stabilitást ad majd a magyar gázpiacnak.

Az ügyvezető igazgató elmondta: a magyarországi földgázfogyasztás nem kiugróan magas az Európai Unió átlagához képest. Az egy főre jutó fogyasztást tekintve a középmezőnyhöz tartozik Magyarország, de a hazai energiamérlegben magas – 40-45% – a földgáz aránya. Az Európai Unióban 2030-ban a földgázimporttól való függés eléri a 80%-ot a jelenlegi 51% helyett, miközben a felhasználás a mostani évi 300 Mrd m³-ről 640 Mrd m³-re emelkedik. Az EU-ban, ahol orosz, algériai és norvég földgázt importálnak, a megoldást a diverzifikált készletezés jelentheti.

Új lehetőség a beszerzésben a cseppfolyós földgáz (LNG), amely globális terméké válva egységesítené a világpiacot. A megfelelő szállítóhajók akár 100 M m³ földgázt képesek szállítani, mínusz 160 °C-on a normál térfogat kb. 600-ad részére összenyomva. Katar és Algéria már minden energiaipari profitját LNG-terminálok beruházására fordítja.

FigyelőNet, MTI-Eco 2006. február 21.

Legeza Miklós

Nyolcvanöt esztendő fekete-fehérben!

Karácsony előtti héten nagyon kedves eseményre került sor a salgótarjáni bányamúzeumban. Az SBTC Öregfiúk Alapítvány nevében egy „emléktábla”-avató ünnepségre szült a meghívás. Egy mivesz faragvány – *Lonsták Elemér* faragó – alkotása emlékezteti majd az utókort az 1920-ban alakult SBTC valamennyi sportolójára.

Kézilabdásokra, ökölvívókra, természetjárókra, tornászokra, de a klub címere mögül kilátászó fatábla a legsikeresebb sportágra, a labdarúgásra utal.

A megemlékezés koszorúját az emléktábla alatt *Jeck Ferenc* labdarúgó, *Szerémi Andor* magyar bajnok ökölvívó és *Dávid Róbert* labdarúgó helyezte el.

Az avatók az emléktábla előtt

Az elmúlt nyolcvanöt év alatt nagyon sok kiváló sportember viselte a fekete-fehér mezt. Magyar bajnokságot, Európa-bajnokságot, világbajnokságot nyertek. Olimpiai bajnokok, helyezettek egész sora van a képzeletbeli névsorban, akikre a tábla emlékeztet. Nehéz volna mindenkit felsorolni, de néhány kiváló sportembert mégis meg kell említeni: *Zelenka István* maratoni futóbajnok (1930), *Mecser Lajos* olimpikon, több mint 25-szörös magyar bajnok hosszútávfutó. *Hertelendi Béla*, *Máté Csaba* magyar bajnokságot nyert futók. *Zsengellér Gyula* 28-szoros magyar, 29-szeres olasz válogatott labdarúgó. *Oláh Géza*, *Szójka Ferenc*, *Vásas Mihály*, *Szalai Miklós*, *Básti István*, *Répás Béla* olimpiát nyert labdarúgók. *Krajcsi József* ifjúsági Európa-bajnok labdarúgó. *Bibók Miklós*, *Szerényi Andor*, *Csonka Jenő*, *Ványa Sándor* ökölvívó magyar bajnokok. *Hranek Sándor*, *Farkas Sándor*, *Botos Tibor*, *Botos Andor* Európa-, világ-bajnokok, olimpiai érmesek és még lehetne sorolni a neveket.

Az ünnepi köszöntőt *Zsuffa Miklós*, a Nógrádi Szénbányák nyugalmazott vezérigazgatója mondta el. Beszédében megemlítette – ha belép a bányamúzeumba –, az itteni légkör azt a hangulatot, szellemet adja vissza, sugallja, amelyben a bányászok, köztük a sportolók annak idején éltek, dolgoztak. A bányatelepeken, a környező falvakban a bányavállalat megteremtette a szervezett sportolás lehetőségeit. Az sem titok, hogy ezek a sportolók dolgoztak az üzemekben. Csak az I. osztályú sportolóknak volt munkaidő kedvezménye. Így érezték a sportolók, hogy a bányászok szeretik őket, együtt örültek a győzelemnek, bosszankodtak, ha veszített a csapat. Ez az érzés többletenergiát adott mérkőzés közben, a munkatársakért is hajtani kellett. A bánya segítette őket, ha tanulni akartak, hogy a versenysport után megfelelő szakmájuk legyen, emelt fővel térjenek vissza a civil életbe. Nagyon sok (szakmunkás, bányász, aknász) egyetemet végzett sportoló volt Nógrádban, és kerültek később felelős vezetői beosztásba.

Az SBTC Alapítvány két mozgatója *Kmety József* és *Varga Sándor* labdarúgók, nyugdíjasként is a sportért dolgoznak.

Ferencz Gyula, a megyei labdarúgó szövetség elnöke – érdemnézők, a Faipari Üzem igazgatójaként ment nyugdíjba –, B válogatott labdarúgó visszamenőleg is köszönetet mondott az egyesületnek, amelynek színeiben sportolhatott, s ahol egzisztenciáját megteremthette.

Végh Zsolt, az NB III-ban szerénykedő SBTC elnökségének tagja, mint mondotta, bízik abban, hogy a jövőben a város jobban magáénak érzi majd a csapatot.

Vajda István, a múzeum vezetője, házigazdaként szült a megjelentekhez. Felidézte az SBTC-hez fűződő személyes emlékeit. Több labdarúgó is dolgozott a keze alatt. Beszámolt arról, hogy a Nógrád Megyei Múzeumi Szervezet igazgatósága támogatta a kezdeményezést, hogy az emléktábla itt kapjon elhelyezést. A múzeum részére sikerült megmenteni az egyesület 85 éves múltját reprezentáló egyéb dokumentumokat, ereklyéket is. Ezeket szeretnék a nagyközönségnek is bemutatni, amennyiben terveik szerint bővül a bányamúzeum kiállítótere.

A hivatalos avatás után fehér asztal melletti beszélgetésre került sor, ahol folytatódott az anekdotázás. Sok régi történet, ugratás utal a régi eseményekre, ami gyakran derűs poénnal, mosollyal végződött. Amikor a jelen és jövő jött szóba, elkomorodtak az arcok. Remélhetőleg az optimistáknak lesz igazuk, talán újra eljön majd az idő, amikor zúg a közönség: „Hajrá Stécé, mindent bele!”

A ma már inkább nosztalgiahangulatú Stécé-induló, majd a bányászhimnusz éneklésével fejeződött be az avató ünnepség.

Vajda István

Múzeumi nap Rudabányán

2005. október 19-én nyolcadik alkalommal rendezték meg Rudabányán az immár hagyományos múzeumi napot. A Miskolci Akadémiai Bizottság Bányászattörténeti Munkabizottsága, az Érc- és Ásványbányászati Múzeum, valamint a Gvadányi Kulturális Társaság szervezésében mintegy 80 szakember és érdeklődő vett részt a rendezvényen.

A megjelenteket *Hadobás Sándor*, a múzeum igazgatója köszöntötte.

A jelenlévők elsőként *Kovács Ágnes* muzeológus, a Rozsnyói Bányászati Múzeum munkatársának előadását hallhatták. A szakember a Gölnic város megalapításának 741. évfordulójára készült történelmi összefoglaló bányászati vonatkozásait ismertette, különös tekintettel a mai Magyarországon található középkori bányavárosokkal való hasonlóságokra.

Puskó Gábor etnográfus a Törnäljai Kulturális Antropológiai Műhelyt mutatta be. Megismerhettük a műhely létrehozásának és fenntartásának nehézségeit, mindezek ellenére a fennállás 6 éve alatt igen szép szakmai eredményeket is magának mondhat ez a kezdeményezés.

Tóth Álmós, a Magyar Geológiai Szolgálat geológusa történelmi visszatekintésében a magyar bányászat első akadémikusát mutatta be: Kaskovics Lajos életének szakmai vonatkozásait ismertette, érdekes kutatási adatokkal mutatta be történelmünknek ezt a viszonylag kevésbé ismert részét.

Kállai Géza szakmánkon kívüli, építész-mérnök, író. Édesapja viszont hosszú ideig Rudabányán dolgozó bányamérnök volt, aki sokáig igazgatta a történelem viharai alatt számos változáson átment Rudabánya és környéki bányákat. A rendkívül érdekes és élvezetes előadásból nem csak a mai napig nagy tiszteletnek örvendő bányamérnök sorsával ismerkedhettünk meg, hanem életén keresztül betekintést kaptunk az akkori évek politikától alig elválasztható (ál)szakmai viharaiába is.

Siskáné dr. Szilasi Beáta, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar Társadalomföldrajzi Tanszékének fiatal

tanársegéde egy kevés publicitást kapó szakmai vonatkozást ismertetett: az 1985. évi rudabányai bányabezárás társadalomföldrajzi hatásait tárta elénk. Friss adatokkal alátámasztva ismerhettük meg a környező települések bányabezárás miatt kialakult demográfiai és foglalkoztatási változásait.

Benke István bányamérnök, technikatörténész látványos előadásban ismertette a telkibányai nemesércbányászat mellett alkalmazott ércelőkészítési technológiát. A telkibányai módszert sok elem különbözteti meg Európa más középkori bányaterületeinél alkalmazott technológiától. A kutatás alapján leírt módszert, illetve annak saját készítésű makett gépi berendezéseit fényképek alapján össze lehetett hasonlítani a megmaradt környékbeli romokról, bányászati létesítményekről készült korabeli és új képekkel.

Sóvágó Gyula bányamérnök (Ruda-Gipsz Kft.) a közel-múltba kalauzolt: előadásában a rudabányai nagyüzemi vasércbányászat időszakában alkalmazott érc- és ásványelőkészítési tevékenységet ismertette. A technológia fejlődését az 1880-tól 1985-ig terjedő időszakra vonatkozóan mutatta be.

Hanuska Zoltán villamosmérnök, nyugalmazott főmérnök a rudabányai vasércbánya kurtyáni erőművét ismertette. Érdekes volt látni-hallani az építést és szakmai irányítást végző mérnöktől a történelmi tények mellett a gyakorlati szempontok megvalósulását.

A hivatalos program zárásaként *Hadobás Sándor* meleg szavakkal köszöntötte az eseményen jelen lévő, 70. születésnapját ünneplő *dr. Zsámboki Lászlót*. Méltatta a neves szakember több évtizedes, a bányászat történet, a Selmeci Múemlékkönyvtár, az oktatás érdekében kifejtett munkásságát. A számos résztvevő által mondott köszöntők sora az ebédnél folytatódott, majd a színvonalas és nagy létszámú rendezvényt a rudabányai mazzorett-csoport bemutatója zárta.

Benke Tamás

Sopron és Selmecbánya partnerváros lett

2006. március 7-én Sopronban írt alá partnervárosi megállapodást *Walter Dezső* soproni és *Marián Lichner* selmecbányai polgármester.

„Nekünk kései utódoknak kötelességünk a hagyományok ápolása, ezért folytatjuk a két város partnerségének építését. A mai egyetem múltja az egykori Selmeci Akadémiáig vezethető vissza. 1919-ig ott működött a bányász-, kohász- és geodéziai képzés. A két város együttműködésének az alapját ez adja, és a két éve megkötött előszerződés, valamint a mostani partnervárosi szerződés a testvérvárosi kapcsolat felé mutat, ami reményeink szerint a jövő évben megvalósulhat” mondta többek között beszédében *Walter Dezső*.

Marián Lichner arról szólt, hogy 2002-ben járt először Sopronban, és bízik abban, hogy sokoldalú kapcsolat születik a megállapodás aláírásával, ami a kultúra, a sport és a turizmus területén egyaránt érezteti majd hatását.

Dr. Horn János

Ülést tartott a Központi Bányászati Múzeum Alapítvány kuratóriuma

2006. február 28-án tartotta összevont kuratóriumi és felügyelő bizottsági ülését a Központi Bányászati Múzeum Alapítvány. A kiemelten közhasznú alapítvány a fenntartója az elmúlt öt évben jelentős szervezeti változáson átesett Központi Bányászati Múzeumnak, mely ma már a szakmai besoroláshoz méltóan az egész magyar bányászat múltjának emlékeit őrzi, gyűjti és mutatja be. Az összesen hét kiállítóhellyel rendelkező múzeum 2005. évi költségvetési beszámolóját, mérle-

gét a bányászat és a múzeumügy elismert szakembereiből álló kuratórium egyhangúlag hagyta jóvá.

Hasonló egyetértést mutatott a testület a tervezett szakmai feladatokhoz igazodó 2006-os költségvetési tervezet jóváhagyásában. Ebben az évben a múzeum megkezdte a mecseki föld alatti múzeum részbeni felújítását, folytatja a gánti és az oroszváni múzeumban a konzerválási és restaurálási munkákat.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. éves jubileuma alkalmából augusztus végén tudományos konferenciát rendez a múzeum a bányavidékeken történt események bemutatásával. Ezzel egy időben a témához kapcsolódó időszaki kiállítás is nyílik.

A 2006-os évet a múzeum egy, a nagybányai múzeum anyagából válogatott különleges ásványokat bemutató kiállítással zárja.

Jelentős fejlődés várható a múzeumi látogatók „kiszolgálásában” is. A Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai Intézete, valamint Pécs, Eger és Sopron városa konzorciumot hozott létre egy intelligens városkalauz kifejlesztésére. A PDA alapú multimédiás megoldás alkalmazható városi információs kézikönyvként, városnézési program összeállításában, virtuális idegenvezetőként. Mindhárom városban a készülő városkalauznak része egy-egy múzeum is, Sopronban a Központi Bányászati Múzeum. A nagyközönség júliustól használhatja a programot.

Dr. Horn János
a KBMA F.B. tagja

Az OMBKE Ipargazdasági Munkabizottsága a hazai nyersanyagforrások felhasználásáért

Az alábbiakban közöljük az Ipargazdasági Munkabizottság különböző fórumokhoz benyújtott javaslatait, levelezését, mely hazánk nyersanyag-forrásainak fokozottabb kihasználására, az import – különösen az energiaimport – függőségének csökkentésére hívja fel az illetékesek figyelmét.

A Herczog Edit EU parlamenti képviselőnek a magyar energiaimport tárgyában írt levél

Tisztelt Képviselő Asszony!

Örömmel és kissé csalódással hallgattam az Önök (Fazakas úrral) előadásait a Bányászati Szövetségben.

Örömmel, mert betekintést kaptunk az EU Parlament munkájáról – ami számomra kissé bonyolult és talán túl elméleti. Ami kissé csalódást okozott, hogy szó sem volt arról a magyarországi kiszolgáltattott importhelyzetről, ami a magyar lakosságot, de az országot is nagy kockázatnak és jelentős költségvetési kiadásnak teszi ki.

Ma a hazai energiaimport közel 80%-os nagysága miatt a gazdaság bizonytalanná válhat. A teheráni Bányászati Világkonferencián az orosz előadók felhívták a jelenlévők figyelmét arra, hogy a gáz- és olajmezők kimerülése miatt új területeket kell megkutatni, ezért a gáz és az olaj eladási árai jelentősen megnőnek. Ma a gáz nagykereskedelmi ára közel 50 Ft/m³, amely várhatóan egy pár éven belül 70 Ft/m³ körülire növekedhet. A költségvetés ideig-óráig tudja a lakossági gázárát a bányajáradék bevételeiből kompenzálni – de meddig?

A vidéki lakosság az erőltetett gázprogram miatt átállt gázfűtésre, kidobták a régi kályhákat, nem lehet eltűzteni az éghető mezőgazdasági hulladékokat, a szeméttárolók építése újabb költségvetési kiadás stb. A vidék elszegényedik, eloregedik, és nem fogja tudni kifizetni a gázszámlát.

Megoldás lehetne a hazai természeti erőforrások újbóli

igénybevétele. A feltárt szénmezők megnyitása, a lakossági széntüzelés – mint olcsó fűtési tüzelésmód – részbeni visszaállítás. A vegyes tüzelésű kazánokban – masinákban – újból el lehetne tüzelni az éghető hulladékot stb.

A javaslatainkat Önnek is, a Nemzeti Fejlesztési Hivatalnak is átadtuk.

Tisztelt Képviselő Asszony!

Minden elismerésem a REACH program iránt, de engedjék meg nekem, hogy ismerve a hazai lakosság gondját-baját, nagyon fontos lenne, ha megoldást találnánk az elszegényedés megállítására.

A hazai természeti erőforrások igénybevétele munkahelyet terem, a munkahely adót, a költségvetési bevételek növekedési lehetőségét.

Kérem, hogy az ITRE bizottságban próbáljon lobbizni azért, hogy az import csökkentése mellett a hazai természeti erőforrások igénybevételi lehetőségei napirendre kerüljenek – némi EU forrással.

Budapest, 2005. 12. 07.

Kellemes ünnepeket kívánva!

*Dr. Gál István, a műszaki tudomány kandidátusa,
az OMBKE Ipargazdasági Bizottság elnöke*

A GKM-nek küldött javaslat a Nemzeti Fejlesztési Tervhez

Tisztelt Gyertyán Katalin!

Februárban a GKM szervezésében tartott fórumon a GKM szakértői ismertették a minisztérium javaslatait a II. NFT-hez.

Az energetikai rész hiányára dr. Hegedűs Miklós is felhívta a figyelmet. A szétvált energetikai szekción az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) nevében ígéretet tettem, hogy a szervezet elkészíti a javaslatát az energetikai fejezet kiegészítésére.

A több mint 100 éves civil fórum nevében a javaslatainkat tisztelettel megküldöm. Kérem, hogy a javaslatainkat a GKM a végleges anyagába beemelni szíveskedjék.

A témában rendelkezésre állva:

Budapest, 2006. 03. 13.

Jó szerencsét!

*Dr. Gál István, a műszaki tudomány kandidátusa,
az Ipargazdasági Bizottság Elnöke*

A levél melléklete

Összefoglaló javaslat a hazai természeti erőforrások fokozottabb igénybevételére

(a GKM által koordinált NFT anyagához)

A hazai természeti erőforrások (fosszilis energiahordozók, érces és nemfémes ásványi nyersanyagok, geotermia) jelentős nemzeti vagyont képviselnek. Az utóbbi évek hibás gazdaságpolitikája, a nemzeti vagyon részét képező erőforrások alábecsülése következtében a hazai nyersanyagvagyon kitermelése a minimális mangán-, bauxit- és a márkushegyi barnaszén-, valamint a kő- és kavicsbányászat kivételével megszűnt (kivételez a Mátrai Erőmű lignittermelése).

Különösen szembetűnő az energiahordozók kitermelésének a megszüntetése. Az energiafelhasználás 80%-át elérő egyoldalú energiafüggőség nem indokolható a gazdaságosan kitermelhető ásványvagyon hiányával. Magyarország ásványi nyersanyagokban nem szegény, hanem közepesen ellátott ország. A komparatív tényezők figyelembevételével a 4-6 ezer kilométer távolságból beszerzett energiahordozókból megtermelt energia lényegesen drágább, mint a hazai termelésű, hazai alapanyagot, munkaerőt igénybevevő energia előállítása. Az ország eladósodása, a munkanélküliség egyre növekvő ter-

he is indokolja az import csökkentésével párhuzamosan a kedvező adottságú természeti erőforrások fokozottabb igénybe vételét.

A hazai természeti erőforrások nemzeti értéke jelentős állami tulajdon.

A megváltozott gazdasági környezet, a költségvetési hiány szükségessé teszi a hazai természeti erőforrásokra épülő fejlesztéseket, és ezek hatására a GDP és a nemzetgazdasági bevételek növekedését. A második Nemzeti Fejlesztési Terv részeként, egyrészt a felzárkóztatási EU támogatási alaphól, másrészt saját forrásból finanszírozva, meg kell adni a lehetőséget a hazai gazdaságosan kitermelhető természeti erőforrások fokozottabb igénybevételére.

Az igénybevételi lehetőségek:

Fosszilis energiahordozók:

A villamos energia ellátáshoz szükség van a már feltárt lignitmezők (2,9 Mrd t) fokozottabb igénybevételére. Pl. már két jelentős előfordulás ipari vagyona is lehetőséget biztosít egy mintegy 800-1000 MW kapacitású erőmű létesítésére a toronyi területen (530 M t vagyon), és mintegy 1000-1500 MW korszerű ún. tisztaszén típusú erőmű építésére a bükkábrányi területen (594 Mt vagyon). A lignitbázison kialakítható villamos energia évente mintegy 1-3 Mt kőolaj, vagy ennek megfelelő földgázimportnak a kiváltását biztosítaná, melynek az értéke a mai földgázárakkal számítva évente mintegy 2-6 milliárd USA dollár, azaz a fizetési mérleg hiánnyal összemérhető nagyságrend.

A növekvő gázárak, a költségvetési kompenzáció egyre növekvő terhe indokoltá teszi, hogy ahol lehetőség van, vissza kell állni a jóval olcsóbb széntüzelésre. A vegyes tüzelésű kazánokkal el lehetne tüzelni a szilárd és bio hulladék éghető részét is.

A lakossági szénigény kielégítésére egy 400 MW kapacitású erőmű építésével lehetőség lenne a közel 53 Mt vagyonnal rendelkező, az északi megyében lévő, részben feltárt dubbicsányi bánya megnyitására.

A mélyművelésű szénbányák megnyitásával párhuzamosan a felszínhez közeli szénlelőhelyek kitermelését célszerű növelni.

A mecseki feketeszén előfordulás mintegy 187 Mt. Nemzetgazdasági szempontból is igen jelentős a mecseki liász korú szekben található 29-50 Mrd m³ szénhez kötött metán 36 MJ/m³ fűtőértékkel. Folytatni kell a kutatást a metán kinyerési lehetőségének a kidolgozására és a részben kokszolható feketeszen hidromechanizációs kitermelésére.

A közepesen megkutatott szénhidrogén előfordulások (földgáz 67 Gm³) intenzív kutatása révén lehetőség lenne a hazai gáztermelés növelésére. A növelt hatékonyságú termelési módszerek bevezetésével a mintegy 19,6 Mt kőolaj fokozottabb kitermelésével a kőolajimport csökkenthető.

Érctartalmú nyersanyag előfordulás: a recski, világviszonylatban is jelentős, mintegy 726 Mt kitermelhető rézércvagyonból a bánya megnyitásával 36 Mt rézérc, 11,5 Mt cinkérc mellett jelentős arany és ezüst kinyerésére lenne lehetőség mintegy 30 Mrd Ft értékű export árualap képződne a részben megkutatott és feltárt, de víz alá engedett bányából. A megnövekedett világpiaci rézár miatt a bánya megnyitása a közel 1000 fő munkaerő foglalkoztatása mellett jelentős nemzeti jövedelmet is jelentene.

Nem fémes ásványi nyersanyagok bányászata az utóbbi időben főleg a homok, kavics és töltésanyag vonatkozásában kielégítő, azonban igen jelentős olyan ásványvagyon készlet is van (közel 34 féle nyersanyag található az országban), amelyeket különböző célokra felhasználva, importcsökkentést lehetne elérni. Talajjavításra alkalmas a nagy mennyiségben előforduló alginitt (90 Mt), a gyógyászati és természetvédelmi célok-

ra is hasznosítható zeolit, bentonit, riolitufa. A tőzeg lápföld (110 Mt) talajjavító. Műtrágya gyártására alkalmas a nagy mennyiségben kitermelhető lignit.

Egyéb megújuló energiaforrásként nagyobb hatásokkal kellene igénybe venni a Dél – Alföld és a Kisalföld alatt tárolt hévizet, főleg fűtési rendszerek és mezőgazdasági célú létesítmények kiépítésére. A statikus geotermikus energiavagyon 102,186×10⁶ PJ, míg a dinamikus utánpótlódó mintegy 264 PJ/év.

A folyóink, a Duna, Tisza és a nagyobb folyók vízhozamuk, lejtviszonyaik alapján alkalmasak vízi erőművek létesítésére. Halaszthatatlan feladat a hajózhatási feltételek kialakítása. A víztározók építésével egyben csökkenne a térség árvízvesztélye.

A villamos energia termelés és a fogyasztás kiegyensúlyozása szükségessé teszi ún. víztározós erőmű létesítését.

A hazai természeti erőforrások – mint az állam vagyona – kihasználását az import ellenében nem általános piaci törvények szabályozzák, kihasználásuk nem rendelhető alá kizárólag a pillanatnyi érdekeknek. A megélhetés, a termelési szerkezet és versenyképesség fejlődésének meghatározó feltétele a saját erőforrásra támaszkodás.

Az állami tulajdonú ásványvagyon igénybevétele más alapjogokkal egyenrangú, ezért az állam kötelessége és felelőssége, hogy ezt a jogát más, pl. közösségi, természetvédelmi stb. jogokkal integrálva találja meg a lehetőségét a kitermelési jog azonos módon történő érvényesítésének.

A válasz március 23-án

Tisztelt Dr. Gál István Úr!

A GKM közvetítésével megkaptuk a II. NFT-hez tett javaslatait, amelyeket ezúton is köszönünk.

Tájékoztatom, hogy a megújuló energiával és energiahatékonysággal kapcsolatos intézkedéseket a Környezeti Operatív Program keretében tervezzük, amely operatív program elsődleges célja a környezet állapotának javítása és a fenntartható fejlődés biztosítása.

A nemzeti és uniós környezetvédelmi politika prioritásait figyelembe véve, illetve a 2007-2013 között felhasználható uniós források szabályozásából kiindulva az energetikai beruházások között kizárólag az energiahatékonyságot és a fosszilis energiahordozók megújuló energiával történő kiváltását kívánjuk támogatni.

Így köszönettel vettük a geotermális energia fokozottabb kihasználására tett javaslatát, amellyel maximálisan egyetértünk.

A lignit és szén fokozottabb hasznosítására és az érc-kitermelésre tett javaslatait azonban nem áll módunkban beépíteni a készülő Környezeti Operatív Program intézkedései közé.

A további együttműködésben bízva üdvözlöm:

Hum Julianna
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Közgazdasági és Fejlesztéskoordinációs Főosztály

Dr. Gál István viszontválasza még aznap

Tisztelt Hum Julianna!

Válaszát köszönöm, de nem értem.

A Nemzeti Fejlesztési Terv értelmezésem szerint a NEMZET fejlesztését kell hogy szorgalmazza. Nem ismétlem az importhányadot, az import bizonytalanságát, ezeket az anyagban leírtam. Ki fogja a vállalni a felelősséget abban az esetben, ha az oroszok elzárják a gázt? Az import egyér-

telműen költségvetési kiadás, a hazai természeti erőforrások igénybevétele munkahelyet teremt és költségvetési bevétel. Csak példaként; a Vértesi Erőmű Rt. költségvetési befizetése (adók, járulékok, szj, tb stb.) közel 9 Mrd Ft. Az EU Zöld Könyve is tartalmazza, hogy minden ország nagyobb súllyal vegye igénybe a hazai természeti erőforrásait, a mai erőműveink elavultak, öregek, mivel fogjuk pótolni a növekvő energiaigényt?

2005 novemberében Teheránban volt a 20. Bányászati Világkongresszus; a világ vezető bányászai, kormányai újraértékelték a szén szerepét, és a fejlett széntüzelési technológiák alkalmazásával újból a szénből előállítható villamosenergia-termelés lehetőségét vetették fel. Ma már a széndioxid, kén-dioxid kibocsátás a megengedett mértékre csökkenthető. A két javasolt erőmű építésével megoldható lenne az import és a függőség csökkentése stb. A környezetvédelmi előírások betarthatók, a bánya befejezése után a tájrendezéssel sokkal magasabb növényi kultúrájú területet lehet kialakítani.

Talán a politikai rész is, nem azért léptünk be az EU-ba, hogy hátrányos helyzetbe hozzuk az országot, és az EU nem diktálhatja a hazai energiapolitikánkat.

Kérem, hogy ismételten átgondolva ne zárják ki annak a lehetőségét, hogy a szén- és lignitvagyunkat kihasználni lehessen az Ön, az Én és az ORSZÁG érdekében.

Jó szerencsét

Gál István

Az újabb válasz szintén még aznap

Tisztelt Dr. Gál István Úr!

Köszönöm a gyors reagálását.

Nos, én megértem az Ön álláspontját, de lássa be, hogy az Ön által leírtak környezetvédelmi szempontból megkérdőjelezhetőek. (Az importfüggőség csökkentése, a munkaerőteremtés már persze más kérdés.)

Az energiapolitika alakításának fő felelőse továbbra is a GKM, tehát a levelét jó helyre címezte a szén- és lignit-kérdést illetően. Az azonban bizonyos, hogy környezetvédelmi szempontból nem támogathatók az Ön felvetései.

Igaza van abban, hogy a II. NFT-nek egy olyan nemzeti tervnek kellene lennie, amely Magyarország jövőjére vonatkozóan egy átfogó stratégiát jelentene. Azonban ennek a dokumentumnak (talán kimondatlanul is) a fő célja az, hogy a 2007-2013 közötti EU támogatások (regionális fejlesztési alapok stb.) lehívásához megteremtse az alapokat. Az EU pedig meghatározta azokat a területeket és prioritásokat, amelyekhez pénzügyi támogatást kíván nyújtani. És az energiagazdálkodáshoz kapcsolódóan ez a terület az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások hasznosítása. Bármilyen beruházásnál figyelembe kell venni a fenntarthatósági szempontokat és káros anyagok kibocsátásának csökkentésére kell törekedni.

Üdvözlettel:

Hum Julianna

Gyászjelentés

Fogarasi András okl. gépészmérnök életének 88. évében, 2005. december 1-jén, Tatabányán elhunyt.

Fekete Lajos okl. bányamérnök életének 71. évében, 2005. december 7-én, Tatabányán elhunyt.

Lengyel István okl. gépészmérnök életének 71. évében, 2005. december 22-én, Alberttelepen elhunyt.

Dr. Nagy János okl. építőmérnök életének 66. évében, 2006. január 1-jén, Budapesten elhunyt.

Molnár Béla okl. bányamérnök, nyugállományú főhadnagy életének 81. évében, 2006. február 19-én, Budapesten elhunyt.

Szabados Gábor okl. bányamérnök életének 82. évében, 2006. február 19-én, Budapesten elhunyt.

Szalontai Árpád okl. bányamérnök életének 84. évében, 2006. március 4-én, Budapesten elhunyt.

Sasvári Imre bányatechnikus életének 86. évében, 2006. március 5-én, Pécsen elhunyt.

Dr. Vankó Richárd okl. gépészmérnök életének 91. évében, 2006. március 5-én, Budapesten elhunyt.

Ernei László okl. bányamérnök életének 80. évében, 2006. április 11-én, Budapesten elhunyt.

(Tagtársaink életútjáról későbbi lapszámunkban fogunk megemlékezni.)

Barta Kázmér (1944–2005)

2005. december 11-én tragikus hirtelenséggel elhunyt *Barta Kázmér* okleveles bányagépészmérnök, aki Csokvaomány községben, bányászcsalád gyermekeként született.

Az általános iskola befejezését követően a miskolci Zalka Máté Gépipari Technikumban szerzett gépészmérnöki képzettséget, majd tanulmányait a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen folytatta, ahol 1968-ban okleveles bányagépészmérnöki diplomát szerzett.

Az egyetem befejezését követően az Ózvidéki Szénbányászati Trösztnél helyezkedett el, ahol kezdetben a tervező irodánál volt gépész tervező, majd ezt követően a tröszt Kirádi Bányauzeménél dolgozott művezetőként, később műhelyvezetőként.

Kirád bezárása után Putnok aknára került, ahol gépész művezetőként, később műhelyvezetőként, majd azt követően gépész körletvezetőként dolgozott egészen az 1996. évben bekövetkezett nyugdíjazásáig.

Nagy szerepe volt a Putnok aknán üzemelő – világszínvonalú – G.300-as Hemscheidt típusú önjáró bányabiztosító berendezésekkel üzemelő komplexen gépesített frontfejtések beszerelési munkáiban és a fejtések eredményes működtetésében.

Nyugdíjaztatását követően is dolgozott még egy évig a putnoki külszíni műhely vezetőjeként, majd nyugdíjasként kedvenc hobbijának, a szőlészet és borászatnak hódolt haláláig.

Munkájának eredményeként több alkalommal is kapott Kiváló Ifjú Mérnök, valamint Kiváló Dolgozó Kitüntetéseket, a bányászathoz való hűségét a Bányász Szolgálati Érdemérem arany fokozatával is elismerték.

Munkatársai, vezetői és beosztottai egyaránt jó szakembernek tartották, munkájában a kitartás és a következetesség, emberi magatartásában a szerénység és becsületesség volt jellemző.

Harmonikus házasságban élt feleségével – aki szintén a Putnoki Bányauzem dolgozója volt –, példás családapaként nevelte két leányát és rajongott két unokájáért.

Végso búcsúztatása 2005. december 14-én volt szülőfalujában, a csokvaományi temetőben, ahol szerető feleségén, gyermekein és azok családján, valamint a rokonokon kívül elbúcsúztak tőle volt általános iskolai osztálytársai, egyetemi tankör- és évfolyamtársai és volt bányauzemati munkatársai is.

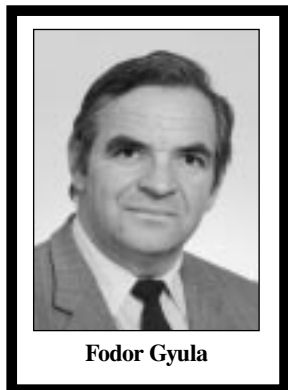
Búcsúzik tőle az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület közössége, valamint a Borsodi Szénbányák nagy családja is.

Utolsó Jó szerencsét!

Kaló Tibor

Fodor Gyula (1943–2005)

Fodor Gyula 1943. november 15-én, Szegeden született tehetséges gazdálkodó szülők gyermekeként. A világháborút követő időszak törvénytelenégei következtében édesapját meghurcolták, és így hamar megismerte a nélkülözést. Valószínű, hogy a gyerekkorában átélt élmények hatására alakult ki benne a később reá jellemző önzetlen segíteni akarás és mások iránti megértés.

Fodor Gyula

Általános iskoláit Szegeden, majd Csolnokon végezte. Később Tokod-Altárón laktak, ahol édesapja bányászként tudott elhelyezkedni, ebben a környezetben felnőve döntött a későbbiekben – életcél választva – a bányász szakma mellett.

A Tatabányai Bányai és Aknászképző Technikumban érettségizett 1961-ben, majd 1966-ban szerzett bányamérnöki diplomát a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán. Az egyetemi éveiben tudásával, szorgalmával és segítőkészségével társai körében nagy megbecsülésnek örvendett, és tudására utalva kapta a „Kopolyú” alias nevet. Az egyetem elvégzése után két évet tanársegédként dolgozott a Bányamérési Tanszéken.

A recski ércelőfordulás felfedezést követően több évfolyamtársával együtt az *Országos Érc- és Ásványbányák* hívására 1968-ban a recski bányához került, ahol 1970-ben a Rézérc Művek megalakulásával a Műszaki Osztály vezetője, majd a Műfőmérnöke lett. Ebben a beosztásban számtalan bányaművelési technológiai terv készítésében, ércdúsítási kísérletek elvégzésben vett részt. Részt vett a nagymélységű ércelőfordulás aknáinak telepítésében, a vágathajtási technológiák kialakításában és a beruházási tervjavaslatok technológiai kérdéseinek vizsgálataiban. Személyesen dolgozta ki az ún. „48-as lejtaknai” mező teljes feltárási és művelési terveit. Mérnöki tudásához párosuló emberi tulajdonságai alapján beosztását eredményesen, nagy hozzáértéssel látta el, kiérdemelte munkatársai megbecsülését és barátai elismerését.

Színvonalas és precíz mérnöki munkájának eredményeképpen 1980-ban az *Országos Érc- és Ásványbányák* igazgatóhelyettesévé nevezték ki, ahol a magyarországi érc- és ásványbányászat szerteágazó technológiai, fejlesztési és gazdasági kérdéseivel foglalkozott. A technológiai kérdéseket nagy előszeretettel tanulmányozta, és gyakorlati érzékkel alkalmazta azokat. Mind a műszaki kérdésekben, mind az emberi kapcsolatokban mindig a dolgok lényegét, fő mozgató indítékát kutatta. Vezetői alapelve volt a meggyőzés, és távol állt tőle az utasítás.

1986 és 1988 között a *recski ércbányászat miniszteri biztosaként* vett részt a nagyberuházás megvalósíthatósági tanulmányainak készítésében. 1988-ban kérésére visszakerült főmérnöknek Recskre, a Rézérc Műhöz, ahol kereste azokat a termelési lehetőségeket, melyek biztosíthaták volna a dolgozók tovább-foglalkoztatását a mélyszinti aknák bezárása esetén. Az 1989-ben önállóvá váló *Recski Ércbánya Vállalatnál* műszaki igazgatóhelyettes lett, de hamarosan szembe kellett néznie a felismert betegségével. 1990-től a *Hungarocopper Rt.* igazgatósági tagjaként tevékenykedett, majd 1992-től 1995-ig, nagy akaraterővel küzdve betegségével a Hungarocopper Rt. elnöki posztját töltötte be.

Még korai nyugdíjba vonulása után is vállalt bizottsági feladatokat Recsk község önkormányzatában.

Munkája elismeréseként négy alkalommal kapott vállalati Kiváló Dolgozó kitüntetést, 1975-ben a Bányászat Kiváló Dolgozója, 1980-ban a Munka Érdemrend bronz fokozata, 1983-ban pedig a Kiváló Munkáért és a Bányászati Szolgálati Érdemérem állami kitüntetések vehette át.

Az OMBKE-be 1964-ben lépett be. A mátrai helyi szervezetben több ciklusban is vezetőségi tag volt. Több szakmai cikk, tanulmány szerzője, konferenciák előadója volt. Az 1982-1986. évi ciklusra a budapesti szervezet elnökhelyettesévé választották. 2004-ben, 40 éves egyesületi tagságának elismeréseképpen, megkapta a *Sóltz Vilmos* Emlékérmet.

2005. augusztus 19-én, 62 éves korában, hosszantartó, sok szenvedést okozó betegségében érte a halál. Kívánságára szűk családi körben a budai Szt. Anna-templomban helyezték el hamvait. Temetése időpontjában, szeptember 11-én egyetemi évfolyamtársai Körmöcbányán a bányamúzeumban, majd szeptember 14-én az OMBKE Mikoviny termében gyász-szakestélyen emlékeztek meg róla, ahol egyetemi jó barátja, *Kovács Gyula* (alias *Füles*) mondott meghatározó szavakat.

Nyugodjon békében! Jó szerencsét!

Kovács Gyula

Sütő László (1939–2005)

Szomorú szívvel vettük tudomásul a hírt, hogy *Sütő László* bányagép és bányavillamossági technikus 2005. december 4-én, életének 67. évében türelemmel viselt súlyos betegségben elhunyt.

Sütő László

1939. március 12-én született Tatabányán, munkáscsaládban. Általános iskolába a tatabányai Mésztelepen járt, majd kovácsszakmát tanult a Tatabányai Szénbányászati Tröszt Ótelepi Gépüzemében. 1962-ben láng- és ívhegesztő, majd lakatosvizsgát tett, kiváló eredménnyel. A tanulásban nem állt meg, munka mellett elvégezte 1966-ban a Bányagép és Bányavillamossági Technikumot. A technikus oklevél kézhezvétele után technikus, művezető, majd csoportvezetői munkakörben dolgozott. Munkakörének ellátásához folyamatosan képezte magát, a Gépipari Tudományos Egyesületnél szabványügyi, az Országos Találmányi Hivatalnál újítási és iparjogvédelmi képesítést szerzett. Elvégezte a kalkulatori technológiai árképzési tanfolyamot is.

Jó családapa volt, de nagyon fontos volt számára a munka és a tanulás, jó humorával sok barátot szerzett. 1955-től 1992-ig dolgozott a Tatabányai Szénbányászati Trösztnél és jogutódjainál. Nyugdíjasként tovább dolgozott a UPC Magyarország Kft. tatabányai kirendeltségénél, egészen haláláig.

Eredményes munkásságát sok kitüntetés bizonyítja. Kétszer volt Kiváló Dolgozó, több esetben kapott jutalomszabadságot, megkapta a Kiváló Újító bronz és ezüst fokozatát. Tulajdonosa volt a Bányász Szolgálati Érdemérem bronz-, ezüst-, arany- és gyémántfokozatának.

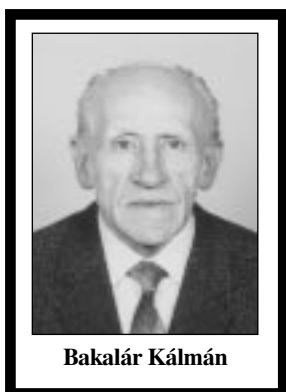
1995-től tagja volt az OMBKE tatabányai helyi szervezetének és a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesületnek.

Temetése 2005. december 9-én volt Tatabányán az Újtelepi temetőben. Utolsó útjára elkísérték a hozzátartozók, rokonok, barátok és munkatársak. Sírjánál a bányászhimnusz eléneklésével búcsúztunk és mondtunk utolsó Jó szerencsét!

Hencz Jenő

Bakalár Kálmán (1932–2005)

Türelemmel viselt hosszú betegség után 2005. december 26-án, Oroszlányban elhunyt *Bakalár Kálmán* okleveles bányamérnök. Nagybátonyban született 1932. október 2-án.

Bakalár Kálmán

Polgári iskolába Pásztón járt, majd a Nagybátonyi Szénbányáknál dolgozott, 1951-től 55-ig a tatabányai Péch Antal Akadémia Technikum tanulója volt. Végzés után a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán kezdte el tanulmányait, amit 1960-ban már Miskolcon fejezett be.

A diploma megszerzése után az Oroszlányi Szénbányáknál dolgozott üzemmérnökként, később főmérnökként. 1979-ben levelező hallgatóként szerzett bányaiipari gazdasági mérnöki oklevelet a Miskolci Egyetemen. 1981-től a Szénbányászati Koordinációs Központ műszaki-gazdasági tanácsadójaként dolgozott. A tröszt megszűnése után 1983-1990-ig, nyugdíjba vonulásáig, az Oroszlányi Szénbányák szervezési és gazdasági osztályának vezetője volt.

Munkáját a célszerűség, a pontosság és a nagyfokú felelősségérzet jellemezte, csendes, szerény személyiségét mindenki szerette. Tévékenységet több kitüntetéssel ismerték el. Megkapta a Bányász Szolgálati Érdemérem fokozatait és többször a Kiváló Dolgozó kitüntetést. 40 éves egyesületi tagságát a Soltz Vilmos Emlékéremmel jutalmazták.

Az oroszlányi temetőben 2006. január 6-án a családtagjai, volt munkatársai, barátai és ismerősei körében helyezték örök nyugalomba.

Kedves tagtársunktól ezúton búcsúzunk és mondunk utolsó Jó szerencsét!

Juhász József

Erdei József (1918–2005)

Erdei József nyugdíjas bányatechnikus 2006. január 26-án türelemmel viselt, hosszas betegség után Székesfehérvárott elhunyt. Életének 88. évében érte a halál.

Nagylétán született, 1918. augusztus 21-én. Mire iskolába került, édesapja a sajószentpéteri bányánál vállalt munkát. Később a „toborzók” hívó szavára a Pécs-Somogy-Vasas bányatelepre költöztek, mivel édesanyja azt akarta, hogy gyermekei tanuljanak.

Erdei József

15 éves korában fia is a bányánál helyezkedett el, mint „takarítófiú”. Hamarosan csillás, majd segédvájár lett. Ez idő alatt – munkája mellett – elvégezte Pécsen a polgári iskolát.

18. életévét betöltve – megfelelő szakmai gyakorlattal a háta mögött – bányaipari szakközépiskolába jelentkezett Pécsre. Időközben az intézmény Tatabányára költözött, így ott tett érettségi és szakipari vjávizsgát. A vakációkat mindig régi munkahelyén, munkával töltötte. „Népgazdasági érdekből” az ércbányászathoz irányították.

1952-től üzemvezető-helyettes és üzemvezető volt Nagyörzsöny, Pilisvörösvár, Telkibánya, Zengővárkony és a Velencei-hegység ércbányáiban. Közben a Bányaipari Minisztériumban is dolgozott. Szakértő munkáját számos elismeréssel jutalmazták: részesült a Bányászat Kiváló Dolgozója, a Munka Érdemérem, a Kiváló Bányász, a Kiváló Dolgozó és a Bányász Szolgálati Érdemérem arany fokozatában is. Az országos Érc- és Ásványbányászati Központ Kutató és Termelő Műveitől (Eger) ment nyugdíjba 1974-ben munkaügyi csoportvezető-helyettesként. Beosztottai mindig tisztelték, kollégái is megbecsülték munkáját. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek 1960 óta volt tagja.

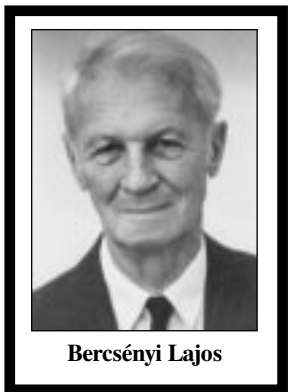
Az utolsó csatát most elveszítette. Hamvasztás utáni búcsúztatását 2006. február 15-én tartottuk a székesfehérvári Béla úti temetőben – rokonok, ismerősök részvétnyilvánítása mellett. Tiszteletére, emlékére megszólalt a bányászhimnusz is.

Erdei József, tisztelt munkatársunk, nyugodjál békében! Jó szerencsét!

Bercsényi Lajos (1923–2005)

Rövid szenvedés után, 2005. november 19-én, Salgótarjánban elhunyt *Bercsényi Lajos* aranyokleveles bányamérnök, okl. bányaipari gazdasági mérnök, e sorok írójának középiskolai és egyetemi évfolyamtársa, jó barátja.

Etesen született 1923. augusztus 23-án bányatársulati tanítócsaládban, egész élete s szakmai munkássága összefonódott a szénbányászattal. A salgótarjáni gimnáziumban érettségizett 1942-ben, majd *Sopronban* szerzett 1949-ben bányamérnöki oklevelet, másoddiplomáját a *Miskolci Egyetemen* védte meg.

Bercsényi Lajos

Első munkahelye a *borsodi alberttelepi* bánya volt, de – visszatérve szülőföldjére – rövidesen már a *Nógrádi Szénbányák ságúfalui és karancsaljai* lejtőszaknáit vezette. 1951-ben áthelyezték a *Kisterenyi Bányaiüzemhez*, 1953-ban a *Kisterenyi Szénbányák* N.V. főmérnöke lett. 1955-től a *kisterenyi körzet* területi főmérnöke, 1957-től a *Zagyvai Bányaiüzem* főmérnöke volt. A szénmedence ezen igen vékony széntelepeiben sokat fáradozott az emberséges munkakörülmények kialakításán. Az ún. minőségi széntermelés előtérbe kerülésekor a bányavállalat *minőségellenőrzési osztályának* vezetésével bízták meg, 1963-tól a műszaki fejlesztési osztály műszaki-gazdasági tanácsadója. A nógrádi szénbányászat fokozatos leépítésekor 1971-ben a *Tatabányai Szénbányákhoz* helyezték át a termelési főosztályra. A *Magyar Szénbányászati Tröszt* megalakulása után 1975-től a tröszt műszaki fejlesztési főosztálya keretében főként a *vágat- és fejtés-*

biztosítás korszerűsítése területén látott el irányító feladatokat. Az időközi átszervezések miatt a *Bányászati Technológiai Társulás* nevű egyik utódszervezettől vonult nyugállományba 1985 közepén, de részmunkaidőben még 1988-ig tovább dolgozott szakterülete műszaki-gazdasági tanácsadójaként. Eredményes munkásságát a szakmai kitüntetések sora igazolja.

Munkatársai, felettesei halk szavú, rendkívül alapos, higgadt és céltudatos szakembernek ismerték el, aki azonban nem titkolta mélyen vallásos meggyőződését és határozott nemzettudatát, akkor sem, amikor ez a magatartás

szakmai előmenetele szempontjából korlátozta érvényesülési lehetőségeit. Mellőzéseire kárpótlást talált szeretett és szerető kiterjedt családjában, melynek tagjai magasan képzett, megbecsült polgárai lettek társadalmunknak.

Társaságszerető, a közösségi szellemet és a bányász hagyományokat ápoló tagtársunk volt *Bercsényi Lajos*, aki 1959-ben lépett be egyesületünkbe, és 1964-66 között a *nógrádi szervezet titkári feladatait* is ellátta. Egyesületi tevékenységéért *Zorkóczy és Soltz Emlékérme*ket kapott.

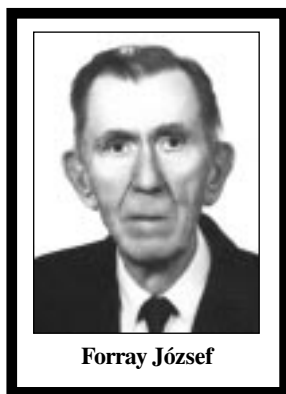
2005. november 26-án a salgótarjáni főplébánia-templomi megrázó gyászmise keretében vettünk búcsút Lajos barátunktól. A kollégák egyenruhás díszőrsége állta körül a hamvait tartalmazó urnát. Életútját *Vajda István* bányamérnök, a helyi bányamúzeum vezetője méltatta. A hamvakat a népes család és a barátok, tisztelők hosszú sora kísérték a régi temetőben lévő családi sírhelyig, ahová a bányászhimnusz és a nemzeti Himnuszunk hangjai közben helyezték el az urnát. Az OMBKE salgótarjáni közös bányász-kohász szervezetének tagjai a temetés utáni gyászzsakerstélyen korszótöréssel mondtak neki utolsó Jó szerencsét!

Kárpát Lóránt

Forray József (1930–2005)

2006. január 2-án életének 76. évében elhalálozott *Forray József* építőipari technikus, a Borsodi Helyi Szervezet tagja.

Monokon született 1930. június 1-jén, majd az elemi iskola elvégzése után 1950-ben érettségizett a Sátoraljaúj-hegyi Piarista Gimnáziumban. A nyári iskolai szünetekben fizikai munkát végzett az építőiparban a következő tanévre szükséges költségek előteremtéséhez. Ez egyenesen vezetett oda, hogy a gimnázium elvégzése után az építőiparban keresett elhelyezkedési lehetőséget. Sikert, és ez meghatározta egész életpályáját. Hamar felfigyeltek a rendkívül érdeklődő, a papírmunkát is szívesen vállaló fiatalra, és levelező hallgatóként beiskolázták a Budapesti Felső Építő Ipari Iskolába. Itt a gimnáziumi érettségi birtokában csak a szaktárgyakból kellett vizsgáznia, amit sikerrel teljesített. Átszervezés után hozták létre az Ybl Miklós Építő Ipari Technikumot, melynek kihelyezett tagozatán, Miskolcon szerzett technikus oklevelet.

Forray József

Egymást követő munkahelyein – Miskolci Magasépítési Nemzeti Vállalat, BAZ megyei Állami Gazdaságok Trösztje, Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériuma, Miskolci Sertésenyésztő és -Hizlító Vállalat, Könnyűipari Építő és Szerelő Vállalat – nagy szorgalommal tanulta a szakma meghatározó elemeit és tett szert kivitelezési tapasztalatokra. Az utolsó munkahelyén főépítésvezetői megbízást kapott, és ekkor ke-

rült kapcsolatba a bányászattal, a kormány tízezer bányászlakás építési programjával. Sajókazán 20, míg Szuhakállón 50 bányászlakás építésére kapott megbízást. A munkák végzése során szoros kapcsolat alakult ki a Borsodi Szénbányászati Tröszt beruházási osztályával, annak vezetőjével. A munkát a kijelölt határidőre jó minőségben végezték el. Ekkor kapott állásajánlatot, és azt elfogadva 1959 februárjától műszaki ellenőrként tevékenykedett a Borsodi Szénbányászati Tröszt beruházási osztályán. Feladata volt a folyamatban lévő bányászlakások építésének ellenőrzése, Edelény IV. aknai építkezés ellenőrzése, lebonyolítása, a Központi Bányagépjavító épületeinek kivitelezése.

1976-ban létesítményi főmérnöki beosztást kapott, időközben elvégezte a felsőfokú beruházási szaktanfolyamot. Kiemelt feladata volt a régi romos bányász kolóniák szanálása és saját kivitelen újak építése a tervezéstől az átadásig. Emellett foglalkozott a jóléti létesítmények – üdülők, hétvégi pihenők – fenntartási munkáival is. Harminc évi „bányászati” tevékenység után vonult nyugdíjba.

Az OBMKE helyi szervezet tevékeny tagja volt. A nyugdíjas baráti társaság megalakulásakor titkárhelyettesi tevékenységet végzett nagy lelkesedéssel. A szakmai rendezvények és kirándulások szervezője, aktív résztvevője volt.

Többszörös Kiváló Dolgozó, a Bányász Szolgálati Érdemérem bronz, ezüst, arany fokozatának tulajdonosa. Társadalmi tevékenysége kiemelkedő volt, amit kitüntetései fémjeleznek. Többek között a Munka Érdemrend bronz és ezüst fokozata, a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozata, a Kiváló Népi Ellenőr jelvény, a Kiváló Társadalmi Munkáért jelvény, a Magyar Piarista Diák Szövetségtől kapott Aranykoszorús Emlékérem. Az Építéstudományi Egyesület Örökös Tag-ja, mely elismerést a 2000. évben kapta meg.

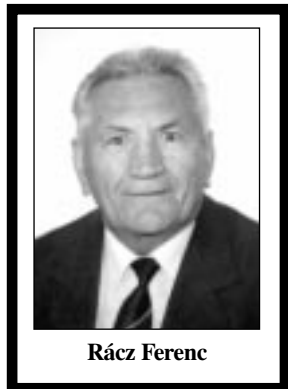
Temetésére 2006. január 6-án került sor a hejőcsabai temetőben katolikus egyházi szertartás szerint. Ravatalánál volt kollégái, barátai díszsorfalat álltak, majd kísérték utolsó útjára. Koporsóját a bányászhimnusz hangjai mellett helyezték örök nyugalomra.

Tisztelt Jóska bátyánk, kedves Barátunk! Utolsó Jó szerencsét!

Lóránt Miklós

Rácz Ferenc (1932–2006)

Az OMBKE Nógrádi Szervezete február 23-án a havi hagyományos klubdelutánját tartotta, amikor jött az értesítés, hogy Rácz Ferenc tagtársunk az előző napon meghalt. Éppen arról beszélgettünk, hogy néhány kollégánkat régen láttuk, akik korábban majdnem minden alkalommal velünk voltak. Sajnos Feri barátunk már nem tud közénk jönni, nem fog többet velünk énekelni a bányász-kohász dalárda fellépésein.

Rácz Ferenc

Rácz Ferenc 1932. szeptember 27-én született Ipolytarnócon, édesapja is bányában dolgozott feltáró munkásként. Ő általános iskolai után az Acélgárba került, az öntödei munka megtetszett neki, ezért továbbtanulva 1947-50 között vas- és fémöntő szakmunkás képesítést szerzett. A tanulást egész életében fontosnak tartotta, beiratkozott a Budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki karára, de csak két szemesztert végezhetett el, ugyanis behívták katonának. Leszerelése után már a *Nógrádi Szénbányákhoz* ment dolgozni – s innen ment végül nyugdíjba 1987-ben. Ezen közel három évtized alatt is képezte magát, először a Stromfeld Aurél gépipari technikum levelező tagozatán tett technikus képesítő vizsgát, majd 1963-68 között az esztergomi felsőfokú technikumban szerzett képesítést bányagépész szakon, végül 1974-76 között a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem bányamérnöki karán bányagépészeti és bányavillamosági üzemmérnöki végzettséget szerzett. Mindezen jelentős képzések alapján, mint a nógrádi szénbányák központjának gépészeti főelőadója került nyugdíjazásra.

Szakmája mellett másik nagy szerelme a sport volt, már fiatalon az ökölvívás mellett kötelezte el magát a Kohász sportegyesületnél. A jó fizikumú fiatalembert szerették mesterei, és később az SBTC-nél is sok országos versenyt nyert, s csapatbajnoki döntők résztvevője volt. 1957-ben befejezte a versenyzést, de az 1960-as években edzői tanfolyamot végzett. Négyévi edzői tevékenysége alatt tanítványai számos jó helyezést értek el, örömet okozva ezzel mesterüknek. Sokoldalú, érdeklődő ember volt, egész élete során igyekezett összeegyeztetni a sportot a tanulással és a munkával, büszke volt arra, hogy ez neki sikerült.

1963-tól volt tagja Egyesületünknek, a 40 éves folyamatos tagsága elismeréseként Soltz Vilmos Emlékérmet vehetett át 2003-ban a pécsi közgyűlésen.

2006. március 10-én az „acélgári” katolikus templomban tartott gyászmisén búcsúztatták családjától, barátaitól, ismerőseitől, majd a hamvait tartalmazó urnát a városi temetőben helyezték örök nyugalomba.

Egy tartalmas életút után nehéz búcsúzni Feri barátunktól. Volt munkatársai, kollégái, az egyesületi tagtársak és bányász-kohász dalköri barátok nevében kívánunk neki örök nyugalmat, s utoljára Jó szerencsét!

Liptay Péter – Vajda István

Gebhardt János (1926–2005)

Mély megrendüléssel fogadtuk a szomorú hírt, hogy *Gebhardt János* aranyokleveles bányamérnök, bauxitbányászunk kiemelkedő szaktekintélye 2005. november 27-én Budapesten elhunyt. Szívinfarktus okozta halála mindnyájunkat váratlanul ért, hiszen alig két nappal korábban még vidám hangulatban vett részt megszokott kis baráti asztaltársasága, a bányász-kohász-erdész Alba Regia kör rendszeres havi összejövetelén.

Gebhardt János

1926. április 2-án született a Somogy megyei *Büssü* községben. A dombóvári Királyi Katolikus Eszterházi Miklós Nádor Gimnáziumban tett kitüntetéses érettségi után bányamérnök-hallgatónak jelentkezett a Műegyetem soproni karára. Bányamérnöki diplomáját itt kapta meg 1951-ben.

Első munkahelyéül 1951 augusztusában az államosított *Bakonyi Bauxit Rt. Szőci Bányáüzemét* jelölték ki, ahonnan a kezdetleges technikai felkészültség és a mostoha életkörülmények miatt először menekülni akart. De mégsem ment el, hanem néhány év alatt bevezetette itt a bauxittermelés gépesített művelésfejlesztésének minden lehetséges módját. 1952-ben a *Határkövi lejtőszakna* üzemvezetőjeként már a termelés megkészszerzését célozta meg, és a hazai bauxitbányászatban elsőként alkalmazta a szalagszállítást. 1954-től – mint a *nyirádi*, majd 1957-től a szervezileg összevont *nyirádi és halimbai bányászat* főmérnöke – kezdeményezője lett a vízszint-süllyesztésen alapuló vízvédelemnek, a kanalas rakodógépek alkalmazásának és a tehergépkocsis termékszállításnak. 1958-ban a nehézipari minisztérium-

ban az alumíniumipar központi irányítását ellátó színesfémipari *főosztály bányászati főmérnökévé* nevezték ki. E munkakörben ő hangolta össze az 1962-ben megkötött és 1990-ig érvényben volt magyar-szovjet timföld-alumínium egyezmény alapjául szolgáló távlati bauxitbányászati tervek készítését. 1963-ban az akkor alapított *Magyar Alumíniumipari Tröszt bányászati főosztályának* vezetésével bízták meg, 1980-tól a tröszt bányászati igazgatója volt 1989 évi nyugállományba vonulásáig.

Működéséhez kapcsolódott a hazai bauxittermelés e csúcsidőszakában a bauxitkutatás fejlesztésének, a teljes körűen gépesített bányaművelés kialakításának, a fúrt aknás aktív vízvédelem bevezetésének és üzemszerű alkalmazásának, a regionális vízszintmegfigyelő hálózat létrehozásának tröszt szintű műszaki irányítása. Tagja volt a KGST színesfémipari bizottságának, az MTA bányászati tudományos bizottságának, a KFH országos ásványvagyon-bizottságának stb.

Számos hazai és nemzetközi (ICSOPA) szakkonferencián tartott előadást bauxitbányászatunk helyzetéről és műszaki-gazdasági problémáiról. E tárgykörben *harmincnál több szakdolgozata* jelent meg (részben lapunkban), társszerzője volt a *Magyar Bauxitbányászat Története* c. összefoglaló műnek. Kimagasló szakmai munkásságáért számos egyéb kitüntetés között megkapta a *Bányászati Szolgálati Érdemérem* és a *Munka Érdemrend minden fokozatát*, valamint az *Eötvös Loránd díjat*. Egyesületünknek 1954 óta volt aktív tagja.

Minden haladó kezdeményezésre nyitott, nagy munkabírási és tisztességes munkát elváró, szerény és barátságos, élénk közösségi szellemet kialakító és fenntartó, jókedélyű és mosolygós egyéniségnek ismertük *Gebhardt Jánost*, aki kiegyensúlyozott családi háttérével mindig baráti légkört teremtett maga körül.

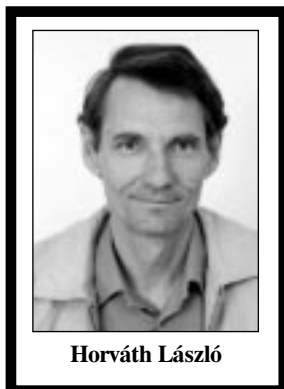
2005. december 9-én – urnája körül egyenruhás díszőrséggel – búcsúztunk tőle a budapesti római katolikus *Magyar Szentek templomában*. Barátai, volt munkatársai nagy számban vettek részt a gyászmisén, melyen a hamvak be-szentelése után *dr. Fazekas János* bányagépészmérnök, egyesületünk exelnöke idézte fel az elhunyt életútjának főbb állomásait, szakmai-emberi értékeit. A klopacska ütésének tompa hangjai mellett kísértük a hamvakat az urnafal-hoz, a behelyezéskor elénekeltük a bányászhimnuszt. Az emlékezés befejező aktuusa a közeli BEAC sportpálya tor-nacsarnokában tartott rövid gyászszakestély volt *dr. Fazekas János* elnökelete alatt. Miután *dr. Pataki Attila* elénekelte a ritkán hallható bányász gyászdalt (Szerencse fel, örök végtelen az éj...), az elnök felszólítására kiittuk söreinket az előkészített bányászkanccsokból, majd a dörzsölő-kopogó korszaköröztetés után acéltöknél egyenként eltörtük a korszót. *A korszó otthonainkba vitt fekete szalagos füle mindig Rád fog emlékeztetni, kedves János barátunk.*

Utolsó Jó szerencsét!

Kárpáty Lóránt

Horváth László (1938–2005)

Horváth László okl. bányamérnök türelemmel viselt súlyos betegség után, 2005. október 29-én, 67 éves korában Tatabányán elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatására a bányásztársadalom mély részvéte mellett, a robbantástechnika számos művelőjének jelenlétében, november 5-én került sor a tatabányai újtelepi temetőben. A bányász szak-ma kiváló személyiségét a gyászoló család felkérésére *dr. Bohus Géza* az alábbi szavak-kal búcsúztatta:

„Mély megrendüléssel állunk ravatalod előtt, egykori munkatársaid, a hazai robbantástechnika művelői, akik sehogy sem tudjuk felfogni, hogy már nem vagy velünk. Nem újítasz, nem vitatkozol és érvelsz okosan, hanem csendesesen hallgatod és talán most is – sokat sejtetően mosolyogva – kielemezed mindazt, amit mondunk; abban mi a jó, a reális és mi a felesleges, a díszítés, a lényegét elfedő. Mindig realista és prakti-kusan gondolkodó voltál – olyan, amilyennek a más iskolát végzett ember elképze-li a mérnököt. Mindennek az okát, mindennek a lényegét kerested, mindenben az egysze-rű, olcsó, de biztonságos megoldásra törekedted.

Már bányatechnikusként kutató lettél, a bányabiztonság lényegi kérdéseivel foglal-kozva. Majd a fővárosból visszatértél Tatabányára, és ettől a naptól kezdve halálodig a robbantástechnika tette ki alkotóteleted döntő részét. Munkád mellett bányamér-nöki oklevelet szereztél, és megbízható, pontos, eredményes tevékenységed alapján ha-mar tudományos osztályvezető lettél a tatabányaiak által *Kóta-cégeként* ismert, nemzetközi híré kutatóintézetben. Az ottani eredményes alkotómunkád mégsem elégitett ki teljesen, szerettél volna közelebb kerülni az ipari problémák-hoz. Ezért mentél át a *Bányászati Technológiai Társuláshoz*, ahol fő feladatodnak a magyar bányászat – annak ide-jén súlyos – robbantóanyag-ellátási gondjain való segítséget tekintetted. Éveken át sikeresen vezetted a *Robbantás-technikai Szakszolgálatot*, majd a rendszerváltozás adta lehetőségeket kihasználva az elsők között alapítottál robban-tástechnikai profilú társaságot, mely társaság máig fő feladatának a minőségi robbantóanyag-ellátást tekinti.

Sok értékes kutatási és szakértői munkád mellett jól ismerjük szakirodalmi tevékenységedet is, amit elsősorban a mindannyiunk által nap mint nap forgatott *Ipari robbantástechnika* c. szakkönyv társszerzőjeként és a *Robbantómesteri kézikönyv* szerkesztőjeként végeztél. Jelentősen hozzájárultál a szakemberek kiképzéséhez és továbbképzéséhez is robbantásvezetői tanfolyamok szervezésével, e tanfolyamokon előadások tartásával. De számos értékes, figyelemfelkeltő előadást tartottál a hazai és nemzetközi konferenciákon, sok szacikked jelent meg a Bányászati Lapokban és a Bányászati Kutató Intézet Közleményeiben is.

Szaktánc népszerűsítése és aktív művelőinek összefogása érdekében komoly társadalmi munkát vállalva több évig voltál az OMBKE Robbantástechnikai Szakbizottságának vezetője, és erődhöz mérten a legutóbbi időig segítetted a Magyar Robbantástechnikai Egyesület munkáját is.

Mi ketten 13 évig dolgozhattunk egy cégnél – ebből 5 évig egy szobában – megszámlálhatatlanul sok közös feladat megoldásán. Amikor útvonalaink elváltak, akkor is tudtunk egymás dolgairól.

Tragikusan korai halálad ellenére teljes életet éltél, és szép munkásságot hagytál magad után. Csaknem 40 évet szolgáltál a robbantástechnikában, és ezzel csaknem 50 évet a bányászatban, amit nem sok ember mondhat el magáról. Ennyi idő alatt egy fáradhatatlan ember nagyon hosszú utat jár be és nagyon sok eredményt ér el, amit a Te eredményeid is bizonyítanak.

Mi, volt munkatársaid, barátaid, a bányászat és a robbantástechnika képviselői azért is jöttünk el ravatalodhoz, hogy a tiszteletadáson és a hozzátartozóidnak kifejezett részvétnyilvánításon kívül a magyar bányásztársadalom nevében utolsó Jó szerencsét! mondjunk neked és megköszönjük fáradhatatlan munkásságodat, a tőled kapott számos új ismeretet, tudást, a sok jó tanácsot. – Kedves Laci barátunk, nyugodj békében!”

Dr. Bohus Géza

Zagyva Lajos (1926–2005)

2005. november 11-én életének 79. évében Kazincbarcikán elhunyt *Zagyva Lajos* okl. földmérőmérnök, a borsodi helyi szervezet tagja. A korán árván maradt fiú jövőjéről nevelőszülők gondoskodtak. Kitanulta a szabó szakmát, majd leérettségizett és 1951-ben felvételt nyert a Miskolci Egyetem Bánya- és Földmérőmérnöki Karára Sopronba, ahol 1956-ban földmérőmérnöki oklevelet szerzett.

A Borsodi Szénbányászati Tröszt Ormosi Bányáüzeménél mint bányamérő kezdte tevékenységét, és innen is ment nyugdíjba 1984-ben, mint a bányamérési csoport vezetője. Az üzemben eltöltött 28 év alatt a föld alatti bányamérési munka végzése és irányítása mellett az ingatlannyilvántartás, a bányatelek fektetés és kisajátítási munkák is tevékenységi körébe tartoztak. A csendes, halk szavú vezetőt közvetlen munkatársai szerették, műszaki vezetői becsülték, tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el.

Nyugdíjazása után bekapcsolódott az OMBKE nyugdíjas csoportjának munkájába, rendezvényeinken rendszeresen részt vett. A szakmai előadásokon, kirándulásokon mindig jelen volt, sokszor elevenítettük fel az ormosi történeteket. Szívéhez nagyon közel állt a miskolc-tapolcai kiskert, ahol aktívan tevékenykedett, és nemcsak a kertészkedés ideje alatt, de télen is rendszeresen megjelent.

Súlyos betegség támadta meg 2004 nyarán. Szervezete nem tudta legyőzni a gyilkos kórt, csendesen távozott az élők sorából.

Temetése 2005. november 25-én Kazincbarcikán volt. Ravatalánál a család, munkatársai, barátai hajtottak fejet és kísérték utolsó útjára.

Kedves Barátunk, nyugodj békében. Utolsó Jó szerencsét!

Lóránt Miklós

Juhász László (1942–2005)

Megrendülten vettük a hírt, hogy 2005. december 17-én, 63 éves korában, súlyos betegségben elhunyt *Juhász László* okl. bányamérnök, beruházási szakmérnök.

Juhász László

1942. augusztus 28-án született Ujcsanálason. A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen 1965-ben szerezte meg bányamérnöki oklevelét. Ezután azonnal munkába állt a *Bakonyi Bauxitbánya Vállalatnál*. Egész szakmai munkássága – élete – a bauxitbányászathoz fűződik, 32 éven át dolgozott a magyar bauxitbányászat fejlesztésén, beruházásainak megvalósításán.

Munkáját a *nyirádi bányaüzemben* kezdte, a műszaki csoportnál, melynek 1974-től vezetője is volt. Már itt bekapcsolódott a bányanyitási munkákba, az üzemi napi feladatok mellett beruházási tervek készítését. 1975-től az induló Deáki-I. bányaüzem aknavezetője volt, innen 1976-ban a vállalati központba helyezték át műszaki gazdasági tanácsadónak. Ezután a beruházási főosztályon főosztályvezető-helyettesként, majd 1982-től főosztályvezetőként irányította a fejlődő bauxitbányászat kezdetben állami nagyberuházásait, később saját beruházásait; köztük a nyirádi bauxitbányászat fejlesztését (*Iza, Deáki, Csabpuszta*), a *Halimba-III.* bánya rekonstrukcióját, és a két bauxitbánya vállalat összevonása után a *fenyőfői* beruházásokat.

Ezek az évek a magyar bauxitbányászatban a növekedés, az alkotás évei voltak, a termelés nőtt, a technológia fejlődött, új bányák nyíltak. A beruházások része volt a bányászok letelepedését segítő lakásépítési és az infrastruktúra fejlesztési program is; fejlődött, épült a bauxitbányászat környezete, Tapolca is. Juhász László részese volt ennek az alkotó tevékenységnek, melyben az ő munkáját több alkalommal *Kiváló Dolgozó*, ill. a *Bányászat Kiváló Dolgozója* kitüntetésekkel is elismerték.

1993-1994-ben – a jelentős termelés-visszaesés, racionalizálás nehéz éveiben – főmérnök, műszaki igazgató volt. 1995-96-ban az összes műszaki tevékenységet magába foglaló műszaki és biztonságtechnikai osztályt vezette. Munkaviszonya 1997. április végén szűnt meg, de utolsó munkája is a hazai bauxitbányászat további lehetőségeinek vizsgálata volt.

Juhász László igazi szakember volt, aki a műszaki megoldások gazdasági oldalát is figyelembe vette. Józanul gondolkodott, és így alakította ki véleményét, amit nyíltan ki is mondott. A munkában igényes és teljesítménycentrikus volt, ezeket a tulajdonságokat önmagától és másoktól is elvárta, megkövetelte. A szerteágazó beruházási munkák vezetésében jó szervezőképessége segítette, jó – de meg nem alkuvó – együttműködést alakított ki a tervező- kivitelező vállalatokkal, a vállalat üzemével, az engedélyező hatóságokkal és felügyeleti szervekkel.

Temetésén, december 22-én, a tapolcai új temetőben a Bakonyi Bauxitbánya, a MAL Rt. Bauxitbányászati Ágazata és az OMBKE Tapolcai Szervezete nevében *Podányi Tibor* búcsúzott a volt munkatárstól, tagtárstól, „akinek aktív, tevékeny élete túl korán szakadt meg, aki még sok mindent alkothatott volna, még sok örömet lelhetett volna gyermekeiben, unokaiban, akikre olyan büszke volt.”

Utolsó útjára a klopacska hangja mellett kísértük, a sírnál a volt tankörtársak nevében *Somosvári Zsolt* köszönt el a segítőkész, igaz, jó baráttól.

Podányi Tibor

CIKKÍRÓINKHOZ

Tisztelt Cikkíróink, Hírt-beküldőink!

Munkánkat nagyban megkönnyíti, hogy mind többen küldik kézírataikat elektronikus formában szerkesztőségünkbe. Ezt ezúton is köszönjük!

Kérjük azonban, hogy a *megfelelő nyomdai minőség érdekében* a szöveg mellékleteit (ábrák, diagramok, fényképek, táblázatok stb.) azok *eredeti fájl-formátumában* (Excel, rajz- és képfájlok) is megküldeni szíveskedjenek. Ezen anyagok Word-fájlba való beillesztése – bár könnyebbé teszi a cikk összeállítását és a képernyőn, ill. papírra nyomtatva is jól mutatnak – nagyban rontja a végső minőséget, mivel a *nyomda nem Word-ben dolgozik*.

Köszönjük, hogy mind több fénykép küldésével a lapunkat is *színesítik* – még ha anyagi okok miatt többnyire csak fekete-fehérben tudjuk is azokat megjelentetni. Kérjük azonban, hogy – szintén a végső minőség érdekében – az elektronikus képeket ne tömörítsék túl. 300 dpi felbontással készült és 500-800 kilobájtra tömörített színes képek általában megfelelnek, sőt a kisebb megjelenési méretű arcképeknél 100-200 kB is elegendő.

Segítségüket, eddigi aktivitásukat köszönjük, és továbbra is várjuk!

Szerkesztőség

Felhívás

Megköszönve eddigi támogatásukat, kérjük azon tagtársainkat, *akik még nem adták be* 2005. évi SZJA bevallásukat, hogy – a korábbi hirdetményeink, illetve a jelen számban is megtalálható szórólap útmutatása szerint – **az adójuk 1%-áról az OMBKE javára rendelkezzenek**, támogatva ezzel egyesületünk célkitűzéseit.

Adószámunk:

1 9 8 1 5 9 1 2 - 2 - 4 1

Az OMBKE választmánya

Folytatás az 1. oldalról

Külföldi Hírek	6, 45, 50
Köszöntjük Tagtársainkat születésnapjukon	69
Kitüntetések március 15-e alkalmából	70
Gyászjelentés	75
Barta Kázmér	75
Fodor Gyula	76
Sütő László	77
Bakalár Kálmán	77
Erdei József	78
Bercsényi Lajos	78
Forray József	79
Rác Ferenc	80
Gebhardt János	80
Horváth László	81
Zagyva Lajos	82
Juhász László	83
Cikkíróinkhoz	83
Hirdetmények	84

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztálya, a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt., valamint a Magyar Olajipari Múzeum Alapítvány

TÖRTÉNETI PÁLYÁZATOT

hirdet azzal a céllal, hogy a magyar olajipar és a vízbányászat iránt érdeklődők mind szélesebb rétege kapcsolódjon be az iparágunk életével, történetével, fejlődésével kapcsolatos anyaggyűjtésbe, illetve feldolgozásba.

Pályázni lehet a kiírás időpontjáig másutt még nem közölt és más pályázaton nem szereplő egyéni vagy csoportos munkákkal az alábbi témakörökben:

I. témakör

- technikatörténet
- gazdaságtörténet
- üzem- és vállalat-történet

II. témakör

- életrajz, visszaemlékezés, kritika

III. témakör

- történeti értékű fénykép-gyűjtemények és videofilmek

A pályázaton csak jeligével beküldött munkák vehetnek részt. A szerző (szerzők) adatait lezárt, azonos jeligéjű borítékban kérjük mellékelni. A pályázatokat írásos pályamű esetén 3 példányban a Magyar Olajipari Múzeum címére (8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13.) postán kell beküldeni. További információ a fenti címen, ill. a 92/313-632-es telefonszámon kérhető. Beküldési határidő: **2006. november 30.**

Pályadíjak (nettó összegben):

I. díj: 3 db egyenként 25.000 Ft II. díj: 3 db egyenként 15.000 Ft III. díj: 6 db egyenként 10.000 Ft

A kiírásnak tartalmilag és formailag megfelelő, díjazást el nem ért pályamunkák 4.000-4.000 Ft munkajutalomban részesülnek. **Az eredményhirdetés 2007 tavaszán várható.**

A Magyar Olajipari Múzeum archívuma, adattára, szakkönyvtára és más gyűjteményei, forrásértékű anyagai – helyszíni kutatás céljára – a pályázók rendelkezésére állnak.

Budapest – Zalaegerszeg, 2006. április 6.

*OMBKE Kőolaj-, Földgáz-
és Vízbányászati Szakosztálya*

*Magyar Olajipari Múzeum
Alapítvány*

*MOL Magyar Olaj-
és Gázipari Rt.*